

แนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการ
ข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทย

โดย

นางสาวกาญจนา พูลแก้ว
ผู้อำนวยการกองคุ้มครองแรงงาน
กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2563 – 2564

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทย” ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของ นางสาวกาญจนา พูลแก้ว เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2563 - 2564

พลโท

(วิโรจน์ เกิดแสง)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทย
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา
ผู้วิจัย นางสาวกาญจนา พูลแก้ว **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 63

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ปัญหาอุปสรรค และเสนอแนวทางการพัฒนากลไกเพื่อบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กระหว่างหน่วยงาน โดยขอบเขตของการวิจัยเป็นการศึกษาจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 และแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงพรรณนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประมวลผลความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มและการประชุมคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิ

ผลการวิจัยพบว่า การจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กมี 2 รูปแบบ คือ 1) การจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจทางสถิติ พบว่า ข้อมูลที่นำเสนอไม่สามารถจำแนกกลุ่มเด็กทำงานเป็นในระบบและนอกระบบ ทำให้ยากต่อการแก้ไขปัญหาตามกลุ่มเป้าหมาย และนิยามที่ใช้ในการสำรวจยังไม่ชัดเจน และ 2) การจัดเก็บข้อมูลตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงาน พบว่า ยังไม่สอดคล้องกับรูปแบบของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 และมาตรฐานการจัดเก็บไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัญหาอุปสรรคที่พบ คือ ยังไม่ได้นำข้อมูลผลการสำรวจการทำงานของเด็กข้างต้นไปใช้ในการกำหนดแผนงาน โครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามการใช้แรงงานเด็กและความรู้ด้านสถิติสำหรับแนวทางการพัฒนากลไกเพื่อบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็ก ได้แก่ การเตรียมความพร้อมการสำรวจเด็กทำงานในประเทศครั้งต่อไป การปรับกระบวนการทำงาน จัดทำบัญชีข้อมูล (Data Catalog) จัดทำคลังเก็บข้อมูล (Data Warehouse) และเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากร ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะระดับนโยบายว่า กำหนดนโยบายการบริหารจัดการข้อมูลแรงงานเด็กโดยยึดหลักธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) ข้อเสนอระดับปฏิบัติการ ปรับปรุงระบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลภายในกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และกำหนดแผนงานบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กเพื่อเป็นช่องทางในการขอขบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป คือ การวิเคราะห์และพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศ

Abstract

Title Guidelines for developing mechanisms for integrating Child Labour Information in Thailand
Field Socio – Psychology
Name Miss Kanjana Poolkaew **Course** NDC **Class** 63

This research aims to study the patterns of storing and presenting the child labour data of various agencies and the obstacles and to propose a mechanism for the integration of child labour information between agencies. The scope of the research is a data study obtained from the 2018 National Working Children Survey and Thailand Finding on the Worst forms of Child Labour Fiscal Year 2020. This research is descriptive and qualitative research. The tools used in the research are in - depth interviews, collect opinions from group discussions and relevant working group meetings, assembling with the secondary data.

The findings showed that there are 2 forms of child labour data collection and presentation: 1) the collection by statistical survey method. It was found that the information presented could not be classified by group of children working in formal and informal sectors. This makes it difficult to solve problems responded to the target and the definitions used are unclear, and 2) the collection based on the roles and missions of each agency found that it was inconsistent with the Worst Forms of Child Labour under the ILO Convention No. 182, and the data storage standard are not in the same direction. The problems encountered were that (a) the data from the mentioned Survey had not yet been used in formulating work plans and projects/activities related, and (b) the officer still lack knowledge and understanding of definitions, also statistical knowledge. Therefore, the guidelines for the development of mechanisms include preparing for the next survey, adjusting the work process, preparing data catalog and data warehouse and enhancing the potential of personnel. However, policy recommendation are noted that establishing a policy for managing child labour data should base on data governance, while practical recommendation are noted that improving the system and developing a database within the Department of Labour Protection and Welfare to be able to link or exchange information with other agencies has put in place and setting integrated plan for problem - solving on child labour as a mean for requesting a budget. Recommendation for the next research is analysis and development of information management system on children and youth as a country overview.

คำนำ

ข้อมูลเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับทุกหน่วยงานและผู้บริหารในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขับเคลื่อนภารกิจให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่กำหนด ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะจัดเก็บข้อมูลตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน โดยที่กลุ่มเป้าหมายที่จัดเก็บอาจเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กทำงานหรือแรงงานเด็ก ซึ่งนับเป็นทรัพยากรบุคคลและกำลังแรงงานสำคัญ ในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เป็นประเด็นที่เวทีระหว่างประเทศให้ความสำคัญและอาจใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี (Non - tariff barriers) หากประเทศคู่ค้าไม่ให้ความสำคัญกับเด็กและไม่คุ้มครองให้เป็นไปตามหลักการสากลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาโลกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทย” ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงปัญหาอุปสรรค และเสนอแนวทางการพัฒนาโลกเพื่อบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

การจัดทำเอกสารวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา จากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนสนับสนุนข้อมูล ให้สัมภาษณ์เชิงลึก ให้ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะในการสนทนากลุ่มที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการพัฒนาโลก การบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศ อันนำไปสู่การการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

(นางสาวกาญจนา พูลแก้ว)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 63
ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทย” ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีด้วยความกรุณาช่วยเหลือ ความเอาใจใส่อย่างดียิ่งจากคณาจารย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ซึ่งอุทิศเวลาในการให้คำแนะนำ แก้ไข ถึงแนวทางการทำวิจัยที่ถูกต้อง ตลอดจนตรวจร่างเอกสารงานวิจัยและให้กำลังใจ ทำให้การจัดทำวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานและรองอธิบดีทุกท่านที่สนับสนุน ให้เข้ารับการศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 63 รวมถึงข้าราชการและเจ้าหน้าที่กองคุ้มครองแรงงานที่มีส่วนสนับสนุนข้อมูลและให้กำลังใจตลอดเวลาในการศึกษา ตลอดจนภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารวิจัย ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเทคโนโลยีการบูรณาการข้อมูลการใช้แรงงานเด็กระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินและบ่งชี้ถึงสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กของประเทศ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการใช้แรงงานเด็กของประเทศต่อไป

(นางสาวกาญจนา พูลแก้ว)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 63

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ทฤษฎีและแนวคิดด้านการคุ้มครองเด็ก	7
การคุ้มครองเด็กกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	12
ยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการใช้แรงงานเด็ก	13
แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2559 - 2564)	16
การบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ	17
แนวคิดการบูรณาการ	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
กรอบแนวคิดการวิจัย	28
สรุป	30
บทที่ 3 กลไกการบริหารงาน ปัญหาอุปสรรคในการบูรณาการข้อมูล เพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กของประเทศไทย	31
กลไกการศึกษา	31
กลไกการดำเนินงานเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในระดับชาติ	33
กลไกทางกฎหมายในการปกป้องคุ้มครองแรงงานเด็ก	39
กลไกการตรวจแรงงานและการตรวจปราบปรามจับกุม	46
กลไกการส่งต่อระหว่างกัน	48
กลไกการประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
โครงการทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก	52
สรุป	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็ก	57
ของหน่วยงานต่าง ๆ	
วิเคราะห์ระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กจากผลการสำรวจ	57
การทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ	
วิเคราะห์ระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	70
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในภาพรวม	86
แนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็ก	89
สรุป	94
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	95
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก	106
ภาคผนวก ข	119
ภาคผนวก ค	121
ภาคผนวก ง	138
ประวัติย่อผู้วิจัย	150

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2 - 1	จำนวนแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย พ.ศ. 2555 - 2562	23
2 - 2	สรุปรายชื่อหน่วยงานที่จัดเก็บและนำเสนอข้อมูลการใช้แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้าย ระหว่าง พ.ศ. 2558 - 2562	26
3 - 1	รายชื่อหน่วยงานภาคีเครือข่ายนโยบายและแผนขจัดการใช้แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้าย	36
4 - 1	ตัวอย่างการเปรียบเทียบการถ่วงน้ำหนักของข้อมูลเด็กทั่วประเทศ และจังหวัดสมุทรปราการ	63
4 - 2	สรุปผลการเปรียบเทียบระหว่างนิยามตามการสำรวจของสำนักงาน สถิติแห่งชาติกับประเภทงานอันตรายตามประกาศของคณะกรรมการ ระดับชาติฯ	64
4 - 3	จำนวนเด็กทำงานทั่วประเทศจำแนกเฉพาะเด็กทำงานเข้าข่าย งานอันตรายและลักษณะงานอันตราย	67
4 - 4	อัตราแรงงานเด็กและอัตราเด็กทำงานอันตรายต่อเด็กทำงาน 100 คน	68

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อปัญหาการใช้แรงงานเด็ก โดยให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นผลให้กระทรวงแรงงานได้จัดทำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 - 2557 เป็นฉบับแรกซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 6 ของอนุสัญญาดังกล่าว และต่อมา มีการจัดทำแผนฉบับที่ 2 (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2563) โดยปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงของการทบทวนเพื่อจัดทำแผนฉบับที่ 3 ทั้งนี้ การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 มี 4 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบ ก. ทุกรูปแบบของการใช้ทาส หรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส

รูปแบบ ข. การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิตสื่อลามก หรือเพื่อการแสดงลามก

รูปแบบ ค. การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติดตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบ ง. งานซึ่งโดยลักษณะของงาน หรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัยหรือศีลธรรมของเด็ก

การจัดทำแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายดังกล่าว มีส่วนในการช่วยสนับสนุนกระบวนการดำเนินงานซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานการณ์แรงงานเด็กของประเทศ เพื่อนำไปวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในแต่ละปีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในฐานะเลขานุการคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้จัดทำรายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประเมินสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ผ่านมาประสบปัญหาในการนำเสนอสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เนื่องจากลักษณะการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลของแต่ละหน่วยงานที่มีการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจะแตกต่างกันไปภายใต้บทบาทอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนิยามในการจัดเก็บข้อมูลและความต้องการใช้ข้อมูลของแต่ละหน่วยงานไม่เหมือนกันจึงอาจทำให้มีข้อมูลบางส่วนซ้ำซ้อนกัน กล่าวคือ ข้อมูลเด็ก 1 คน อาจปรากฏได้มากกว่า 1 หน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาว่าควรใช้ข้อมูลของหน่วยงานใดเป็นตัวแทน นอกจากนี้ยังทำให้ไม่สามารถ

นำมาประเมินสถานการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากบางปีมีการใช้ข้อมูลของหน่วยงานที่ไม่ใช่หน่วยงานเดิมมาเป็นตัวแทน

แม้ว่าประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 แต่การใช้แรงงานเด็กยังคงเป็นประเด็นที่ประเทศไทยถูกโจมตีตามหน้าข่าวหรือที่มีการนำเสนอผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ รวมถึงในรายงาน Findings on the Worst Forms of Child Labor (WFCL) ซึ่งเป็นรายงานที่กระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกาจัดทำเป็นประจำทุกปีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยเป็นการประเมินผลการดำเนินงานของประเทศที่เป็นคู่ค้าของสหรัฐอเมริกา ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการค้าและการพัฒนา พ.ศ. 2543 (Trade and Development Act 2000) วัตถุประสงค์ของกฎหมายที่สำคัญ คือ ให้อำนาจรัฐสภาของสหรัฐฯ พิจารณาเรื่อง การให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preferences : GSP) แก่ประเทศต่าง ๆ ที่ยื่นขอโดยพิจารณาจากกรณีกฎหมายและมาตรการเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถบังคับใช้ภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ทั้งนี้ กระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกาได้แบ่งการจัดอันดับตามรายงาน Findings on the Worst Forms of Child Labor เป็น 5 ระดับ ได้แก่

1. ระดับ Significant Advancement คือ มีความก้าวหน้าเป็นอย่างมากในการดำเนินการในเรื่องกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย การประสานงาน นโยบาย และแผนงานทางสังคมต่าง ๆ
2. ระดับ Moderate Advancement คือ มีความก้าวหน้าปานกลาง
3. ระดับ Minimal Advancement คือ มีความก้าวหน้าเพียงเล็กน้อย
4. ระดับ No Advancement คือ ไม่มีความก้าวหน้าในการดำเนินการ
5. No Assessment ไม่มีการประเมินเนื่องจากไม่มีปัญหา หรือประชากรน้อยจนแรงงานเด็กไม่ใช่ปัญหาของประเทศนั้น

โดยผลการดำเนินงานของประเทศไทยในปี 2561 และ 2562 ถูกจัดอันดับให้อยู่ในระดับมีความก้าวหน้าปานกลาง ลดลงจากปี 2559 และปี 2560 ที่เคยถูกจัดอันดับว่ามีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ในช่วงก่อนปี 2561 กระทรวงแรงงานสหรัฐฯ ได้เสนอแนะให้ประเทศไทยดำเนินการสำรวจการทำงานของเด็กในระดับประเทศมาโดยตลอด

ดังนั้น ในปี 2561 กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงได้ดำเนินการสำรวจการทำงานของเด็กให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะของกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกาโดยได้ร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) พัฒนาโครงการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการใช้วิธีการเชิงปริมาณตามหลักสถิติและปฏิบัติตามข้อตกลงและแนวปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติแรงงานเด็กที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจากการประชุมนักสถิติแรงงานระหว่างประเทศ (International Conference of Labour Statistician : ICLS) เมื่อปี 2551 (ค.ศ. 2008) ณ นครเจนีวา ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวถูกนำมาปรับใช้ในการพัฒนากรอบหลักการ คำนิยาม และระเบียบวิธีการวัด เพื่อนำไปสู่การสำรวจข้อมูลสถิติด้านแรงงานเด็กในปี 2561 ที่มีมาตรฐานสอดคล้องกับสากล อย่างไรก็ตาม การสำรวจการทำงานของเด็กนี้เป็นการสำรวจครั้งแรก

จึงจำเป็นต้องมีการสำรวจอย่างต่อเนื่องทุก 3 - 4 ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับใช้ในการเปรียบเทียบ และวิเคราะห์สถานการณ์ นอกจากนี้ การออกแบบระบบการสำรวจและการนำเสนอข้อมูลของปี 2561 ยังไม่ครอบคลุมกับความต้องการใช้ข้อมูลในบางเรื่อง จึงเห็นควรศึกษารูปแบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการสำรวจให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ข้อมูลของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

อาจกล่าวได้ว่าข้อมูลแรงงานเด็กจะเป็นหลักฐานอย่างมีนัยสำคัญที่สามารถยืนยันหรือบ่งชี้ถึงสภาพปัญหาและสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กของประเทศซึ่งสามารถนำไปกำหนดแผนงานที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก แต่การจัดเก็บข้อมูลที่ผ่านมายังคงไม่สามารถบ่งชี้สถานการณ์ได้อย่างแท้จริง เนื่องจากมีการจัดเก็บข้อมูลโดยหลายหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันและยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการใช้ข้อมูลเท่าที่ควร ทำให้ประเทศไทยยังคงถูกโจมตีในเวทีระหว่างประเทศเกี่ยวกับระบบการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลที่ดีต่าง ๆ ตามรูปแบบของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด รวมถึงการขาดข้อมูลแรงงานเด็กในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง เช่น การเกษตร การผลิตเครื่องนุ่งห่ม งานรับใช้ในบ้าน และงานก่อสร้าง จึงอาจส่งผลกระทบต่อการจัดอันดับโดยกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกาทำให้ประเทศไทยอาจถูกตัดสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการศึกษาวิเคราะห์ระบบการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทาง การพัฒนากลไกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็ก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากลไกเพื่อบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษารูปแบบการจัดเก็บและสภาพปัญหาที่พบจากการนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กและแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยศึกษาจากข้อมูลแรงงานเด็กที่ได้จากการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
2. ขอบเขตด้านประชากร โดยศึกษาจากข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ที่จัดเก็บโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว (สำนักงานอัยการสูงสุด) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (กระทรวงยุติธรรม) กรมกิจการเด็กและเยาวชน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข) และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (กระทรวงแรงงาน)

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการ

1.1.1 สัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย จำนวน 6 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกตามภาคผนวก ก

1.1.2 ประมวลความคิดเห็นจากการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในส่วนที่มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายรวม 3 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 วันพุธที่ 18 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงแรมนาดี 10 อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ครั้งที่ 2 วันพุธที่ 25 พฤศจิกายน 2563 ณ อุทยานดาราศาสตร์สิรินธร ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ครั้งที่ 3 วันศุกร์ที่ 25 ธันวาคม 2563 ณ โรงแรมเซ็นจูรี่ พาร์ค กรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมสนทนาครั้งละ 10 คน รวม 30 คน

1.1.3 ประมวลความคิดเห็นจากการเข้าร่วมประชุมคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานสถานการณ์การจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เพื่อพิจารณาการตอบประเด็นคำถามเพื่อเสนอต่อกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา ประจำปี พ.ศ. 2563 เมื่อวันศุกร์ที่ 18 ธันวาคม 2563 ณ ห้องประชุม ชั้น 8 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีผู้เข้าร่วมประชุม 25 คน

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดย

1.2.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.2.2 รวบรวมข้อมูลแรงงานเด็กจากรายงานการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

1.2.3 รวบรวมข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่หน่วยงานต่าง ๆ ส่งมาให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจัดทำรายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทยจาก 6 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักคดีเยาวชนและครอบครัว) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน) กระทรวงยุติธรรม (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน) กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน) และกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข : กองบริหารการสาธารณสุข กลุ่มงานพัฒนาระบบบริการเฉพาะ) มาศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิดังที่กล่าวข้างต้นมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนากรอบในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทย

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาร่วมกับการนำเสนอข้อมูลในรูปตารางสถิติ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงรูปแบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ได้แนวทางในการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

คำจำกัดความ

เด็กทำงาน	หมายถึง	เด็กอายุ 5-17 ปีที่เรียนหนังสือไปด้วย ทำงานไปด้วยและเด็กที่ทำงานอย่างเดียวโดยไม่ได้เรียนหนังสือ (ทำงาน หมายถึง ได้ทำงานตั้งแต่ 1 ชั่วโมงขึ้นไป โดยได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร เงินปันผล ค่าตอบแทนที่มีลักษณะอย่างอื่นสำหรับผลงานที่ทำเป็นเงินสดหรือสิ่งของ หรือทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง โดยไม่ได้รับค่าจ้างในธุรกิจ หรือไร่นาเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนหรือของสมาชิกในครัวเรือน)
แรงงานเด็ก	หมายถึง	เด็กทำงานอันตรายหรือเด็กทำงานที่มีชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ในแต่ละกลุ่มอายุ ดังนี้ (1) เด็กอายุตั้งแต่ 5 - 12 ปี ทำงานเชิงเศรษฐกิจใด ๆ ในทุกประเภทกิจการ ตั้งแต่ 1 ชั่วโมงขึ้นไป (2) เด็กอายุตั้งแต่ 13 - 14 ปี ทำงานอันตรายหรือทำงานเชิงเศรษฐกิจใด ๆ ที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานมากกว่า 14 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และ (3) เด็กอายุตั้งแต่ 15 - 17 ปี ทำงานอันตรายหรือทำงานเชิงเศรษฐกิจใด ๆ ที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานมากกว่า 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
งานอันตราย	หมายถึง	งานที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานกว่าที่กฎหมายกำหนด คือมากกว่า 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และหมายถึง งานที่ประเทศสมาชิกองค์การแรงงานระหว่างประเทศประกาศว่าเป็นงานอันตรายสำหรับเด็ก โดยในส่วนของประเทศไทยได้แก่งาน ดังต่อไปนี้ (1) เด็กชายยกของที่มีน้ำหนักเฉลี่ยเกินกว่า 25 กิโลกรัม (2) เด็กหญิงยกของที่มีน้ำหนักเฉลี่ยเกินกว่า 20 กิโลกรัม

- (3) งานหลอม เป่า หล่อ ปั้น รีดโลหะ หรืองานเชื่อมโลหะ
- (4) งานที่ใช้เครื่องเจาะกระแทก หรือเครื่องจักรที่มีความสั่นสะเทือน เลื่อยไฟฟ้า ปั่นจั่น หม้อน้ำ
- (5) งานขับรถบรรทุก หรือยานพาหนะที่ให้บริการสาธารณะ
- (6) งานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีอันตราย สารไซยาไนด์ เช่น ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าวัชพืช สารกัมมันตภาพรังสี พลุ ดอกไม้เพลิงหรือวัตถุระเบิดอื่น ๆ
- (7) งานดูแลผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อ หรืองานทำความสะอาดเครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่มผู้ป่วย กำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลในสถานพยาบาล หรืองานที่ทำในห้องปฏิบัติการชั้นสูงโรค
- (8) ทำงานประจำในระหว่างเวลา 22.00 นาฬิกา ถึงเวลา 06.00 นาฬิกา
- (9) ทำงานในที่ที่มีความร้อนจัด เย็นจัด และเสียงดัง (ร้อนจัด หมายถึง อุณหภูมิสิ่งแวดล้อมสูงกว่า 45 องศาเซลเซียส เย็นจัด หมายถึง ห้องเย็น ห้องเยือกแข็ง เสียงดัง หมายถึง การได้รับเสียงติดต่อกัน 85 เดซิเบล (เอ) นาน 8 ชั่วโมง)
- (10) งานที่ทำในโรงฆ่าสัตว์ สถานที่เล่นการพนัน หรือสถานบริการ เช่น ร้านคาราโอเกะ ผับ บาร์ เป็นต้น
- (11) งานที่ต้องทำไต่ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ หรือในที่อับอากาศ
- (12) งานที่ต้องทำบนที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไป
- (13) งานที่ทำในเรือประมงทะเล หรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล
- (14) งานที่ทำในสถานประกอบการเกี่ยวกับการแปรรูปสัตว์น้ำ

การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

- หมายถึง เด็กทุกคนที่อายุต่ำกว่า 18 ปีที่กำหนดในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันที เพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก มี 4 รูปแบบ คือ
- (ก) ทุกรูปแบบของการใช้ทาส หรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส เช่น การขาย และการขนส่งเด็ก แรงงานขูดหนี้ แรงงานไพร่ตืดที่ดิน แรงงานบังคับ หรือเรียกเกณฑ์ ซึ่งรวมถึงการบังคับหรือเรียกเกณฑ์เด็กเพื่อใช้ในการสู้รบ
 - (ข) การใช้จัดหาหรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิตสื่อลามก หรือเพื่อการแสดงลามก
 - (ค) การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อการผลิต และขนส่งยาเสพติดตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
 - (ง) งานซึ่งโดยลักษณะของงาน หรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัยหรือศีลธรรมของเด็ก

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาโลกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทย ได้มีการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดด้านการคุ้มครองเด็ก
2. การคุ้มครองเด็กกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
3. ยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการใช้แรงงานเด็ก
4. แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2559 - 2564)
5. การบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ
6. แนวคิดการบูรณาการ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย
9. สรุป

ทฤษฎีและแนวคิดด้านการคุ้มครองเด็ก

1. อนุสัญญาองค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก (UN Convention of the Rights of the Child: CRC)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กให้คำนิยาม “เด็ก” ไว้ว่า “เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น” โดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีหลักการที่สำคัญว่าเด็กทุกคนมีสิทธิต่าง ๆ ติดตัวมาตั้งแต่เกิดและประเทศสมาชิกของอนุสัญญานี้ต้องดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้การปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมการใช้สิทธิของเด็กอย่างเต็มที่ และอย่างน้อยต้องเป็นไปตามมาตรฐานของอนุสัญญาซึ่งได้รับการยอมรับทั่วโลกว่าข้อกำหนดต่าง ๆ ในอนุสัญญาเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการดูแลคุ้มครองเด็ก ทั้งนี้ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญานี้เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 1992 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเมื่อวันที่ 26 เมษายน 1992

อนุสัญญานี้กำหนดพันธกรณีให้ประเทศภาคีสมาชิกคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยแยกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท คือ (สมพงษ์ จิตระดับ และอัญมณี บุญเชื้อ, 2551)

1.1 สิทธิในชีวิตและการอยู่รอด

สิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอด คือ สิทธิของเด็กที่คลอดออกมาแล้วจะต้องมีชีวิตอยู่รอดอย่างปลอดภัย เด็กทุกคนมีสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดที่จะมีชีวิต และรัฐภาคีต้องประกันอย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ให้มีการอยู่รอดและการพัฒนาของเด็ก เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดู

ไม่ว่าโดยบิดา มารดา ญาติพี่น้องหรือรัฐ เพื่อให้อยู่รอดและเจริญเติบโต และมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดี เพียงพอตามฐานะซึ่งหากครอบครัวไม่สามารถจะดำเนินการได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ

1.2 สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง

เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองในทุกรูปแบบที่จะเป็นอันตรายต่อเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองจากการถูกทำร้ายทั้งทางร่างกาย จิตใจและทางเพศ ซึ่งรวมทั้งการล่วงละเมิดทางเพศหรือการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากเด็ก เช่น การค้าประเวณีเด็ก การขายเด็ก การนำเด็กไปใช้ขอทาน ไม่ว่าโดยบิดา มารดา ผู้ปกครองเด็กหรือโดยบุคคลอื่น เด็กที่ลี้ภัยจากอันตรายเข้ามาในประเทศของรัฐภาคีจะต้องได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือ เด็กพิการทั้งทางร่างกายและจิตใจมีสิทธิได้ใช้ชีวิตที่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและได้รับการส่งเสริมให้พึ่งพาตนเองกับมีส่วนร่วมในชุมชน เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากโรคร้ายต่าง ๆ ตามมาตรฐานสาธารณสุขที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการใช้แรงงานโดยห้ามการใช้แรงงานเด็กที่อายุต่ำกว่าอายุขั้นต่ำที่ให้ทำงานได้ ทั้งนี้ การทำงานของเด็กต้องไม่ใช่งานที่อันตราย ต้องไม่ขัดขวางการศึกษาของเด็กหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ ศีลธรรม หรือพัฒนาการทางสังคมของเด็ก นอกจากนี้ เด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหามีสิทธิหลายประการ คือ เด็กจะต้องไม่ถูกลงโทษด้วยความทารุณโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม และเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี จะต้องไม่ถูกลงโทษด้วยการประหารชีวิตหรือด้วยการจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีโอกาสได้รับการปล่อยตัว เด็กที่ถูกจับกุม คุมขัง จะต้องถูกควบคุมตัวหรือขังแยกจากผู้ใหญ่ เพื่อป้องกันการเรียนรู้ถ่ายทอดพฤติกรรมจากผู้ต้องขังหรือนักโทษที่เป็นผู้ใหญ่และเป็นการป้องกันมิให้เด็กถูกข่มเหง รังแก บังคับจิตใจ หรือตกอยู่ในอิทธิพลของผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้เด็กที่เป็นผู้ถูกระงับจากการถูกทอดทิ้ง การหาประโยชน์โดยมิชอบหรือทำร้ายและการล่วงละเมิด การทรมานหรือการลงโทษโดยโหดร้ายทารุณหรือโดยไร้มนุษยธรรม มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจและให้กลับคืนสู่สังคมที่ดีได้อีกด้วย

1.3 สิทธิในการพัฒนา

สิทธิในการพัฒนาของเด็กเน้นทั้งด้านการพัฒนาทางร่างกายและสติปัญญา การพัฒนาทางด้านร่างกาย เน้นที่การเลี้ยงดูเด็กโดยบิดามารดาหรือในบางกรณีโดยรัฐ เด็กมีสิทธิที่จะมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีเพียงพอต่อพัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ศีลธรรม และทางสังคม และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ สิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาอันเป็นพื้นฐานและมาตรการที่จำเป็นต่อการพัฒนาของเด็ก อนุสัญญาเน้นว่าเด็กมีสิทธิได้รับการศึกษาเพื่อให้เด็กได้พัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ และความสามารถทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กให้เต็มศักยภาพของเด็ก ให้เด็กได้พัฒนาความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เป็นการเตรียมเด็กให้มีชีวิตและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งให้มีความเคารพต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและเคารพต่อบิดา มารดา เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษาและค่านิยมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของตนเองและที่แตกต่างไป สิทธิในการศึกษานั้นอยู่บนพื้นฐานที่จะต้องให้เด็กมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน โดยรัฐจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับชั้นประถมให้ทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากเด็กทุกคน และต้องส่งเสริมพัฒนาการศึกษาในระดับชั้นมัธยมในรูปแบบที่หลากหลายเด็กทุกคนมีโอกาสที่เข้าศึกษาได้ โดยรัฐต้องจัดให้เด็กทุกคนมีโอกาสที่เท่าเทียมกันตามความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก และรัฐต้องจัดมาตรการส่งเสริมให้เด็กมาเรียนโดยสม่ำเสมอและลดจำนวนเด็กที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน อนุสัญญาครอบคลุม

ถึงเด็กทุกคนที่อยู่ในเขตอำนาจของรัฐนั้น ไม่ว่าจะมีความสามารถใดก็ตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติ ดังนั้นเด็กไม่ว่าจะมีความสามารถใด และไม่ว่าการอยู่ในเขตอำนาจของรัฐนั้นจะมีสถานะที่ถูกกฎหมายหรือไม่ก็ตามก็มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาภาคบังคับและมีสิทธิที่จะได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับการศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับในส่วนของเด็กที่พิการในรูปแบบต่าง ๆ รัฐต้องจัดให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่เช่นเดียวกับเด็กปกติด้วย

1.4 สิทธิในการมีส่วนร่วม

อนุสัญญาเน้นถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็กโดยเสรีในทุกเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก และรัฐภาคีต้องดำเนินการให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นทั้งต่อเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่รับผิดชอบตามควรแก่อายุและวุฒิภาวะของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการทางศาลและทางการบริการที่จะมีผลกระทบต่อเด็ก เด็กต้องได้รับโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการนั้นตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดและสิทธิในการแสดงออกของเด็กรวมถึงอิสระในการแสวงหาได้รับหรือส่งต่อข้อมูลและความคิดในทุกรูปแบบและในสื่อทุกประเภท เด็กมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา สิทธิในการมีส่วนร่วมนี้ รวมทั้งสิทธิของเด็กที่จะสมาคมกันโดยสงบ เด็กมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะที่มีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมเด็กในด้านต่าง ๆ

จะเห็นว่ามาตรการต่าง ๆ และการคุ้มครองเด็กในด้านต่าง ๆ ที่แยกออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 4 กลุ่มนั้น ไม่ได้แยกจากกันโดยเด็ดขาด แต่มาตรการส่วนมากมีจุดมุ่งหมายในการคุ้มครองเด็กมากกว่า 1 ด้านและส่งเสริมซึ่งกันและกัน เช่น การให้อาหารและที่อยู่อาศัยการเลี้ยงดูโดยบิดามารดาเพื่อสิทธิในชีวิตและความอยู่รอดของเด็ก แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นไปเพื่อพัฒนาการตามวัยของเด็กด้วยการคุ้มครองเด็กในด้านต่าง ๆ นอกจากเพื่อป้องกันเด็กจากอันตรายแล้ว ยังส่งเสริมพัฒนาการของเด็กโดยเฉพาะด้านการศึกษาด้วย เพื่อไม่ให้อันตรายต่าง ๆ มาเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาและพัฒนาของเด็ก และเพื่อไม่ทำให้พัฒนาการของเด็กหยุดชะงัก

2. อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้ (ILO Convention concerning Minimum Age for Admission to Employment)

จากเอกสารแปลของกลุ่มงานแรงงานระหว่างประเทศ สำนักพัฒนามาตรฐานแรงงานได้สรุปไว้ว่า อนุสัญญาว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกที่ให้สัตยาบันต้องระบุถึงอายุขั้นต่ำในการจ้างงานหรือทำงานที่จะทำให้มีผลบังคับภายในประเทศของตนโดยต้องสอดคล้องกับอายุที่กำหนดไว้ตามระบบการศึกษาภาคบังคับและจะต้องไม่ต่ำกว่า 15 ปี นอกจากนี้ยังต้องมีนโยบายเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็ก และยกระดับอายุขั้นต่ำในการจ้างงานหรือทำงานให้สูงขึ้นโดยลำดับ โดยให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชน รวมถึงมีการกำหนดอายุขั้นต่ำในกรณีของงานอันตรายซึ่งลักษณะของงานหรือสภาพแวดล้อมในการทำงานอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยหรือศีลธรรมของเด็กจะต้องไม่ต่ำกว่า 18 ปี ภายหลังจากปรึกษาหารือกับองค์กรนายจ้างและลูกจ้าง อย่างไรก็ตาม การกำหนดอายุขั้นต่ำของงานอันตรายอาจกำหนดไว้เป็น 16 ปี ภายใต้งานนี้จะต้องมีการคุ้มครองสุขภาพความปลอดภัยและศีลธรรมของเยาวชนอย่างเพียงพอ และมีการให้คำแนะนำในการทำงานหรือการฝึกอบรมทางวิชาชีพอย่างเพียงพอเสียก่อน

โดยการฝึกอบรมดังกล่าวจะต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็กและเยาวชน และเป็นไปเฉพาะกรณีที่อายุของผู้รับการฝึกอบรมสูงกว่าอายุตามเกณฑ์ที่เด็กและเยาวชนได้สำเร็จหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับแล้ว และในท้ายที่สุดจะต้องมีมาตรการในการปรับอายุขั้นต่ำในการทำงานอันตรายเป็น 18 ปี โดยลำดับ

กรณีที่เป็นงานเบา กล่าวคือ ไม่มีลักษณะเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือพัฒนาการของเด็กและเยาวชนและการทำงานดังกล่าวไม่ขัดขวางโอกาสในการเข้าศึกษาในโรงเรียนและเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมก็อาจกำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับงานดังกล่าวเป็น 13 - 15 ปี โดยต้องระบุว่างานประเภทใดบ้างที่ถือว่าเป็นงานเบา รวมทั้งกำหนดรายละเอียดของชั่วโมงทำงานและเงื่อนไขอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

รัฐสมาชิกต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นต่าง ๆ รวมถึงการกำหนดบทลงโทษทางอาญา และระบุรายชื่อของหน่วยงานหรือบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ เพื่อให้การปฏิบัติตามอนุสัญญาฉบับนี้บรรลุผล นอกจากนี้จะต้องมีการกำหนดให้นายจ้างจัดทำทะเบียนหรือเอกสารอื่น ๆ ที่ระบุชื่ออายุหรือวันเดือนปีเกิดของลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี และให้นายจ้างเก็บรักษาไว้เพื่อตรวจสอบ มาตรการต่าง ๆ ดังกล่าว จะต้องเป็นไปเพื่อรับรองว่าสภาพการจ้างงานหรือการทำงานของเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี ทุกคนจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่ดีและมีการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด มาตรการดังกล่าวควรมุ่งเน้นเรื่อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 การคุ้มครองเรื่องค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน
- 2.2 การกำกับดูแลเรื่องเวลาทำงานการห้ามทำงานล่วงเวลาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีเวลาสำหรับการศึกษาและฝึกอบรมการพักผ่อนการทำงานกิจกรรมงานอดิเรก
- 2.3 การจัดให้มีเวลาพักผ่อนในช่วงกลางคืนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมงต่อเนื่องกันและการจัดให้มีวันหยุดประจำสัปดาห์
- 2.4 การจัดให้มีวันหยุดพักผ่อนประจำปีโดยได้รับค่าจ้างเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 4 สัปดาห์ซึ่งจะต้องไม่น้อยกว่าวันหยุดพักผ่อนประจำปีของคณงานวัยผู้ใหญ่ทั่วไป
- 2.5 การคุ้มครองตามระบบประกันสังคมรวมถึงกรณีการบาดเจ็บเนื่องจากการทำงานการรักษาพยาบาลและสิทธิประโยชน์กรณีเจ็บป่วย
- 2.6 การกำกับดูแลในเรื่องมาตรฐานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงาน
- 2.7 การส่งเสริมกลไกการตรวจแรงงาน เช่น การฝึกอบรมพนักงานตรวจแรงงาน การส่งเสริมหน้าที่ของพนักงานตรวจแรงงานในการให้คำแนะนำเรื่องการปฏิบัติตามกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 การตรวจสอบกรณีการฝึกอบรมทักษะทางวิชาชีพของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นภายในสถาบันในสถานประกอบการ
- 2.9 การพิสูจน์อายุของเด็กซึ่งรวมถึงการจดทะเบียนเกิด การกำหนดให้เป็นหน้าที่ของนายจ้างในการจัดทำเก็บรักษาและแสดงเอกสารเกี่ยวกับการจ้างเด็กและเยาวชนที่ระบุถึงอายุ ชื่อหรือวันเดือนปีเกิดของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้อง

3. อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (ILO Convention concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child)

อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็กให้คำนิยาม “เด็ก” ไว้ว่า “เด็ก หมายถึง บุคคลทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี” โดยอนุสัญญานี้ได้กำหนดว่า “รูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก” มี 4 รูปแบบ (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2558) ได้แก่

(ก) ทุกรูปแบบของการใช้ทาส หรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส เช่น การค้า และการซื้อขายเด็ก การขนส่งเด็ก แรงงานขุดหิน แรงงานไพร่ตืดที่ดิน แรงงานบังคับ หรือเรียกเกณฑ์เด็ก เพื่อใช้ในการสู้รบ

(ข) การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิต สื่อบลามก หรือเพื่อการแสดงลามก

(ค) การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อผลิตและขนส่งยาเสพติด ตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

(ง) งานซึ่งโดยลักษณะของงาน หรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย และศีลธรรมของเด็ก

ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศมีพันธกรณีต้องกำหนดและปฏิบัติตามแผนงานดำเนินการเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก และให้ถือเป็นภารกิจสำคัญเร่งด่วน โดยแผนการดำเนินงานต้องกำหนดและปฏิบัติโดยการหารือกับหน่วยงานของรัฐบาล องค์การนายจ้าง และองค์การคนงานที่เกี่ยวข้องโดยคำนึงถึงความเห็นของกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยตามที่สมควร นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นทุกประการเพื่อให้หลักประกันว่ามีการปฏิบัติตาม และบังคับใช้อย่างได้ผลต่อบทบัญญัติที่ให้ผลในทางปฏิบัติก่อนอนุสัญญานี้ ซึ่งรวมทั้งการบัญญัติให้มี และการปฏิบัติตามบทลงโทษทางอาญา หรือบทลงโทษอื่น ๆ ตามที่สมควรและต้องคำนึงถึงความสำคัญของการศึกษาในการขจัดการใช้แรงงานเด็กโดยสมาชิกแต่ละประเทศต้องดำเนินมาตรการที่ได้ผลและมีกำหนดเวลาเพื่อที่จะ

(ก) ป้องกันมิให้เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก

(ข) จัดให้มีการช่วยเหลือโดยตรงที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อนำเด็กออกจากรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็กและเพื่อการฟื้นฟูสภาพเด็กและบูรณาการกลับเข้าสู่สังคม

(ค) ให้หลักประกันว่าเด็กทุกคนที่ถูกนำออกจากรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็กสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่คิดมูลค่าและการฝึกอบรมอาชีพที่ไม่คิดมูลค่าด้วยในกรณีที่เป็นไปได้และเหมาะสม

(ง) ระบุตัว และให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความเสี่ยงเป็นพิเศษ และ

(จ) คำนึงถึงสถานการณ์ที่เป็นพิเศษของเด็กหญิง

ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อปัญหาการใช้แรงงานเด็ก โดยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (Convention concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour) เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544 และอนุสัญญาฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้ (ILO Convention concerning Minimum Age for Admission to Employment) เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2547 ซึ่งอนุสัญญาทั้งสองฉบับดังกล่าวต้องดำเนินงานควบคู่กัน โดยกำหนดให้ดำเนินนโยบายแห่งชาติเพื่อยุติการใช้แรงงานเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

การคุ้มครองเด็กกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

องค์การแรงงานระหว่างประเทศมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กให้หมดสิ้นไป จึงได้ร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs (Sustainable Development Goals) ซึ่งเป็นการพัฒนามาจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ หรือ MDGs (Millennium Development Goals) มีระยะเวลาการดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2558 - 2573 เป็นเวลา 15 ปี ซึ่งประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ 194 ประเทศ รวมถึงประเทศไทยได้ร่วมลงนามให้คำมั่นว่าจะร่วมกันบรรลุ SDGs ในปี 2570 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558

SDGs กำหนดเป้าหมายไว้ 17 เป้าหมาย เพื่อเชื่อมโยงกันใน 3 มิติ คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยเป้าหมายที่มีการกล่าวถึงกรณีของการห้ามใช้แรงงานเด็ก ได้แก่ เป้าหมายที่ 8 คือ การส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและครบวงจรการจ้างงานและการทำงานที่ดีสำหรับทุกคน (Goal 8 : Promote inclusive and sustainable economic growth, employment and decent work for all) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) นั้น มีเป้าประสงค์ทั้งหมด 10 เป้าประสงค์ ทั้งนี้ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็ก คือ เป้าประสงค์ที่ 7 ดำเนินมาตรการโดยทันทีและมีประสิทธิภาพเพื่อขจัดแรงงานบังคับ ยุติความเป็นทาสสมัยใหม่และการค้ามนุษย์รวมถึงการห้ามและกำจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของแรงงานเด็กรวมถึงการจัดและใช้ทหารเด็ก และยุติการใช้แรงงานเด็กในทุกรูปแบบ ในปี พ.ศ. 2568 (วิรัชชัย จิรจินดากุล และปานวาด ทับทัง, 2563) การยุติการใช้แรงงานเด็กทุกรูปแบบ ในเป้าประสงค์ที่ 7 เป็นเป้าหมายที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญที่จะแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กอย่างจริงจัง เนื่องจากเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเป็นการขัดขวางพัฒนาการของเด็ก และการจัดการใช้แรงงานเด็กนับว่าเป็นหลักเกณฑ์ตามอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งรัฐที่มีพันธกรณีต่อองค์การแรงงานระหว่างประเทศที่ทุกประเทศต้องปฏิบัติตาม เพื่อเป็นการร่วมมือกันในการต่อสู้ เพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดการใช้แรงงานเด็ก และหน่วยงานทางเทคนิคหลายแห่งร่วมสนับสนุนโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ร่วมกับองค์กรแรงงานและนายจ้างผ่านขบวนการเจรจาทางสังคมกับรัฐบาล

เป้าหมายดังกล่าวเป็นเป้าหมายที่มุ่งเน้นให้ยุติการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบเลวร้ายที่สุด อันเป็นการขัดหลักสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ ยังมีอีกหนึ่งเป้าหมาย คือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมอย่างสงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิผล รับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ (Promote just, peaceful and inclusive societies)

มี 10 เป้าประสงค์ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็ก คือ เป้าประสงค์ที่ 2 ยุติการละเมิดการแสวงหาประโยชน์การค้ามนุษย์และการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบและการทรมานที่มีต่อเด็ก ที่ผ่านมามาประเทศไทย ถูกสื่อต่างประเทศกล่าวหาว่า เป็นศูนย์กลางในการทำการล่อลวงหรือลักพาตัวบุคคลจากประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้ชาย ผู้หญิง หรือเด็ก ซึ่งเป็นชาวกัมพูชาและเมียนมาที่บังคับให้ค้าประเวณี และทำงานที่ต้องใช้แรงงานด้วยกำลังกายซึ่งเป็นงานหนัก เช่น ประมง ก่อสร้าง ภาคเกษตร ทั้งนี้ ภาครัฐมีความพยายามที่จะดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ด้านแรงงานอย่างจริงจัง โดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และแก้ไขมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานเด็กขึ้นมาใหม่ให้มีบทลงโทษหนักขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการใช้แรงงานเด็ก

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ. ศ. 2561 - 2580) รัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุวิสัยทัศน์ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายทั้งในการสร้างเสถียรภาพภายในประเทศ ช่วยลดและป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในกลุ่มประเทศอาเซียนและประชาคมโลกที่มีต่อประเทศไทย กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ

1.2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งจำเป็นต้องยกระดับผลผลิตภาพการผลิตและการใช้นวัตกรรมในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ

1.4 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เพื่อเร่งกระจายโอกาสการพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้ทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำไปสู่สังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรม

1.5 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเร่งอนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และมีความมั่นคงด้านน้ำ รวมทั้งมีความสามารถในการป้องกันผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ

1.6 ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ มีสมรรถนะสูง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกระจายบทบาทภารกิจไปสู่ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม มีธรรมาภิบาล กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ

ทั้งนี้ กระทรวงแรงงานมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับจัดการใช้แรงงานเด็ก จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านความมั่นคง 2) ด้านการสร้างสามารถในการแข่งขัน 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และ 5) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (กระทรวงแรงงาน, 2564)

2. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นแผนแม่บท เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติมีทั้งสิ้น 23 แผนแม่บท ซึ่งจะมีผลผูกพัน ต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุ วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าวเพื่อความสุขของคนไทยทุกคน โดยกระทรวง แรงงานมีภารกิจที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 ประเด็น คือ 1) ประเด็นความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม 2) ประเด็นความมั่นคง 3) ประเด็นการต่างประเทศ 4) ประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต 5) ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต 6) ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ 7) ประเด็นพลังทางสังคม และ 8) ประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ

3. นโยบายรัฐบาล

รัฐบาลโดยการนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบาย ต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 25 - 26 กรกฎาคม 2562 โดยได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งมีประเด็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน ดังนี้

นโยบายหลัก 12 ด้าน เกี่ยวข้องกับแรงงาน 8 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างความมั่นคง และความปลอดภัยของประเทศและความสงบสุขของประเทศ 2) การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก 3) การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย 4) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค 5) การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก 6) การปฏิรูปกระบวนการ เรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัย และ 8) การพัฒนาระบบสาธารณสุขและหลักประกัน ทางสังคมการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ

นโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง เกี่ยวกับแรงงาน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหา ในการดำรงชีวิตของประชาชน 2) มาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก 3) การยกระดับศักยภาพของแรงงาน 4) การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 และ 5) การพัฒนาระบบ การให้บริการประชาชน

นอกจากนี้ ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2563 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้มอบนโยบายการขับเคลื่อน การบริหารประเทศปีที่ 2 แก่คณะรัฐมนตรีโดยรัฐบาลจะมุ่งเน้นการบริหารราชการการที่ได้แถลง ต่อรัฐสภาไว้แล้วได้แก่ นโยบายหลัก 12 เรื่อง และนโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง พร้อมกับปรับเปลี่ยนแนวทาง และวิธีการบริหารงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละด้าน

4. นโยบายของรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ในฐานะ เป็นผู้กำกับดูแลกระทรวงแรงงานได้มอบนโยบายทิศทางการดำเนินงานให้แก่ผู้บริหารกระทรวงแรงงาน หัวหน้าส่วนราชการและหัวหน้าหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา จันทบุรี และตราด เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2563 ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน ภาค 2 จังหวัดระยอง จำนวน 6 ข้อ โดยมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 3 ข้อ คือ 1) ให้บูรณาการการทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์โดยเฉพาะ ปัญหาแรงงานประมงเพื่อยกระดับสู่ Tier 1 2) ให้บูรณาการหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานในภูมิภาค

ในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกมาตรการให้ความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และ 3) ให้ตระหนักและใส่ใจถึงความปลอดภัยและดูแลแรงงานให้เข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย หากแรงงานได้รับบาดเจ็บหรือทุพพลภาพให้เร่งดูแลให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูเพื่อให้มีกำลังใจต่อสู้และกลับมาทำงานได้อย่างเต็มภาคภูมิ

5. นโยบายกระทรวงแรงงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการในการขับเคลื่อนนโยบาย “MOL Agenda รวมไทยสร้างชาติปี 2564” ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ นโยบายเร่งด่วน 13 ข้อ นโยบายสำคัญ 10 ข้อ และกลไกขับเคลื่อน 5 ข้อ ทั้งนี้ นโยบายสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก คือ

5.1 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานเพื่อมุ่งสู่ Tier 1 โดยการ

5.1.1 พัฒนาการฝึกอบรมให้ความรู้แก่แรงงานเพื่อดำเนินการเชิงรุกในการคัดแยกผู้เสียหาย

5.1.2 เพิ่มการตรวจการจัดทำสำเนาเอกสารสัญญาจ้างให้เป็นภาษาของประเทศต้นทางให้ลูกจ้างเข้าใจ

5.1.3 เพิ่มการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมระดับท้องถิ่นในศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวศูนย์แรกรับเข้าทำงานและสิ้นสุดการจ้างและสถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของรัฐรวมถึงการจัดการให้บริการแก่ผู้เสียหาย

5.1.4 เพิ่มความร่วมมือระหว่างภาครัฐเพื่อสร้างความมั่นใจว่าการละเมิดแรงงานและการร้องเรียนของคนต่างด้าวรวมถึงข้อมูลบ่งชี้ของแรงงานบังคับจะได้รับการสอบสวนในคดีค้ามนุษย์

5.1.5 บังคับให้มีการจ่ายค่าแรงตามกฎหมายมีข้อกำหนดให้นายจ้างต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการจัดหางานให้กับแรงงานต่างด้าวและให้สิทธิแก่ลูกจ้างในการครอบครองเอกสารประจำตัวและเอกสารทางการเงิน

5.2 มาตรการถอดถอนรายการสินค้าออกจากรายการที่ถูกขึ้นบัญชีการใช้แรงงานเด็กหรือแรงงานบังคับ (List of Goods Produced by Child Labor or Force Labor: TVPRA List) โดยการ

5.2.1 เพิ่มความเข้มข้นในการตรวจแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ

5.2.2 เพิ่มศักยภาพพนักงานตรวจแรงงานอย่างต่อเนื่อง

5.2.3 สืบรวจการใช้ข้อมูลแรงงานเด็กในประเทศไทย

5.2.4 สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคเอกชนโดยกลไกคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเป็นประธานร่วมกันกำหนดวิธีการแนวทางการดำเนินการและร่วมกันดำเนินการยื่นขอถอดถอนรายชื่อสินค้าออกจากบัญชีดังกล่าวและจัดทำ MOU ประกาศเจตจำนงเพื่อยืนยันเจตนารมณ์ว่าไม่มีการใช้แรงงานเด็กในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน

5.2.5 ส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการจัดทำแผนปฏิบัติการมีความชัดเจนในแนวปฏิบัติที่จะไปสู่ความสำเร็จในการไม่ใช้แรงงานบังคับและแรงงานเด็ก

5.2.6 ส่งเสริมการจัดทำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practices: GLP) ในอุตสาหกรรมกึ่งอาหารทะเล และอุตสาหกรรมเรือประมง

แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2559 - 2564)

แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2559 - 2564) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย คือ เป็นแผนที่มีวัตถุประสงค์ที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาระบบสถิติประเทศไทยซึ่งยุทธศาสตร์การดำเนินงานได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ร่วมกันดำเนินการภายใต้แผนแม่บทฯ ฉบับที่ 1 โดยได้วางน้ำหนักการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และแนวโน้มการพัฒนาที่สำคัญโดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยยังคงใช้วิสัยทัศน์เดิมตามฉบับที่ 1 ว่า “ประเทศไทยมีระบบสถิติที่ทุกหน่วยงานร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดสถิติทางการที่ใช้ในการพัฒนาประเทศ” (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559)

แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2559 - 2564) มีเป้าประสงค์หลัก คือ “การพัฒนาข้อมูลสถิติให้มีมาตรฐานคุณภาพและการบูรณาการ/การแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานสู่การนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน” ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและการบริการโครงสร้างพื้นฐานกลางภาครัฐรวมถึงแพลตฟอร์มบริการพื้นฐานภาครัฐ (Government Service Platform) ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนแผนแม่บทระบบสถิติ กล่าวคือ ทุกภาคส่วนทุกพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลสถิติได้สะดวกรวดเร็วลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงสถิติของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศภารกิจและพื้นที่ด้วยมาตรฐานเดียวกัน (Platform) นำไปสู่การเปิดเผยข้อมูล (Open Data) เพื่อใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกันของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชน สร้างสังคมคุณภาพด้วยกันแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศ เพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของประเทศทางการแข่งขันโดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสถิติของประเทศไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบสถิติของประเทศเพื่อการวางแผนและติดตามผลการพัฒนาระดับประเทศ และระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบูรณาการสถิติจากข้อมูลการบริหารงานและสถิติจากการสำรวจและการเชื่อมโยงสถิติ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาคุณภาพสถิติให้มีมาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การให้บริการสถิติที่สะดวกต่อการเข้าถึง เข้าใจและใช้ประโยชน์

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วยสถิติและการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรภาครัฐในด้านสถิติและเทคโนโลยีสารสนเทศ

การบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของปารีชาติ เยพิทักษ์ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) สรุปสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลขององค์กรในภาครัฐมีความหลากหลาย และมีการบริหารจัดการระบบข้อมูลเพื่อใช้สำหรับองค์กรของตนเองเป็นหลักสำคัญ แต่ในอนาคตทุกองค์กรจะต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น เพราะองค์กรในภาครัฐส่วนใหญ่ยังไม่สามารถบริหารจัดการข้อมูลขององค์กรของภาครัฐในลักษณะแบบเบ็ดเสร็จ หรือแบบจุดเดียว (One Stop Service) ทำให้ต้องตระหนักถึงการใช้ข้อมูลซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดร่วมกันมากขึ้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ และบูรณาการข้อมูลสารสนเทศภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น การบริหารจัดการระบบข้อมูลขององค์กรเป็นสิ่งสำคัญ และมีประโยชน์สำหรับการบริหารจัดการองค์กรในภาครัฐอย่างมาก เพราะสามารถลดความซ้ำซ้อนกันของข้อมูล (Reduced Data Redundancy) ลดความขัดแย้งของข้อมูล (Reduced Data Inconsistency) การรักษาความคงสภาพของข้อมูล (Improved Data Integrity) ใช้ข้อมูลร่วมกันได้ (Shared Data) ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล (Easier Access) ลดระยะเวลาการพัฒนาระบบงาน (Reduced Development Time) ได้

เมื่อองค์กรของภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการข้อมูลแล้ว จึงควรมีการกำหนดกรอบในการพัฒนาคุณภาพของข้อมูล โดยเริ่มจากการผลักดันให้องค์การมุ่งมั่นและเพิ่มความสามารถเพื่อพัฒนาคุณภาพข้อมูล โดยการสื่อสารและทบทวนขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมองว่าการสื่อสารเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อให้ทุกคนในองค์กรมีความเข้าใจในเรื่องคุณภาพข้อมูล ได้ถูกต้องตรงกัน เพื่อลดความขัดแย้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กร อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรในภาครัฐมากยิ่งขึ้นโดยการกำหนดปรัชญาข้อมูลองค์กร (Corporate Data Philosophy) เช่นเดียวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ และนโยบายต่าง ๆ ขององค์กร การกำหนดปรัชญาข้อมูลองค์กร หมายถึง การที่องค์กรมองข้อมูลเป็นสินทรัพย์อย่างหนึ่งที่มีมูลค่าทางธุรกิจ จากนั้นกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ข้อมูลองค์กร (Corporate Data Policy and Strategy) แล้วกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบข้อมูล (Data Steward) ทำหน้าที่ดูแลข้อมูลทั้งด้านเนื้อหาและคุณภาพข้อมูล

จากนั้นจึงควรที่จะทำการประเมินคุณภาพข้อมูลที่มีอยู่ โดยการทำให้การประเมินคุณภาพข้อมูลเป็นกระบวนการหนึ่งในกระบวนการทำงานปกติ ที่เรียกว่าเครื่องมือคุณภาพข้อมูล (Data Quality Tools) ควบคู่ไปกับการใช้การป้องกันจากผู้ใช้งานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประเมินคุณภาพ และศึกษาการตอบสนองต่อข้อจำกัดของข้อมูลเป็นการเตือนให้ผู้ใช้ระมัดระวังการใช้ข้อมูลโดยการรายงานเกี่ยวกับข้อจำกัดเหล่านั้น หรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาของข้อมูลนั้น โดยการสร้างคุณภาพในการพัฒนาประสิทธิภาพข้อมูล การพัฒนาคุณภาพข้อมูลโดยการตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลที่ผิดพลาดนั้นไม่เพียงพอที่จะป้องกันการผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หากข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลง ตัวชี้วัดคุณภาพก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่ควรต้องคำนึงถึงในการบริหารจัดการข้อมูลขององค์กรในภาครัฐ คือ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (Information Security) โดยการกำหนดสิทธิการเข้าถึงข้อมูล (Access Control) เพื่อรักษาความลับของชั้นข้อมูล ประกอบกับความปลอดภัยของระบบข้อมูล มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในภาครัฐเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องรักษาข้อมูลให้ปลอดภัย และลดความเสี่ยง (Risk Assessment) รวมถึงการลดปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้ข้อมูลเกิดความเสียหาย ทั้งยังต้องสามารถรักษาข้อมูลให้เป็นความลับ (Secrecy) และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ โดยการกำหนดนโยบายด้านการรักษาความปลอดภัยระบบฐานข้อมูล เป็นกฎข้อบังคับและประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ตลอดจนมีการติดตามตรวจสอบให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ มาตรฐานที่วางไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานขององค์กรในภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การบริหารจัดการข้อมูลขององค์กรในภาครัฐที่ดี จึงควรที่จะมีการบูรณาการข้อมูลได้จากทุกภาคส่วน จึงจะเป็นการสร้างระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่สมบูรณ์แบบ หากแต่ต้องใช้งบประมาณสูงและใช้ระยะเวลาในการเตรียมการมาก ซึ่งสิ่งที่ควรตระหนักและสร้างความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ระบบสารสนเทศที่เป็นข้อมูลจริง ถูกต้อง แม่นยำ โปร่งใส เมื่อมีข้อมูลที่ดีในปริมาณที่เพียงพอต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร ก็จะลดความขัดแย้งในการบริหารจัดการองค์การภาครัฐสมัยใหม่ได้อย่างเป็นชัดเจนมากขึ้น ทั้งยังสามารถนำพางค์การของภาครัฐไปในทิศทางที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการข้อมูลขององค์กรในภาครัฐได้อย่างยั่งยืนต่อไป

แนวคิดการบูรณาการ

สำนักบริการวิชาการและจัดหารายได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ได้จัดทำเอกสารวิชาการ เรื่อง “การรวบรวมความรู้การบูรณาการจากเอกสาร” (<https://asl.kpru.ac.th/main/contents/edms/EDMS-Knowledge-Management-201905041556980818.pdf>) สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ความหมายการบูรณาการ

การบูรณาการมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายในลักษณะใกล้เคียงกันไว้ ดังนี้ ความหมายการบูรณาการตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Integration มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Integrate คำว่าบูรณาการในความหมายทั่วไป หมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์แบบ โดยการเพิ่มเติมบางส่วนที่ขาดอยู่ให้สมบูรณ์ หรือการนำส่วนประกอบย่อยมารวมกัน ตั้งแต่สองส่วนเพื่อทำให้เป็นส่วนประกอบใหญ่ของทั้งหมด ดังนั้น การบูรณาการเป็นการเชื่อมสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้ามาเป็นส่วนประกอบกับอีกสิ่งหนึ่งให้มีความสมบูรณ์กลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลัก หรือส่วนประกอบที่ใหญ่กว่า (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2540) ได้ให้ความหมายบูรณาการ หมายถึง การทำให้หน่วยย่อยที่มีอยู่ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกันเข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนให้เป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว

ประเวศ วะสี (2545) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการเป็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ไปด้วยกันอย่างลงตัวและอย่างสมดุล

ทิตนา แชมณี (2548) ได้ให้นิยามของการบูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ โดยการนำหน่วยย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์มาทำหน้าที่อย่างผสมผสานกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวให้ครบถ้วน สมบูรณ์ในตัวเองไม่ได้แยกเป็นส่วนๆ

บีเน่ (Beane, 1991) การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์ในลักษณะ ผสมผสานเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องสมบูรณ์โดยรวมกันมากกว่าการแยกส่วน

การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การประสานกลมกลืนกันของแผน กระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ ที่สำคัญของสถาบัน (Organization - wide Goal) การบูรณาการที่มีประสิทธิผลเป็นมากกว่า ความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน (Alignment) ซึ่งการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายใน ระบบการจัดการ ผลการดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์ (คณะกรรมการ การอุดมศึกษา, 2557, หน้า 35)

สรุปจากความหมายที่กล่าวมาการบูรณาการ หมายถึง กระบวนการเชื่อมประสานสิ่งหนึ่ง หรือหลายสิ่งผสมผสานสิ่งที่มีอยู่เข้ามารวมกันให้มีความประสานสัมพันธ์แบบองค์รวมเป็นหนึ่งเดียว ครบถ้วน สมบูรณ์ เป็นเอกภาพในตัวแบบไม่แยกส่วน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือ ส่วนประกอบที่ใหญ่ขึ้น

2. ประโยชน์ของการบูรณาการ

แนวคิดการบูรณาการถูกนำมาใช้ในการบริหารราชการของรัฐบาลด้านการวางแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การบริหารราชการระดับจังหวัดที่ปรับเปลี่ยนการบริหารงานแบบแยกส่วน มาเป็นการบริหารงานแบบบูรณาการ (CEO) การที่หน่วยงานนำหลักการบูรณาการมาใช้ในการดำเนินงาน ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

2.1 เป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เกิดการรวมงานที่ใกล้เคียงกัน ให้เป็นสิ่งเดียวกันเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่ โดยดูคุณภาพรวมทั้งหมด และมองปัญหาได้ถูกจุดโดยใช้ ความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับระบบหรือปัจจัยต่าง ๆ ให้มีมุมมองที่กว้าง ครบถ้วน

2.2 สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคลากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน การสิ้นเปลืองในการใช้ทรัพยากร ทำให้มีทรัพยากรเหลือใช้อย่างอื่นได้

2.3 พนักงานทำงานได้ง่ายสะดวก มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะปรับตัวอย่างต่อเนื่อง และช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ

2.4 ลดความสูญเปล่าของเวลาความซ้ำซ้อนในการบริหารช่วยให้การแก้ปัญหา ในงานได้อย่างเบ็ดเสร็จเชื่อมโยงกับระบบต่าง ๆ ให้มีมุมมองอย่างครบถ้วนและลึกซึ้ง

2.5 ลดค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตามและตรวจประเมินผลที่ต้องดำเนินการตรวจ ติดตามและประเมินผลที่ละกิจกรรม หากมีการบูรณาการกิจกรรมหรือโครงการทำให้การดำเนินการ ติดตามและตรวจประเมินผลเพียงครั้งเดียวสามารถตอบได้หลายเป้าหมาย

2.6 สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพภายใน องค์กร

2.7 เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์บุคคลที่มีความคิดแบบบูรณาการ จะช่วยให้ลดความผิดพลาดจากการตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ มีความเข้าใจเรื่องที่มีความซับซ้อนได้ อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวางยิ่งขึ้นทำให้การตัดสินใจในเรื่องเล็กเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่โดยดูภาพรวม ทั้งหมด ก่อนตัดสินใจและมองปัญหาได้ถูกจุดรู้จุดเชื่อมโยงและผลกระทบ

2.8 การบูรณาการเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความฉลาดหลักแหลมในการปรับตัวเอง อย่างต่อเนื่องด้วยการใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ สติปัญญาและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งอื่นให้เข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์แบบ

2.9 ช่วยขจัดความขัดแย้ง เนื่องจากการบูรณาการทำให้เกิดความเชื่อมโยงแนวคิด ต่าง ๆ เข้ากันได้อย่างสมบูรณ์

2.10 รู้จุดเชื่อมโยงของงานและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ อย่างชัดเจนเบ็ดเสร็จ เชื่อมโยงงานต่างๆ อย่างลงตัว

สรุปการบูรณาการทำให้องค์การเกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานแบบเดิม ๆ ทำให้เกิดผลดีแก่องค์กร หลุดพ้นจากปัญหาความขาดแคลน และสามารถสร้างความได้เปรียบในการ แข่งขันอันเกิดจากการบูรณาการงานที่มีอยู่เข้าด้วยกันสามารถลดความซ้ำซ้อนของงาน ความสูญเสียเปล่า เกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณเวลา ประหยัดทรัพยากร ลดปัญหาความขัดแย้งภายในองค์การเป็นการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่รอบคอบ มองงานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบและทำให้การทำงาน มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การนำเสนอข้อมูลสถิติการใช้แรงงานเด็ก

1.1 สถานการณ์แรงงานเด็กทั่วโลก

องค์การแรงงานระหว่างประเทศมีการสำรวจแรงงานเด็กโลกทุก ๆ 4 ปี เพื่อจัดทำรายงานประมาณการและแนวโน้มการใช้แรงงานเด็กทั่วโลก โดยรายงานฉบับแรก เริ่มเมื่อปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ซึ่งข้อมูลสำรวจรอบล่าสุดคือปี ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) และ จะดำเนินการสำรวจอีกครั้ง ในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) ตัวเลขจากการสำรวจล่าสุดพบว่า มีเด็กทำงาน (Children in employment) ทั่วโลกประมาณ 218 ล้านคน ซึ่งเด็กทำงานจากการสำรวจนี้เป็นคำนิยาม แบบกว้างที่ประกอบด้วย แรงงานเด็ก (child labour) และเด็กที่ทำงานได้ตามที่กฎหมายกำหนด ในจำนวนเด็กทำงานทั้งหมด 218 ล้านคน เป็นแรงงานเด็กทั่วโลกประมาณ 152 ล้านคน แบ่งเป็น เด็กหญิงจำนวน 64 ล้านคน และเด็กชายจำนวน 88 ล้านคน ร้อยละ 71 ของแรงงานเด็กอยู่ใน ภาคเกษตรกรรม และร้อยละ 69 ของแรงงานเด็กทำงานโดยไม่รับค่าตอบแทน ซึ่งเป็นการช่วยทำงาน ในครอบครัว และกว่าครึ่งหนึ่งของแรงงานเด็กทั้งหมดประมาณ 73 ล้านคน ทำงานอันตรายที่มี ผลกระทบต่อสุขภาพ ความปลอดภัย และการพัฒนาทางจิตใจ

จากการประมาณการแรงงานบังคับที่เป็นเด็กทั่วโลกในปี ค.ศ. 2016 พบว่า มีการบังคับใช้แรงงานเด็กจำนวน 4.3 ล้านคน โดยเด็กจำนวน 1 ล้านคน ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ในเชิงพาณิชย์ เด็ก 3 ล้านคนถูกแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานรูปแบบอื่น ๆ ในภาคเอกชน และเด็กอีก 3 แสนคนถูกบังคับใช้แรงงานจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ แรงงานบังคับที่เป็นเด็ก หมายถึง เด็กที่ทำงานภายใต้การบังคับโดยบุคคลที่สาม (ที่ไม่ใช่ผู้ปกครองของเด็ก) ไม่ว่าจะเป็นการบังคับ

โดยตรงต่อเด็ก หรือต่อผู้ปกครองของเด็ก หรืองานที่ทำโดยเด็กที่เป็นผลโดยตรงจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงงานบังคับ โดยการบังคับใช้อาจเกิดขึ้นในระหว่างการรับสมัครงานที่บังคับให้เด็กหรือผู้ปกครองของเด็กให้ยอมรับงานที่ทำ หรืออาจเกิดขึ้นในระหว่างการทำงานที่บังคับให้ทำงานในส่วนที่มีได้อยู่ในข้อตกลงของการสมัครงาน หรือเป็นการบังคับมิให้เด็กเหล่านั้นลาออกจากงานที่ทำ

เมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กทั่วโลก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 จนถึงปี ค.ศ. 2016 พบว่า การใช้แรงงานเด็กมีแนวโน้มลดลง โดยลดเป็นจำนวนรวม 94 ล้านคน แต่พบว่าอัตราการลดลงในช่วงปี ค.ศ. 2012 ถึง ค.ศ. 2016 มีจำนวนเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ ลดลง 16 ล้านคน ขณะที่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2008 - ค.ศ. 2012 ลดลงสูงถึง 47 ล้านคน ซึ่งการลดลงของแรงงานเด็กในช่วง ปี ค.ศ. 2012 - 2016 ต่ำกว่าเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ และยังพบว่าจำนวนแรงงานเด็กที่อายุต่ำกว่า 12 ปี ในช่วง ปี ค.ศ. 2012 - 2016 ลดลงเพียงเล็กน้อย และผลที่ได้จากการสำรวจในระยะเวลา 16 ปี ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าอัตราการลดแรงงานเด็กยังเป็นไปแบบไม่รวดเร็ว หรือมีความก้าวหน้าแบบไม่คงที่ ซึ่งหากอัตราการลดลงของการใช้แรงงานเด็กยังคงเป็นไปในอัตราเดียวกับปัจจุบัน (ค.ศ. 2012 - ค.ศ. 2016) แนวโน้มแรงงานเด็กในปี ค.ศ. 2020 จะมีจำนวน 137 ล้านคน หรือสามารถลดลงได้ตามอัตราที่เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 2008 - 2012 แนวโน้มแรงงานเด็กในปี ค.ศ. 2020 จะมีจำนวนต่ำกว่า 137 ล้านคน แต่จะยังไม่สามารถจัดการใช้แรงงานเด็กให้เป็นศูนย์ได้ตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในปี ค.ศ. 2025 ได้ ทุกประเทศต้องเร่งความก้าวหน้าในการดำเนินการจัดการใช้แรงงานเด็กให้มากกว่าปัจจุบันจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายในปี ค.ศ. 2025 ได้

1.2 สถานการณ์แรงงานเด็กในประเทศไทย

ประเทศไทยถูกจับตามองจากต่างประเทศในประเด็นปัญหาการใช้แรงงานเด็ก โดยกระทรวงแรงงาน สหรัฐฯ ได้เสนอแนะให้ประเทศไทยดำเนินการสำรวจการทำงานของเด็กในระดับประเทศมาโดยตลอด นอกจากนี้หลักเกณฑ์ในการที่จะถอดสินค้าไทยออกจากบัญชีรายชื่อของกระทรวงแรงงานสหรัฐฯ ต้องมีข้อมูลสำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานการทำงานของเด็กในประเทศไทย ดังนั้น ในปี 2560 องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติจึงได้ทำ MOU แสดงเจตจำนงร่วมกันดำเนินการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 เพื่อให้ได้ข้อมูลสถิติที่ได้รับการยอมรับตามมาตรฐานสากล ซึ่งได้มีการสำรวจในระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2561 และนำเสนอรายงานผลการสำรวจในเดือนมิถุนายน 2562 ผลการสำรวจโดยสังเขปสรุปได้ดังนี้ (องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ, 2562)

เด็กอายุ 5 - 17 ปี ในปี 2561 มีทั้งหมด 10.47 ล้านคน แบ่งเป็นเด็กไม่ทำงาน 10.06 ล้านคน (96.1%) และเด็กทำงาน 4.09 แสนคน (3.9% ของเด็กทั้งหมด) ในจำนวนนี้เป็นแรงงานเด็ก (child labour) 1.77 แสนคน (1.7% ของเด็กทั้งหมด) โดยในกลุ่มของแรงงานเด็กเป็นเด็กทำงานเข้าข่ายอันตราย 1.33 แสนคน (1.3% ของเด็กทั้งหมด หรือคิดเป็น 75.1% ของแรงงานเด็กทั้งหมด)

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มเด็กทำงาน 4.09 แสนคน พบว่า เป็นเพศชาย 63.2% และเป็นเพศหญิง 36.8% เด็กทำงานส่วนใหญ่มีอายุ 15 - 17 ปี คิดเป็น 74.9% รองลงมาคืออายุ 13 - 14 ปี (14.9%) และ 5 - 12 ปี (10.2%) สถานภาพการทำงานเป็นช่วยธุรกิจชั่วคราวโดยไม่ได้รับค่าจ้างมากที่สุด (65.1%) รองลงมาเป็นลูกจ้างเอกชน (31.3%) และทำงานส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง (3.6%)

เพื่อพิจารณาถึงอุตสาหกรรมที่เด็กทำงาน ส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในสาขาเกษตรกรรมป่าไม้และประมง (46.3%) รองลงมาเป็นการขายส่ง การขายปลีก การช้อปปิ้งและรถจักรยานยนต์ (25.5%) และการผลิต (9.1%) ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มอาชีพของเด็กทำงาน คือ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตร ป่าไม้ และประมง (35.9%) รองลงมาเป็นพนักงานบริการและจำหน่ายสินค้า (25.9%) และผู้ประกอบการพื้นฐาน (24.9%) รวมทั้งสอดคล้องกับสถานที่ทำงานของเด็ก คือ ทำงานในพื้นที่เพาะปลูก ฟาร์ม สวน หรือไร่มากที่สุด (40.4%) รองลงมาทำงานในที่อยู่อาศัยของครอบครัว (26.8%) และทำงานที่บ้าน/สถานประกอบการ (10.3%) สาเหตุหลักที่ทำให้เด็กต้องทำงาน ส่วนใหญ่ทำงานเพราะช่วยธุรกิจครอบครัว (60.1%) รองลงมา คือ หารายได้เสริมครอบครัว (20.0%) และไม่ได้สนใจการเรียน (11.4%)

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มเด็กทำงานเข้าข่ายอันตราย 1.33 แสนคน (จากแรงงานเด็กทั้งหมด 1.77 แสนคน) เป็นเพศชาย 81.2% เพศหญิง 18.8% ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 15 - 17 ปี (86.7%) รองลงมาอายุ 13 - 14 ปี (10.5%) และอายุ 5 - 12 ปี (2.8%) สถานภาพการทำงานของเด็กที่ทำงานเข้าข่ายอันตราย คือ ช่วยธุรกิจครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างมากที่สุด (54.9%) รองลงมาเป็นลูกจ้างเอกชน (41.7%) และทำงานส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง (9.4%) อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่เด็กทำงานเข้าข่ายอันตรายอยู่ในสาขาเกษตรกรรมป่าไม้และประมง (56.4%) รองลงมาเป็นสาขาการขายส่ง การขายปลีก การช้อปปิ้งรถจักรยานยนต์ (13.0%) และก่อสร้าง (11.2%) โดยเด็กที่ทำงานเข้าข่ายอันตรายส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตร ป่าไม้ และประมง (47.3%) รองลงมาเป็นผู้ประกอบอาชีพงานพื้นฐาน (30.6%) และเป็นช่างฝีมือและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง (10.9%) ทั้งนี้ ลักษณะงานอันตรายที่พบมากที่สุด คือ ยกของหนัก (21.9%) รองลงมาเป็นการทำงานเกี่ยวข้องกับสารเคมีอันตราย (7.4%) ทำงานระหว่างเวลา 22.00 น. ถึง 06.00 น. (3.8%) และทำงานในที่ที่มีความร้อนจัด เย็นจัด และเสียงดัง (3.8%)

จากการทบทวนผลการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 พบว่า ครอบครัวที่เข้าข่ายการแจ้งเตือนได้แก่ครัวเรือนส่วนบุคคลและครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทครัวเรือนคนงาน โดยครัวเรือนตัวอย่างที่เข้าข่ายการแจ้งเตือนได้แก่สมาชิกในครัวเรือนทั้งสองประเภทที่มีอายุ 5 - 17 ปี นอกจากนี้ การออกแบบนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจบางส่วนยังไม่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในความคุ้มครองดูแลของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จึงควรมีการวิเคราะห์ถึงระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทยเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

2. การนำเสนอข้อมูลสถิติการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นหน่วยงานหลักในการนำเสนอข้อมูลสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเป็นประจำทุกปี โดยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำแนกตามรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบรายละเอียดตามตารางที่ 2 - 1

ตารางที่ 2 - 1 จำนวนแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย พ.ศ. 2555 - 2562

แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	จำนวนคน								หมายเหตุ/แหล่งข้อมูล
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	
รูปแบบ ก. ทุกรูปแบบของการใช้ทาสหรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส เช่น การค้าและการซื้อการขายเด็ก แรงงานขัดหนี้ แรงงานไพร่ตืดที่ดิน แรงงานบังคับหรือเรียกเกณฑ์ซึ่งรวมถึงการบังคับหรือเรียกเกณฑ์เด็กเพื่อใช้ในการสู้รบ	154	65	41	118	103	20	15	59	<p>1. พ.ศ.2555 – 2558 นับเฉพาะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กไทยและต่างชาติ (พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม จีนสัญชาติอื่น ๆ และที่ไม่ระบุสัญชาติ) ที่เข้ามารับการคุ้มครองในหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 9 แห่ง ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพสตรี 4 แห่ง - สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพชาย 4 แห่ง - สถานแรกรับเด็ก 1 แห่ง <p>2. พ.ศ. 2559 ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ + DSI</p> <p>3. พ.ศ. 2560 ข้อมูลจากสำนักงานอัยการสูงสุด</p> <p>4. พ.ศ. 2561 ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ</p> <p>5. พ.ศ. 2562 ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ</p>
รูปแบบ ข. การใช้จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิตสื่อลามกหรือเพื่อการแสดงลามก	215	422	92	86	282	194	30	106	<p>1. พ.ศ.2555 – 2558 นับเฉพาะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กไทยและต่างชาติ(พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม จีนสัญชาติอื่น ๆ และที่ไม่ระบุสัญชาติ) ที่เข้ามารับการคุ้มครองในหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 9 แห่ง ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพสตรี 4 แห่ง - สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพชาย 4 แห่ง - สถานแรกรับเด็ก 1 แห่ง <p>2. พ.ศ. 2559 ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ + DSI</p> <p>3. พ.ศ. 2560 ข้อมูลจากสำนักงานอัยการสูงสุด</p>

ตารางที่ 2 - 1 จำนวนแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย พ.ศ. 2555 - 2562 (ต่อ)

แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	จำนวนคน								หมายเหตุ/แหล่งข้อมูล
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	
									4. พ.ศ. 2561 ข้อมูลจากสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว สำนักงานอัยการสูงสุดจำนวน 17 คน และข้อมูลจากกองปราบปรามการค้ามนุษย์จำนวน 13 คน 5. พ.ศ. 2562 ข้อมูลสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว สำนักงานอัยการสูงสุด
รูปแบบ ค. การใช้จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมายโดยเฉพาะเพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติดตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	3,128	2,550	2,764	2,312	2,945	2,708	2,774	2,495	1. พ.ศ. 2555 - 2558 จัดเก็บจากฐานความผิดที่เด็ก (อายุ 10 - 18 ปี) เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายและผลิตยาเสพติดที่ถูกส่งตัวมาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 2. พ.ศ. 2559 ข้อมูลจากระบบสารสนเทศในคดีอาญาเด็กและเยาวชนโดยพนักงานคุมประพฤติที่รับผิดชอบสำนวนและออกสืบเสาะข้อมูลเด็กและเยาวชนแล้วบันทึกข้อมูลลงในระบบสารสนเทศ งานคดีอาญาเด็กและเยาวชนที่พัฒนาโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 3. พ.ศ. 2560 ข้อมูลจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยให้หน่วยงานในสังกัดส่งข้อมูลสารสนเทศของกรม รวมถึงขอหากำหนดอายุยาเสพติดและผลิตยาเสพติด 4. พ.ศ. 2561 ข้อมูลจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ขอหากำหนดอายุยาเสพติด จำนวน 2,583 คน ขอหาผลิตยาเสพติด จำนวน 191 คน) 5. พ.ศ. 2562 ข้อมูลจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ขอหากำหนดอายุยาเสพติด จำนวน 2,349 คน ขอหาผลิตยาเสพติด จำนวน 146 คน)

ตารางที่ 2 - 1 จำนวนแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย พ.ศ. 2555 – 2562 (ต่อ)

แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	จำนวนคน								หมายเหตุ/แหล่งข้อมูล
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	
รูปแบบ ง. งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก	346	265	140	86	244	223	6	36	<ol style="list-style-type: none"> 1. พ.ศ. 2555 - 2558 สถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานจำแนกตามความรุนแรงของสำนักงานกองทุนเงินทดแทนโดยนับเฉพาะกรณีตาย ทุพพลภาพสูญเสียอวัยวะบางส่วนและหยุดงานเกิน 3 วัน 2. พ.ศ. 2559 ข้อมูลจากการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานจำแนกตามความรุนแรงของสำนักงานกองทุนเงินทดแทนนับเฉพาะกรณีตาย ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะบางส่วนและหยุดงานเกิน 3 วัน 3. พ.ศ. 2560 ข้อมูลจากสำนักงานอัยการสูงสุด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 3 ราย และข้อมูลจากกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม จำนวน 220 ราย 4. พ.ศ.2561 ข้อมูลจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 5. พ.ศ.2562 ข้อมูลจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
รวมทุกรูปแบบ	3,843	3,320	3,037	2,602	3,574	3,145	2,825	2,696	

จากการทบทวนผลการนำเสนอข้อมูลจากรายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายระหว่าง พ.ศ. 2555 - 2562 ที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้สรุปรายชื่อหน่วยงานที่มีการนำเสนอข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ตามตารางที่ 2 - 2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อมูลที่รวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นั้นมีการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานที่เป็นแหล่งข้อมูลอยู่ตลอด ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จึงไม่ทราบที่มา นิยามต่าง ๆ และวิธีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับนิยามการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานที่เป็นแหล่งข้อมูลโดยไม่ทราบสาเหตุ หรือในบางปีมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบเดียวกันมากกว่า 1 หน่วย โดยนำข้อมูลจาก 2 แหล่งมารวมกัน หรือบางปีในรูปแบบเดียวกันมีหน่วยงานส่งข้อมูลมากกว่า 1 หน่วย แต่ก็ถูกคัดเลือกมานำเสนอเพียง 1 หน่วย ทำให้การได้รับข้อมูลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน หรือขาดความต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อทำให้การวิเคราะห์สถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเกิดความคลาดเคลื่อน

ตารางที่ 2 - 2 สรุปรายชื่อหน่วยงานที่จัดเก็บและนำเสนอข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายระหว่าง พ.ศ. 2558 - 2562

รูปแบบ	พ.ศ. 2555 - 2558	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562
รูปแบบ ก. ทุกรูปแบบของการใช้ทาสหรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (นับเฉพาะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เข้ามารับการคุ้มครอง ซึ่งเป็นเด็กไทยและต่างชาติ ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม จีน สัญชาติอื่น ๆ และที่ไม่ระบุสัญชาติ)	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ + DSI	สำนักงานอัยการสูงสุด	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รูปแบบ ข. การใช้จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิตสื่อลามก หรือเพื่อการแสดงลามก	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (นับเฉพาะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เข้ามารับการคุ้มครอง ซึ่งเป็นเด็กไทยและต่างชาติ ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม จีน สัญชาติอื่น ๆ และที่ไม่ระบุสัญชาติ)	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ + DSI	สำนักงานอัยการสูงสุด	สำนักงานอัยการสูงสุด + กองปราบปรามการค้ามนุษย์	สำนักงานอัยการสูงสุด

ตารางที่ 2 - 2 สรุปรายชื่อหน่วยงานที่จัดเก็บและนำเสนอข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายระหว่าง พ.ศ. 2558 – 2562 (ต่อ)

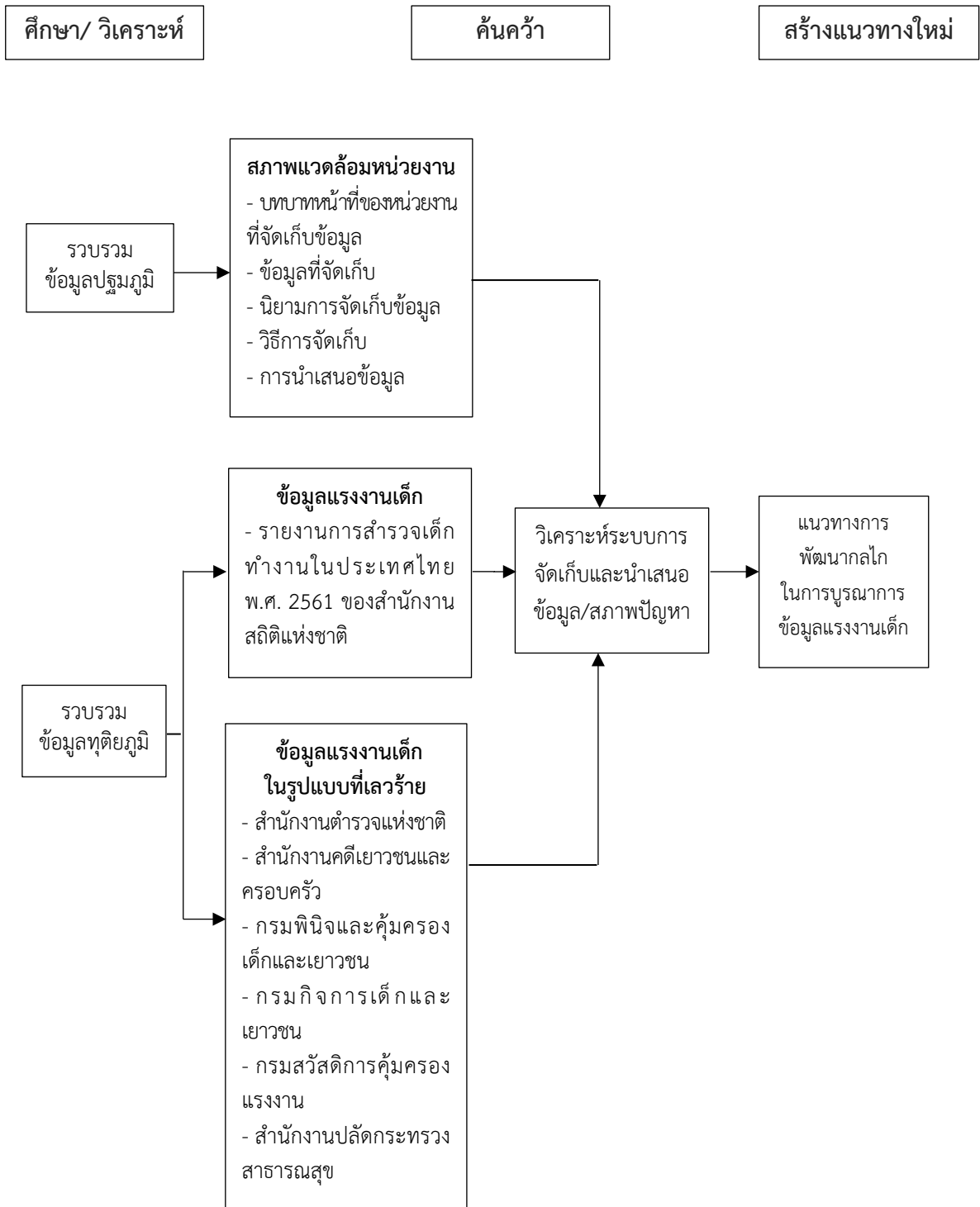
รูปแบบ	พ.ศ. 2555 - 2558	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562
รูปแบบ ค. การใช้จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมายโดยเฉพาะเพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติดตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (จัดเก็บจากฐานความผิดที่เด็กอายุ 10 - 18 ปี ที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายและผลิตยาเสพติดที่ถูกส่งตัวมาสถานพินิจ ฯ)	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ข้อมูลจากระบบสารสนเทศในคดีอาญาเด็กและเยาวชนโดยพนักงานคุมประพฤติที่รับผิดชอบสำนวนและออกสืบเสาะข้อมูลเด็กและเยาวชนแล้วบันทึกข้อมูลลงในระบบสารสนเทศงานคดีอาญาเด็กและเยาวชนที่พัฒนาโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (โดยให้หน่วยงานโน้สั้งัดส่งข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศของกรมในข้อหาการจำหน่ายยาเสพติดและผลิตยาเสพติด)	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ข้อหาจำหน่ายยาเสพติดและผลิตยาเสพติด)	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ข้อหาจำหน่ายยาเสพติดและผลิตยาเสพติด)

ตารางที่ 2 - 2 สรุปรายชื่อหน่วยงานที่จัดเก็บและนำเสนอข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายระหว่าง พ.ศ. 2558 – 2562 (ต่อ)

รูปแบบ	พ.ศ. 2555 - 2558	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562
รูปแบบ ง. งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพความปลอดภัยหรือศีลธรรมของเด็ก	สำนักงานกองทุนเงินทดแทนสำนักงานประกันสังคม (จัดเก็บจากสถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรงโดยนับเฉพาะกรณีตาย ทุพพลภาพสูญเสียอวัยวะบางส่วนและหยุดงานเกิน 3 วัน)	สำนักงานกองทุนเงินทดแทนสำนักงานประกันสังคม (จัดเก็บจากสถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานจำแนกตามความรุนแรงโดยนับเฉพาะกรณีตาย ทุพพลภาพสูญเสียอวัยวะบางส่วนและหยุดงานเกิน 3 วัน)	สำนักงานอัยการสูงสุด + สำนักงานกองทุนเงินทดแทนสำนักงานประกันสังคม	กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (จัดเก็บจำนวนการดำเนินคดีอาญาที่ไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 47, 49 และ 50 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 จากระบบสารสนเทศของกรม)	กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (จัดเก็บจำนวนการดำเนินคดีอาญาที่ไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 47, 49 และ 50 แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 จากระบบสารสนเทศของกรม)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการจัดทำรายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ต้องอาศัยสถิติข้อมูลจำนวนแรงงานเด็กและเด็กทำงานอันตรายจากโครงการสำรวจเด็กทำงานซึ่งดำเนินการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลจำนวนแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบที่รวบรวมจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างกันไป แต่การนำข้อมูลมาใช้ยังมีปัญหาในเรื่องการจัดเก็บและนำเสนอซึ่งยังไม่ตอบสนองต่อความคาดหวังในการใช้เท่าที่ควร เนื่องจากแต่ละหน่วยงานที่มีการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลภายใต้ภารกิจของตน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาวิเคราะห์ระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนวิเคราะห์สภาพปัญหาของข้อมูล เพื่อนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมุ่งเนื้อหาในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทย ดังนี้

สรุป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องตั้งที่ระบุในบทที่ 2 ซึ่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำรายงานสถานการณ์แรงงานเด็กในประเทศไทย โดยสรุปผลการดำเนินการได้ดังนี้

1. แนวคิดด้านการคุ้มครองเด็ก เป็นการนำหลักการของตราสารระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญาองค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้จ้างงานได้ อนุสัญญา ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันแล้ว และมีผลผูกพันที่เป็นพันธกรณีระหว่างประเทศที่ต้องปฏิบัติตามทั้งในแง่การกำหนดกฎหมาย นโยบาย และแผนงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs (Sustainable Development Goals) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ 194 ประเทศ รวมถึงประเทศไทยได้ร่วมลงนามให้คำมั่นว่าจะร่วมกันบรรลุ SDGs ในปี 2570

2. แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐและการบูรณาการ ซึ่งมีข้อสรุปว่า การบริหารจัดการข้อมูลขององค์กรในภาครัฐที่ดีควรมีการบูรณาการข้อมูลได้จากทุกภาคส่วน จึงจะเป็นการสร้างระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่สมบูรณ์แบบ

3. ยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายรัฐบาล รวมถึงนโยบายระดับกระทรวงที่มีความเชื่อมโยงและนำไปสู่เป้าหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กของประเทศ ตลอดจนเชื่อมโยงกับแผนแม่บทระบบสถิติที่มีเป้าประสงค์หลัก คือ “การพัฒนาข้อมูลสถิติให้มีมาตรฐานคุณภาพและการบูรณาการ/การแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานสู่การนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน”

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเป็นการใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจเด็กทำงานในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการวิเคราะห์สถานการณ์แรงงานเด็กโดยทั่วไป เทียบเคียงกับการสำรวจแรงงานเด็กโลก รวมทั้งยังมีการวิเคราะห์สถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ถูกกำหนดอยู่ในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่มีอยู่มาจากหลายหน่วยงานซึ่งมีการจัดเก็บและนำเสนอภายใต้ภารกิจของแต่ละหน่วยงาน จึงเป็นปัญหาในการจัดทำรายงานสถานการณ์ว่าจะใช้ข้อมูลของแหล่งใด เนื่องจากอาจเกิดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บข้อมูลเด็กซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียวกัน รวมถึงนิยามการจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานอาจไม่เหมือนกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาวิเคราะห์ถึงระบบการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กและสภาพปัญหาในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 3

กลไกการบริหารงาน ปัญหาอุปสรรคในการบูรณาการข้อมูล เพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในประเทศไทย

ปัญหาการใช้แรงงานเด็กในประเทศไทยกระจายอยู่ทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม การค้าและการบริการ โดยที่แรงงานเด็กส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ มีระดับการศึกษาไม่สูงนัก จึงทำให้เสี่ยงต่อการถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกชักจูงไปกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม เด็กอาจทำงานอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี อาจทำงานที่เป็นอันตรายหรือทำงานไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดการพักผ่อน ขาดการนันทนาการเพื่อพัฒนาการของเด็ก ทำให้แรงงานเด็กมีปัญหาด้านสุขอนามัยและสุขภาพจิต รวมทั้งการขาดโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาอาชีพ ดังนั้น ปัญหาแรงงานเด็กจึงมีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน ครอบคลุมหลายมิติ และเป็นที่จับตามองในระดับสากล ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีหลายภาคส่วน การดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กจึงมีลักษณะบูรณาการการทำงานจากหลายหน่วยงาน มีการประสานภารกิจตามความรู้ความเชี่ยวชาญ การบูรณาการข้อมูล แผนงาน โครงการ คดีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกลไกการทำงานของแต่ละหน่วยงาน โดยกลไกการบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กของประเทศไทยมีดังนี้

1. กลไกการศึกษา
2. กลไกการดำเนินงานเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในระดับชาติ
3. กลไกทางกฎหมายในการปกป้องคุ้มครองแรงงานเด็ก
4. กลไกการตรวจแรงงานและการตรวจปราบปรามจับกุม
5. กลไกการส่งต่อระหว่างกัน
6. กลไกการประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ
7. โครงการทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก
8. สรุป

กลไกการศึกษา

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่ได้เรียนหนังสือหรือออกกลางคัน คือ ต้องการมีรายได้เนื่องจากครอบครัวยากจนหรือต้องย้ายถิ่นตามผู้ปกครอง โดยเด็กกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งได้กระทำความผิดทางอาญา เช่น จากการค้ามนุษย์ ลักขโมย และอยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ขณะที่เด็กอีกกลุ่มหนึ่งเข้าสู่ตลาดแรงงาน ส่งผลกระทบทำให้เด็กขาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กอายุ 5 - 14 ปี ที่มีเด็กบางส่วนต้องออกจากระบบการศึกษาก่อนกำหนดเพื่อทำงานที่ไม่เหมาะสมกับวัย เด็กที่ทำงานในช่วงวัยที่กำลังเจริญเติบโตเป็นวัยรุ่น เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและอารมณ์ การที่เด็กต้องทำงานอยู่ในสถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวย ไม่ถูกสุขลักษณะ ย่อมทำให้

การพัฒนาการของเด็กมีปัญหา การป้องกันมิให้เด็กต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควรที่สำคัญ คือ การอาศัยกลไกการศึกษาภาคบังคับ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 มาตรา 4 กำหนดนิยามว่า การศึกษาภาคบังคับ หมายถึง การศึกษาชั้นปีที่หนึ่งถึงชั้นปีที่เก้าของการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และ เด็ก หมายถึง เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดจนถึงอายุย่างเข้าปีที่สิบหก ดังนั้นบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจึงมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลอื่นซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปีโดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่จะสอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 กำหนดว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นระยะเวลาสิบสองปี ตั้งแต่วัยก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

การศึกษาภาคบังคับในประเทศไทยกำหนดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2464 โดยบังคับให้เด็กที่มีอายุ 7 - 14 ปีบริบูรณ์ เล่าเรียนหนังสือจนจบระดับประถมศึกษา ต่อมามีการขยายการศึกษาภาคบังคับถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดจำนวนเด็กที่จะเข้าสู่สังคมในขณะที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะได้เรียนหนังสือเพื่อความเสี่ยงต่อปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในกลุ่มเด็กดังกล่าว ปัจจุบันระบบการศึกษาภาคบังคับกำหนดช่วงอายุเด็กไว้ที่อายุย่างเข้า 7 ปี ถึงย่างเข้า 16 ปี ซึ่งข้อเท็จจริงพบว่าเด็กส่วนใหญ่จะเข้าเรียนตั้งแต่อายุยังไม่ถึง 7 ปีบริบูรณ์และจะสำเร็จการศึกษาภาคบังคับในช่วงอายุระหว่าง 15 ปีแต่ไม่ถึง 16 ปีบริบูรณ์ ซึ่งช่วงอายุดังกล่าวสอดคล้องกับอายุขั้นต่ำที่กฎหมายอนุญาตให้ทำงานได้ และสอดคล้องตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 138

รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับสิทธิเด็กและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และให้โอกาสเด็กทุกคนได้เรียนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีการศึกษาแก่เด็กทั้งที่มีและไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่ได้ถือสัญชาติไทยโดยยึดหลักความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษาของทุกกลุ่มเป้าหมายโดยไม่เลือกชาติพันธุ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 และหลักอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ โดยมีการจัดระบบการศึกษาในหลายรูปแบบ ทั้งการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการดำเนินการครอบคลุมทั้งการรับเข้าเรียน ลงทะเบียน และการออกหลักฐานทางการศึกษา พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวของเด็กที่เข้าศึกษาให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่กลุ่มบุคคลที่มีและไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย

ทั้งนี้ การมีนโยบายเปิดกว้างในการรับเด็กที่ไม่ทะเบียนราษฎรและไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนเนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันมีการขยายตัวของแรงงานต่างด้าวที่เป็นผลมาจากโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่เข้าสู่สังคมสูงวัย ทำให้จำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น แรงงานเด็กในประเทศไทยส่วนหนึ่งจึงมาจากการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างชาติที่มักเข้ามาทำงานในลักษณะผิดกฎหมายและบางครั้งจะมีครอบครัวและผู้ติดตามที่เป็นเด็กมาด้วย นอกจากนี้ยังมีเด็กบางส่วนที่เกิดในประเทศไทยและกลายเป็นเด็กไร้สัญชาติ ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษาแต่จำเป็นต้องผันตัวเป็นแรงงานเด็กเพื่อช่วยพ่อแม่ทำงานหารายได้ และต้องกลายเป็นแรงงานที่ไม่มีคุณภาพในที่สุด ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อให้บุตรหลานแรงงาน

ข้ามชาติมีโอกาสนในการเข้าถึงการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม ไม่เข้าสู่กระบวนการทำงานก่อนวัยอันควร เป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย เป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก อีกทั้งยังช่วยให้เกิดผลเชิงบวกต่าง ๆ เช่น การป้องกันการเอารัดเอาเปรียบแรงงานและการค้ามนุษย์ โรงเรียนมีบรรยากาศความเป็นนานาชาติและพหุวัฒนธรรม เป็นการเตรียมทั้งนักเรียนไทยและต่างชาติให้มีความพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขและความเป็นปึกแผ่นในกลุ่มประเทศอาเซียน ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศไทยก็จะมีกำลังแรงงานที่มีคุณภาพเนื่องจากเด็กจะได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ผ่านการศึกษา และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคตอันใกล้ รองรับกำลังแรงงานที่จะขาดแคลนในอนาคตเนื่องจากประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว

นอกจากการศึกษาในโรงเรียนแล้วยังมีการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับเด็กในกลุ่มเปราะบาง และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ดังต่อไปนี้

- โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยมีการดำเนินการจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเร่ร่อน พัฒนาบุคลากรครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องของการจัดการศึกษาผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเร่ร่อน

- โครงการส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยได้ดำเนินการจัดประชุมปฏิบัติการบรรณาธิการแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย (อายุ 8 - 15 ปี) และจัดพิมพ์แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษา รวมถึงได้จัดอบรมให้ความรู้กับครูผู้สอนเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยในเรื่องการลงทะเบียนเรียนในระบบ IT สำหรับผู้ไม่มีเลข 13 หลัก และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน

กลไกการดำเนินงานเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในระดับชาติ

กลไกการดำเนินงานเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในระดับชาติ มี 2 รูปแบบ ได้แก่ คณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2563

1. คณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

หลังจากที่ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาฉบับที่ 182 แล้ว คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โดยกระทรวงแรงงานมีคำสั่ง ที่ 57/2549 ลงวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2549 แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเป็นครั้งแรก ต่อมามีการ

เปลี่ยนแปลงคำสั่งตามมติคณะรัฐมนตรีอีกหลายครั้งเนื่องจากมีการเปลี่ยนรัฐบาล จนกระทั่งปัจจุบัน กระทรวงแรงงานมีคำสั่ง ที่ 153/2563 ลงวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2563 แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โดยมีนางสายสุรี จุติกุล เป็นที่ปรึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นรองประธานกรรมการ อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนปฏิบัติการตามแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ตลอดจนนำเสนอสถานการณ์และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย นอกจากนี้ คณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายยังได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการอีก 2 คณะ ได้แก่ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และคณะอนุกรรมการเพื่อติดตามและรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ ในกลุ่มสินค้าประเภทกุ้ง ปลา อ้อย และเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งมีอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นประธานทั้ง 2 คณะ

2. นโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2563

นโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2563 ถือเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในการดำเนินการเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก เพื่อให้หน่วยงานภาคีทั้งหมดนำนโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าวไปใช้เป็นแผนแม่บทในการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ของแต่ละหน่วยงานเพื่อให้การจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลอย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงหลักการไม่เลือกปฏิบัติ หลักสิทธิมนุษยชน หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และเป็นไปตามพันธกรณีข้อตกลงระหว่างประเทศ และมีจุดเน้นเรื่องความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายในการช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงานเด็กจากการทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย

สาระสำคัญของนโยบาย ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การดำเนินงานตามนโยบาย และแผนระดับชาติฯ มีดังนี้

2.1 นโยบาย

- 2.1.1 ขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทุกรูปแบบโดยเด็ดขาด
- 2.1.2 ระดมสรรพกำลังทั้งด้านความคิด ด้านการปฏิบัติและจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
- 2.1.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรในทุกภาคส่วนของสังคม
- 2.1.4 ต้องดำเนินงานโดยยึดหลักสิทธิเด็ก สิทธิมนุษยชน และมนุษยธรรม

2.1.5 ส่งเสริมกลไกทุกระดับเพื่อให้การดำเนินการตามแผนระดับชาติ เพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2 ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติ เพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2563 กำหนดขึ้นเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ขับเคลื่อนให้การจัดการใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้ายบรรลุด้านนโยบาย และแผนระดับชาติ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่สอดคล้อง กับแต่ละยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ 15 กลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีเป้าหมาย คือ เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทุกคนในประเทศไทยไม่เข้าสู่การทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้

- 1) รณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา
- 3) พัฒนาระบบการเฝ้าระวังให้มีประสิทธิภาพ
- 4) ส่งเสริมการทำงานที่มีคุณค่า

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กจากการทำงานในรูปแบบที่เลวร้ายมีเป้าหมาย คือ เด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือและคุ้มครองอย่างเป็นระบบ และไม่เข้าสู่การทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ

1) เสริมสร้างความเข้มแข็งของการช่วยเหลือ คุ้มครอง เยียวยา และฟื้นฟู เจริญบูรณาการ

- 2) เสริมสร้างการเข้าถึงบริการทางสังคมขั้นพื้นฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ เป้าหมายของยุทธศาสตร์นี้ คือ มีกฎหมายที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถบูรณาการ การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานรับผิดชอบมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ

1) พัฒนา/ปรับปรุงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทุกรูปแบบ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน

2) กำหนดมาตรการแนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก อย่างชัดเจน ตลอดจนดำเนินการทางวินัยและอาญาแก่เจ้าหน้าที่ที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคีเครือข่าย มีเป้าหมาย คือ กระบวนการป้องกัน คุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กมีการบูรณาการอย่างเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ

1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

- 2) สร้างระบบและกลไกการดำเนินงาน และการตรวจสอบจากทุกภาคส่วน
- 3) สร้างแรงจูงใจองค์กรหรือบุคคลร่วมดำเนินงานจัดการใช้แรงงานเด็ก

ในรูปแบบที่เลวร้าย

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาระบบบริหารจัดการติดตามประเมินผล เป้าหมายของยุทธศาสตร์นี้ คือ 1) มีระบบบริหารจัดการเพื่อดำเนินการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่มีประสิทธิภาพ และ 2) มีองค์ความรู้และฐานข้อมูลเพื่อใช้บริหารจัดการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ

- 1) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของกลไกและระบบการบริหารจัดการในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/มาตรการเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไปสู่การปฏิบัติ

- 2) ศึกษาวิจัย/องค์ความรู้/นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็ก

ในรูปแบบที่เลวร้าย

- 3) จัดทำและบูรณาการฐานข้อมูลด้านแรงงานเด็ก

- 4) จัดทำระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

โดยผู้ขับเคลื่อนนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคีเครือข่ายนโยบายหลายหน่วยงาน หากพิจารณาเป็นรายยุทธศาสตร์สามารถจำแนกหน่วยงานที่รับผิดชอบตามตารางที่ 3 - 1 ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 - 1 รายชื่อหน่วยงานภาคีเครือข่ายนโยบายและแผนจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

ยุทธศาสตร์	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
1. การป้องกันการ ใช้แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้าย	<ol style="list-style-type: none"> 1) กระทรวงศึกษาธิการ 2) กระทรวงแรงงาน 3) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2) กระทรวงกลาโหม 3) กระทรวงการต่างประเทศ 4) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 5) กระทรวงการคลัง 6) กระทรวงคมนาคม 7) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 8) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 9) กระทรวงพาณิชย์ 10) กระทรวงมหาดไทย 11) กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 3 - 1 รายชื่อหน่วยงานภาคีเครือข่ายนโยบายและแผนจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
2. การช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กจากการทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย	1) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2) กระทรวงสาธารณสุข 3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 4) กระทรวงยุติธรรม 5) กระทรวงแรงงาน 6) กระทรวงศึกษาธิการ 7) กระทรวงมหาดไทย	1) กระทรวงกลาโหม 2) กระทรวงการต่างประเทศ 3) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 4) กระทรวงการคลัง 5) กระทรวงคมนาคม 6) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 7) กระทรวงพาณิชย์ 8) กระทรวงวัฒนธรรม 9) กระทรวงอุตสาหกรรม 10) สำนักงานปรมาณ 11) สำนักงานอัยการสูงสุด 12) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 13) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 14) องค์กรนายจ้างและองค์กรลูกจ้าง 15) องค์กรพัฒนาเอกชน
3. การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ	1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2) กระทรวงยุติธรรม 3) กระทรวงแรงงาน 4) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	1) กระทรวงกลาโหม 2) กระทรวงการต่างประเทศ 3) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 4) กระทรวงการคลัง 5) กระทรวงคมนาคม 6) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 7) กระทรวงพาณิชย์ 8) กระทรวงมหาดไทย 9) กระทรวงวัฒนธรรม 10) กระทรวงศึกษาธิการ 11) กระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ 3 - 1 รายชื่อหน่วยงานภาคีเครือข่ายนโยบายและแผนจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
4. การพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคีเครือข่าย	1) กระทรวงแรงงาน 2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2) กระทรวงยุติธรรม 3) กระทรวงกลาโหม 4) กระทรวงการต่างประเทศ 5) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 6) กระทรวงการคลัง 7) กระทรวงคมนาคม 8) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 9) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 10) กระทรวงพาณิชย์ 11) กระทรวงมหาดไทย 12) กระทรวงวัฒนธรรม 13) กระทรวงศึกษาธิการ 14) กระทรวงสาธารณสุข 15) กระทรวงอุตสาหกรรม 16) สำนักงานสถิติแห่งชาติ 17) สำนักงานปรมาณ 18) สำนักงานอัยการสูงสุด 19) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 20) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 21) องค์กรนายจ้างและองค์กรลูกจ้าง 22) องค์กรพัฒนาเอกชน
5. การพัฒนาระบบบริหารจัดการติดตามประเมินผล	กระทรวงแรงงาน	1) สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 3) กระทรวงยุติธรรม 4) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตารางที่ 3 - 1 รายชื่อหน่วยงานภาคีเครือข่ายนโยบายและแผนจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
		5) กระทรวงกลาโหม 6) กระทรวงการต่างประเทศ 7) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 8) กระทรวงการคลัง 9) กระทรวงคมนาคม 10) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 11) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 12) กระทรวงพาณิชย์ 13) กระทรวงมหาดไทย 14) กระทรวงวัฒนธรรม 15) กระทรวงศึกษาธิการ 16) กระทรวงสาธารณสุข 17) กระทรวงอุตสาหกรรม 18) สำนักงานประมาณ 19) สำนักงานอัยการสูงสุด 20) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 21) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 22) องค์การนายจ้างและองค์กรลูกจ้าง 23) องค์กรพัฒนาเอกชน

กลไกทางกฎหมายในการปกป้องคุ้มครองแรงงานเด็ก

ประเทศไทยได้ตรากฎหมายหลายฉบับเพื่อสร้างกลไกขึ้นมาปกป้องคุ้มครองเด็ก โดยพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายโดยตรง มีดังนี้

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการใช้แรงงาน ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้แรงงานเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นายจ้าง ลูกจ้าง และประเทศชาติ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นกฎหมายหลักในการปกป้องคุ้มครองลูกจ้างซึ่งเป็นเด็ก การใช้แรงงานเด็กถูกบัญญัติอยู่ในหมวด 4 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มีจำนวน 9 มาตรา เริ่มตั้งแต่มาตรา 44 ถึงมาตรา 52 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเด็กเกี่ยวกับเงื่อนไขการจ้าง สภาพการทำงาน การพัฒนา และส่งเสริมคุณภาพชีวิต สรุปดังนี้

1.1 เงื่อนไขการจ้าง เกี่ยวกับอายุขั้นต่ำ การขออนุญาต งานอันตรายที่ห้ามเด็กทำ และสถานที่ที่ห้ามเด็กทำ ดังนี้

1.1.1 อายุขั้นต่ำของลูกจ้างเด็ก ห้ามนายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นลูกจ้าง (มาตรา 44)

1.1.2 การขออนุญาต การจ้างแรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี (แต่ไม่ต่ำกว่า 15 ปี) นายจ้างต้องปฏิบัติ ดังนี้ (มาตรา 45)

1.1.2.1 แจ้งต่อพนักงานตรวจแรงงานภายใน 15 วันนับแต่วันที่ เด็กเข้าทำงาน

1.1.2.2 ทำบันทึกสภาพการจ้างที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเก็บไว้ ณ สถานที่ประกอบกิจการหรือสำนักงานของนายจ้าง พร้อมให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจได้ในเวลาทำการ

1.1.2.3 แจ้งการสิ้นสุดการจ้างเด็กนั้นต่อพนักงานตรวจแรงงาน ภายใน 7 วันนับแต่เด็กออกจากงาน

อนึ่ง “พนักงานตรวจแรงงาน” คือ ผู้ซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงแรงงาน แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

1.1.3 งานอันตรายที่ห้ามเด็กทำ ห้ามมิให้นายจ้างให้แรงงานเด็ก อายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (มาตรา 49)

1.1.3.1 งานหลอม เป่า หล่อ หรือรีดโลหะ

1.1.3.2 งานป้อนโลหะ

1.1.3.3 งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน เสียง และแสงที่มีระดับแตกต่างจากปกติ อันอาจเป็นอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.1.3.4 งานเกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.1.3.5 งานเกี่ยวกับจุลชีวินเป็นพิษซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย รา หรือเชื้ออื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.1.3.6 งานเกี่ยวกับวัตถุมีพิษ วัตถุระเบิด หรือวัตถุไวไฟ เว้นแต่ งานในสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.1.3.7 งานขับหรือบังคับรถยกหรือปั้นจั่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.1.3.8 งานใช้เลื่อยเดินด้วยพลังไฟฟ้าหรือเครื่องยนต์

1.1.3.9 งานที่ต้องทำไต่ดิน ไต่น้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ หรือปล่องในภูเขา

1.1.3.10 งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.1.3.11 งานทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ขณะที่ เครื่องจักรหรือเครื่องยนต์กำลังทำงาน

1.1.3.12 งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไป

1.1.3.13 งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.1.4 สถานที่ห้ามเด็กทำงาน ห้ามนายจ้างให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานในสถานที่ ต่อไปนี้ (มาตรา 50)

1.1.4.1 โรงฆ่าสัตว์

1.1.4.2 สถานที่เล่นการพนัน

1.1.4.3 สถานที่บริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ อาทิ สถานที่เต้นรำ สถานที่มีอาหาร สุราหรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการโดยมีผู้บําเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า สถานที่อาบอบนวด เป็นต้น (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551)

1.1.4.4 สถานที่บริการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ขยายความคุ้มครองแก่ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กมิให้ทำงานในสถานที่ที่ไม่เหมาะสมกับสภาพจิตใจหรือศีลธรรมของเด็ก)

1.2 สภาพการจ้างเกี่ยวกับเวลาทำงาน เวลาพัก พักดําเนินการยกของการคุ้มครองค่าจ้าง และเงินประกัน

1.2.1 เวลาพักของลูกจ้างเด็ก นายจ้างต้องจัดให้มีเวลาพัก 1 ชั่วโมงติดต่อกันต่อวันภายใน 4 ชั่วโมงแรกของการทำงาน และให้มีเวลาพักย่อยได้ตามที่นายจ้างกำหนด (มาตรา 46)

1.2.2 เวลาที่ห้ามลูกจ้างเด็กทำงาน (เวลากลางคืน)

1.2.2.1 ห้ามนายจ้างใช้ลูกจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานในระหว่างเวลา 22.00 - 06.00 นาฬิกา เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี (มาตรา 47 วรรคหนึ่ง) และห้ามทำงานล่วงเวลาหรือทำงานในวันหยุด (มาตรา 48)

1.2.2.2 นายจ้างอาจให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กและเป็นผู้แสดงภาพยนตร์ละคร หรือการแสดงอย่างอื่นที่คล้ายคลึงกัน ทำงานระหว่างเวลา 22.00 นาฬิกา ถึง 6.00 นาฬิกาได้ ทั้งนี้ ให้นายจ้างจัดให้เด็กได้พักผ่อนตามสมควร (มาตรา 47 วรรคสอง)

1.2.3 พักดําเนินการยกของการ

ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงาน เช่น ห้ามทำงานยก แบก หาม หาบ ทูน ลาก หรือเข็นของหนัก เกินอัตรา 20 กิโลกรัมสำหรับลูกจ้างเด็กหญิงหรืออัตรา 25 กิโลกรัมสำหรับลูกจ้างเด็กชาย (กฎกระทรวงกำหนดอัตราน้ำหนักที่นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานได้ พ.ศ. 2547)

1.2.4 การคุ้มครองเกี่ยวกับค่าจ้าง

ห้ามนายจ้างจ่ายค่าจ้างของลูกจ้างเด็กให้แก่บุคคลอื่น และถ้านายจ้างจ่ายเงินหรือประโยชน์ตอบแทนล่วงหน้าก่อนมีการจ้าง ขณะแรกจ้างหรือก่อนงดรายจ่ายค่าจ้างให้ ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็ก บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มิให้ถือว่าเป็นการจ่ายหรือรับค่าจ้างสำหรับลูกจ้างเด็กนั้น และห้ามนายจ้างนำเงินหรือประโยชน์ตอบแทนดังกล่าว มาหักจากค่าจ้างซึ่งต้องจ่ายให้แก่ลูกจ้างเด็กตามกำหนดเวลา (มาตรา 51)

1.2.5 เงินประกัน

ห้ามนายจ้างเรียกหรือรับเงินประกันเพื่อการใดๆ จากฝ่ายลูกจ้าง ซึ่งเป็นเด็ก (มาตรา 51)

1.3 การพัฒนา ส่งเสริมคุณภาพชีวิต

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิต ลูกจ้างอายุต่ำกว่า 18 ปี มีสิทธิลาเพื่อเข้าประชุม สัมมนา รับการอบรม รับการฝึก หรือลาเพื่อการอื่น ซึ่งจัดโดยสถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่อธิบดีเห็นชอบ โดยแจ้งให้นายจ้างทราบล่วงหน้าถึงเหตุที่ลา พร้อมทั้งแสดงหลักฐานที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) และให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กเท่ากับค่าจ้างในวันทำงานตลอดระยะเวลาที่ลา แต่ปีหนึ่งต้องไม่เกิน 30 วัน (มาตรา 52)

นอกจากนี้ ยังมีกฎกระทรวงซึ่งออกภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กดังต่อไปนี้

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2541) กำหนดงานซึ่งห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำ ได้แก่ 1) งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน และเสียงอันอาจเป็นอันตราย 2) งานเกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตราย วัตถุมีพิษ วัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟ 3) งานเกี่ยวกับจุลชีวันเป็นพิษซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย รา หรือเชื้ออื่น 4) งานขับหรือบังคับรถยกหรือปั้นจั่นที่ใช้พลังงานเครื่องยนต์หรือไฟฟ้าไม่ว่าการขับหรือบังคับจะกระทำในลักษณะใด และ 5) งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสีทุกชนิด

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2541) การคุ้มครองแรงงานในงานบรรทุกหรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล ห้ามนายจ้างรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าทำงาน เว้นแต่งานทำความสะอาดเรือ งานผูกมัดจัดเรียง หรืองานอื่นที่อธิบดีประกาศกำหนดนายจ้างอาจรับเด็กอายุไม่ต่ำกว่า 16 ปี เข้าทำงานดังกล่าวได้

- กฎกระทรวงกำหนดอัตราน้ำหนักที่นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานได้ พ.ศ. 2547 กำหนดให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กหญิงอายุตั้งแต่ 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี ยกของหนักได้ไม่เกิน 20 กิโลกรัม ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กชายอายุตั้งแต่ 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี ยกของหนักได้ไม่เกิน 25 กิโลกรัม

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2555) เพื่อให้ความคุ้มครองลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย ซึ่งให้การขยายความคุ้มครองกับเด็ก โดยห้ามมิให้นายจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นลูกจ้าง

- กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ห้ามนายจ้างรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทำงานในเรือประมงและบังคับใช้กับเรือประมงทะเลที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ครอบคลุมถึงเรือประมงทะเลที่ไปดำเนินการอยู่นอกราชอาณาจักรโดยไม่กำหนดระยะเวลา

- กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรม พ.ศ. 2557 กำหนดห้ามจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นลูกจ้าง และกำหนดให้มีการจัดวันหยุดพักผ่อนประจำปีไม่น้อยกว่าสามวันเมื่อทำงานครบหนึ่งปี ลูกจ้างมีสิทธิลาป่วยเท่าที่ป่วยจริง โดยได้รับค่าจ้างไม่เกินสามสิบวันให้นายจ้างจัดสวัสดิการให้ลูกจ้าง เช่น น้ำดื่ม ที่พักอาศัย เป็นต้น

- กฎกระทรวงกำหนดสถานที่ที่ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีทำงาน พ.ศ. 2559 สถานที่ที่ห้าม ได้แก่ 1) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับสัตว์น้ำ ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และ 2) สถานประกอบกิจการที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการแปรรูปสัตว์น้ำ ตามพระราชกำหนด การประมง พ.ศ. 2558

2. พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 กำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่จัดและดูแลสถานประกอบกิจการและลูกจ้างให้มีสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของลูกจ้างมิให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจและสุขอนามัย และให้ลูกจ้างมีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับนายจ้างในการดำเนินการส่งเสริมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ลูกจ้างและสถานประกอบกิจการ หากนายจ้างฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดซึ่งอาจรับผิดมีระวางโทษสูงสุด คือ จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ ยังมีกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในมาตรา 8 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานของเด็กเป็นการเฉพาะ คือ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานประดาน้ำ พ.ศ. 2563 โดยกำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับลูกจ้างที่นายจ้างจะให้ทำงานประดาน้ำจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ทั้งนี้ กฎกระทรวงดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน 2563 เป็นต้นมา

3. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553 มีเจตนารมณ์เพื่อวางมาตรการควบคุม กำกับ ดูแล และคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีในหมวด 4 มาตรา 20 บัญญัติว่า “ห้ามผู้ใดให้หญิงมีครรภ์หรือเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีทำงานที่มีลักษณะอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของหญิงมีครรภ์หรือเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี งานที่มีลักษณะอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของหญิงมีครรภ์หรือเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” ห้ามผู้จ้างงานผู้รับงานไปทำที่บ้านหรือบุคคลอื่น เช่น บุคคลในครอบครัว นางานที่รับไปทำที่บ้านที่มีลักษณะอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กซึ่งอายุต่ำกว่าสิบห้าปีไปให้เด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีทำ ทั้งนี้ มีการออกกฎกระทรวงกำหนดงานที่มีลักษณะอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของหญิงมีครรภ์หรือเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี พ.ศ. 2560 ซึ่งงานที่มีลักษณะอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี ได้แก่ 1) งานเกี่ยวกับเครื่องจักร เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายจากเครื่องจักร เครื่องมือ หรืออุปกรณ์นั้น 2) งานยก แบก หาบ หาม ทูน ลาก หรือเข็นของหนักเกินสิบห้ากิโลกรัม 3) งานที่ต้องสัมผัสละออง ไอ ก๊าซ จากวัตถุติดไฟหรือกระบวนการผลิตอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น งานพ่นสี งานพอกย้อม 4) งานที่ต้องสัมผัสกับฝุ่น พุ่ม เส้นใย จากวัตถุติดไฟหรือกระบวนการผลิตอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น งานเชื่อมโลหะ หลอมโลหะ งานขัด เจียโลหะ 5) งานเกี่ยวกับจุลชีวันเป็นพิษ

ซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย รา หรือเชื้ออื่นอันอาจเป็น อันตรายต่อสุขภาพ และ 6) งานเกี่ยวกับ แสงจ้า เสียงดัง ความร้อนจัด ความเย็นจัด หรือความสั่นสะเทือนซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัย

4. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่มุ่งให้ความคุ้มครองแก่เด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ การพัฒนาและฟื้นฟู ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือโดยการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และสมควรปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยนิยามความหมายของ “เด็ก” หมายถึง เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้มีการแบ่งหมวดย่อยสำคัญไว้ 9 หมวด ได้แก่

- หมวด 1 คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก
- หมวด 2 การปฏิบัติต่อเด็ก
- หมวด 3 การสงเคราะห์เด็ก
- หมวด 4 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
- หมวด 5 ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
- หมวด 6 สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู
- หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา
- หมวด 8 กองทุนคุ้มครองเด็ก
- หมวด 9 บทกำหนดโทษ

เนื้อหาที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับแรงงานเด็ก ได้แก่ แนวทางคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรม ตามมาตรา 41 และ 42 นั้น มีแนวทางเพื่อเป็นหลักปฏิบัติ ดังนี้ 1) ตรวจสอบและแยกเด็ก 2) ตรวจ ร่างกายและจิตใจ 3) สืบเสาะพินิจเด็กและครอบครัว และ 4) กำหนดวิธีคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสม ได้แก่ ส่งเข้าสถานแรกรับสถานสงเคราะห์ สถานพัฒนาฟื้นฟูสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือส่งคืนผู้ปกครอง การส่งเสริมความประพฤติให้แก่เด็กที่ถูกสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพ ตามมาตรา 44 คือ ให้เด็กได้รับการศึกษา ฝึกอาชีพ ได้รับการกล่อมเกลาจิตใจทางศาสนา และได้ทำกิจกรรมพัฒนาตนเอง เป็นต้น

5. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดและการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติความผิดฐานค้ามนุษย์เป็นการเฉพาะ ผู้เสียหายความผิดฐานค้ามนุษย์จะครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายไม่จำกัดเพศและอายุ

ในกฎหมายฉบับนี้มีการบัญญัติว่า “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หมายถึง การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหา

ประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีลักษณะคล้ายทาส การนำคนมาขอทาน การตัดอวัยวะเพื่อการค้า การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หรือการกระทำอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม โดยการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ได้แก่ 1) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเอง หรือของผู้อื่น 2) ขู่เชือดด้วยประการใด ๆ 3) ใช้กำลังประทุษร้าย 4) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว้ 5) นำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ และ 6) ทำด้วยประการอื่นใดอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับการกระทำดังกล่าวข้างต้น

กฎหมายฉบับนี้ ยังกำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยให้เป็นผู้มีอำนาจในการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในสถานประกอบกิจการ โรงงาน และยานพาหนะ รวมถึงมีอำนาจในการกำหนดให้สถานประกอบกิจการ โรงงาน และยานพาหนะ ต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรการดังกล่าว อีกทั้งในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่า มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์หรือพบการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ในสถานประกอบกิจการ โรงงาน หรือยานพาหนะ หากเจ้าของ ผู้ครอบครอง หรือผู้ดำเนินกิจการสถานประกอบกิจการ โรงงาน หรือยานพาหนะดังกล่าว ไม่สามารถชี้แจงหรือพิสูจน์ให้เชื่อได้ว่า ตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่กรณีแล้ว ก็เป็นอำนาจของคณะกรรมการที่จะพิจารณาสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ปิดสถานประกอบกิจการหรือโรงงานชั่วคราว พักใช้ใบอนุญาตประกอบการ เป็นต้น เนื่องจากปัจจุบันพบการค้ามนุษย์ด้านแรงงานในสถานประกอบกิจการหรือโรงงานรวมทั้งในส่วนของการประมงเพิ่มมากขึ้น

นอกจากจะมีกฎหมายเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายโดยตรงแล้ว ยังมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอีก เช่น

- พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533
- พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539
- พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
- พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
- พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2559
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550

- พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
- พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499
- พระราชบัญญัติส่งเสริมเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550
- พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558
- พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560
- พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. 2558
- พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562

จะเห็นได้ว่า กลไกของกฎหมายเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีอยู่หลายฉบับที่สัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างครบวงจร ตั้งแต่การป้องกัน การช่วยเหลือ เยียวยา การฟื้นฟู การนำกลับเข้าสู่สังคม ซึ่งเป็นการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เด็กได้รับการช่วยเหลือคุ้มครองอย่างเหมาะสมในทุกมิติ และเป็นไปตามอนุสัญญาขององค์การระหว่างประเทศ

กลไกการตรวจแรงงานและการตรวจปราบปรามจับกุม

กระทรวงแรงงานให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายแรงงานเป็นอย่างมาก โดยได้ให้หน่วยงานต่าง ๆ ออกตรวจและติดตามผลเพื่อป้องกันและเฝ้าระวังการกระทำผิดที่อาจนำไปสู่การบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้นำหลักการของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 81 ว่าด้วยการตรวจแรงงาน ค.ศ. 1947 มาใช้ในการปฏิบัติในการตรวจแรงงานเพื่อคุ้มครองลูกจ้างให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และป้องปรามมิให้เกิดการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิแรงงาน ซึ่งยุทธศาสตร์สำหรับการตรวจแรงงาน มีดังนี้

1. กำกับดูแลให้แรงงานได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน โดยการตรวจแรงงานทั่วไปซึ่งเป็นการตรวจสถานประกอบกิจการทั้งด้านสภาพการจ้างและสภาพการทำงาน ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบกิจการมีการปฏิบัติถูกต้อง และเป็นการคุ้มครองให้ลูกจ้างได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ โดยเน้นการตรวจสถานประกอบกิจการตามลำดับ คือ

1.1 ตรวจสถานประกอบกิจการที่ไม่เคยผ่านการตรวจแรงงานภายใน 5 ปี จากฐานข้อมูลของกรมเพื่อให้แรงงานทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการคุ้มครองแรงงานอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ และเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

1.2 ตรวจสถานประกอบกิจการขนาดเล็กที่มีลูกจ้าง 1 - 49 คน สถานประกอบกิจการรายใหม่ที่ไม่เคยผ่านการตรวจแรงงาน และสถานประกอบกิจการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานในปีที่ผ่านมาเพื่อให้สถานประกอบกิจการทุกประเภทและทุกขนาดมีการปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

1.3 ตรวจสอบสถานประกอบกิจการที่มีการใช้แรงงานเด็กเพื่อนำมาปรับปรุงฐานข้อมูลสถานประกอบกิจการที่มีการใช้แรงงานเด็กในระบบของกรมให้เป็นปัจจุบันและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการป้องกันแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กผิดกฎหมาย

1.4 ตรวจสอบสถานประกอบกิจการที่ใช้ฐานข้อมูลการรายงานสภาพการจ้างและสภาพการทำงานของสถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปประจำปีตามมาตรา 115/1

2. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กแรงงานบังคับ และแรงงานขีตหนี่ รวมทั้งการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โดยดำเนินการ

2.1 ตรวจสอบสถานประกอบกิจการที่เสี่ยงต่อการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ แรงงานขีตหนี่ การค้ามนุษย์ด้านแรงงานในเรือประมงทะเล กิจการเกี่ยวเนื่องประมงทะเลเพื่อคุ้มครองแรงงานและไม่ให้ละเมิดสิทธิด้านแรงงาน เช่น กิจการเกี่ยวเนื่องประมงทะเล กิจการผลิตสินค้าจากอ้อย เครื่องนุ่งห่ม กุ้ง ปลา ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ปีก ฟาร์มหมู หรือสัตว์ประเภทอื่น ๆ รวมทั้งกิจการที่เป็นห่วงโซ่การผลิตดังกล่าวทุกแห่ง กิจการก่อสร้าง งานที่เข้าข่าย 3D งานที่มีลักษณะสกปรก (Dirty) งานที่มีความยากลำบาก (Difficult) และงานที่เสี่ยงอันตราย (Dangerous) เป็นต้น

2.2 ตรวจสอบแรงงานเชิงรุกอย่างเข้มข้นเพื่อค้นหาการกระทำความผิด หรือการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ดำเนินการตรวจสอบแรงงานโดยชุดเฉพาะกิจ

3. การดำเนินการป้องกันการป้องกันแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (IUU Fishing) ให้มีความสำคัญในการแก้ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมอย่างจริงจัง ดำเนินมาตรการโดย

3.1 ตรวจสอบแรงงานประมงทะเล ณ ศูนย์ควบคุมแจ้งเรือเข้า - ออก (PIPO) หน้าท่า

3.2 บูรณาการการตรวจแรงงานร่วมกับศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) ในการบูรณาการตรวจคุ้มครองแรงงานในเรือประมงทะเล

4. การบังคับใช้พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. 2558 โดยตรวจเรือเดินทะเลที่ชักรงไทยและชักรงต่างประเทศเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากการตรวจแรงงานโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีการตรวจประเภทอื่นตามภารกิจของหน่วยงานรวมทั้งการตรวจปราบปรามจับกุม ดังนี้

- กรมการจัดหางาน มีการบังคับใช้กฎหมายในการตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าว โดยตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าวและสถานประกอบการอย่างเคร่งครัดและใกล้ชิดในทุกพื้นที่ โดยบูรณาการทำงานร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกรมการปกครอง ลงพื้นที่ตรวจสอบทั่วประเทศ และดำเนินคดีตามกฎหมาย ทั้งนี้ ก่อนการตรวจสอบจะมีการหาข้อมูล/สืบเบาะแส/การหาข่าว ข้อมูลเบาะแสการทำงานของคนต่างด้าวหรือนายจ้าง/สถานประกอบการที่มีการกระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งอาจได้มาจากการที่มีผู้ร้องเรียน พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบเอง และจากชาวบ้านหรือประชาชนทั่วไปได้แจ้งให้ทราบ เป็นต้น กรณีที่พบว่ามีการใช้แรงงานเด็กต่างด้าวก็จะส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการตรวจระดมกวาดล้างการบังคับใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย กลุ่มเป้าหมาย คือ สถานประกอบการร้านอาหาร ทั้งในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 1 - 9

และในส่วนกลาง โดยออกตรวจร่วมกับภาครัฐและเอกชน รวมทั้งให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก ตลอดจนมีการวางแผนช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ (Case Conference) ร่วมกับทีมสหวิชาชีพและ NGOs ในพื้นที่ ทำให้ลดขั้นตอนการดำเนินการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวน และเป็นการป้องกันการใช้แรงงานเด็ก

- กระทรวงอุตสาหกรรม มีการตรวจกำกับดูแลโรงงานพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้ประกอบการโรงงานในจังหวัดต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้าย รวมถึงการออกตรวจ กำกับติดตามการใช้แรงงานเด็ก แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ในโรงงานอุตสาหกรรม และมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม นำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practices : GLP) ไปใช้ในการจ้างงาน

- กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนตลอดจนบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยครอบคลุมทุกมิติของการดำรงชีวิต โดยมีชุดปฏิบัติการพิเศษ กรมการปกครองทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องของการปราบปรามการค้ามนุษย์ สถานบริการผิดกฎหมาย เช่น ร้านคาราโอเกะ อาบอบนวด ซ่องโสเภณี ที่นำเยาวชนมาค้าบริการ รวมไปถึงการปราบปรามบ่อนการพนัน และยาเสพติด

กลไกการส่งต่อระหว่างกัน

ในการบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กของประเทศไทย มีระบบการส่งต่อเด็กที่พบในระหว่างการตรวจไปยังสถานบริการทางสังคมที่เหมาะสม โดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานราชการมีการเชื่อมโยงการทำงานกันในรูปแบบของทีมสหวิชาชีพ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะร่วมดำเนินการในการคัดกรองเหยื่อโดยยึดแนวทางในการบูรณาการการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ กรณีที่พบผู้เสียหายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานใด ทีมสหวิชาชีพก็จะร่วมกันพิจารณาส่งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุดก่อน ตัวอย่างเช่น กรณีผู้เสียหายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ด้านแรงงานก็จะส่งเรื่องให้กระทรวงแรงงาน หรือหากกรณีการใช้เด็กที่ผิดกฎหมาย ก็จะดำเนินการแจ้งต่อพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 สำหรับกรณีต้องประสานส่งต่อเด็กเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ จะส่งต่อให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด โดยสายการบังคับบัญชานั้นจะเป็นไปตามสายบังคับบัญชาตามปกติของหน่วยงานนั้น ๆ

กลไกการส่งต่อระหว่างกันระหว่างกระทรวงต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้หลักเกณฑ์ตามแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

แนวทางการส่งต่อเด็กในระหว่างการตรวจแรงงาน คือ ในกรณีที่พบแรงงานเด็กไม่ว่าจะเป็นเด็กไทยในประเทศไทย เด็กไทยในต่างประเทศ เด็กต่างด้าว หรือเด็กที่มีได้มีสัญชาติไทย แต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรหรือเคยมีภูมิลำเนาหรือมีสถานะอยู่อาศัยในราชอาณาจักร หากตกเป็นเหยื่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานให้เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานดูแลเด็กเป็นกรณีพิเศษ และจัดให้อยู่

ในสถานที่ที่เหมาะสม ไม่ปะปนกับกลุ่มแรงงานที่กระทำผิดทั่วไป ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และประสานส่งต่อกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด (พมจ.) โดยเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อดำเนินการตามหลักการว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานเด็ก ในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กรณีที่พบเด็กที่ถูกใช้แรงงานโดยมิชอบด้วยกฎหมายแม้เป็นบุคคลที่ไม่ได้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานให้เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานดูแล และปฏิบัติเช่นเดียวกับการปฏิบัติต่อแรงงานเด็กตามที่กล่าวมาข้างต้น

กรณีเด็กถูกค้ามนุษย์เพื่อหาประโยชน์ด้านแรงงาน ให้ถือว่าเป็นการใช้แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด (ตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182) จำเป็นต้องมีการช่วยเหลือเด็กอย่างเร่งด่วน และดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดโดยทันที เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือออกมา จากสภาพการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบดังกล่าว ต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัด ฟื้นฟู ทั้งร่างกายและจิตใจอย่างทันที่และเหมาะสม รวมทั้งต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกันเด็กกลุ่มนี้ไม่ให้ถูกนำไปค้ามนุษย์ด้านแรงงานอีกต่อไป โดยให้เด็กได้รับการบริการทางการศึกษา การฝึกอบรม ทักษะพัฒนาคุณภาพชีวิต จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในบางกรณีอาจมีการส่งเสริมอาชีพสำหรับครอบครัวตามความจำเป็นโดยให้เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงแรงงาน และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2. แนวปฏิบัติของทีมสหวิชาชีพในการสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

แนวทางการส่งต่อเด็กในระหว่างการตรวจแรงงาน คือ

2.1 กรณีแรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนส่งต่อให้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการคุ้มครองและช่วยเหลือ โดยรับตัวไปไว้ ในบ้านพักเด็กและครอบครัว

2.2 กรณีแรงงานอายุ 18 ปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนส่งต่อไปยังกระทรวงแรงงาน เพื่อดำเนินการจัดหางานให้ทำ

2.3 กรณีแรงงานต่างด้าวอายุ 18 ปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนส่งต่อไปยัง ศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวเพื่อดำเนินการจัดหางานให้ทำภายใน 5 วัน

กลไกการประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ

กระทรวงแรงงานได้พยายามแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กโดยอาศัยกลไกเชิงรุกในการ ขอความสนับสนุนทางวิชาการผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งแลกเปลี่ยนความเห็น แนวคิด และประสบการณ์ด้านวิชาการในการพัฒนาด้านแรงงาน โดยได้ประสานความร่วมมือกับกระทรวง แรงงานสหรัฐอเมริกา (USDOL) สหภาพยุโรป องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกระทรวงแรงงานและกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา (USDOL) โครงการยกระดับการบังคับใช้กฎหมายแรงงานและกฎหมายอาญาเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก การใช้แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Attaining Lasting Change for Better Enforcement of Labour and Criminal Law to Address Child Labour, Forced Labour and Human Trafficking Project (ATLAS Project)) มีกรอบระยะเวลาในการดำเนินการ 4 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 – 2565 โครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือทางด้านวิชาการทางด้านการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์

2. โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกระทรวงแรงงานและองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) มีทั้งหมด 8 โครงการย่อย เป็นโครงการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 5 โครงการย่อย ดังนี้

2.1 โครงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติ (TRIANGLE in ASEAN) มีระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2568 มีรัฐบาลแคนาดาและออสเตรเลียเป็นผู้ให้ทุนและ ILO เป็นผู้ดำเนินการหลักซึ่งมุ่งให้แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานทั้งหญิงและชายสามารถมีบทบาทในการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคอาเซียนให้มีความยั่งยืนโดยเน้นกลุ่มแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานในภาคเกษตรและก่อสร้าง

2.2 โครงการความปลอดภัยและยุติธรรมสิทธิและโอกาสของแรงงานต่างด้าวสตรีในภูมิภาคอาเซียน (Safe & Fair : Realizing women work's rights and opportunities in the ASEAN region Project) มีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2561 - 2565 โดยสหภาพยุโรปเป็นผู้ให้ทุน และ ILO เป็นผู้ดำเนินการหลัก ซึ่งเน้นการยุติความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงและเด็กในภูมิภาคอาเซียนโดยเฉพาะกลุ่มโยกย้ายถิ่นฐานหญิงทำงานในบ้าน โดยมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิของแรงงานการตระหนักถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงระหว่างการอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อนำไปสู่การโยกย้ายถิ่นฐานที่ปลอดภัยและยุติธรรมในภูมิภาคอาเซียน

2.3 โครงการการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนในภูมิภาคเอเชีย (Responsible Supply Chains in Asia) ดำเนินการระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 ถึงธันวาคม พ.ศ. 2563 (3 ปี) มีสหภาพยุโรปและ OECD เป็นผู้ให้ทุน และ ILO เป็นผู้ดำเนินการหลัก ซึ่งในการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการและพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน โดยในส่วนของประเทศไทยจะเน้นภาพชิ้นส่วนยานยนต์และภาคเกษตรในส่วนของประเทศไทยได้มีการส่งเสริมให้สถานประกอบการนำมาตราฐานแรงงาน (Thailand Labour Standard: TLS) และแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practice: GLP) มาใช้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อขจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคทางการค้า เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการค้าและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้สถานประกอบการ

2.4 โครงการสิทธิจากเรือสู่ฝั่ง (Ship to shore rights project)

เป็นโครงการ ๓ ปี (พ.ศ. 2559 - 2562) ซึ่งสิ้นสุดโครงการระยะที่ 1 ไปแล้วเมื่อปี 2562 มีสหภาพยุโรป เป็นผู้ให้ทุน และ ILO เป็นผู้ดำเนินการหลัก เน้นการป้องกันและลดทอนรูปแบบการใช้แรงงานที่ไม่อาจยอมรับได้ในธุรกิจภาคประมง และแปรรูปอาหารทะเลดำเนินโครงการครอบคลุมพื้นที่ 22 จังหวัดชายทะเลของไทย โดยเฉพาะพื้นที่ทำการประมงและแปรรูปอาหารทะเลส่งผลให้เกิดพัฒนาที่เกี่ยวกับแรงงานประมง โดยได้มีการประชุมคณะกรรมการกำกับติดตามโครงการต่อต้านรูปแบบการทำงานที่ไม่เป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมประมงและอาหารทะเล เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563 เพื่อปิดโครงการในระยะที่ 1 โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการวางแผนการดำเนินงานในระยะที่ 2 ซึ่งจะใช้ชื่อโครงการว่า South East Asia Regional Programme on labour Migration in the Fishing Sector หรือ Ship to Shore Rights South East Asia

2.5 โครงการระบบการคุ้มครองทางสังคมสำหรับทุกคนของประเทศไทย

(Social Protection System for All in Thailand) เป็นโครงการภายใต้กองทุนร่วม SDG (Joint SDG Fund) เป็นโครงการ 2 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) โดยมีหน่วยงานของสหประชาชาติ ในประเทศไทยที่รับผิดชอบจำนวน 4 หน่วยงาน ได้แก่ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund: UNICEF) องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM) และองค์การเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women) โดยจะศึกษากระบวนการคุ้มครองทางสังคมของประเทศไทย โดยรวม เพื่อหาข้อเสนอแนะและสนับสนุนให้ขยายความคุ้มครองไปสู่กลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ ทั้งแรงงานนอกระบบ ภาคเกษตรกรรม แรงงานข้ามชาติ เป็นต้น ในเบื้องต้น UNICEF มีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของการจัดเงินสนับสนุนให้แก่เด็กและเยาวชน (Child Support) และกระทรวงการคลังมีความสนใจในเรื่องการศึกษาทบทวนเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและการจัดหารายได้ เพื่อให้บริการการคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึง ซึ่งโครงการนี้มีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักฝ่ายไทย

3. แผนงานระดับชาติว่าด้วยงานที่มีคุณค่า (Decent Work Country Program - DWCP) (พ.ศ. 2562 - 2564) ของประเทศไทย กระทรวงแรงงานได้จัดทำแผนงานระดับชาติว่าด้วยงานที่มีคุณค่าของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2562 - 2564 (Thailand Decent Work Country Program 2019 - 2021) โดยปรึกษาหารือวางแผนและกลยุทธ์ร่วมกับองค์กรไตรภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐบาล นายจ้าง และลูกจ้าง และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization - ILO) ผ่านสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศประจำประเทศไทย กัมพูชา และ สปป. ลาว โดย TDWCP มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการทำงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคนในประเทศไทยอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์การขาดแคลนแรงงานเพิ่มกำลังการผลิตของแรงงาน และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจ้างงานที่มีคุณค่า โดยให้ความสำคัญกับแรงงานทุกกลุ่ม รวมทั้งช่วยสนับสนุนสิ่งที่ประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการยกระดับ

มาตรฐานการคุ้มครองแรงงานทั้งแรงงานไทยและแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

โครงการทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก

กลไกสำคัญอีกกลไกหนึ่งที่มีส่วนในการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก คือ โครงการทางสังคมที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลและโครงการทางสังคมที่มีการบริหารจัดการโดยรัฐบาล ในปัจจุบันมีโครงการหรือแผนงานที่สำคัญ เช่น

1. โครงการทางสังคมของกระทรวงแรงงาน ตัวอย่างเช่น

- ศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว เป็นศูนย์ที่กรมการจัดหางานได้จัดตั้งมาตั้งแต่ปี 2559 ใน 6 จังหวัดชายทะเล (สมุทรสาคร สุราษฎร์ธานี สงขลา สมุทรปราการ ชลบุรี และระนอง) และ 4 จังหวัดไม่ติดทะเล (เชียงใหม่ ตาก นครราชสีมา และขอนแก่น) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานต่างด้าวที่ประสบปัญหาจากการทำงานในประเทศไทย ตลอดจนให้คำปรึกษา แนะนำ รับข้อร้องทุกข์ร้องเรียน และประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ศูนย์แรกรับเข้าทำงานและสิ้นสุดการจ้างใน 5 จังหวัด (ตาก ระนอง หนองคาย มุกดาหาร และสระแก้ว) โดยการออกใบอนุญาตทำงาน ตรวจสอบสัญญาจ้าง อบรมให้ความรู้

- ดำเนินกิจกรรมแนะแนวและส่งเสริมอาชีพให้เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ ศูนย์วิวัฒน์พลเมืองผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ต้องขัง เพื่อสร้างโอกาสและคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ รวมถึงให้โอกาสกับผู้เคยกระทำความผิดได้ปรับปรุงตนเอง และเพื่อส่งเสริมคนดีสู่สังคม โดยดำเนินการแนะแนวอาชีพ สาธิตและการฝึกอาชีพ ประสานสถานประกอบกิจการ/จัดหางาน/สมัครงาน เพื่อให้เด็กและเยาวชนออกสู่สังคมมีรายได้ในการดำรงชีวิตที่ดีต่อไป

- ดำเนินกิจกรรมประชารัฐรวมพลัง สร้างยุวแรงงาน เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา เยาวชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป มีงานทำในช่วงปิดภาคเรียน ได้รับการเสริมสร้างประสบการณ์ในการทำงานจริง ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม รู้จักความอดทน มีระเบียบวินัย ลดการมั่วสุมและการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ได้เรียนรู้โลกของอาชีพอันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานหลังสำเร็จการศึกษา

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ตัวอย่างเช่น

- ส่งเสริมสนับสนุนให้แรงงานอกระบบ (ผู้รับงานไปทำที่บ้านลูกจ้างในงานเกษตรกรรม ลูกจ้างทำงานบ้าน และอาชีพอิสระ) ให้มีอาชีพเสริมเพิ่มจากอาชีพหลัก มีรายได้ที่มั่นคง มีงานทำอย่างต่อเนื่องและเข้าถึงสวัสดิการแห่งรัฐ มีองค์ความรู้ด้านการออมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในการยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

2. โครงการทางสังคมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เป็นโครงการที่เน้นการคุ้มครองสวัสดิภาพแรงงานเด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมในรูปแบบของสถานรองรับเด็กทั่วประเทศ ซึ่งทุกสถานรองรับเด็กจะจัดสวัสดิการให้เด็กและเยาวชนไปในทิศทางเดียวกัน มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงส่งต่อกันตามช่วงวัยของเด็ก และตามความต้องการของเด็กแต่ละคน ดังนี้

- บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด จำนวน 77 แห่ง ดำเนินสถานพักพิงชั่วคราวสำหรับเด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยให้การดูแลทางด้านการแพทย์ บริการทางจิตสังคม การศึกษา และทักษะการใช้ชีวิตก่อนส่งคืนครอบครัว หรือส่งต่อไปยังสถานรองรับของกรมกิจการเด็กและเยาวชน

- สถานแรกรับสถานที่รับเด็กไว้อุปการะไว้เป็นการชั่วคราวเพื่อสืบเสาะและพินิจเด็กและครอบครัวเพื่อกำหนดแนวทางในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กแต่ละราย มีจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1) สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และ 2) สถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพร จังหวัดปทุมธานี ให้การอุปการะเด็กชาย เด็กหญิงอายุ 6 ปีถึง 18 ปี เป็นการชั่วคราวโดยเป็นเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมาย เช่น เร่ร่อน ขอดทาน ถูกกระทำทารุณกรรม มีปัญหาพฤติกรรมตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ เป็นต้น การรับอุปการะชั่วคราวไม่เกิน 3 เดือน โดยบริการปัจจัยสี่และรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็ก ครอบครัวและบุคคลแวดล้อมเด็กเพื่อนำมาวิเคราะห์ตลอดจนกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในด้านการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพต่อไป

3. โครงการทางสังคมของกระทรวงสาธารณสุข เช่น

- ศูนย์พึ่งได้ (One Stop Crisis Center) โดยกระทรวงสาธารณสุขได้เปิดบริการศูนย์พึ่งได้ในโรงพยาบาลทุกระดับทั่วประเทศ เพื่อให้บริการช่วยเหลือเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำรุนแรง มีทีมสหวิชาชีพ ทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาลให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำได้ทันที ครอบคลุม โดยทำหน้าที่รับแจ้งเหตุ คัดกรอง ตรวจวินิจฉัย รักษาพยาบาล ส่งเสริมป้องกันโรคดูแลด้านความปลอดภัย ประเมินด้านจิตใจเพื่อช่วยเหลือในภาวะวิกฤติ ประสานและให้คำแนะนำด้านกฎหมาย ส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนให้คำปรึกษาฟื้นฟู เยียวยาสภาพจิตใจ ติดตามเยี่ยมบ้าน และประเมินผลซึ่งช่วยให้ผู้ป่วยที่ถูกกระทำรุนแรงกลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว มีความปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

- อาสาสมัครสาธารณสุขประชากรต่างด้าว (อสต.) โดยการนำคนต่างด้าวมาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อมุ่งหวังให้ช่วยดูแลคนต่างด้าวด้วยตนเอง ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค คัดกรองกลุ่มเสี่ยง และปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่คนต่างด้าว เพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของคนต่างด้าวได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และประสานความร่วมมือการทำงานระหว่างเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขคนไทย ลดความเหลื่อมล้ำให้คนไทยและคนต่างด้าวให้มีสุขภาพอนามัยดีอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ อาสาสมัครสาธารณสุขประชากรต่างด้าวจะทำหน้าที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ถ่ายทอดความรู้ แจ้งข่าวสาธารณสุข ให้คำแนะนำ รายงานสิ่งผิดปกติในชุมชน ให้เจ้าหน้าที่ทราบ และรณรงค์ขับเคลื่อนคนต่างด้าวให้ตื่นตัวและรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน และสภาวะแวดล้อมของสังคม

4. โครงการเครือข่ายโรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์ของกระทรวงยุติธรรม

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศให้มีความพร้อมในการเติบโตอย่างมีคุณภาพ และเสริมสร้างสังคมเคารพกฎหมาย โดยการให้ความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การปลูกฝังจิตสำนึก การป้องกันตนเองจากภัยสังคม มีวินัยในตนเอง รู้เท่าทันและห่างไกลยาเสพติด และต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันโดยได้รับความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และ

กรุงเทพมหานคร ในการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เรื่อง “โรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์” เมื่อปี 2561 โดยกำหนดกรอบการดำเนินการ 4 ด้าน ดังนี้

- การป้องกันตนเองจากภัยสังคมเป็นการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ ความเข้าใจให้กับเด็กและเยาวชนได้รู้เท่าทันภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นรวมทั้งรู้จักการป้องกันตนเองและผู้อื่นให้มีความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนตกเป็นเหยื่อหรือกลายเป็นผู้กระทำผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

- การสร้างจิตสำนึกและวินัยในตนเองเน้นการสร้างจิตสำนึกและระเบียบวินัยปลูกฝังลักษณะนิสัยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การคิดอย่างมีเหตุผล จะทำให้เด็กสร้างนิสัยในการควบคุมตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ โดยไม่ละเมิดสิทธิหรือประพฤติดมารยาทของสังคม

- การรู้เท่าทันและห่างไกลจากยาเสพติด เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยครอบครัว ชุมชน โรงเรียน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานราชการ มีบทบาทสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด พร้อมทั้งคำแนะนำและวิธีการที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาโดยไม่พึ่งพาหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

- การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นการปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรม และจิตสำนึก ไม่ยอมรับและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในทุกรูปแบบ

5. โครงการทางสังคมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น

- ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือและคุ้มครองเด็ก (Child Advocacy Centers: CAC) ภายใต้การดูแลของศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการปราบปรามการค้ามนุษย์ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อ โดยจัดให้มีบริการทางสังคม บริการด้านกฎหมาย และบริการการส่งกลับประเทศแก่ผู้เสียหายที่เป็นเด็ก หรือมีความเสี่ยงที่จะตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงเด็กที่ถูกค้าเพื่อแสวงประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์

- กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ (บก.ปคม.) จัดโครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการค้าประเวณีในเด็กในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา (Child Abuse Resistance Education: C.A.R.E.) โดยมุ่งเน้นในเชิงป้องกันปัญหาตั้งแต่ต้นทาง เสริมสร้างภูมิคุ้มกันการค้าประเวณีในเด็กนักเรียนและนักศึกษา โดยบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

6. ศูนย์เรียนรู้ผู้โยกย้ายถิ่นฐาน (Migrant Learning Centers: MLCs)

โดยองค์กรพัฒนาเอกชนและศูนย์ปฏิบัติการของรัฐบาลที่จัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน การฝึกอบรมทักษะชีวิต และการอบรมวิชาชีพแก่เด็กที่อาศัยอยู่ในชุมชนคนต่างด้าวตามแนวชายแดนไทย นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมกับองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) และองค์กรพัฒนาเอกชนในการพัฒนามาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ผู้โยกย้ายถิ่นฐาน (MLCs) จัดให้มีประกาศนียบัตรรับรองของรัฐบาลสำหรับเด็กใน MLCs เพื่อที่จะช่วยให้เด็กเหล่านั้นสามารถศึกษาต่อในประเทศไทยหรือเพิ่มโอกาสการศึกษาต่อในประเทศของตน

สรุป

การบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กของประเทศไทยจำเป็นต้องอาศัยกลไกการบริหารงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีการจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกลไกการบริหารงานภายในของแต่ละหน่วยงาน ทำให้การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และไม่เกิดการบูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในภาพรวมของประเทศที่ครอบคลุม และรอบด้าน รวมถึงกลไกการประสานระหว่างหน่วยงานก็อาจมีความเข้าใจไม่ตรงกัน การแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กจึงต้องมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โดยเริ่มตั้งแต่ในวัยเรียนซึ่งภารกิจสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการสร้างความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กเพื่อมิให้เด็กเข้าสู่วงจรการทำงานก่อนวัยอันควร โดยการให้ความสำคัญกับสิทธิเด็กและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และให้โอกาสเด็กทุกคนได้เรียน ทั้งเด็กที่มีและไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่ได้ถือสัญชาติไทยโดยไม่เลือกชาติพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นเด็กไทยหรือเด็กต่างด้าว

ในส่วนของกระทรวงแรงงานมีกลไกการดำเนินงานระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งเป็นผลมาจากการให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก (ILO Convention concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child) เป็นผลให้มีการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งฉบับล่าสุดอยู่ในช่วง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2563 (ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการจัดทำแผนฉบับใหม่) โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายประกอบด้วย ผู้แทนระดับกระทรวงต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติฯ และนำเสนอสถานการณ์และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ในการดำเนินงานเพื่อขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็กต้องอาศัยกลไกของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปกป้องคุ้มครองเด็กทั้งด้านกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน กฎหมายคุ้มครองเด็ก กฎหมายการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางอ้อมอีกหลายฉบับ โดยกลไกการบังคับใช้กฎหมายจะมีเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจบังคับใช้กฎหมายตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน เช่น กระทรวงแรงงานจะมีพนักงานตรวจแรงงานเข้าไปตรวจสถานประกอบกิจการโดยไม่บอกกล่าวล่วงหน้า รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายในการตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าวโดยบูรณาการทำงานร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกรมการปกครอง เป็นต้น ในส่วนของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการตรวจระดมกวาดล้างการบังคับใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รวมทั้งให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก ส่วนกรมการปกครองมีชุดปฏิบัติการพิเศษทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องของการปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมถึงการปราบปรามบ่อนการพนัน และยาเสพติด กรณีตรวจพบเด็กก็จะมีระบบการส่งต่อเด็กที่พบในระหว่างการตรวจไปยังสถานบริการทางสังคมที่เหมาะสมตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้

ในการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กยังอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงแรงงาน มีการแลกเปลี่ยนความเห็น แนวคิดและประสบการณ์ด้านวิชาการในการพัฒนาด้านแรงงาน ทั้งกับกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา (USDOL) สหภาพยุโรป (EU) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ยังได้จัดทำโครงการทางสังคมที่ได้รับ เงินสนับสนุนจากรัฐบาลและโครงการทางสังคมที่มีการบริหารจัดการโดยรัฐบาลเพื่อเป็นการคุ้มครองทางสังคมให้กับเด็กไม่ให้เข้าสู่กระบวนการการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ และแนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการ ข้อมูลแรงงานเด็กระหว่างหน่วยงาน

การศึกษาในบทที่ 4 มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอบทบาทภารกิจของหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กเพื่อให้ทราบที่มาของข้อมูล รวมถึงศึกษาวิเคราะห์ระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ และวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในภาพรวม เพื่อนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็ก โดยมีเนื้อหาตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์ระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กจากผลการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประกอบด้วย 1) บทบาทภารกิจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 2) ระบบการจัดเก็บข้อมูล 3) การนำเสนอข้อมูล 4) วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูล และ 5) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

2. วิเคราะห์ระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ของ 6 หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) บทบาทภารกิจของหน่วยงานและการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 2) รูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่จัดส่งให้กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 3) วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบจากข้อมูลที่ได้รับ และ 4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของหน่วยงาน (ถ้ามี)

3. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในภาพรวม

4. แนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็ก

5. สรุป

วิเคราะห์ระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กจากผลการสำรวจ การทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

1. บทบาทภารกิจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมีบทบาทภารกิจในฐานะเป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับสถิติตามหลักวิชาการ และจัดทำสถิติเพื่อติดตามประเมินผลและสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายและแผนงานของรัฐ โดยเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำสำมะโนหรือการสำรวจตัวอย่าง หรืออำนาจการให้มีการสำรวจด้านต่าง ๆ ของประเทศเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อมของประเทศ ตลอดจนให้บริการข้อมูลสถิติและสารสนเทศ ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับองค์ความรู้วิชาการด้านสถิติ

แก่ผู้ใช้บริการทุกภาคส่วน พัฒนางานสถิติและสารสนเทศให้เป็นระบบเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ ยังมีภารกิจในการบูรณาการเชื่อมโยงสถิติและข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

การสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 เกิดขึ้นโดยร่วมมือระหว่างสำนักงานสถิติแห่งชาติและกระทรวงแรงงาน ภายใต้การสนับสนุนด้านวิชาการจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) เพื่อให้ผลการสำรวจเป็นมาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยถูกจับตามองจากต่างประเทศในประเด็นปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกาได้เสนอแนะให้ประเทศไทยดำเนินการสำรวจการทำงานของเด็กในระดับประเทศมาโดยตลอด สำนักงานสถิติแห่งชาติจึงได้ให้ความร่วมมือกับกระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน) ดำเนินการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในปี 2558 ต่อมาสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กได้เปลี่ยนไป จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลเพื่อติดตามสถานการณ์การทำงานของเด็กได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ในปี 2561 จึงได้มีการสำรวจการทำงานของเด็กในระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2561 โดยใช้วิธีการแบบคำถามพ่วงไปกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร และได้เผยแพร่รายงานผลการสำรวจฉบับสมบูรณ์ในเดือนมิถุนายน 2562 ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติได้อนุเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจเด็กทำงานให้กระทรวงแรงงานได้นำมาศึกษาต่อยอด

2. ระบบการจัดเก็บข้อมูล

การสำรวจเด็กทำงานในประเทศไทย ปี 2561 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติมีระบบและกระบวนการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1 แผนการสุ่มตัวอย่าง

การจัดเก็บข้อมูลใช้วิธีการสำรวจ ซึ่งแผนการเลือกตัวอย่างที่ใช้เป็นแบบ Stratified Two - Stage Sampling โดยมีกรุงเทพมหานครและจังหวัดเป็นสตราตัม ซึ่งมีทั้งสิ้น 77 สตราตัม และในแต่ละสตราตัม (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร) ได้ทำการแบ่งออกเป็น 2 สตราตัมย่อยตามลักษณะการปกครองของกรมการปกครอง คือ ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล หน่วยตัวอย่างชั้นที่หนึ่ง คือ เขตแฉ่งนับ หน่วยตัวอย่างชั้นที่สอง คือ ครั้วเรือนส่วนบุคคลและสมาชิกในครั้วเรือนกลุ่มบุคคลประเภทครั้วเรือนคนงาน

การเลือกตัวอย่างชั้นที่หนึ่ง จากแต่ละสตราตัมย่อย หรือแต่ละเขตการปกครอง ได้ทำการเลือกเขตแฉ่งนับตัวอย่าง (Enumeration Area : EA) อย่างอิสระต่อกัน โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครั้วเรือนของ EA นั้นๆ ได้จำนวน EA ตัวอย่างทั้งสิ้น 5,970 EA จากทั้งสิ้นจำนวน 127,460 EA

สำหรับการเลือกตัวอย่างชั้นที่สอง ครั้วเรือนส่วนบุคคลและสมาชิกในครั้วเรือนกลุ่มบุคคลประเภทคนงาน เป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สอง โดยกำหนด 16 และ 12 ครั้วเรือนตัวอย่างต่อ EA ตัวอย่างในเขตเทศบาล และนอกเทศบาล ตามลำดับ

ในกรณีของครั้วเรือนกลุ่มบุคคลประเภทคนงานจะเป็นการเลือกสมาชิกตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในครั้วเรือนกลุ่มบุคคลประเภทคนงานทุกครั้วเรือน ก่อนดำเนินการเลือกครั้วเรือนตัวอย่างได้มีการสร้างกรอบครั้วเรือนตัวอย่าง โดยทำการนับและจดครั้วเรือนที่อาศัยอยู่ในบ้าน/อาคาร/สิ่งปลูกสร้างทุกแห่งในแต่ละเขตแฉ่งนับตัวอย่าง หลังจากนั้นได้มีการจัดเรียงรายชื่อครั้วเรือน

ส่วนบุคคลใหม่ตามขนาดครัวเรือนซึ่งวัดด้วยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน แล้วจึงดำเนินการเลือกครัวเรือนตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบมีระบบ

กล่าวโดยสรุป การสำรวจตามโครงการนี้ ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ครัวเรือนส่วนบุคคลและครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทครัวเรือนคนงานทุกครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลทุกจังหวัดทั่วประเทศ ยกเว้น ครัวเรือนชาวต่างประเทศที่ทำงานในสถานทูตหรือองค์การระหว่างประเทศที่มีเอกสิทธิ์ทางการทูต

สำหรับครัวเรือนที่เข้าข่ายการแฉงนั้บของการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 ได้แก่ ครัวเรือนส่วนบุคคลและครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทครัวเรือนคนงานซึ่งมีรายชื่อปรากฏในบัญชีรายชื่อครัวเรือนตัวอย่าง

บุคคลที่เข้าข่ายการแฉงนั้บ ได้แก่ สมาชิกในครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างที่มีอายุ 5 - 17 ปี และสมาชิกที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างในทุกครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทครัวเรือนคนงานที่มีอายุ 5 - 17 ปี (การแฉงนั้บ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกรายละเอียดตามข้อถามในแบบสอบถาม)

2.2 รายการข้อถามในแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และบันทึกรายละเอียดของบุคคลที่อยู่ในข่ายการสำรวจโครงการนี้ ประกอบด้วย ข้อถามหลัก 7 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน

ตอนที่ 2 การศึกษา

ตอนที่ 3 การทำงาน

ตอนที่ 4 ความต้องการจะทำงานเพิ่ม

ตอนที่ 5 รายได้ของลูกจ้าง

ตอนที่ 6 การทำงานของเด็ก

ตอนที่ 7 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

รายละเอียดของแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก ก

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจได้ดำเนินการพร้อมกันทั่วประเทศในระหว่างวันที่ 1 - 12 ของเดือนกรกฎาคม สิงหาคม และกันยายน 2561

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่าง (ผู้ที่ให้ข้อมูล คือ หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่าง หากไม่พบก็จะเป็นคนที่อยู่ในครัวเรือนตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 5 - 17 ปี) โดยพนักงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งมีประสบการณ์ในการสำรวจ ทั้งนี้ ในกรุงเทพมหานครใช้พนักงานทำการสัมภาษณ์จำนวน 44 คน และในจังหวัดอื่น ๆ จำนวน 830 คน โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาขนาดกลาง (Tablet) ในการบันทึกข้อมูลแทนแบบสอบถาม เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสามารถควบคุมคุณภาพ ติดตามการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บรวบรวมข้อมูลบนระบบติดตามความก้าวหน้า (Web Application) ทั้งติดตามเส้นทางการเดินสำรวจของพนักงานเก็บรวบรวมข้อมูลติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของพนักงาน เมื่อพนักงานทำการตรวจสอบความถูกต้อง

ของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จะส่งข้อมูลบนเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตเข้าสู่ Server ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเก็บไว้ในระบบ Cloud Computing สำหรับประมวลผลข้อมูลต่อไป

3. การนำเสนอข้อมูล

การสำรวจนี้เป็นการสำรวจโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้สามารถประมาณค่าหรืออนุมานเป็นค่าประชากรได้ จึงต้องมีการคำนวณเพื่อให้ได้ค่าประมาณประชากรโดยใช้หลักการคำนวณตามระเบียบวิธีทางสถิติซึ่งขึ้นกับวิธีการสุ่มตัวอย่าง (ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Two-Stage Sampling) โดยครัวเรือนตัวอย่างมีจำนวน 83,880 ครัวเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวน 73,499 ครัวเรือน คิดเป็นอัตราการตอบร้อยละ 95.7 ซึ่งในจำนวนนี้พบว่า เป็นครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 5-17 ปีอาศัยอยู่ด้วย จำนวน 26,673 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.3 ของครัวเรือนที่เจนนับได้ทั้งหมด

จากผลการสำรวจตัวอย่างมีการประมาณค่าเป็นค่าประชากร ทำให้ทราบว่าในปี 2561 เด็กอายุ 5 - 17 ปี มีทั้งหมด 10,470,738 คน ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน จำนวน 10,062,059 คน คิดเป็นร้อยละ 96.1 ที่เหลือเป็นเด็กทำงาน 408,679 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 ของเด็กทั้งหมด ในจำนวนของเด็กทำงาน จำแนกเป็นแรงงานเด็ก 176,699 คน และเด็กทำงานเข้าข่ายงานอันตราย 132,589 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 และ 32.4 ของเด็กทำงานตามลำดับ

การนำเสนอข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในรายงานการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านการประมาณค่าจากตัวอย่างเป็นค่าประชากรแล้ว ประกอบด้วย การทำกิจกรรมของเด็ก การทำงานของเด็ก เด็กทำงานอันตราย แรงงานเด็ก การช่วยงานบ้านของเด็ก และการย้ายถิ่นของเด็ก จำแนกตามคุณลักษณะต่าง ๆ สรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

3.1 การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมของเด็ก

เป็นการนำเสนอข้อมูลประมาณการประชากรเด็กอายุ 5 - 17 ปี ซึ่งมีทั้งหมด 10,470,738 คน จำแนกเป็นลักษณะกิจกรรมของเด็กอายุ 5 - 17 ปี ประกอบด้วย การเรียนหนังสือ การช่วยงานบ้าน และการทำงาน รวมถึงเด็กที่ไม่ได้ทำกิจกรรมใด ๆ (Idle Children) จำแนกตามเพศและเขตการปกครอง

3.2 การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของเด็ก

เป็นการนำเสนอข้อมูลประมาณการจำนวนเด็กทำงานซึ่งมีจำนวน 408,679 คน ประกอบด้วย

3.2.1 ข้อมูลพื้นฐาน มี 3 ส่วน ได้แก่ 1) จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ และลักษณะกิจกรรม (เฉพาะเรียนและทำงานพร้อมกัน และทำงานอย่างเดียว) 2) จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ และเขตการปกครอง และ 3) จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามภาค (จำแนกเป็นกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้) และลักษณะกิจกรรม (เฉพาะเรียนและทำงานพร้อมกัน และทำงานอย่างเดียว)

3.2.2 ชั่วโมงทำงาน ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์กับกลุ่มอายุ ระดับการศึกษา และลักษณะกิจกรรมที่ทำ

3.2.3 อุตสาหกรรม ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามอุตสาหกรรมและกลุ่มอายุ

- 3.2.4 อาชีพ ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามอาชีพและกลุ่มอายุ
- 3.2.5 สถานภาพการทำงาน ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามสถานภาพการทำงานและกลุ่มอายุ
- 3.2.6 สถานที่ทำงาน ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามสถานที่ทำงานและกลุ่มอายุ
- 3.2.7 ช่วงเวลาทำงาน ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามช่วงเวลาทำงานและกลุ่มอายุ
- 3.2.8 ค่าจ้าง ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามกลุ่มค่าจ้างและกลุ่มอายุ
- 3.2.9 สาเหตุหลักที่ต้องทำงาน ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามสาเหตุหลักที่ต้องทำงานและกลุ่มอายุ
- 3.2.10 อุบัติเหตุจากการทำงาน ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามการเคยได้รับบาดเจ็บ/อุบัติเหตุจากการทำงาน เพศ และเขตการปกครอง

3.3 การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเด็กทำงานอันตราย

เป็นการนำเสนอข้อมูลประมาณการจำนวนเด็กทำงานเฉพาะกลุ่มที่เข้าข่ายว่าเป็นเด็กทำงานอันตรายซึ่งมีจำนวน 132,589 คน ประกอบด้วย

- 3.3.1 จำนวนเด็กทำงานอันตรายจำแนกตามลักษณะงานอันตราย
- 3.3.2 อุตสาหกรรม ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานอันตรายจำแนกตามอุตสาหกรรมและกลุ่มอายุ
- 3.3.3 อาชีพ ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานอันตรายจำแนกตามอาชีพและกลุ่มอายุ
- 3.3.4 สถานภาพการทำงาน ได้แก่ จำนวนเด็กทำงานจำแนกตามสถานภาพการทำงานและกลุ่มอายุ

3.4 การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานเด็ก

เป็นการนำเสนอข้อมูลประมาณการจำนวนเด็กทำงานเฉพาะกลุ่มที่เข้าข่ายว่าเป็นแรงงานเด็กซึ่งมีจำนวน 176,699 คน ประกอบด้วย

- 3.4.1 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ จำนวนแรงงานเด็กจำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ เขตการปกครอง และการเรียน
- 3.4.2 อุตสาหกรรม ได้แก่ จำนวนแรงงานเด็กจำแนกตามอุตสาหกรรมและกลุ่มอายุ
- 3.4.3 อาชีพ ได้แก่ จำนวนแรงงานเด็กจำแนกตามอาชีพและกลุ่มอายุ
- 3.4.4 สถานภาพการทำงาน ได้แก่ จำนวนแรงงานเด็กจำแนกตามสถานภาพการทำงานและกลุ่มอายุ

3.5 การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการช่วยงานบ้านของเด็ก

เป็นการนำเสนอข้อมูลประมาณการจำนวนเด็กอายุ 5 -17 ปี เฉพาะกลุ่มที่เข้าข่ายว่าเป็นเด็กที่ช่วยงานบ้าน ซึ่งมีจำนวน 7,504,707 คน ประกอบด้วย

3.5.1 จำนวนเด็กที่ช่วยงานบ้านจำแนกตามกิจกรรมที่ช่วยงานบ้าน (แบ่งเป็นช่วยงานบ้านอย่างเดียว ช่วยงานบ้านและเรียน ช่วยงานบ้านและทำงาน ช่วยงานบ้าน/ทำงาน/เรียน)

3.5.2 จำนวนเด็กที่ช่วยงานบ้านจำแนกตามลักษณะการช่วยงานบ้านและกิจกรรมที่ช่วยงานบ้าน

3.5.3 ชั่วโมงการช่วยงานบ้านเฉลี่ยของเด็กจำแนกตามเพศ เขตการปกครอง และกิจกรรมที่ช่วยงานบ้านของเด็ก

3.6 การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของเด็ก

เป็นการนำเสนอข้อมูลประมาณการจำนวนเด็กอายุ 5 -17 ปี เฉพาะกลุ่มที่เข้าข่ายว่าเป็นเด็กที่มีการย้ายถิ่น ซึ่งแบ่งเป็นการย้ายถิ่นภายในประเทศ จำนวน 742,329 คน และย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศ จำนวน 20,272 คน นอกจากนี้ ยังมีการนำเสนอข้อมูลประมาณการจำนวนเด็กอายุ 5 -17 ปี เฉพาะกลุ่มที่เข้าข่ายว่าเป็นเด็กทำงานที่มีการย้ายถิ่น โดยแบ่งเป็นการย้ายถิ่นภายในประเทศ จำนวน 45,383 คน และย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศ จำนวน 2,799 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมากหากจะนำไปศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับแรงงานเด็กต่างด้าวที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย

4. วิเคราะห์สภาพปัญหาการจับเก็บและนำเสนอข้อมูล

4.1 การสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 เป็นการสำรวจด้วยการสุ่มเลือกครัวเรือนตัวอย่างทั่วประเทศ ไม่ได้สุ่มเลือกครัวเรือนตัวอย่างเฉพาะครัวเรือนที่มีเด็ก กล่าวคือ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนที่เจงนับได้ทั้งหมด 73,499 ครัวเรือน ซึ่งพบว่าเป็นครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 5 - 17 ปี จำนวน 26,673 ครัวเรือน หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 36.3 ของครัวเรือนที่เจงนับได้ ประกอบกับขนาดตัวอย่างของแต่ละจังหวัดไม่มากพอ จึงทำให้ผลการสำรวจสามารถนำเสนอได้เพียงในระดับประเทศและภาคเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลที่สำรวจได้ภายในจังหวัดไปประมาณการเป็นค่าประชากรเด็กอายุ 5 - 17 ปีของจังหวัด ส่งผลให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานขาดข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในระดับจังหวัด ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทดลองคำนวณตัวเลขโดยประสานให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติดำเนินการประมวลผลเป็นรายจังหวัดเพิ่มเติมพบว่าหากมีการนำเสนอข้อมูลในระดับจังหวัดจะขาดความน่าเชื่อถือ ซึ่งในที่นี่จะยกตัวอย่างเฉพาะข้อมูลของจังหวัดสมุทรปราการตามตารางที่ 4 - 1 ปรากฏว่าเมื่อยังไม่ได้ถ่วงน้ำหนัก (หมายถึง ยังไม่ได้ประมาณเป็นค่าประชากร) จากการสำรวจพบว่าจังหวัดสมุทรปราการมีเด็กทั้งหมดเพียง 220 คน เป็นเด็กทำงานเพียง 1 คน และเด็กคนนี้เข้าข่ายเป็นแรงงานเด็ก เมื่อมีการถ่วงน้ำหนักเพื่อประมาณเป็นค่าประชากร จังหวัดสมุทรปราการจะมีเด็กทั้งหมดสูงถึง 225,687 คน ซึ่งเกินกว่าครึ่งหนึ่งของเด็กทำงานทั่วประเทศที่มีจำนวน 408,679 คน โดยเป็นเด็กทำงานและแรงงานเด็กเท่ากัน คือ มีจำนวน 1,791 คน ดังนั้น หากจะสรุปว่าเด็กทำงานทั้งหมดของจังหวัดสมุทรปราการเป็นแรงงานเด็กทั้งหมดจึงมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากก่อนถ่วงน้ำหนัก พบเด็กทำงานเพียง 1 คน แต่เมื่อมีการถ่วงน้ำหนักจะทำให้ภาพรวมเด็กทำงานของจังหวัดสมุทรปราการกลายเป็นแรงงานเด็กทั้งหมดซึ่งเป็นผลมาจากขนาดตัวอย่างของจังหวัดสมุทรปราการน้อยเกินไปนั่นเอง

ตารางที่ 4 - 1 ตัวอย่างการเปรียบเทียบการถ่วงน้ำหนักของข้อมูลเด็กทั่วประเทศและจังหวัดสมุทรปราการ

รายละเอียด	การถ่วงน้ำหนัก	รวม (คน)	สมุทรปราการ (คน)
เด็กทั้งหมด	ถ่วงน้ำหนัก	10,470,738	225,687
	ไม่ถ่วงน้ำหนัก	38,241	220
เด็กทำงาน	ถ่วงน้ำหนัก	408,679	1,791
	ไม่ถ่วงน้ำหนัก	1,331	1
แรงงานเด็ก	ถ่วงน้ำหนัก	176,699	1,791
	ไม่ถ่วงน้ำหนัก	594	1

4.2 ผู้ใช้ข้อมูลไม่ทราบรายละเอียดและความหมายเกี่ยวกับนิยามเด็กทำงาน แรงงานเด็ก เด็กทำงานอันตราย เป็นผลให้ผู้ใช้ข้อมูลทั้ง 3 เรื่อง มีความยุ่งยากในการทำความเข้าใจ เนื่องจากในบริบทของประเทศไทยผู้ใช้ข้อมูลจะคุ้นเคยกับคำว่า “แรงงานเด็ก” มากกว่า “เด็กทำงาน” โดยเข้าใจว่าเด็กทุกคนที่ทำงานจะหมายถึง แรงงานเด็ก รวมถึงยังไม่คุ้นเคยกับเรื่องงานอันตรายเนื่องจากยังไม่เคยมีหน่วยใดนำเสนอการทำงานอันตรายของเด็กมาก่อน นอกจากนี้ผู้ใช้ข้อมูลยังมีความเข้าใจสับสนเกี่ยวกับนิยาม “เด็กช่วยงานบ้าน” ว่าเข้าข่ายเป็น “เด็กทำงาน” หรือ “แรงงานเด็ก” หรือไม่

4.3 นิยามงานอันตรายที่ใช้ในการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย หมายถึง งานที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานกว่าที่กฎหมายกำหนด คือ มากกว่า 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และหมายถึง งานที่ประเทศสมาชิกองค์การแรงงานระหว่างประเทศประกาศเป็นงานอันตรายสำหรับเด็ก จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้ออกประกาศ เรื่อง ประเภทงานอันตรายสำหรับเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2555 (รายละเอียดตามภาคผนวก ข) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นประกาศประเภทงานอันตรายของประเทศไทยในฐานะเป็นสมาชิกองค์การแรงงานระหว่างประเทศ เมื่อนำลักษณะงานอันตรายที่กำหนดตามนิยามการสำรวจไปเปรียบเทียบกับประกาศดังกล่าว พบว่ายังมีบางส่วนไม่สอดคล้องกับประกาศ รายละเอียดตามตารางที่ 4 - 2 ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 4 - 2 สรุปผลการเปรียบเทียบระหว่างนิยามตามการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กับประเภทงานอันตรายตามประกาศของคณะกรรมการระดับชาติฯ

ลักษณะงานอันตราย ตามนิยามการสำรวจ	ประเภทงานอันตราย ตามประกาศคณะกรรมการ ระดับชาติฯ	ผลการเปรียบเทียบ
- เด็กชายยกของที่มีน้ำหนัก เฉลี่ยเกินกว่า 25 กิโลกรัม - เด็กหญิงยกของที่มีน้ำหนัก เฉลี่ยเกินกว่า 20 กิโลกรัม	- งานยก แบก หาม ทูน ลาก หรือ เข็นของหนักที่มีอัตราน้ำหนัก โดยเฉลี่ยสำหรับลูกจ้างซึ่งเป็น เด็กหญิงเกินกว่า 20 กิโลกรัม และเด็กชายเกินกว่า 25 กิโลกรัม	นิยามการสำรวจเน้นเรื่องการ ยกของหนักเพียงอย่างเดียว ยังไม่ได้รวมงานแบก หาม ทูน ลาก หรือเข็นของหนัก
- งานหลอม เป่า หล่อ ปั้น ริด โลหะ หรืองานเชื่อมโลหะ	- งานหลอม เป่า หล่อ ริดโลหะ หรืองานเชื่อมโลหะ - งานปั้นโลหะ	มีความสอดคล้องกัน
- งานที่ใช้เครื่องเจาะกระแทก หรือเครื่องจักรที่มีความสั่นสะเทือน เลื่อยไฟฟ้า บั่นจั่น หม้อน้ำ	- งานที่ใช้เครื่องเจาะกระแทก - งานที่ต้องทำด้วยเครื่องมือ หรือเครื่องจักรซึ่งผู้ทำได้รับ ความสั่นสะเทือนอันอาจเป็น อันตราย - งานขับหรือบังคับรถยกหรือ ปั้นจั่นที่ใช้พลังงานเครื่องยนต์ หรือไฟฟ้าไม่ว่าการขับหรือ บังคับจะกระทำในลักษณะใด - งานที่เกี่ยวข้องกับหม้อน้ำ - งานใช้เลื่อยเดินด้วยพลังไฟฟ้า หรือเครื่องยนต์	ลักษณะงานบางอย่างตามนิยาม การสำรวจไม่สอดคล้องกับ ประกาศฯ
- งานขับรถบรรทุก หรือยาน พาหนะ ที่ให้บริการสาธารณะ	- งานขับรถบรรทุก หรือยาน พาหนะที่ให้บริการสาธารณะ	มีความสอดคล้องกัน
- งานที่เกี่ยวข้องกับ สารเคมี อันตราย สารไซยาไนด์ เช่น ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าวัชพืช สาร กัมมันตภาพรังสี พลุ ดอกไม้ เพลิง หรือวัตถุระเบิดอื่น ๆ	- งานที่เกี่ยวข้องกับสารไซยาไนด์ - งานผลิต ขนส่ง หรือสัมผัส สารเคมีอันตรายตามที่กฎหมาย กำหนด - งานที่เกี่ยวข้องกับกัมมันตภาพรังสี ทุกชนิด	มีความสอดคล้องกัน

ตารางที่ 4 - 2 สรุปผลการเปรียบเทียบระหว่างนิยามตามการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กับประเภทงานอันตรายตามประกาศของคณะกรรมการระดับชาติฯ (ต่อ)

ลักษณะงานอันตราย ตามนิยามการสำรวจ	ประเภทงานอันตราย ตามประกาศคณะกรรมการ ระดับชาติฯ	ผลการเปรียบเทียบ
	- งานผลิตหรือขนส่งพลุ ดอกไม้ เพลิง หรือวัตถุระเบิดอื่น ๆ งาน ผลิต ขนส่ง หรือสัมผัสสารก่อ มะเร็งตามที่กฎหมายกำหนด	
- งานดูแลผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อ หรืองานทำความสะอาดเครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่มผู้ป่วย กำจัดมูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูลในสถานพยาบาล หรืองานที่ทำในห้องปฏิบัติการ ชั้นสูตรโรค	- งานดูแลผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อ ตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ - งานทำความสะอาดเครื่องใช้ และเครื่องนุ่งห่มผู้ป่วยในสถาน พยาบาล - งานเก็บ ขน กำจัดมูลฝอยหรือ สิ่งปฏิกูลในสถานพยาบาล - งานที่ทำในห้องชั้นสูตรโรค	มีความสอดคล้องกัน
- ทำงานประจำในระหว่างเวลา 22.00 น. ถึงเวลา 06.00 น.	- งานที่ทำประจำในระหว่าง เวลา 22.00 น. ถึงเวลา 06.00 น.	มีความสอดคล้องกัน
- ทำงานในที่ที่มีความร้อนจัด เย็นจัด และเสียงดัง (ร้อนจัด หมายถึง อุณหภูมิสิ่งแวดล้อม สูงกว่า 45 องศาเซลเซียส เย็นจัด หมายถึง ห้องเย็น ห้องเยือกแข็ง เสียงดัง หมายถึง การได้รับเสียง ติดต่อกัน 85 เดซิเบล (เอ) นาน 8 ชั่วโมง) - งานที่ทำในสถานประกอบการ เกี่ยวกับการแปรรูปสัตว์น้ำ	- งานที่ทำในสภาพแวดล้อม ที่มีระดับความร้อนเกินกว่า มาตรฐานเมื่อพิจารณาตามภาระ งาน ตามที่กฎหมายกำหนด (ความร้อน) - งานที่ทำใน ห้องเย็น ใน อุตสาหกรรมการผลิตหรือการ ถนอมอาหารโดยการทำเยือกแข็ง (ความเย็น) - งานที่ทำในสภาพแวดล้อม ที่มีระดับเสียงที่ลูกจ้างได้รับ ติดต่อกันตลอดเวลาการทำงาน เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด (เสียง)	ลักษณะงานบางอย่างตามนิยาม การสำรวจไม่สอดคล้องกับ ประกาศฯ

ตารางที่ 4 - 2 สรุปผลการเปรียบเทียบระหว่างนิยามตามการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กับประเภทงานอันตรายตามประกาศของคณะกรรมการระดับชาติฯ (ต่อ)

ลักษณะงานอันตราย ตามนิยามการสำรวจ	ประเภทงานอันตราย ตามประกาศคณะกรรมการ ระดับชาติฯ	ผลการเปรียบเทียบ
- งานที่ทำ ในโรงฆ่าสัตว์ สถานที่ เล่นการพนัน หรือสถานบริการ เช่น ร้านอาหารไอศกะ ผับบาร์ เป็นต้น	- งานที่ทำในโรงฆ่าสัตว์ - งานที่ทำในสถานที่เล่นการพนัน - งานที่ทำในสถานบริการตาม กฎหมายว่าด้วยสถานบริการ	มีความสอดคล้องกัน
- งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ อุโมงค์หรือในที่อับอากาศ	- งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ ปล่อยในภูเขา หรือในที่ อับอากาศ	นิยามการสำรวจยังขาดเรื่องปล่อง ในภูเขา
- งานที่ต้องทำบนที่สูงกว่าพื้นดิน ตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไป	- งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูง กว่าพื้นดินตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไป	ไม่สอดคล้องกัน
- งานที่ทำในเรือประมงทะเล หรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล	- งานที่ทำในเรือประมงทะเล - งานบรรทุกหรือขนถ่ายสินค้า เรือเดินทะเล เว้นแต่การทำงาน ความสะอาดเรือ งานผูกมัดหรือ จัดเรียง นายจ้างอาจรับเด็กอายุ ตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปทำงานดังกล่าวได้	มีความสอดคล้องกัน
-	- งานผลิต ขนส่ง หรือสัมผัสสาร ก่อมะเร็งตามที่กฎหมายกำหนด	ไม่ได้กำหนดในนิยามการสำรวจ
-	- งานสำรวจ ขุดเจาะ กลั่น บรรจุ หรือขนถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงหรือ ก๊าซ เว้นแต่ทำงานในสถานบริการ น้ำมันเชื้อเพลิง	ไม่ได้กำหนดในนิยามการสำรวจ
-	- งานขับหรือบังคับรถยกหรือ ปั้นจั่นที่ใช้พลังงานเครื่องยนต์ หรือไฟฟ้าไม่ว่าการขับหรือ บังคับจะกระทำในลักษณะใด	ไม่ได้กำหนดในนิยามการสำรวจ
-	- งานทำความสะอาดเครื่องจักร หรือเครื่องยนต์ขณะที่เครื่องจักร หรือเครื่องยนต์กำลังทำงาน	ไม่ได้กำหนดในนิยามการสำรวจ

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบจึงกล่าวได้ว่างานอันตรายตามนิยามการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทยยังมีบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกับประกาศคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เรื่อง ประเภทงานอันตรายสำหรับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย

4.4 จากการศึกษาข้อมูลที่มีการนำเสนอในรายงานผลการสำรวจฯ
ในส่วนของเด็กทำงาน 408,679 คน พบว่ามีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเด็กทำงานอันตราย 2 ค่า คือ เด็กทำงานเข้าข่ายงานอันตราย มีจำนวน 132,589 คน (ไม่สามารถจำแนกรายละเอียดตามนิยามการสำรวจได้) และเด็กทำงานลักษณะงานอันตรายมีจำนวน 125,796 คน (สามารถจำแนกรายละเอียดตามนิยามการสำรวจได้) ทั้งนี้ ข้อมูลเด็กทำงานอันตรายในกรณีแรกเป็นผลมาจากการกำหนดนิยามในการสำรวจครอบคลุมถึงงานที่มีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานกว่าที่กฎหมายกำหนด คือ มากกว่า 48 ชั่วโมง ส่วนกรณีที่ 2 ไม่ได้แยกการประมวลผลเด็กที่มีชั่วโมงการทำงานที่มากกว่า 48 ชั่วโมงออกมา จึงทำให้เป็นปัญหาในการนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์เนื่องจากเวลานำเสนอภาพรวมเด็กทำงานอันตราย คือ จำนวน 132,589 คน จะไม่สามารถลงรายละเอียดของลักษณะหรือประเภทงานอันตรายของเด็กได้

รายละเอียดตามตารางที่ 4 - 3

ตารางที่ 4 - 3 จำนวนเด็กทำงานทั่วประเทศจำแนกเฉพาะเด็กทำงานเข้าข่ายงานอันตราย และลักษณะงานอันตราย

ลักษณะงานอันตราย	จำนวน (คน)
เด็กทำงานทั้งหมด	408,679
เข้าข่ายงานอันตราย	132,589
ลักษณะงานอันตราย	125,796
ยกของหนัก	89,567
งานที่ใช้เครื่องเจาะกระแทก หรือเครื่องจักร	5,639
งานขับรถบรรทุก หรือยานพาหนะที่ให้บริการสาธารณะ	933
งานที่ต้องทำบนที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไป	3,111
ทำงานในที่ที่มีความร้อนจัด เย็นจัด และเสียงดัง	15,357
งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ หรือในที่อับอากาศ	-
งานที่ทำในเรือประมงทะเล หรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล	1,878
ทำงานประจำในระหว่างเวลา 22.00 - 06.00 น.	15,611
งานที่ทำในสถานบริการ สถานบันเทิง เช่น ผับ บาร์ คาราโอเกะ	1,050

ตารางที่ 4 - 3 จำนวนเด็กทำงานทั่วประเทศจำแนกเฉพาะเด็กทำงานเข้าข่ายงานอันตราย และลักษณะงานอันตราย (ต่อ)

ลักษณะงานอันตราย	จำนวน (คน)
งานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีอันตราย	30,205
งานดูแลผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อ หรืองานทำความสะอาด เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่มผู้ป่วย	524
งานหลอม เป่า หล่อ ปั้น รีดโลหะ หรืองานเชื่อมโลหะ	3,776
งานที่ทำในสถานประกอบการเกี่ยวกับการแปรรูปสัตว์น้ำ	302

4.5 การกำหนดนิยามเกี่ยวกับแรงงานเด็กและเด็กทำงานอันตรายที่ไม่ชัดเจน อาจทำให้ข้อมูลจำนวนแรงงานเด็กและจำนวนเด็กทำงานอันตรายมากกว่าความเป็นจริงได้ เมื่อนำไปวิเคราะห์สถานการณ์จะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย ยกตัวอย่างตามตารางที่ 4 - 4 เมื่อพิจารณาถึงอัตราแรงงานเด็กและอัตราเด็กทำงานอันตรายต่อเด็กทำงาน 100 คน จะพบว่าเกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 43.2 ของเด็กทำงานจะเข้าข่ายเป็นแรงงานเด็ก และเด็กทำงาน 100 คน จะเข้าข่ายเป็นการทำงานอันตรายสูงถึง 32.4 คน

ตารางที่ 4 - 4 อัตราแรงงานเด็กและอัตราเด็กทำงานอันตรายต่อเด็กทำงาน 100 คน

รายละเอียด	ภาพรวมของไทย ปี 2561
1. เด็กทั้งหมด (อายุ 5-17 ปี)	10,470,738 คน
2. เด็กทำงาน	408,679 คน
3. แรงงานเด็ก	176,699 คน
4. แรงงานเด็กทำงานอันตราย	132,589 คน
อัตราความชุกเด็กทำงาน	3.9
อัตราความชุกแรงงานเด็ก	1.7
อัตราความชุกแรงงานเด็กทำงานอันตราย	1.3
อัตราแรงงานเด็กต่อเด็กทำงาน 100 คน	43.2
อัตราเด็กทำงานอันตรายต่อเด็กทำงาน 100 คน	32.4

นอกจากนี้ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติถึงปัญหาที่พบจากการสำรวจเด็กทำงานในประเทศไทยที่ผ่านมา ก็มีความเห็นที่ตรงกันว่า การกำหนดนิยามยังเป็นประเด็นปัญหาในการสำรวจ ตัวอย่างเช่น ในนิยามกำหนดว่าเด็กที่ทำงานประจำระหว่างเวลา 22.00 - 06.00 น. เป็นการงานอันตราย แต่ในข้อเท็จจริงพบเด็กติดตามพ่อแม่ออกไปทำงานในภาคเกษตรกรรมตั้งแต่ 05.00 น. (เนื่องจากหากปล่อยให้เด็กอยู่บ้านตามลำพังจะเป็นอันตรายเสียยิ่งกว่า)

จะนับเป็นเด็กทำงานอันตรายด้วยหรือไม่ หรือในกรณีเด็กทำงานขับรถบรรทุก หรือยานพาหนะ ที่ให้บริการสาธารณะ ตามนิยามเข้าข่ายเป็นการทำงานอันตราย แต่เวลาไปสำรวจพบเด็กขับรถทางการเกษตร เช่น รถไถ หรือพบเด็กขับรถทางการก่อสร้าง เช่น รถบด รถแบคโฮ จะถือว่าเด็กทำงานเข้าข่ายงานอันตรายด้วยหรือไม่ รวมถึงการกำหนดนิยามสถานภาพการทำงาน เวลาไปสำรวจพบเด็กรับจ้างทำงานในภาคเกษตรกรรมช่วงปิดภาคเรียนหรือวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ซึ่งเด็กไม่ได้ทำงานเป็นการประจำ จะถือว่าเด็กเป็นลูกจ้างเอกชนหรือไม่ เป็นต้น

4.6 ในการนำเสนอข้อมูลผลการสำรวจตามที่ได้กล่าวแล้วในข้อ 2

ว่ามีทั้งหมด 6 ส่วน ยังไม่เพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้มีการประมวลผลคุณลักษณะต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

- ไม่มีการจำแนกเป็นกลุ่มเป็นแรงงานในระบบ (ลูกจ้างเอกชน) และกลุ่มแรงงานนอกระบบ (ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว และช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง) ซึ่งกฎหมายที่ใช้คุ้มครองแรงงานทั้ง 2 กลุ่มไม่เหมือนกัน นอกจากนี้ แรงงานนอกระบบบางกลุ่มก็ยังไม่มีความคุ้มครองเป็นการเฉพาะ จึงทำให้สภาพปัญหาของแรงงานไม่เหมือนกัน เมื่อไม่มีการแยกกลุ่มในการวิเคราะห์ก็จะทำให้การกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการในการจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็กของทั้ง 2 กลุ่มจึงทำได้ค่อนข้างลำบากเนื่องจากไม่ทราบว่ากลุ่มใดควรได้รับการช่วยเหลือในเรื่องอะไร

- จากการนำเสนอข้อมูลผลการสำรวจในรายงานพบว่า เด็กทำงานในอุตสาหกรรมเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง มีเด็กทำงานอันตรายสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 59.2 ของเด็กทำงานในทุกอุตสาหกรรมรวมกัน รองลงมา คือ เด็กทำงานในอุตสาหกรรมการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 11.9 แต่เมื่อทำการประมวลผลใหม่เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก กลับพบว่า ความรุนแรงของปัญหาการทำงานอันตรายกลับอยู่ที่อุตสาหกรรมก่อสร้าง และอุตสาหกรรมขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า เนื่องจากเด็กที่ทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมเหล่านี้เข้าข่ายทำงานอันตรายสูงถึงร้อยละ 70.2 และร้อยละ 60.5 ของเด็กทำงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน ขณะที่ในอุตสาหกรรมเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง ความรุนแรงของปัญหาเด็กทำงานอันตรายกลับน้อยกว่ากล่าวคือ คิดเป็นร้อยละ 39.3 ของเด็กที่ทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง

ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกผู้วิจัยได้ประสานให้ทางสำนักงานสถิติแห่งชาติดำเนินการประมวลผลให้ ซึ่งที่ผ่านมาก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามกระทรวงแรงงานยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์โครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลของโครงการสำรวจเด็กทำงานที่ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นผลให้การนำข้อมูลเชิงลึกไปใช้ประโยชน์ยังอยู่ในวงจำกัด

4.7 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้

แรงงานเด็ก มีหลายหน่วยงาน เริ่มตั้งแต่ในวัยเรียนซึ่งเป็นความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาความยากจนทำให้เด็กบางส่วนต้องเข้าสู่ระบบการทำงาน จึงเป็นหน้าที่ของกระทรวงแรงงาน ในการคุ้มครองดูแล รวมถึงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ก็มีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเด็ก นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามมิให้เด็กเข้าขบวนการค้ามนุษย์ รวมถึงการช่วยเหลือ คุ้มครอง และบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย แต่ในทางปฏิบัติหน่วยงานส่วนใหญ่ไม่ได้นำข้อมูลจากการสำรวจเด็กทำงาน

ไปวิเคราะห์เชื่อมโยงกับข้อมูลของหน่วยงานตนเพื่อค้นหาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้บทบาทภารกิจของหน่วยงาน ส่งผลให้การดำเนินงานส่วนใหญ่ยังคงเป็นงานประจำที่ทำต่อเนื่อง (งาน Routine) โดยไม่ได้มีการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการใหม่ ๆ ออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบจากการสำรวจ

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

5.1 การนำข้อมูลจากการสำรวจไปใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์แรงงานเด็กยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นประกอบ หากมีงบประมาณเพียงพออาจปรับระเบียบวิธีการเลือกตัวอย่างเพื่อให้สามารถนำเสนอผลในระดับจังหวัดได้

5.2 จากผลการสำรวจพบว่า เด็กทำงาน แรงงานเด็ก และเด็กทำงานอันตรายเกินกว่าครึ่งเป็นผู้ช่วยธุรกิจในครัวเรือน และเป็นแรงงานภาคเกษตรกรรม (ร้อยละ 65.1 62.7 และ 54.9 ตามลำดับ) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับครัวเรือนที่มีเด็กช่วยธุรกิจ ในครัวเรือน และทำงานอันตราย หรือมีชั่วโมงทำงานยาวนานเกินไป

5.3 ควรกำหนดนิยามที่ใช้ในการสำรวจให้ชัดเจน เช่น ลักษณะงานอันตราย ฯลฯ และทบทวนคำนิยามที่สำคัญ เช่น เด็กทำงาน เด็กทำงานอันตราย และแรงงานเด็ก ให้ตรงกับบริบทของประเทศไทย

วิเคราะห์ระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะเป็นวิเคราะห์ถึงระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลทฤษฎีภูมิที่กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้รับตามภาคผนวก ค. ของ 6 หน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงสาธารณสุข และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานโดยกองนิติการ มาศึกษาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลปฐมภูมิซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสภาพแวดล้อมหน่วยงานตามแบบสัมภาษณ์ในภาคผนวก ง ในที่นี้จะขอนำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ของแต่ละหน่วยงาน ประกอบด้วย 1) บทบาทภารกิจของหน่วยงานและการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 2) รูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่จัดส่งให้กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 3) วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบจากข้อมูลที่ได้รับ และ 4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของหน่วยงาน

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.)

1.1 บทบาทภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการระดับกรมมีฐานะเป็นนิติบุคคล ขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี โดยไม่อยู่ในสังกัดกระทรวงใด ๆ หรือสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของราชอาณาจักร รวมถึงการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางอาญา

ในส่วนของการดูแลเรื่องการใช้งานแรงงานเด็กจะอยู่ในศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศพตส.ตร.) ซึ่งเป็นศูนย์ที่ตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรื่องค้ามนุษย์เป็นหลัก ซึ่งครอบคลุมถึงการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โดยมีผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้อำนวยการศูนย์ มีภารกิจเป็นศูนย์อำนวยการและสั่งการติดตามสถานการณ์ และการรายงานผลการปฏิบัติงานในภารกิจพิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บังคับบัญชาในการวินิจฉัยสั่งการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เร่งด่วนสำคัญที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ โดยทางศูนย์ฯ ได้จัดทำแผนพิทักษ์เด็ก สตรี และครอบครัว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อรองรับภารกิจให้กับกรมสวัสดิการและแรงงานในการที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก จึงเป็นที่มาของแบบของรายงานที่ทางศูนย์จัดทำขึ้นเพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติการใช้รายงานเข้ามา โดยแบบที่ให้รายงานเรียกว่าแบบ พตส.ตร. ประจำปี... ซึ่งจะประกอบด้วยแบบ พตส.ตร. 01 : แบบรายงานข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็ก แรงงานเด็ก แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย (จำนวน “คดีการใช้แรงงานเด็ก” “คดีสั่งฟ้องในชั้นพนักงานสอบสวน” และ “จำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ”) และ แบบ พตส.ตร. 02 : แบบรายงานข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็ก แรงงานเด็ก แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย นอกนั้นเป็นแบบอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็ก

ทั้งนี้ หน่วยงานระดับกองบัญชาการตำรวจนครบาล/ตำรวจภูธรภาค เป็นหน่วยงานสรุปผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดและรายงานให้ ศพตส.ตร. ตามกำหนดและให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี รับผิดชอบรายงานข้อมูลในระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) ตามแบบที่กำหนด หลังจากได้รับคำร้องทุกชี้ไว้ตามระเบียบแล้ว อย่างช้าไม่เกิน 3 วันทำการ และให้หน่วยงานข้างต้นกำชับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแบบรายงานที่กำหนดให้ตรงตามกำหนดเวลา เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ ในระบบ CRIMES จะเน้นเรื่องเลขคดีและจำนวนคดีโดยไม่ได้มีการบันทึกจำนวนเด็กตามรูปแบบที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานต้องการแต่อย่างใด จึงมีการออกแบบ พตส.ตร. 02 เพื่อจัดเก็บข้อมูลด้วยมือให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นการเฉพาะ

1.2 รูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่จัดส่งให้กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ในการรวบรวมข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยกองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้รับข้อมูล 2 ตาราง (รายละเอียดตามภาคผนวก ค) ได้แก่

1.2.1 แบบรายงาน พตส.ตร. 01 แบบรายงานการดำเนินงานด้านเด็ก แรงงานเด็ก แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย (จำนวนคดีการใช้แรงงานเด็ก คดีที่สั่งฟ้องในชั้นพนักงานสอบสวน และจำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ) ข้อมูลที่ได้รับไม่ใช่รายบุคคลแต่เป็นตารางที่ผ่านการประมวลผลมาแล้ว (เป็นยอดรวมเด็ก) โดยจำแนกข้อมูลการใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้ายเป็น 1) คดีที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็ก (คดี) 2) จำนวนคดีที่สั่งฟ้องในชั้นพนักงานสอบสวน (คดี)

3) จำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ (คน) 4) ขอบเขตข้อมูล/เงื่อนไขการจัดเก็บข้อมูล และ 5) แหล่งที่มาและช่วงเวลาในการจัดเก็บข้อมูล

1.2.2 แบบรายงาน พตส.ตร. 02 แบบรายงานการดำเนินงานด้านเด็ก แรงงานเด็ก แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ข้อมูลที่ได้รับผ่านการประมวลผลมาแล้ว (เป็นยอดรวมเด็ก) โดยจำแนกข้อมูลการใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้ายเป็น 1) จำนวนเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายและ/หรือเคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 2) จำนวนเด็กที่ได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองหลังตกเป็นผู้เสียหายและ/หรือเคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 3) จำนวนเด็กที่ถูกใช้ให้ทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย 4) จำนวนเด็กที่ถูกใช้ให้ทำงานในรูปแบบที่เลวร้ายได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และ 5) จำนวนผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้รับการลงโทษ

1.3 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบจากข้อมูลที่ได้รับ

1.3.1 ขาดคำชี้แจงเกี่ยวกับความหมายหรือนิยามของข้อมูล ทำให้ผู้นำข้อมูลมาใช้ไม่ทราบความหมายหรือคำจำกัดความของถ้อยคำที่อยู่ในตาราง เช่น “ผู้เสียหาย” กับ “เหยื่อ” ทำให้เกิดปัญหาว่า ข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ควรใช้ข้อมูลของจำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อในแบบ พตส.ตร. 01 หรือจำนวนเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายในแบบ พตส.ตร. 02 นอกจากนี้ในแบบ พตส.ตร. 02 มีการจำแนกรายละเอียดประเภทการจัดเก็บข้อมูลที่คล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือ จำแนกรายละเอียดเป็น “จำนวนเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายและ/หรือเคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย” “จำนวนเด็กที่ได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองหลังตกเป็นผู้เสียหายและ/หรือเคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย” และ “จำนวนเด็กที่ถูกใช้ให้ทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย” ซึ่งทำให้ผู้ใช้ข้อมูลเกิดความไม่มั่นใจว่าจะใช้เรื่องใดเป็นตัวแทนข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ทราบว่า “ผู้เสียหาย” หมายถึง ผู้ที่ถูกแสวงหาประโยชน์ไปแล้ว ส่วน “เหยื่อ” อาจจะยังไม่ใช่ผู้เสียหาย ดังนั้น ข้อมูลที่จะแสดงถึงจำนวนแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจึงเป็นจำนวนเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือจำนวนเด็กที่ถูกใช้ให้ทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นตัวเลขเดียวกัน หรือจำนวนเด็กที่ถูกใช้ให้ทำงานในรูปแบบที่เลวร้ายไม่ควรมากกว่าจำนวนเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหาย แต่จากข้อเท็จจริงที่พบ หน่วยปฏิบัติซึ่งเป็นผู้รายงานข้อมูลก็มีความเข้าใจคลาดเคลื่อน เนื่องจากข้อมูลในแบบรายงานที่เคยได้รับในปีก่อนหน้า (ปี 2562) ข้อมูลจำนวนเด็กที่ได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองหลังตกเป็นผู้เสียหาย มีจำนวนมากกว่าจำนวนเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหาย

1.3.2 ข้อมูลจากแบบรายงานทั้ง 2 แบบไม่สอดคล้องกัน จากแบบ พตส.ตร. 01 มีข้อมูลแรงงานเด็ก 3 รูปแบบ คือ รูปแบบ ก. ข. และ ค. แต่ข้อมูลในแบบ พตส.ตร. 02 เหลือรูปแบบ ข. เพียงรูปแบบเดียว

1.3.3 การจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นการจัดเก็บข้อมูลด้วยมือ โดยส่วนกลางไม่ได้จัดเก็บข้อมูลด้วยตนเองแต่มอบหมายให้หน่วยปฏิบัติส่งข้อมูลด้วยกระดาษมาให้ส่วนกลางรวบรวม ดังนั้น หน่วยปฏิบัติอาจไม่ทราบความหมายของข้อมูลที่จัดเก็บ เนื่องจากการรับรู้ของหน่วยปฏิบัติแต่ละหน่วยไม่เท่ากัน ข้อมูลที่ส่งให้ส่วนกลางอาจอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจในแบบรายงานของผู้จัดเก็บซึ่งอาจเข้าใจไม่ตรงกัน ข้อมูลในภาพรวมจึงอาจเกิดความคลาดเคลื่อน

1.3.4 หน่วยปฏิบัติไม่ได้มีการรายงานข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ในระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) เป็นการเฉพาะ การบันทึกข้อมูลลงในระบบ CRIMES จะบันทึกข้อมูลตั้งแต่พนักงานสอบสวนในส่วนของปฏิบัติการจนกระทั่งคดีไปถึงศาล ศาลสั่งฟ้องหรือ ศาลถอนคำฟ้อง การสอบสวนคดีก็เป็นอันสิ้นสุดลง (เด็กก็จะเป็นผู้เสียหายเนื่องจากสิ้นสุดคดี) ซึ่งข้อมูลในระบบ CRIMES จะไม่ได้มุ่งที่การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย แต่มุ่งให้ครอบคลุมถึง คดีอาญาทั่วไปที่ผ่านขั้นตอนในชั้นพนักงานสอบสวน จึงมีการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ด้วยมือซึ่งจัดทำขึ้นตามรูปแบบของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ดังนั้น หากจะเชื่อมโยงข้อมูล กับระบบ CRIMES ก็จะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

1.3.5 ขาดการสื่อสารทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของแรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้าย ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมาใหม่ ไม่ทราบความเป็นมาเป็นไป ไม่มั่นใจว่าจะ นำข้อมูลส่วนไหนเป็นตัวบอกถึงจำนวนเด็กเลวร้ายในรูปแบบ ก. และ ข. ไม่ทราบความหมายหรือนิยาม ในการจัดเก็บข้อมูล รวมถึงขาดการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับเข้าข่ายเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ตามที่ต้องการหรือไม่

1.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ควรมีการกำหนดรูปแบบการรายงานที่เวลาใครเห็นข้อมูลแล้วสามารถเข้าใจ ได้ง่าย มีความเชื่อมโยงเป็นข้อมูลชุดเดียวกันที่สามารถทำให้ทั้งตำรวจ อัยการ และกรมพินิจฯ คุยกัน แล้วเข้าใจ ในลักษณะเป็นข้อมูลกลางที่สามารถนำมาสนับสนุนให้กับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้นำไปเสนอเป็นข้อมูลในระดับประเทศเพื่อจัดส่งให้กระทรวงแรงงานสหรัฐฯ นำไปประเมิน สถานการณ์แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย

2. สำนักงานอัยการสูงสุด

2.1 บทบาทภารกิจของสำนักงานอัยการสูงสุดและการจัดเก็บข้อมูล แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นองค์กรอิสระไม่ได้สังกัดกระทรวงใด แต่อยู่ภายใต้ การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีโดยตรง มีหน้าที่เกี่ยวกับ

2.1.1 การอำนวยความสะดวกธุรกรรมทางอาญา โดยพนักงานอัยการมีหน้าที่ ในการพิจารณาและวินิจฉัยสั่งสำนวนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมถึงมีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา และการดำเนินคดีอาญาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง ส่วนทางด้าน การสอบสวน พนักงานอัยการมีอำนาจร่วมทำการสอบสวนในคดีบางประเภท กับพนักงานสอบสวน กรมสอบสวนคดีพิเศษ และร่วมสอบสวนคดีอาญาผู้ต้องหาหรือพยานที่มีอายุ ไม่เกิน 18 ปีตามที่กฎหมายกำหนด

2.1.2 การรักษาผลประโยชน์ของรัฐ สำนักอัยการสูงสุดมีหน้าที่ในการ ดำเนินคดีแพ่ง คดีปกครอง แทนรัฐบาล/หน่วยงานของรัฐ และนิติบุคคลในฐานะพนักงานอัยการ ทั้งการแก้ต่าง การว่าต่าง รวมทั้งการให้คำปรึกษาแนะนำด้านกฎหมาย ตอบข้อหารือ ตรวจสอบร่างสัญญา และเอกสารทางกฎหมายให้กับส่วนราชการ

2.1.3 การคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

โดยการจัดตั้งสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีขึ้นทุกจังหวัดทั่วประเทศ

ทั้งนี้ พนักงานอัยการมีภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ คือ

- เป็นโจทก์ในคดีอาญา กรณีพนักงานสอบสวนได้ส่งเรื่องมา ทางอัยการก็จะตรวจสอบหากเห็นว่าข้อมูลที่จะส่งฟ้องยังไม่เพียงพอ ก็จะสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม แล้วจึงค่อยนำคดีไปสู่ศาล หรืออาจจะสั่งไม่ฟ้องถ้าเห็นว่าข้อมูลนั้นไม่หนักแน่นพอที่จะเอาความกับผู้กระทำผิด ถ้าทางตำรวจไม่เห็นด้วย ก็จะส่งเรื่องไปที่สำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อวินิจฉัย

- เป็นทนายให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐกรณีที่ถูกฟ้องเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่
- ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่บุคคลทั่วไป

การจัดเก็บข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเริ่มเมื่อปี 2559 โดยสำนักงานอัยการสูงสุดมีหนังสือ ที่ อส 0012/ว360 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2559 แจ้งเรื่อง นโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีในฐานความผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติ (รายละเอียดปรากฏอยู่ในภาคผนวก ค) โดยสำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2563 ชื่อแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรม “พัฒนาศักยภาพพนักงานอัยการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายที่เป็นเด็กในคดีเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2563” และมอบให้ศูนย์อัยการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน และสถาบันครอบครัวเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ (ศูนย์นี้ขึ้นกับสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว)

ทั้งนี้ ให้สำนักงานที่ได้ดำเนินคดีความผิดฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย จัดทำรายงานคดีที่เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายตามแบบที่กำหนด โดยในกรุงเทพฯ ให้อธิบดีอัยการเป็นผู้รวบรวมรายงานคดี ส่วนในต่างจังหวัดให้อธิบดีอัยการภาคเป็นผู้รวบรวมรายงานคดี ส่งไปยังสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 (ศูนย์อัยการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน และสถาบันครอบครัว) เป็นรายไตรมาสดังนี้

ไตรมาสที่ 1 (ต.ค. - ธ.ค.) ภายในวันที่ 20 มกราคม

ไตรมาสที่ 2 (ม.ค. - มี.ค.) ภายในวันที่ 20 เมษายน

ไตรมาสที่ 3 (เม.ย. - มิ.ย.) ภายในวันที่ 20 กรกฎาคม

ไตรมาสที่ 4 (ก.ค. - ก.ย.) ภายในวันที่ 20 ตุลาคม

(วันที่ 19 พฤศจิกายน 2562 สำนักงานอัยการสูงสุดมีหนังสือที่ อส 0007 (สท)/ว 404 แจ้งปรับปรุงแบบรายงานคดีเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งเปลี่ยนจากที่แจ้งเมื่อปี 2559 เล็กน้อย)

2.2 รูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่จัดส่งให้กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัวได้ส่งข้อมูลมาให้กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (รายละเอียดตามภาคผนวก ค) ซึ่งทางสำนักงานฯ ได้มีการปรับตารางนำเสนอข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเป็นรายสำนวนคดี

จำแนกเป็น 4 ไตรมาส มีลักษณะเป็นการจัดเก็บข้อมูลด้วย Excel รายละเอียดในแต่ละไตรมาส ประกอบด้วย หมายเลขสำนวน ภาค ข้อหา ผู้ต้องหา (จำแนกตามอายุและเพศ) ผู้เสียหาย (จำแนกตามอายุและเพศ) วิธีการคุ้มครองเด็ก (แจ้งเจ้าพนักงาน ยื่นคำร้องขอการคุ้มครอง กันเป็นพยาน) และผลคดี (ข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลรายหมายเลขสำนวน แต่บางคดีก็ไม่มีหมายเลขสำนวน)

2.3 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบจากข้อมูลที่ได้รับ

2.3.1 บางคดีไม่มีข้อมูลของผู้ต้องหาแต่มีข้อมูลของผู้เสียหาย กรณีไม่มีเลขคดี (หมายเลขสำนวน) ไม่มีข้อหาและผู้ต้องหา มีแต่จำนวนผู้เสียหาย หรือบางกรณีมีเลขคดี (หมายเลขสำนวน) มีข้อหาแต่ไม่มีผู้ต้องหา กล่าวคือ มีแต่ข้อหาและจำนวนผู้เสียหาย ไม่มีข้อมูลผู้ต้องหาแต่กันผู้เสียหาย เป็นพยาน จึงเป็นปัญหาในการตัดสินใจว่าจะดึงข้อมูลรายบุคคลรายใดไปนำเสนอเป็นข้อมูลแรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้าย

2.3.2 ข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลรายคดี ยังไม่สามารถนำข้อมูลจำนวนการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไปใช้ได้ทันที ต้องประมวลผลข้อมูลด้วยมือ โดย Tally จำนวนเด็กในแต่ละรูปแบบด้วยมือเอง เนื่องจากต้องพิจารณาจำแนกข้อมูลเป็นรายข้อหาซึ่งมี 4 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) คล้ายทาส 2) เพศ/ประเวณี 3) ยาเสพติด และ 4) อันตราย แล้วจึงค่อยพิจารณานับรวมจำนวนผู้เสียหายในแต่ละรูปแบบว่ามีผู้เสียหายกี่คน จำแนกตามข้อหา

2.3.3 สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว 6 เป็นหน่วยงานที่รวบรวมสถิติจากหน่วยงานอัยการทั่วประเทศ โดยทางจังหวัดไม่ได้ส่งตัวสำนวนคดีมาให้ ทั้งนี้ เป็นการบันทึกข้อมูลลงในระบบ การลงรายละเอียดในทางปฏิบัติจึงค่อนข้างยากเนื่องจากพนักงานธุรการของจังหวัดเป็นผู้รวบรวมส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการใช้ข้อมูลซึ่งจะมีความแตกต่างกัน เช่น ถ้าเป็นผู้ที่อายุ 18 ปีขึ้นไปต้องรวบรวมข้อมูลส่งอัยการจังหวัด ถ้าเป็นคดีแรงงานส่งสำนักงานอัยการคดีแรงงาน บางเรื่องเป็นค้ำมนุษย์ก็ต้องรวบรวมส่งสำนักงานอัยการคดีค้ำมนุษย์ แต่การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เช่น ทำงานอันตรายโดยให้เด็กทำงานในที่สูงกว่า 10 เมตร จะเป็นคดีแรงงานไม่เข้าข่ายคดีค้ำมนุษย์ โดยที่พนักงานธุรการเหล่านี้ไม่ได้เรียนกฎหมาย อาจไม่เข้าใจในรายละเอียดของข้อมูล รวมถึงหลักคิดต่าง ๆ ผู้ที่เคยได้รับการอบรมถึงวิธีการจัดเก็บข้อมูลก็ย้ายกันไปหมดแล้ว ผู้ที่มาทำหน้าที่แทนต้องมาทำความเข้าใจใหม่ซึ่งอาจไม่ถ่องแท้เหมือนเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่ได้รับการอบรม ดังนั้นจึงมีโอกาสเกิดความคลาดเคลื่อนในการจัดเก็บข้อมูลได้

2.3.4 ในแต่ละเดือนมีหน่วยงานต่าง ๆ ขอข้อมูลไปยังหน่วยงานอัยการระดับจังหวัดเป็นจำนวนมาก ซึ่งคดีเกี่ยวกับจี้ปล้นชิงทรัพย์ฆ่าข่มขืนจะมีเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับคดีเกี่ยวกับเด็ก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ต้องจัดเตรียมเอกสารเป็นจำนวนมาก รวมทั้งรายละเอียดของคดีก็จะแตกต่างกันไป จึงเป็นปัญหาในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน

2.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของสำนักงานอัยการสูงสุด

2.4.1 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรเก็บข้อมูลที่ต้นทาง หมายถึง สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมีสาขาอยู่ทั่วประเทศถึง 77 จังหวัด เวลาเมื่อคดีเกิดขึ้นจังหวัดต้นทางจะเข้าถึงข้อมูลได้หมด รวมทั้งทราบรายละเอียดของคดีมากกว่าข้อมูลสถิติที่ส่วนกลางได้รับแล้วส่งต่อมายังกองคุ้มครองแรงงานซึ่งทางสำนักงานอัยการสูงสุดไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนได้

2.4.2 สำนักงานอัยการสูงสุดได้กำชับให้หน่วยปฏิบัติไม่ให้นำบันทึกข้อมูลเข้า กับคนเดิมที่เคยบันทึกแล้ว หากคดียังไม่จบก็ยังไม่ต้องรายงานข้อมูลเข้ามา โดยให้รายงานครั้งเดียว เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วเท่านั้น

2.4.3 ควรจัดทำระบบเรียนรู้แบบออนไลน์แทนการจัดสัมมนาอบรมให้ความรู้ เพื่อลดค่าใช้จ่าย โดยการจัดคลิปวิดีโอมาตรฐานประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้น เมื่อมีการย้ายคนเก่าออกไป คนมาใหม่ก็สามารถมาเรียนรู้ทำความเข้าใจ ทำให้ สามารถดำเนินการจัดเก็บข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องและถูกต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน

3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

3.1 บทบาทภารกิจของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีภารกิจหลัก ในการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้เยาว์ และครอบครัวที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยส่งเสริมการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกและมาตรการอื่น ๆ ดำเนินการด้านคดี ด้านการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู พัฒนา และสงเคราะห์เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชนได้ อย่างปกติสุข โดยกรมพินิจฯ มีอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุนกระบวนการพิจารณาคดีของเยาวชน และครอบครัว การแก้ไข บำบัดและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเบื้องต้น และการแก้ไข บำบัดและฟื้นฟูเด็ก และเยาวชนตามคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัว

โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะมีหน่วยงานในภูมิภาค อีก 77 จังหวัดที่ทำหน้าที่ดูแลคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี สำหรับคดีอาญาที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม กรมพินิจฯ มีหน้าที่ในการรับข้อมูลส่งต่อมาจาก พนักงานสอบสวน (ตำรวจ) ในการจัดเก็บข้อมูลจะใช้แบบสัมภาษณ์ประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น (แบบ R & N) และให้พนักงานคุมประพฤตินำเข้าสู่ข้อมูลในระบบสารสนเทศงานคดีอาญาตามคู่มือ ซึ่งจะมีข้อคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย (1) ข้อมูลทั่วไป (2) ครอบครัว (3) สภาพแวดล้อม (4) การศึกษา อาชีพ (5) เพื่อน บุคคลใกล้ชิด (6) ยา/สารเสพติด (7) การกระทำผิด (8) สภาวะกายและจิต (9) ปัญหาพฤติกรรม (10) สวัสดิภาพเด็ก (11) การค้ามนุษย์ (12) แนวทางช่วยเหลือ และ (13) ถ้อยคำผู้เสียหาย เพราะฉะนั้นการจัดเก็บข้อมูล ของกรมพินิจฯ จะมี database ที่ค่อนข้างที่จะเสถียร และสามารถประมวลผลมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ ซึ่งระบบการจัดเก็บและฐานข้อมูลมีการพัฒนามาตั้งแต่ปี 2553

3.2 รูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่จัดส่งให้กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ส่งข้อมูล มาให้กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (รายละเอียดตามภาคผนวก ค) ข้อมูลที่ได้รับ เป็นสถิติจำนวนเด็กที่กระทำผิดซึ่งผ่านการประมวลผลมาแล้ว ประกอบด้วย

3.2.1 จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วยข้อหา จำหน่ายยาเสพติด และผลิตยาเสพติด ซึ่งเข้าข่ายเป็นการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

รูปแบบ ค. (การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อผลิตและขนส่งยาเสพติด ตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง) รายละเอียดประกอบด้วย เพศ อายุขณะกระทำผิด สัญชาติ ประเภทของยาเสพติด พื้นที่กระทำผิด

3.2.2 จำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีด้วยข้อหาพระราชบัญญัติประมง ซึ่งกรมพินิจฯ จัดให้เป็นการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รูปแบบ ง. (งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก)

3.3 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบจากข้อมูลที่ได้รับ

3.3.1 ผู้จัดเก็บข้อมูลมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเรื่องนิยามการจัดเก็บ กล่าวคือ เข้าใจว่าการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบ ค (การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อผลิตและขนส่งยาเสพติด ตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง) ตามรูปแบบที่กำหนดในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 น่าจะเป็นเรื่องความไม่สมัครใจ แต่ข้อมูลของกรมพินิจฯ ที่จัดเก็บ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความสมัครใจที่จะกระทำผิดแล้วโดนจับกุม จึงมองว่านิยามของกรมพินิจฯ อาจจะไม่ได้เหมือนกับรูปแบบ ค. ตามที่กำหนดในอนุสัญญาฉบับที่ 182 เสียทีเดียว

3.3.2 ข้อมูลที่กรมพินิจฯ เก็บรวบรวม เป็นการจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของกรมพินิจฯ เอง ซึ่งอาจไม่ตอบโจทย์กับการนำไปใช้งานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานซึ่งต้องการข้อมูลจำนวนแรงงานเด็กในรูปแบบ ค. (การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อผลิตและขนส่งยาเสพติด) ตามรูปแบบที่กำหนดอยู่ในอนุสัญญาฉบับที่ 182 ตัวอย่างเช่น ข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิดด้วยข้อหาจำหน่ายยาเสพติดมีจำนวน 2,672 คน และผลิตยาเสพติดจำนวน 398 คน ซึ่งมีโอกาสที่เด็ก 1 คน จะโดนจับกุมด้วยข้อหาจำหน่ายยาเสพติด ขณะเดียวกันก็โดนข้อหาผลิตยาเสพติดด้วยก็ได้ ดังนั้น จึงทำให้มีข้อมูลบางส่วนเกิดการนับซ้ำ เป็นผลให้ข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบ ค. ที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานนำข้อมูลมารวมกันจึงอาจสูงกว่าความเป็นจริง

3.3.3 กรมพินิจฯ ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล เนื่องจากในมาตรา 84 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดไว้ว่า เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติ การกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติ อันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่เป็นการใช้ประกอบดุลพินิจของศาล จึงอาจมีปัญหาในการเชื่อมโยงข้อมูลรายบุคคล

3.3.4 กรมพินิจฯ จัดให้จำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีด้วยข้อหาพระราชบัญญัติประมง เป็นการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายรูปแบบ ง. (งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัยหรือศีลธรรมของเด็ก) ซึ่งมีเด็ก 2 คนที่ถูกดำเนินคดีด้วยข้อหาพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 โดยอ้างเหตุผลที่กระทำผิดว่าต้องการงานเพื่อให้ได้เงินมาจุนเจือครอบครัว ซึ่งไม่ได้สัมพันธ์กับความหมายของรูปแบบ ง. ที่ระบุว่า เป็นงานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะ

เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก ข้อมูลที่ส่งมายังอ้างถึงกฎกระทรวงแรงงาน ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2541) ข้อ 4 ห้ามมิให้นายจ้างรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานในงานบรรทุกหรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล เว้นแต่การทำงานทำความสะอาดเรือ งานผูกมัดจัดเรียง หรืองานอื่นที่อธิบดีประกาศกำหนด นายจ้างอาจรับเด็กอายุไม่ต่ำกว่า 16 ปีเข้าทำงานดังกล่าวได้ ซึ่งกฎกระทรวงนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 หากจะอิงกฎกระทรวง ฉบับที่ 11 (หมายถึง นายจ้างรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีขึ้นเรือ) นายจ้างจึงควรเป็นผู้กระทำผิดมากกว่าที่จะเป็นลูกจ้างเป็นผู้กระทำผิด

3.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

กรมพินิจฯ เป็นหน่วยงานนำร่องในการกำหนด Data Catalog โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมกำลังอยู่ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาทำความเข้าใจกับฐานข้อมูลของกรมพินิจฯ โดยกรมพินิจฯ กำลังให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อยู่ แต่อาจมีข้อจำกัดด้านกฎหมายของแต่ละหน่วยงานซึ่งเป็นอุปสรรคในการบูรณาการข้อมูล

4. กรมกิจการเด็กและเยาวชน

4.1 บทบาทภารกิจของกรมกิจการเด็กและเยาวชน และการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2558 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2558 โดยเป็นการรวมหน่วยงานด้านเด็กภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จาก 3 หน่วยงาน ตั้งแต่หน่วยงานนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์ หน่วยงานกฎหมาย และหน่วยงานพัฒนาการให้บริการ ซึ่งเป็นการรวมภารกิจที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน จากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พส.) และสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สป.พม.) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนภารกิจในภาพรวมต่อกลุ่มเป้าหมายด้านเด็กและเยาวชนอย่างเชื่อมโยงและบูรณาการกัน

ภารกิจที่สำคัญของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้แก่

4.1.1 เป็นหน่วยงานหลักเรื่องของการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention of the Rights of the Child: CRC) ทีมในการจัดทำรายงานจะรวบรวมข้อมูลสถิติ และการได้มาซึ่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น ผลการดำเนินงานโครงการเด่น ๆ

4.1.2 เป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ซึ่งจะดำเนินงานเกี่ยวข้องกับเรื่องของกฎหมาย ยุทธศาสตร์ ระบบการปรับปรุงต่าง ๆ การประสานความร่วมมืองานด้านการคุ้มครองเด็กกับกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึง NGOs

4.1.3 เป็นหน่วยงานให้บริการและให้การช่วยเหลือ สงเคราะห์ คุ้มครอง สวัสดิภาพ พัฒนา พื้นฟู และจัดบริการสังคมแก่เด็กและครอบครัวที่ประสบปัญหา โดยมีบ้านพักเด็กและครอบครัวใน 77 จังหวัด มีสถานสงเคราะห์เด็ก 30 แห่ง และยังมีสถานสงเคราะห์อีกประมาณ 300 แห่งที่จดทะเบียนภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก เพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ

หน่วยงานที่รวบรวมข้อมูล คือ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน โดยกลุ่มงานสารสนเทศ ในการรวบรวมข้อมูลไม่ได้มีการจัดทำนิยามหรือมาตรฐานการจัดเก็บที่ชัดเจนเนื่องจากเป็นงานที่ทำประจำ (routine job) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากบ้านพักเด็กและครอบครัว และข้อมูลที่ได้จากสถานสงเคราะห์ ข้อมูลของบ้านพักเด็ก เป็นข้อมูลที่แรกรับ คือ เมื่อได้รับแจ้งจากหน่วยงานใด ๆ ว่ามีเด็กจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองป้องกันสวัสดิภาพแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายในการคุ้มครองเด็กจะเข้าคุ้มครองสวัสดิภาพโดยทันที และอาจมีความจำเป็นต้องนำเด็กเข้ามาสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ก็จะเป็นข้อมูลที่เข้าสู่บ้านพักเด็กและครอบครัว เมื่อเจ้าหน้าที่ทำการสืบเสาะ พินิจขั้นต้นแล้วพบว่าถ้าคืนเด็กสู่ครอบครัวได้ก็จะคืน แล้วทำโปรแกรมบำบัดฟื้นฟูต่อไป แต่ถ้าประเมินครอบครัวต้นกำเนิด หรือครอบครัวที่เป็นญาติแล้วพบว่าครอบครัวไม่สามารถให้การดูแลเด็กได้ เด็กเหล่านั้นจะถูกส่งมาให้รับการดูแลในสถานรองรับตามประเภทของพระราชบัญญัติ คือ สถานสงเคราะห์ (สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่หกคนขึ้นไป) สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ (สถานที่ให้การศึกษา อบรม ฝึกอาชีพเพื่อแก้ไขความประพฤติ บำบัด รักษา และฟื้นฟู สมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแก่เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ) สถานพัฒนาและฟื้นฟู (สถานที่ โรงเรียน สถาบัน หรือศูนย์ที่จัดขึ้นเพื่อให้การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการศึกษา แนะแนว และการฝึกอบรมอาชีพแก่เด็กที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นกรณีพิเศษ) และสถานแรกรับ (สถานที่รับเด็กไว้อุปการะเป็นการชั่วคราวเพื่อสืบเสาะและพินิจเด็กและครอบครัวเพื่อกำหนดแนวทางในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กแต่ละราย)

4.2 รูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่จัดส่งให้กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้ส่งข้อมูลมาให้กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (รายละเอียดตามภาคผนวก ค) ข้อมูลที่กองคุ้มครองแรงงานได้รับประกอบด้วย

4.2.1 จำนวนข้อมูลเด็กที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพในบ้านพักเด็กและครอบครัว 77 แห่ง จำแนกตามประเภท (การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ) สภาพปัญหา (จำแนกเป็น 1) การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี 2) การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก 3) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น 4) การเอาคนลงเป็นทาส 5) การนำคนมาขอทาน 6) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และ 7) การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าหรือบริการอื่นใดที่คล้ายคลึง) (จำแนกเป็นไทย เมียนมา ลาว กัมพูชา อินเดีย เวียดนาม) และเพศ

4.2.2 จำนวนเด็กที่เข้ารับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในสถานสงเคราะห์และสถานแรกรับของกรมกิจการเด็กและเยาวชน จำแนกตามเพศและหน่วยงานซึ่งในปี 2563 จำแนกเป็น 7 หน่วยงาน คือ สถานสงเคราะห์ ได้แก่ 1) สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท 2) สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด 3) สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์ 4) สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านศรีธรรมราช 5) สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด 6) สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี สถานแรกรับ ได้แก่ 7) สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด

4.3 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบจากข้อมูลที่ได้รับ

4.3.1 การกำหนดคำนิยามทั้งในส่วนของแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เมื่อเปรียบเทียบกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รวมถึงตัวกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก ไม่ชัดเจน จึงเป็นปัญหาในการจำแนกและเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบ

4.3.2 จำนวนเด็กที่ปรากฏในตารางของบ้านพักกับเด็กที่ปรากฏในตารางของสถานสงเคราะห์ อาจเป็นเด็กคนเดียวกัน หรือคนละคนก็ได้ เนื่องจากสถานสงเคราะห์ไม่ได้รับเด็กจากบ้านพักเด็กอย่างเดียว อาจจะได้รับเด็กที่หน่วยงานต่าง ๆ ประสานโดยตรงแล้วเข้ารับการดูแลในสถานสงเคราะห์ได้เลย ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ถูกบันทึกอยู่ในระบบส่งต่อภายในของกรมกิจการเด็กและเยาวชน หากต้องการเรียกราย Case เพื่อดูความซ้ำ ก็สามารถทำได้ แต่ต้องใช้เวลา และต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ด้านไอทีเป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้น การจะหาสัดส่วนของเด็กที่อยู่ในบ้านพักเด็กที่เข้าข่ายเป็นการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายแล้วถูกส่งต่อไปยังสถานรองรับตามประเภทของพระราชบัญญัติ เนื่องจากครอบครัวไม่สามารถให้การดูแลเด็กได้ จึงเป็นเรื่องที่กระทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากการออกแบบจัดเก็บข้อมูลเป็นไปตามภารกิจและกฎหมายของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ในการพัฒนาระบบส่งต่อไม่ได้ยึดการเดินทางของเด็ก แต่ยึดที่บทบาทภารกิจของกรมเป็นสำคัญ

4.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของกรมกิจการเด็กและเยาวชน

4.4.1 ในอนาคตกรมกิจการเด็กและเยาวชนจะพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการคุ้มครองเด็กโดยยึดเส้นทางการเดินทางของเด็กเป็นสำคัญ และกระบวนการทำงานที่เป็นไปตามขั้นตอน มีเครื่องมือมาตรฐานที่จะให้นักสังคมสงเคราะห์ได้บันทึกข้อมูลเด็ก ซึ่งจะช่วยให้สามารถบูรณาการกับหน่วยงานภายนอกได้

4.4.2 ข้อมูลที่ได้จากแต่ละหน่วยงานสำหรับใช้ในการจัดทำสถานการณ์แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายบางครั้งมีความซ้ำซ้อนกันเพราะอาจเป็นบุคคลเดียวกัน ดังนั้น ในการนำเสนอข้อมูลควรมีการกำหนดชั้นของการทำงานตามขั้นตอน เช่น ชั้นจับกุม ชั้นฟ้อง ชั้นดำเนินคดี ชั้นคุ้มครอง ชั้นเยียวยา ชั้นส่งกลับ

5. กระทรวงสาธารณสุข

5.1 บทบาทภารกิจของกระทรวงสาธารณสุขและการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่ดูแลหน่วยบริการในสังกัดทั่วประเทศซึ่งมีอยู่ประมาณ 1,800 แห่ง แบ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยมีกองบริหารการสาธารณสุขเป็นกองที่พัฒนาระบบบริการทุกระดับ ซึ่งในประเด็นเรื่องของเด็ก ในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องจะมี 2 หน่วยงานคือ กลุ่มงานพัฒนาระบบบริการสุขภาพแรงงานและความร่วมมือระหว่างประเทศ (กลุ่มนี้จะทำงานกับกระทรวงแรงงานเป็นหลัก ซึ่งดูแลในส่วนแรงงาน ไม่ว่าจะแรงงานจะเข้ามาอย่างถูกกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ก็จะมีการจัดระบบบริการตรวจสุขภาพให้) และกลุ่มงานพัฒนาระบบบริการเฉพาะ (จะทำงานกับเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง รวมถึงกรณีเด็กที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โดยทำงานร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหลัก)

ในส่วนของรูปแบบเด็กที่เลวร้ายนั้น จะอยู่ในส่วนพัฒนาระบบบริการที่ให้การช่วยเหลือเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำทารุณแรง หรือที่เรียกว่า ศูนย์พึ่งได้ (OSCC) ซึ่งมีอยู่โรงพยาบาลทุกระดับทั่วประเทศ เพื่อให้บริการช่วยเหลือเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำทารุณแรง มีทีมสหวิชาชีพ ทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาลให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำได้ทันทีอย่างครบวงจร โดยทำหน้าที่รับแจ้งเหตุ คัดกรอง ตรวจวินิจฉัย รักษาพยาบาล ส่งเสริมป้องกันโรคดูแลด้านความปลอดภัย ประเมินด้านจิตใจเพื่อช่วยเหลือในภาวะวิกฤติ ประสานและให้คำแนะนำด้านกฎหมาย ส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนให้คำปรึกษาฟื้นฟู เยียวยาสภาพจิตใจ ติดตามเยี่ยมบ้าน และประเมินผลซึ่งช่วยให้ผู้ป่วยที่ถูกกระทำทารุณแรงกลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว มีความปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ข้อมูลที่จัดเก็บอาจไม่เกี่ยวกับกับเรื่องของแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมากนัก โดยระบบบริการนี้มีการพัฒนามาตั้งแต่ปี 2542 ซึ่งรูปแบบของการจัดเก็บข้อมูลจะจัดเก็บเป็นรายบุคคล เป็นข้อมูลที่ได้รับบริการมารับบริการในหน่วยบริการ ตั้งแต่โรงพยาบาลศูนย์ (รพ.ศ.) โรงพยาบาลทั่วไป (รพ.ท.) โรงพยาบาลชุมชน (รพ.ช.) และโรงพยาบาลส่วนตำบล (รพ.สต.) ในการบันทึกข้อมูลจะบันทึกในชั้นของ รพ.ศ. รพ.ท. รพ.ช. เท่านั้น ที่ไม่บันทึกในส่วนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลระดับหน่วยย่อยที่สุดเนื่องจากข้อจำกัดขององค์ความรู้ของบุคลากร ที่กำหนดให้ รพ.สต. เป็นหน่วยคัดกรอง Case และทำการส่งต่อมายังที่ รพ.ช. หากเกินศักยภาพของ รพ.ช. ก็จะมีการส่ง Case ไปรับการรักษาที่ รพ.ศ และ รพ.ท. ตามขั้นตอนปกติ

ด้านความรุนแรง มีการจัดเก็บข้อมูลของผู้รับบริการใน 5 ประเภทหลัก คือ ประเภทความรุนแรงทางด้านร่างกาย ความรุนแรงทางเพศ ทางจิตใจ การละเลยทอดทิ้ง และการแสวงหาประโยชน์ ซึ่งลักษณะของ Case ที่เข้ามาจะมีทั้งการ walk in เข้ามา และที่มีการรับส่งต่อจากหน่วยบริการภายนอก ลักษณะการจัดเก็บ หลังจากให้บริการการช่วยเหลือให้พ้นภาวะวิกฤติที่เร่งด่วนแล้ว เจ้าหน้าที่จะบันทึกข้อมูลรายบุคคลลงไปในระบบ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาได้พัฒนาระบบสำหรับเน้นเรื่องการรายงาน เพื่อการเก็บปริมาณงานของบุคลากร และจ่ายงบประมาณรายบุคคลในแต่ละปี เมื่อเจ้าหน้าที่ให้บริการเสร็จ ก็จะมีการบันทึกข้อมูลลงไปซึ่งประมวลผลเป็น Real Time

5.2 รูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่จัดส่งให้กองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้ส่งข้อมูลมาให้กองคุ้มครองแรงงาน เพื่อใช้ประกอบการจัดรายงานสถานการณ์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยเป็นข้อมูลจากฐานข้อมูลระบบรายงานผู้ที่ถูกกระทำทารุณแรงและผู้ที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (ข้อมูล ณ วันที่ 3 ธันวาคม 2563) ข้อมูลที่กองคุ้มครองแรงงานได้รับเป็นข้อมูลรายบุคคลประกอบด้วย จังหวัด วัน/เดือน/ปีเกิดเหตุ วัน/เดือน/ปีเกิด อายุ เพศ สัญชาติ ล่องวง/บังคับการแสวงหาประโยชน์ (ค้ำมนุษย์) ซึ่งจำแนกข้อมูลแรงงานเด็กเป็น 7 กลุ่มย่อย คือ 1) ใช้แรงงานเด็ก 2) การค้าประเวณี 3) การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก 4) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น 5) การเอาคนมาเป็นทาส 6) การนำคนมาขอตาน และ 7) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ (รายละเอียดตามภาคผนวก ค)

5.3 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบจากข้อมูลที่ได้รับ

5.3.1 ข้อมูลที่ได้รับมีบางรายข้อมูลไม่สมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น ข้อมูลลำดับที่ 62 - 64 ไม่ได้มีการจำแนกประเภทการล่อลวง/บังคับการแสวงหาประโยชน์ จากการสอบถามเพิ่มเติมทำให้ทราบว่า เด็กทั้ง 3 คน ถูกทำร้ายร่างกาย มีการข่มขืนกระทำชำเราหรือถูกล่วงละเมิดทางเพศ ผู้ที่บันทึกข้อมูลไม่สามารถบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติมได้เนื่องไม่ได้รับแจ้งจากต้นทางว่าเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์หรือไม่

5.3.2 ระบบการจัดเก็บข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขตามที่จำแนกข้างต้นยังไม่สอดคล้องกับรูปแบบการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุขไม่ได้วางระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไว้ตั้งแต่แรก โดยในปี 2559 มีการปรับปรุงระบบใหม่ให้ครอบคลุมถึงเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ โดยเน้นผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวเป็นหลัก ต่อมา มีการแยกข้อมูลแรงงานเด็กกับเรื่องการค้ามนุษย์ออกมาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยอิงกับนิยาม “การแสวงหาประโยชน์” ซึ่งมี 7 ประเภท ทั้งนี้ทางพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเป็นคนระบุก่อนว่าเป็นคดีค้ามนุษย์ ทางกระทรวงสาธารณสุขจึงจะบันทึกข้อมูลว่าเป็นค้ามนุษย์ แต่ถ้าเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีถูกใช้แรงงานและไม่ได้เข้าข่ายการค้ามนุษย์ จะถูกจัดเป็นข้อมูลแรงงานเด็ก ดังนั้น ข้อมูลที่กองคุ้มครองได้รับจึงเป็นทั้งข้อมูลประเด็นการค้ามนุษย์และไม่ใช่ค้ามนุษย์ (แรงงานเด็ก) ส่วนกรณีของเด็ก walk in มารับการรักษาที่โรงพยาบาลเองโดยไม่มีเอกสารอะไรเลย ทางกระทรวงสาธารณสุขจะจัดประเภทเป็นเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงตามปกติ ซึ่งจะไม่ปรากฏข้อมูลในตารางที่กองคุ้มครองแรงงานได้รับ ที่ผ่านมาทางกองคุ้มครองแรงงานได้พยายามจัดกลุ่มเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงตามรูปแบบที่กระทรวงสาธารณสุขนำเสนอให้เป็นกลุ่มแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งตารางของกระทรวงสาธารณสุขไม่ได้มีการแบ่งแยกให้ชัดว่าการใช้แรงงานเด็กไม่เข้าข่ายเป็นเรื่องค้ามนุษย์ ดังนั้น การนำข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขไปบ่งชี้ถึงสถานการณ์แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจำแนกเป็น 4 รูปแบบ จึงเกิดความคลาดเคลื่อน

5.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของกระทรวงสาธารณสุข

5.4.1 กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยบริการที่รับผู้ป่วยและส่งต่อ ไม่ได้อยู่ในกลุ่มที่ทำหน้าที่จับกุมซึ่งจะเป็นกลุ่มที่ได้พบเด็กเป็นกลุ่มแรก ดังนั้น จึงไม่มีข้อมูลเชิงลึกในระบบ แต่หากต้องการข้อมูลว่าเป็นเด็กเลวร้ายก็สามารถเพิ่มข้อมูลให้ได้ในบางประเด็นถ้าเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข ทางกระทรวงยินดีที่จะให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้ แต่ทั้งนี้ต้องมีการหารือกันก่อน

5.4.2 ข้อมูลที่จัดส่งให้กองคุ้มครองแรงงาน กระทรวงสาธารณสุขไม่ได้จัดเก็บข้อมูลเพียงแค่นี้ แต่ทางกระทรวงไม่ทราบว่าทางกองคุ้มครองแรงงานต้องการข้อมูลอะไร ทางกระทรวงจึงให้ข้อมูลเท่าที่จะสามารถให้ประโยชน์ได้ เช่น จังหวัด วัน/เดือน/ปี ที่เกิดเหตุ วัน/เดือน/ปีเกิด เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลรายบุคคล

5.4.3 หากหน่วยงานใดต้องการใช้ข้อมูลดิบเพื่อที่จะนำไป Mapping กับฐานข้อมูลของหน่วยงาน ก็สามารถแจ้งโครงสร้างข้อมูลให้ทางกระทรวงสาธารณสุขทราบก่อน เพื่อจะได้จัดเก็บข้อมูลตามโครงสร้าง

5.4.4 ปัจจุบันข้อมูลที่เป็นคนไทยในส่วนกระทรวงสาธารณสุขสามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้อยู่แล้ว ส่วนกรณีที่เป็นคนต่างดาวควรมีการหารือระหว่างหน่วยงานว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถเชื่อมโยงกันได้

6. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (กองนิติการ)

6.1 บทบาทภารกิจของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงานมีหน้าที่ในการบริหารกฎหมายแรงงาน โดยมีกฎหมายแรงงานในระดับชั้นพระราชบัญญัติอยู่ทั้งหมด 7 ฉบับ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอยู่ในรูปของกฎกระทรวง ประกาศ คำสั่ง ระเบียบ อีกเป็นจำนวนมาก

ในการคุ้มครองดูแลลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 จะอยู่ในหมวดการใช้แรงงานเด็ก ตั้งแต่มาตรา 44 ถึง 52 นอกจากพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานแล้ว ยังมีกฎกระทรวงที่กำหนดแตกต่างออกไปอีก เช่น มาตรา 44 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ห้ามจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีทำงาน แต่ถ้าเป็นลักษณะการจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเลตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 จะห้ามนายจ้างจ้างลูกจ้างที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานในเรือประมง ส่วนงานขนถ่ายและบรรทุกสินค้าทางทะเลตามกฎหมาย พ.ศ. 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กำหนดไว้ว่า ห้ามรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานในงานบรรทุกหรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล เว้นแต่เป็นงานทำความสะอาดเรือ งานผูกมัดจัดเรียง หรืองานอื่นตามที่อธิบดีประกาศกำหนด นายจ้างอาจรับเด็กอายุไม่ต่ำกว่า 16 ปีทำงานได้ นอกจากนี้กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรม พ.ศ. 2557 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2555) ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เพื่อใช้บังคับกับนายจ้างซึ่งจ้างลูกจ้างทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย ห้ามจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีทำงาน ส่วนอีกฉบับหนึ่งที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานดูแล คือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553 ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีทำงานที่มีลักษณะอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของเด็ก

รูปแบบของข้อมูลการจ้างแรงงานเด็กที่ทางกรมสวัสดิการคุ้มครองจัดเก็บจะเกี่ยวข้องกับ 3 ระบบ คือ

6.1.1 ระบบการตรวจแรงงาน พนักงานตรวจแรงงานของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครในส่วนของกรุงเทพฯ จะทำการตรวจแรงงาน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1) ตรวจปกติ ตามแผนการตรวจที่ได้กำหนดไว้ 2) ตรวจกลุ่มเสี่ยงที่คาดว่ามีการใช้แรงงานผิดกฎหมาย เช่น ประเภทกิจการกึ่ง อาหารทะเล เครื่องนุ่งห่ม อ้อย เป็นต้น และ 3) ตรวจกรณีที่มีเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ผ่าน NGOs ผู้ปกครองระบบสื่อมวลชนต่าง ๆ

6.1.2 ระบบแจ้งการจ้างลูกจ้างเด็ก กฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดให้มีการแจ้งการจ้างลูกจ้างเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ตามมาตรา 45

6.1.3 ระบบคำร้องและวินิจฉัยคำร้อง เป็นกรณีที่มีแรงงานเด็กมายื่นคำร้องว่านายจ้างฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเกี่ยวกับสิทธิได้รับเงินอย่างหนึ่งอย่างใดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฯ

ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่ทำงานทั้ง 3 ระบบข้างต้น จะนำไปสู่การดำเนินคดีนายจ้างกรณีปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ตัวอย่างเช่น

- จ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีทำงาน
- ไม่แจ้งการจ้างลูกจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี
- ให้เด็กทำงานในลักษณะงานที่กฎหมายห้าม เช่น งานหลอม เป่ารีดโลหะ งานทำเกี่ยวกับวัตถุมีพิษ สารเคมี การให้เด็กไปขับรถยก ขับรถปั่นจั่น
- ให้เด็กทำงานในสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีแนวโน้มอาจเป็นอันตราย
- ให้เด็กทำงานในสถานที่ที่กฎหมายห้าม เช่น สถานที่เล่นการพนัน สถานบริการ โรงฆ่าสัตว์

ลักษณะข้างต้นจะไม่ให้เจ้าหน้าที่ออกคำสั่ง แต่ให้ดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนทันที ซึ่งจะมีระเบียบของการดำเนินคดีอาญาวางไว้ว่า กรณีถ้าให้ดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน ขั้นตอนจะไม่มีกระบวนการเปรียบเทียบปรับ จะต้องไปดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวนก่อน ส่วนถ้าผู้ต้องหายินยอมหรือยอมรับจะกลับมาปรับนั้นน้อยกว่าอีกขั้นตอนหนึ่ง

การจะดำเนินคดีอาญากรณีจ้างเด็กผิดกฎหมายคุ้มครองแรงงานจะกระทำได้อีกต่อเมื่อ 1) ต้องมีการออกคำสั่งและนายจ้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ถ้าปฏิบัติตามคดีอาญาก็เป็นอันระงับ เช่น เรื่องเวลาพักหรือว่าเงินประกันอันนี้ต้องออกคำสั่งก่อน 2) ดำเนินคดีอาญาโดยไม่ต้องออกคำสั่ง เช่น นายจ้างเรียกหรือไปยึดบัตรประจำตัวของลูกจ้าง บัตรประจำตัวของลูกจ้างต่างดาว และ 3) กรณีจ้างเด็กต่ำกว่า 15 ปี จ้างเด็กในสถานที่ทำงานจากที่กล่าวมา จ้างเด็กให้ทำงานบางประเภทที่เป็นอันตรายหรือกรณีที่ให้ทำงานในเวลาต้องห้ามระหว่าง 22.00 น. ถึง 06.00 น. ทำล่วงเวลา ทำงานในวันหยุด ในลักษณะแบบนี้แล้วถ้าลูกจ้างประสบอันตรายสาหัส หรือเสียชีวิต ตามระเบียบการดำเนินคดีอาญาจะต้องดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน

ลักษณะข้อมูลของกรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายรูปแบบ ง. ลักษณะงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพความปลอดภัยและศีลธรรม ซึ่งจะถูกกำหนดอยู่ในประกาศคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เรื่อง ประเภทงานอันตรายสำหรับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย โดยรายละเอียดประเภทงานอันตรายส่วนใหญ่จะเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้แก่ มาตรา 47 ห้ามลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานในระหว่างเวลา 22.00 น. ถึง 06.00 น. มาตรา 49 ลักษณะงานอันตราย เช่น งานหลอม งานความร้อน งานทำไต้ดิน ไต้ผ้า งานใช้เสื่อไฟฟ้า ทำบนนั่งร้าน ยก แบก หาม ทวน จะมีน้ำหนักเข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าเป็นเด็กหญิงไม่เกิน 20 กิโลกรัม เด็กชายไม่เกิน 25 กิโลกรัม และมาตรา 50 ห้ามลูกจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานในโรงฆ่าสัตว์ สถานที่เล่นการพนัน สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ และสถานที่อื่นที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

6.2 รูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่จัดส่งให้กองคุ้มครองแรงงาน

ข้อมูลที่กองคุ้มครองแรงงานได้รับจากกองนิติการ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นข้อมูลรายงานการดำเนินคดีอาญาสถานประกอบกิจการที่ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ในหมวดการใช้แรงงานเด็ก (มาตรา 44 - 52) ผ่านการประมวลข้อมูลจากระบบกฎหมายกรณีที่มีการดำเนินคดีอาญาโดยจำแนกเป็นรายมาตรา (รหัสตารางรายงาน คือ LAS1R101) ทั้งนี้ กองคุ้มครองแรงงานได้คัดเลือกเฉพาะมาตราที่ 47 49 และ 50 ซึ่งเป็นมาตราที่ถูกระบุอยู่ในประกาศคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย ว่าเป็นการทำงานที่เข้าข่ายงานอันตราย มาใช้เป็นตัวแทนข้อมูลแรงงานเด็กรูปแบบ ง. (งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก) เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานใดมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กรูปแบบ ง. เป็นการเฉพาะ ซึ่งรายละเอียดของข้อมูลที่ได้รับจากตาราง LAS1R101 ในแต่ละมาตราประกอบด้วย จำนวนคดี จำนวนผู้ถูกกล่าวหา (ราย) ผลการดำเนินคดี จำแนกเป็น 1) เปรียบเทียบปรับ (คดี) 2) เงินค่าปรับ (บาท) 3) ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน (คดี) และ 4) ลูกจ้างได้รับสิทธิประโยชน์ (คนและบาท) (รายละเอียดตามภาคผนวก ค)

6.3 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบจากข้อมูลที่ได้รับ

6.3.1 ในส่วนของระบบการดำเนินคดีอาญา จะระบุเฉพาะผู้ถูกกล่าวหา คือใคร เป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา กระทำความผิดข้อหาใด ตั้งแต่มาตรา 44 ถึงมาตรา 52 และสถานะคดีว่าอยู่ชั้นไหน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล เลขคดีดำ เลขคดีแดง แต่ไม่ได้มีการระบุจำนวนลูกจ้างเด็กที่เกี่ยวข้องว่ากี่คน มีแต่ในสำนวนตัวจริง ดังนั้น เมื่อต้องการจำนวนเด็กในรูปแบบ ง. กองคุ้มครองแรงงานจึงต้องโทรไปสอบถามพื้นที่ที่เกิดเหตุเพื่อขอรายละเอียดเพิ่มเติม ซึ่งทางพื้นที่ที่เกิดเหตุต้องใช้ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม บางคดีจบไปแล้ว ก็ต้องไปเสียเวลารื้อหาเอกสารกันใหม่

6.3.2 ฐานข้อมูลระบบตรวจแรงงานไม่ได้เชื่อมโยงกับระบบงานคดีอาญา เวลาเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลลงระบบจะแยกกันลง ตัวอย่างเช่น จากการตรวจแรงงานพบว่ามีการใช้เด็กทำงานในระหว่างเวลาที่กฎหมายห้าม จะต้องมีการดำเนินคดีอาญา หากต้องการตรวจสอบว่าสถานะการดำเนินคดีภายหลังการตรวจแรงงานเป็นอย่างไรก็ต้องไปเปิดระบบงานคดีอาญาโดยข้อมูลไม่ได้เชื่อมโยงกัน หากในระบบคดีอาญาไม่ได้มีการบันทึกการดำเนินคดีอาญาในเคสนี้ก็จะไม่พบรายละเอียด รวมถึงระบบการคำร้องและวินิจฉัยคำร้องก็ไม่ได้เชื่อมโยงกับระบบงานคดีอาญาเช่นกัน

6.3.3 กรณีลูกจ้างเด็กมายื่นคำร้อง จะมีการการบันทึกลงระบบคำร้องและวินิจฉัยคำร้องซึ่งจะมีรายละเอียดค่อนข้างสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นชื่อของลูกจ้างเด็ก รหัสเลข 13 หลัก และจะนำไปสู่การออกคำสั่ง ถ้านายจ้างปฏิบัติตามคำสั่งการลงระบบก็จะจบในตัว แต่ถ้านายจ้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่งก็จะนำไปสู่การดำเนินคดี ซึ่งในระบบคดีอาญาจะไม่มีกระบวนการระบุชื่อลูกจ้างหรือรหัสเลข 13 หลัก เมื่อประมวลผลจะได้สถิติของการดำเนินคดีอาญาจำแนกเป็นลักษณะฐานความผิดสถานะคดี ผลของคดี แต่ไม่มีจำนวนลูกจ้างเด็กที่เกี่ยวข้องกับคดี จึงมีปัญหาไม่ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

6.3.4 จากตารางที่ได้รับ ผลการดำเนินคดีที่มีการเปรียบเทียบปรับแต่ไม่มีเงินค่าปรับ ตัวอย่างเช่น กรณีที่มีการขออนุมัติดำเนินคดีตามมาตรา 47 จำนวน 7 คดี ผลการดำเนินคดีที่มีการเปรียบเทียบปรับ 5 คดี แต่กลับไม่มีข้อมูลจำนวนเงินค่าปรับ นอกจากนี้จำนวนคดีที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนมีจำนวน 7 คดี ทั้ง ๆ ที่มีการเปรียบเทียบปรับไปแล้ว 5 คดี จึงเท่ากับคดียุติไปแล้ว 5 คดี ดังนั้น จำนวนคดีที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนจึงควรจะลดลงเหลือ 2 คดีหรือไม่

6.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (กองนิติการ)

6.4.1 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรมีการปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูลให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์และสามารถเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลกันได้

6.4.2 ควรมีการเก็บข้อมูลได้กระตือรือร้นบุคคล เพื่อให้อนาคตสามารถบูรณาการข้อมูลกับหน่วยอื่นได้

วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในภาพรวม

จากการศึกษาระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ข้างต้น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการศึกษาแล้วพบปัญหาและอุปสรรคในภาพรวมเกี่ยวกับการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้จัดส่งให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำรายงานสถานการณ์แรงงานเด็กของประเทศ ดังนี้

1. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานยังขาดการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำข้อมูลผลการสำรวจการทำงานของเด็กที่ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อการจัดการใช้แรงงานเด็ก เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจความหมายหรือนิยามเด็กทำงาน แรงงานเด็ก เด็กทำงานอันตราย นอกจากนี้ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติยังไม่สามารถนำเสนอในระดับจังหวัดได้ รวมถึงการนำเสนอข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติยังไม่ได้จำแนกสถานภาพของเด็กทำงานเป็นกลุ่มแรงงานในระบบหรือลูกจ้างเอกชนและกลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการดำเนินงาน ทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในแต่ละกลุ่มไม่สามารถดำเนินการได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายเนื่องจากลักษณะงานและการบังคับใช้กฎหมายของทั้ง 2 กลุ่มไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ หากบุคลากรของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีทักษะและประสบการณ์ในการนำข้อมูลดิบของสำนักงานสถิติแห่งชาติมาประมวลผลเพิ่มเติมก็ย่อมทำได้ แต่ปัญหาของกรม คือ ขาดบุคลากรที่มีองค์ความรู้ทางด้านนี้เป็นการเฉพาะ

2. การนำเสนอข้อมูลในส่วนของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่ผ่านมามุ่งให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลจำนวนแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ในอดีตที่ผ่านมามีการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำแนกตามรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบ โดยใช้ข้อมูลของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละรูปแบบ ซึ่งปรากฏว่าแหล่งข้อมูลไม่คงที่ เนื่องจากในบางปีก็มีการเปลี่ยนหน่วยงานที่เป็นแหล่งข้อมูล ทำให้การเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับในแต่ละปีมีความคลาดเคลื่อน รวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากแต่ละหน่วยงานอาจเป็นเด็กคนเดียวกันซึ่งไม่สามารถ

ตรวจสอบได้ บางครั้งหน่วยงานเจ้าของข้อมูลก็ไม่สามารถตรวจสอบความซ้ำซ้อนได้เช่นกัน เนื่องจากไม่ได้มีระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานเด็กในรูปแบบเลวร้ายหรือที่คล้ายคลึงกันเป็นการเฉพาะ จึงจัดเก็บข้อมูลด้วยมือลงบนกระดาษหรืออาจใช้โปรแกรม Excel จัดเก็บข้อมูลในลักษณะกระดาษทำการ (work sheet) ส่งผลให้การนำเสนอข้อมูลในภาพรวมจึงเกิดความคลาดเคลื่อนด้วยเช่นกัน

3. ข้อมูลที่แต่ละหน่วยงานจัดเก็บเป็นการจัดเก็บเพื่อใช้ภายในหน่วยงานตามบทบาทภารกิจของตน ดังนั้น การออกแบบรายละเอียดการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลจึงมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นข้อมูลในชั้นพนักงานสอบสวน ซึ่งมีทั้งสิ่งฟ้องและสิ่งไม่ฟ้อง ข้อมูลของสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นข้อมูลในชั้นพนักงานอัยการซึ่งรับช่วงส่งต่อมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อพิจารณาว่าควรสั่งฟ้องศาลหรือไม่ หรือส่งคืนพนักงานสอบสวนเพื่อให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติม ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลมักใช้หมายเลขสำนวนคดีเป็นตัวอ้างอิง ส่วนข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นข้อมูลด้านการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู พัฒนา และสงเคราะห์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคดีเกี่ยวกับการจำหน่ายและผลิตยาเสพติดโดยเด็กเป็นผู้สมัครใจกระทำผิดแล้วโดนจับกุม จึงอาจยังไม่ตอบสิ่งที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานต้องการ แต่อย่างไรก็ตามที่ผ่านมากรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานใช้ข้อมูลของกรมพินิจฯ เป็นตัวแทนของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายรูปแบบ ค. (การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติดตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง) เนื่องจากไม่มีหน่วยงานอื่นจัดส่งข้อมูลรูปแบบ ค. มาให้ สำหรับข้อมูลของกรมกิจการเด็กและเยาวชนจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพในบ้านพักเด็กและครอบครัว ข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขเป็นข้อมูลการช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงแล้วมารักษาตัวที่โรงพยาบาล และข้อมูลของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นข้อมูลการดำเนินคดีนายจ้างที่ใช้แรงงานเด็กผิดกฎหมายคุ้มครองแรงงานซึ่งใช้เป็นตัวแทนของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายรูปแบบ ง. (งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัยหรือศีลธรรมของเด็ก) เนื่องจากไม่มีหน่วยงานใดส่งข้อมูลรูปแบบ ง. มาให้ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมกิจการเด็กและเยาวชน และกระทรวงสาธารณสุขจะพบว่าข้อมูลที่ได้รับยังไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้ทันที เช่น ต้องใช้วิจรรย์ญาณในการตัดสินใจว่าจะใช้ข้อมูลตัวไหนสื่อถึงการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย หรือต้องประมวลผลข้อมูลด้วยมือเพิ่มเติมเอง หรือบางหน่วยงานก็จำแนกประเภทเด็กตามนियามการแสวงหาประโยชน์ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานต้องพิจารณาจัดกลุ่มเองให้เข้ากับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบ ดังนั้น การใช้เกณฑ์ในการจำแนกข้อมูลที่ไม่เหมือนกันทำให้เมื่อต้องเอาข้อมูลมารวมกันจึงไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้ทันที

4. บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนियามการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เนื่องจากขาดคำชี้แจงเกี่ยวกับความหมายหรือนิยาม รวมถึงขาดการสื่อสารทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายโดยเฉพาะในกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ถูกโยกย้ายให้มาปฏิบัติหน้าที่เรื่องข้อมูล บางหน่วยมีระบบฐานข้อมูลแต่ไม่ได้ออกแบบให้จัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เนื่องจากเป็นการจัดเก็บข้อมูล

ตามภารกิจของหน่วยงาน เมื่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานขอข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายก็จัดส่งข้อมูลตามภารกิจของหน่วยงานมาให้

5. การจัดเก็บข้อมูลการดำเนินคดีของบางหน่วยงานเน้นผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหา มากกว่าผู้เสียหาย หรือเหยื่อ เช่น ข้อมูลการดำเนินคดีสถานประกอบกิจการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กของกรมสวัสดิการและแรงงานไม่มีการนำเสนอจำนวนเด็กที่เกี่ยวข้องกับคดี ทำให้ต้องโทรถามกลับไปยังหน่วยปฏิบัติเพื่อขอทราบจำนวนเด็กที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของ นายจ้าง หรือข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีการบันทึกรายละเอียดคดีของพนักงานสอบสวน ในระบบ CRIMES อิงตามมาตรฐานความผิด โดยในระบบ CRIMES จะเน้นเรื่องเลขคดีและจำนวนคดี โดยไม่ได้มีการบันทึกจำนวนเด็กตามรูปแบบที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานต้องการแต่อย่างใด จึงมีการออกแบบฟอร์มที่เรียกว่า แบบ พตส.ตร. 01 และแบบ พตส.ตร. 02 ให้หน่วยปฏิบัติรวบรวมข้อมูล จากบันทึกคำให้การหรือบันทึกการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วรวบรวมส่งให้กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน

6. จากการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบการจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศของหน่วยงาน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีระบบ สารสนเทศสถานีตำรวจหรือ CRIMES¹ (Criminal Record Information Management) กระทรวง ยุติธรรมมีระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม หรือ DXC² (Data Exchange Center) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีระบบฐานข้อมูลของประเทศไทยด้านการ ดำเนินคดีและการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งระบบฐานข้อมูลดังกล่าว มีการบูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลกันหลายหน่วยงาน นอกจากนี้ กรมพินิจฯ กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็น 6 หน่วยงานหลักที่มีการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

¹ เป็นระบบสารสนเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งใช้รวบรวมข้อมูลงานสอบสวน งานสืบสวน งานป้องกัน ปราบปราม งานจราจร และสามารถเชื่อมโยงไปยังฐานข้อมูลอื่นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเอง หรือหน่วยงาน ภายนอก เพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การสืบสวน การอำนวยความสะดวก อำนาจ ความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ลดขั้นตอนการบันทึกข้อมูล ทำให้ประชาชนที่มาติดต่อราชการได้รับความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

² กระทรวงยุติธรรมได้พัฒนาระบบ DXC (Data Exchange Center) ซึ่งเป็นระบบศูนย์กลางการสืบค้นข้อมูล กระบวนการยุติธรรมจากหน่วยงานยุติธรรมผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องการข้อมูลในกระบวนการ เช่น ประชาชนที่ต้องการติดตามสถานะคดีของตนเอง หรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่ต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดี ตรวจสอบประวัติผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยมีการลงนามความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการยุติธรรม 9 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการปกครอง กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชน กรมราชทัณฑ์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อใช้ระบบดังกล่าว โดยระบบ DXC จะให้บริการได้ ทั้งเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหาร ระดับนโยบาย รวมทั้งประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี ต่าง ๆ ทั้งนี้ ข้อมูลเบื้องต้นที่มีการให้บริการ ได้แก่ ข้อมูลด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (ข้อมูลบุคคล ข้อมูลหมายจับ ข้อมูลคนหาย รายงานสรุปคดี) ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีจากอัยการ (ความคืบหน้า การดำเนินคดีในชั้นศาล ข้อมูลสรุปผลคดี) ข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์ ประวัติผู้ต้องขัง ประวัติผู้ถูกคุมประพฤติ และ ข้อมูลประวัติผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น

ต่างก็มีระบบฐานข้อมูลของหน่วยงาน แต่ปัญหาคือยังขาดการบูรณาการข้อมูลกัน ทำให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานไม่ทราบว่าหน่วยงานต่าง ๆ จัดเก็บข้อมูลอะไร ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเชื่อมโยงข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กได้

แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็ก

จากการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในภาพรวมที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการประมวลความคิดเห็นที่ได้จากเข้าร่วมสนทนากลุ่มกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายและจากการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กเพื่อแก้ไขปัญหาลักษณะที่พบ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมสำหรับการสำรวจเด็กทำงานในประเทศไทย พ.ศ.

ประเทศไทยได้มีการสำรวจการทำงานของเด็กเมื่อปี 2561 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ภายใต้ความร่วมมือกับกระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในฐานะที่เป็นหน่วยงานดูแลเรื่องแรงงานเด็กของประเทศ ได้มีการบูรณาการการทำงานในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านวิชาการ การร่วมกันกำหนดนิยามการจัดเก็บข้อมูล การสนับสนุนงบประมาณบางส่วน เป็นต้น ซึ่งพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอยู่บ้างตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น และคาดว่าในอนาคตอันใกล้จะต้องมีการสำรวจอีกเพื่อติดตามและประเมินสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการบูรณาการการทำงาน ดังนี้

1.1 ในการสำรวจคราวต่อไปควรเพิ่มขนาดตัวอย่างให้มากขึ้น โดยการปรับระเบียบวิธีการเลือกตัวอย่างเพื่อให้สามารถนำเสนอผลในระดับจังหวัดได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการทำงานของเด็กในระดับจังหวัด และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ กระทรวงแรงงานจะต้องบูรณาการงบประมาณในการสำรวจร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ เนื่องจากในการสำรวจที่เพิ่มขนาดตัวอย่างจะทำให้งบประมาณในการสำรวจเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

1.2 ในการสำรวจคราวต่อไป กระทรวงแรงงานและสำนักงานสถิติแห่งชาติควรมีการบูรณาการการทำงานให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน โดยร่วมกันกำหนดนิยามที่สำคัญให้ชัดเจนตรงกับบริบทของประเทศไทยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริงให้มากที่สุด รวมถึงกำหนดรูปแบบการนำเสนอข้อมูลให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล ตลอดจนให้สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ถอดบทเรียนปัญหาอุปสรรคที่พบจากการสำรวจ เพื่อร่วมหารือถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้เกิดขึ้นอีก ระหว่างนี้กระทรวงแรงงานควรมีการทบทวนประเภทงานอันตรายตามประกาศคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เนื่องจากประกาศนี้ได้ใช้มาตั้งแต่ปี 2555 ปัจจุบันสภาพการทำงานบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ จึงควรมีการทบทวนประเภทงานอันตรายใหม่ตามระยะเวลาที่เหมาะสม ตามสภาพการทำงาน และสภาพสังคมของประเทศไทย

1.3 ควรมีการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้ได้มากที่สุด ให้มีสมรรถนะหรือวิสัยทัศน์ในการนำข้อมูลจากการสำรวจมาวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อรองรับปัญหากรณีที่มีการโยกย้ายบุคลากร โดยมีการถ่ายทอดและแบ่งปันความรู้ไปยังบุคลากรเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นการพัฒนาค้นหรือผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนพัฒนาฐานความรู้

ขององค์กรเพื่อให้งานมีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการแบ่งปันความรู้ข้ามหน่วยงาน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติให้ความรู้เรื่องวิธีการประมวลผลข้อมูลจากการสำรวจให้กับเจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงาน เพื่อเจ้าหน้าที่จะสามารถประมวลผลข้อมูลเชิงลึกได้เองตามที่ต้องการ ส่วนกระทรวงแรงงานแบ่งปันความรู้เกี่ยวกับสภาพการจ้างและสภาพงานอันตรายสำหรับเด็กให้แก่พนักงานสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลตรงตามข้อเท็จจริงมากที่สุด

1.4 ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการสำรวจให้กว้างขวาง และใช้กลไกของคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในการกระตุ้นให้หน่วยงานต่าง ๆ เห็นความสำคัญในการนำข้อมูลจากการสำรวจไปใช้ในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายเพื่อขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในฐานะเลขานุการคณะกรรมการระดับชาติจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนให้มีการบูรณาการแผนปฏิบัติการของหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่นำสภาพปัญหาที่พบจากการสำรวจไปกำหนดโครงการ/กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนเพื่อเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการระดับชาติฯ ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป

2. การปรับกระบวนการทำงาน

เนื่องจากการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กและแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเด็กก็มีหลายฉบับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างดำเนินงานภายใต้บทบาทอำนาจหน้าที่ของตนเอง ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาพันธกิจของแต่ละหน่วยงาน และจัดตั้งคณะทำงานประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลแรงงานเด็กและแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เพื่อหารือร่วมกันถึงแนวทางการปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลและการกำหนดนิยามกลางเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือสอดคล้องกัน และใช้เป็นกรอบในการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนด รวมถึงมีการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นตามนิยามหรือรูปแบบที่กำหนดเพื่อให้เกิดความชัดเจนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบ ซึ่งที่ผ่านมายังขาดการกำหนดนิยามที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย เช่น รูปแบบ ก. ทุกรูปแบบของการใช้ทาส หรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส เช่น การค้า และการซื้อขายเด็ก การขนส่งเด็ก แรงงานชดหนี้ แรงงานไพร่ติดที่ดิน แรงงานบังคับ หรือเรียกเกณฑ์เด็กเพื่อใช้ในการสู้รบ เด็กจะต้องมีองค์ประกอบแบบไหนจึงจะถูกจัดให้เป็นรูปแบบ ก. หรือรูปแบบ ง. งานซึ่งโดยลักษณะของงาน หรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย และศีลธรรมของเด็ก ลักษณะแบบไหนที่เรียกว่าเป็นอันตรายต่อศีลธรรมของเด็ก เป็นต้น หลังจากนั้นจึงนำระบบไอทีเข้ามาเสริมการทำงาน เนื่องจากกฎเกณฑ์ทั้งหมดสามารถดำเนินการเป็นฟังก์ชันในระบบไอทีได้ ทั้งนี้ ผู้ใช้ข้อมูลจะต้องบอกความต้องการ (requirement) ที่ชัดเจนและต้องมีความรู้ด้านไอทีอยู่บ้าง มิเช่นนั้นจะสื่อสารความต้องการให้ตรงจุดที่ต้องการจะกระทำได้ค่อนข้างยาก นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่มีระบบฐานข้อมูลอยู่แล้ว การเขียนโปรแกรมให้ EXPORT ข้อมูลที่ต้องการออกมาแบบอัตโนมัติสามารถกระทำได้โดยไม่จำเป็นต้องขอข้อมูลในรูปแบบเดิมอีกต่อไป ส่วนการบันทึกข้อมูลจากพื้นที่ก็สามารถทำได้แทนที่จะให้รายงานข้อมูล

เป็นกระดาษ หรือบันทึกข้อมูลในรูปแบบ Excel ส่งมาที่หน่วยงานส่วนกลางเพื่อรวบรวมส่งให้กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน ซึ่งถ้ามีการปรับกระบวนการทำงานใหม่โดยใช้ไอทีเข้ามาจัดการให้ง่ายขึ้น จะทำให้ มีประสิทธิภาพตั้งแต่อยู่ในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานจำเป็นต้องได้รับงบประมาณในการดำเนินการ เรื่องนี้ ทั้งนี้ ขึ้นกับรัฐบาลว่าจะเห็นความสำคัญและจัดสรรงบประมาณให้หรือไม่

ทั้งนี้ การปรับกระบวนการทำงานที่สำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับการเป็นรัฐบาลดิจิทัล คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ (Digital Transformation) เพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานแบบเดิม ซึ่งมีขั้นตอน ที่สำคัญ ดังนี้

2.1 การจัดทำโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศ (IT Infrastructure) เราต้องรู้ว่า ข้อมูลมีอะไรบ้าง มาจากการจัดทำคลังข้อมูล Data Warehouse หน่วยงานไหนหรือแหล่งไหน การจัดทำ บัญชีข้อมูล (Data Catalog) การแบ่งชั้นความลับของข้อมูล ฯลฯ

2.2 การออกแบบกระบวนการงาน (Business Applications) โดยการศึกษากระบวนการงาน ทั้งหมดก่อน ถ้าหากนำระบบ Digital มาจับจะ pre - processing กระบวนการอย่างไรให้เข้ากับระบบ Digital จะต้องมีความหมายหรือระเบียบรองรับหรือไม่

2.3 การให้บริการข้อมูล (Data Service) ภายหลังจากมีฐานข้อมูลครบถ้วนแล้ว รวมถึงการมีธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) ซึ่งหมายถึงการกำกับดูแลข้อมูลให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ทันสมัย ปลอดภัย มีความเป็นส่วนบุคคล เชื่อมโยงได้ และคุ้มค่าต่อการจัดเก็บ

2.4 การนำข้อมูลไปใช้ประกอบการตัดสินใจให้ผู้บริหาร (Business Decisions) โดยการนำ Dashboard ความยากอยู่ที่การจะเลือกข้อมูลอะไรมาวิเคราะห์ และการ Plot - Graph ที่แสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลได้อย่างถูกต้อง สามารถออกรายงานได้อย่างรวดเร็ว โดยการนำ Power BI (เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล) มาใช้ในรูปแบบของ Interactive Dashboard ซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อผู้บริหารในการนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และแผนงานหรือ โครงการต่าง ๆ

3. การจัดทำบัญชีข้อมูล (Data Catalog)

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่หน่วยงานไม่สามารถบูรณาการข้อมูลกันได้ คือ การไม่ทราบรายละเอียดการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเด็กของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่ามีอะไรบ้าง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำบัญชีข้อมูล หรือ Data catalog ซึ่งหมายถึง รายการ ชุดข้อมูลที่หน่วยงานถือครองหรือบริหารจัดการ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการค้นหาชุดข้อมูล แต่ละหน่วยงาน อันจะเอื้อให้หน่วยงานอื่นที่มีความประสงค์ขอข้อมูลสามารถเข้ามาสำรวจและ ทำเรื่องขอข้อมูลได้ตรงตามความต้องการ การมี Data Catalog จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างการเก็บข้อมูล ของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งรายละเอียดของ Data Catalog จะประกอบด้วย

- ชื่อข้อมูล เช่น เป็นข้อมูลทะเบียน การสำรวจ การสำมะโน หรือเป็นสถิติ
- ชื่อหน่วยงานเจ้าของข้อมูลที่ทำบัญชีข้อมูล
- เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดทำ
- เป็นข้อมูลที่หน่วยงานได้มีการจัดทำอยู่แล้ว อาจเป็นรายงาน หรือฐานข้อมูล
- ระบุประเภทของข้อมูลตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ เช่น เป็นข้อมูล สาธารณะ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลลับ ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคง)

- แบนคำอธิบายข้อมูลเชิงเทคนิค เพื่อให้คนที่จะเอาไปใช้สามารถต่อยอดได้ กรณีที่เป็นข้อมูลสาธารณะก็สามารถแนบข้อมูลไปได้เลยเพื่อให้หน่วยงานที่ต้องการใช้ข้อมูลสามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้ทันที

- ระบุคำสำคัญเพื่อให้สามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายขึ้น
- ระบุเงื่อนไขการเข้าถึงข้อมูลในแต่ละรายการว่าจะเข้าถึงได้อย่างไร
- ระบุลิขสิทธิ์ของข้อมูล เช่น Open Government License, Open License
- มีคำอธิบายข้อมูล (Metadata) เช่น วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ ความถี่ ระดับ

การนำเสนอ เป็นต้น

ทั้งนี้ สืบเนื่องจากสำนักงานสถิติแห่งชาติได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรี ให้เป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อน Government Data Catalog โดยทุกหน่วยงานจัดทำ Data Catalog ของตัวเองแล้วลงทะเบียนกับสำนักงานสถิติแห่งชาติในฐานะเป็นหน่วยงานหลักในการรวม Data Catalog ของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้สำนักงานสถิติแห่งชาติสามารถควบคุม กำกับ ดูแลคุณภาพของข้อมูลเพื่อนำไปสู่การให้บริการในเรื่องของข้อมูลได้ และดำเนินการจัดทำระบบสืบค้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานสถิติแห่งชาติในระบบ Government Data Catalog โดยสามารถเข้าถึงข้อมูลตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ จัดชุดข้อมูลตามความต้องการได้ สามารถอ้างอิงมาตรฐานและคุณภาพได้ และที่สำคัญคือ จะทำให้เราเห็นช่องว่างของข้อมูล นั่นคือข้อมูลที่ยังไม่มีการจัดทำแต่มีความจำเป็นต้องใช้ ซึ่งเราสามารถร้องขอในระบบนี้ได้เพื่อเข้าสู่กระบวนการในการดำเนินการจัดให้มีข้อมูลที่จำเป็นต้องให้เพิ่มขึ้น โดยในปี 2564 กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาต้นแบบระบบบัญชีข้อมูลกลางภาครัฐ ดังนั้นจึงเห็นควรขอความสนับสนุนจากสำนักงานสถิติแห่งชาติในการผลักดันให้หน่วยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเด็กจัดทำ Data Catalog ก่อนแล้วค่อยหาแนวทางเชื่อมโยงหรือบูรณาการข้อมูลต่อไป เมื่อแต่ละหน่วยงานมีการจัดทำ Data Catalog แล้ว จะทำให้การทำงานข้ามหน่วยงานกระทำได้ง่ายขึ้น หน่วยงานต่าง ๆ สามารถเรียกดูได้ว่าใครมีข้อมูลอะไร โดยใช้คำสำคัญ (keyword) ในการสืบค้น คล้ายกับ Google search ทั้งนี้ ควรเริ่มทำเท่าที่มีก่อนแล้วค่อยปรับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อาจจะมีการลิสต์ก่อนว่ามีข้อมูลอะไรบ้าง แล้วทยอยทำโดยมีการกำหนดเป้าหมายระยะสั้น ระยะยาว เพราะถ้าตั้งมาตรฐานทำทั้งหมดก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงข้อมูลอาจจะทำให้ขั้นตอนแรกไม่เกิดเนื่องจากต้องใช้เวลานานมาก จึงมีความเห็นว่าควรเริ่มทำเท่าที่มีก่อน แล้วค่อยปรับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสามารถกำหนดเป้าหมายระยะยาวให้สูงได้

ประโยชน์ที่จะได้รับ คือ เมื่อเราทราบว่าแต่ละหน่วยงานมีข้อมูลอะไรแล้ว ก็จะสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ เราสามารถเข้าไปสืบค้นรายการข้อมูลต่าง ๆ และหากต้องการใช้ข้อมูลอะไรก็สามารถให้โปรแกรมเมอร์เขียนโปรแกรมดึงเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ กรณีที่ต้องการข้อมูลเป็นการประจำ ระบบก็สามารถ update ตาม link เฉพาะฐานข้อมูลได้ ทั้งนี้ ขึ้นกับสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล (Access Rights) เนื่องจากจะมีการจัดชั้นความลับข้อมูล

4. การจัดทำคลังข้อมูลด้านเด็กและเยาวชน

ปัจจุบันข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนกระจัดกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ หากในอนาคตมีการนำฐานข้อมูลจากหลาย ๆ ที่มารวมกัน เป็นคลังเก็บข้อมูล (Data Warehouse) โดยใช้กระบวนการทางเทคโนโลยีและสารสนเทศมาบริหารจัดการ ซึ่งการดำเนินการนี้จะต้องอยู่

ภายในกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance) โดยผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องผลักดันให้เกิด จึงเห็นสมควรให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนเป็นเจ้าภาพหลัก เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ดูแลเด็กและเยาวชนของประเทศ โดยมีการออกแบบเพื่อรองรับการจัดเก็บข้อมูลที่มีปริมาณมาก ซึ่งจะเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่เรียกว่า Big Data ข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนก็จะมีหลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้ อาจมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเด็กและเยาวชนแห่งชาติให้เป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้เป็นการเฉพาะก็ได้ แทนที่จะมุ่งสนใจเฉพาะแต่เรื่องการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเพียงอย่างเดียว เพราะแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจะถูกกรองออกมาได้ด้วยระบบแบบอัตโนมัติจากฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน ดังนั้น ถ้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำเข้าข้อมูลเข้ามาอยู่ในคลังเก็บข้อมูลเดียวกัน ไม่ว่าจะหน่วยงานใดก็สามารถดึงข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การสร้าง Dashboard³ เพื่อดูว่าแต่ละจังหวัดมีเด็กทำงานซึ่งโดยลักษณะของงาน หรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย และศีลธรรมของเด็ก จำนวนเท่าไร เป็นต้น ซึ่งอาจจะนำเสนอโดยการ plot ลงในแผนที่ประเทศไทยแทนที่จะนำเสนอเป็นตัวเลขเพียงอย่างเดียว และให้สีตามความรุนแรงของปัญหา จะทำให้ทราบว่าจังหวัดไหนมีปัญหามากน้อยแค่ไหน ผลที่ตามมา คือ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางยุทธศาสตร์หรือกำหนดนโยบายได้ รวมถึงสามารถจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือได้ถูกที่ ทั้งนี้ ต้องมีการออกแบบการเก็บข้อมูลก่อนว่าจะเก็บอะไรเพื่อนำมาวิเคราะห์หาคำตอบสิ่งที่ต้องการ

5. การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร

ที่ผ่านมาพบปัญหาว่าบุคลากรของหน่วยงานขาดความเชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังขาดความเชี่ยวชาญในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานสถานการณ์แรงงานเด็ก ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งอื่นมาใช้ในการวิเคราะห์และตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก ไม่สามารถต่อยอดหรือขยายผลข้อมูลที่มีอยู่ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ด้านไอทีที่มีจำกัดและขาดทักษะด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในหน่วยงานจะเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญต่อการบูรณาการ เชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จ ทั้งบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตข้อมูล/ผู้ใช้ข้อมูล และบุคลากรด้านไอที เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถในการบูรณาการและการวิเคราะห์ข้อมูล

³ Dashboard ก็คือการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นข้อมูลในรายงานอยู่แล้วหรือเป็นข้อมูลใหม่ ๆ มาสรุปให้สามารถเห็นภาพได้ในหน้าเดียว และเป็นข้อมูลที่อัปเดตสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้ทันเวลาปัจจุบัน การทำรายงานส่วนมากมักจะทำแบบ manual โดยการดึงข้อมูลมาทำเอง และทำซ้ำเรื่อย ๆ ทุกครั้งที่ต้องทำรายงาน (เช่น ทุกเดือน) ด้วยแนวคิดของ Dashboard การทำรายงานจะไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป เพราะเราสามารถใช้ BI tools ต่าง ๆ เช่น Power BI หรือ Tableau เพื่อที่จะสร้าง Dashboard เพียงครั้งเดียว แล้วสามารถใช้ข้อมูลในนั้นเพื่อหารายละเอียดหรือ Refresh ในเดือนต่อไปได้ทันที

สรุป

จุดมุ่งหมายของบทนี้ คือ การศึกษาบทบาทภารกิจของหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็ก เพื่อให้ทราบที่มาของข้อมูล รวมถึงศึกษาวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาโลกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็ก โดยข้อมูลแรงงานเด็กจะมี 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลแรงงานเด็กจากผลการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 6 หน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงสาธารณสุข และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ผลการศึกษาพบปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็ก คือ ยังขาดการนำข้อมูลผลการสำรวจของสำนักสถิติแห่งชาติไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อการจัดการใช้แรงงานเด็กเท่าที่ควร ข้อมูลที่นำเสนอไม่สามารถจำแนกเป็นรายจังหวัด และไม่ได้จำแนกกลุ่มเด็กทำงานเป็นเด็กในระบบ (ลูกจ้างเอกชน) และนอกระบบ ทำให้ยากต่อการแก้ไขปัญหาได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย ในส่วนของการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายพบปัญหา คือ ข้อมูลที่แต่ละหน่วยงานจัดเก็บเป็นการจัดเก็บตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน มาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลยังไม่สอดคล้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบตามที่กำหนดในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 บางครั้งมีความซ้ำซ้อนของข้อมูล มีการเปลี่ยนแปลงแหล่งข้อมูล การนำข้อมูลไปจัดทำสถานการณ์แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีแต่จำนวนโดยขาดรายละเอียดเชิงลึก ทั้ง ๆ ที่หน่วยงานส่วนใหญ่มีระบบฐานข้อมูลซึ่งอาจมีรายละเอียดมากกว่า แต่มักจะรายงานข้อมูลเฉพาะจำนวนเด็ก นอกจากนี้บุคลากรของหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งอาจทำให้การจัดเก็บข้อมูลมีความคลาดเคลื่อน

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่พบข้างต้น จึงเห็นควรกำหนดแนวทางการพัฒนาโลก การบูรณาการ เชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทยให้ประสบผลสำเร็จ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปรับกระบวนการทำงาน เช่น จัดตั้งคณะทำงานเพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ กำหนดนิยามกลางเพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งปรับกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับการเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานแบบเดิม แต่ละหน่วยงานต้องจัดทำบัญชีข้อมูล หรือ Data Catalog เพื่อให้เอื้อต่อการค้นหา ชุดข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ รวมถึงให้มีการจัดทำคลังข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนเพื่อรวบรวมฐานข้อมูลจากหลาย ๆ ที่มารวมกันโดยใช้กระบวนการทางเทคโนโลยีและสารสนเทศมาบริหารจัดการภายใต้กรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance) ซึ่งจะเป็พื้นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่เรียกว่า Big Data ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็หน่วยงานไหนก็สามารถเข้ามาดึงข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้ แต่ทั้งนี้ จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ทั้งบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็ผู้ผลิตข้อมูล/ผู้ใช้ข้อมูล และบุคลากรด้านไอที เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถในการบูรณาการและการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง “แนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กของประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนากลไกในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีข้อมูลแรงงานเด็กที่ครบถ้วนสมบูรณ์สำหรับใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์แรงงานเด็ก และใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการดำเนินการเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ตลอดจนใช้ข้อมูลจากการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในส่วนที่มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และข้อมูลการเข้าร่วมประชุมคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานสถานการณ์การจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เพื่อพิจารณาการตอบประเด็นคำถามเพื่อเสนอต่อกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา ประจำปี พ.ศ. 2563 นอกจากนี้ ยังได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากผลการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่หน่วยงานต่าง ๆ ส่งมาให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจัดทำรายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 สรุปได้ว่า จากผลการศึกษาพบว่า ระบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้นำไปวิเคราะห์สถานการณ์ มี 2 รูปแบบ คือ

1.1 รูปแบบแรก เป็นระบบการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการหลัก โดยมีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นหน่วยงานสนับสนุนวิธีการสำรวจเป็นการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนส่วนบุคคลและครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทครัวเรือนคนงานที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลทุกจังหวัดทั่วประเทศ บุคคลที่เข้าข่ายการแฉงนับ ได้แก่ สมาชิกในครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างที่มีอายุ 5 - 17 ปี และสมาชิกที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างในทุกครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทครัวเรือนคนงานที่มีอายุ 5 - 17 ปี ซึ่งการแฉงนับในที่นี้ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกรายละเอียดตามคำถามในแบบสอบถาม แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้รับไปประมาณค่าหรืออนุมานเป็นค่าประชากรโดยใช้หลักการคำนวณตามระเบียบวิธีทางสถิติซึ่งขึ้นกับวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ทั้งนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Two - Stage Sampling และมีการนำเสนอผลการสำรวจในรายงานการสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561 และคาดว่าจะมีการสำรวจทุก 3 - 5 ปี เพื่อให้เห็นถึงแนวโน้มของสถานการณ์แรงงานเด็กในประเทศไทยได้อย่างต่อเนื่อง การนำเสนอข้อมูลในรายงานดังกล่าวประกอบด้วย การทำกิจกรรมของเด็ก การทำงานของเด็ก เด็กทำงานอันตราย แรงงานเด็ก และการช่วยงานบ้านของเด็ก จำแนกตามคุณลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 การทำกิจกรรมของเด็ก จำแนกตามลักษณะกิจกรรม

1.1.2 การทำงานของเด็ก จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ชั่วโมงทำงาน อุตสาหกรรม อาชีพ สถานภาพการทำงาน สถานที่ทำงาน ช่วงเวลาทำงาน ค่าจ้าง สาเหตุหลักที่ต้องทำงาน และอุบัติเหตุจากการทำงาน

1.1.3 เด็กทำงานอันตราย จำแนกตามลักษณะงานอันตราย อุตสาหกรรม อาชีพ และสถานภาพการทำงาน

1.1.4 แรงงานเด็ก จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน อุตสาหกรรม อาชีพ และสถานภาพการทำงาน

1.1.5 การช่วยงานบ้านของเด็ก จำแนกตามกิจกรรมที่ช่วยงานบ้าน ลักษณะการช่วยงานบ้าน และชั่วโมงการช่วยงานบ้าน

1.1.6 การย้ายถิ่นของเด็ก จำแนกตามการย้ายถิ่นในประเทศและย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศ

1.2 รูปแบบที่สอง เป็นระบบการจัดเก็บข้อมูลเด็กจากข้อเท็จจริงที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเก็บภายใต้บทบาทภารกิจของตน ซึ่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นหน่วยงานหลักในการรวบรวมและนำเสนอข้อมูลในรายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเป็นประจำทุกปี โดยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำแนกตามรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบ ซึ่งทั้ง 4 รูปแบบไม่ได้ใช้ข้อมูลจากแหล่งเดียวกัน โดยมีการกำหนดหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพหลักในแต่ละรูปแบบซึ่งไม่คงที่แน่นอนแล้วแต่ว่าในแต่ละปีจะได้รับข้อมูลจากหน่วยงานไหน ซึ่งพบว่าหน่วยงานที่จัดส่งข้อมูลบางหน่วยงานก็ไม่ได้จัดส่งข้อมูลให้อย่างต่อเนื่อง รายละเอียดตามที่ได้มีการสรุปหน่วยงานที่จัดเก็บและนำเสนอข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ระหว่าง พ.ศ. 2558 - 2562 ในตารางที่ 2 - 2 ของบทที่ 2 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยศึกษาจาก 6 หน่วยงานหลักที่จัดส่งข้อมูลให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1.2.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่งข้อมูลตามแบบรายงานประกอบด้วย แบบ พตส.ตร. 01 : แบบรายงานข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็ก แรงงานเด็ก แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย (จำนวน “คดีการใช้แรงงานเด็ก” “คดีสิ่งฟ่องในชั้นพนักงานสอบสวน” และ “จำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ”) และแบบ พตส.ตร. 02 : แบบรายงานข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็ก นอกนั้นเป็นแบบอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็ก ข้อมูลที่ได้รับสรุปมาจากหน่วยงานระดับ บช./ภาค ซึ่งเป็นการสรุปผลการปฏิบัติงานรายไตรมาสด้วยมือจากบันทึกคำให้การโดยพนักงานสอบสวน แล้วส่งให้ศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว

และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นผู้สรุปเป็นภาพรวม ทั้งนี้ ไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายลงในระบบ CRIMES แต่อย่างใด โดยในระบบ CRIMES จะเน้นเรื่องเลขคดีและจำนวนคดี จึงมีการออกแบบ พดส.ตร. 02 เพื่อจัดเก็บข้อมูลด้วยมือให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นการเฉพาะ

1.2.2 สำนักงานอัยการสูงสุด ส่งข้อมูลซึ่งมีลักษณะเป็นการจัดเก็บข้อมูลด้วย Excel เป็นรายไตรมาส รายละเอียดประกอบด้วย หมายเลขสำนวน ภาค ข้อหา ผู้ต้องหา (จำแนกตามอายุและเพศ) ผู้เสียหาย (จำแนกตามอายุและเพศ) วิธีการคุ้มครองเด็ก (แจ้งเจ้าพนักงาน ยื่นคำร้องขอการคุ้มครอง กันเป็นพยาน) และผลคดี (ข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลรายหมายเลขสำนวน แต่บางคดีก็ไม่มีหมายเลขสำนวน)

1.2.3 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ส่งข้อมูลสถิติจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยข้อหาจำหน่ายยาเสพติด และผลิตยาเสพติด ซึ่งเข้าข่ายเป็นการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รูปแบบ ค. (การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อผลิตและขนส่งยาเสพติด ตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง) และข้อมูลจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีด้วยข้อหาพระราชบัญญัติประมง ซึ่งกรมพินิจฯ จัดให้เป็นการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รูปแบบ ง. (งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก)

1.2.4 กรมกิจการเด็กและเยาวชน ส่งข้อมูลเด็กที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพในบ้านพักเด็กและครอบครัว 77 แห่ง จำแนกตามสภาพปัญหาตามประเภทการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพศ และสัญชาติ และจำนวนเด็กที่เข้ารับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในสถานสงเคราะห์และสถานแรกรับของกรมกิจการเด็กและเยาวชน จำแนกตามเพศและหน่วยงาน

1.2.5 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ส่งข้อมูลจากฐานข้อมูลระบบรายงานผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงและผู้ที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เป็นข้อมูลรายบุคคลประกอบด้วย จังหวัด วัน/เดือน/ปีเกิดเหตุ วัน/เดือน/ปีเกิด อายุ เพศ สัญชาติ ล่องลอย/บังคับการแสวงหาประโยชน์ (ค้ามนุษย์) ซึ่งจำแนกข้อมูลแรงงานเด็กเป็น 7 กลุ่มย่อย คือ 1) ใช้แรงงานเด็ก 2) การค้าประเวณี 3) การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก 4) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น 5) การเอาคนมาเป็นทาส 6) การนำคนมาขอตาน และ 7) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

1.2.6 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองนิติการ ส่งข้อมูลการดำเนินคดีอาญาสถานประกอบกิจการที่ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ในหมวดการใช้แรงงานเด็ก (มาตรา 44 - 52) ผ่านการประมวลข้อมูลจากระบบกฎหมายกรณีที่มีการดำเนินคดีอาญาโดยจำแนกเป็นรายมาตรา โดยกองคุ้มครองแรงงานได้คัดเลือกเฉพาะมาตราที่ 47, 49 และ 50 ซึ่งเป็นมาตราที่ถูกระบุอยู่ในประกาศคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขอจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย ว่าเป็นการทำงานที่เข้าข่ายงานอันตราย มาใช้เป็นตัวแทนข้อมูลแรงงานเด็กรูปแบบ ง. (งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก)

2. การศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ

ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็ก คือ ยังขาดการนำข้อมูลผลการสำรวจของสำนักสถิติแห่งชาติไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อการจัดการใช้แรงงานเด็กเท่าที่ควร ข้อมูลที่นำเสนอไม่สามารถจำแนกเป็นรายจังหวัด และไม่ได้จำแนกกลุ่มเด็กทำงานเป็นเด็กในระบบ (ลูกจ้างเอกชน) และนอกระบบ ทำให้ยากต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงเจ้าหน้าที่ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานยังขาดความรู้ความเข้าใจความหมายของเด็กทำงาน แรงงานเด็ก และเด็กทำงานอันตราย และขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านสถิติและทักษะในการนำข้อมูลดิบจากสำนักงานสถิติแห่งชาติมาประมวลผลให้ตรงกับภารกิจของกรมเพื่อที่จะได้วางแผนบริหารจัดการปัญหาได้ดียิ่งขึ้น สำหรับในส่วนของการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย พบปัญหา คือ ข้อมูลของแต่ละหน่วยงานจัดเก็บเป็นการจัดเก็บตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน มาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลยังไม่สอดคล้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบตามที่กำหนดในอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 บางครั้งมีความซ้ำซ้อนของข้อมูล มีการเปลี่ยนแปลงแหล่งข้อมูล การนำข้อมูลไปจัดทำสถานการณ์แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีแต่จำนวนโดยขาดรายละเอียดเชิงลึก ทั้ง ๆ ที่หน่วยงานส่วนใหญ่มีระบบฐานข้อมูลซึ่งอาจมีรายละเอียดมากกว่า แต่มักจะรายงานข้อมูลเฉพาะจำนวนเด็ก นอกจากนี้บุคลากรของหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งอาจทำให้การจัดเก็บข้อมูลมีความคลาดเคลื่อน

3. การเสนอแนวทางการพัฒนากลไกเพื่อบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็กระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 สรุปได้ว่า จากผลการศึกษา รูปแบบการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็ก ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรกำหนดแนวทางการพัฒนากลไกเพื่อบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็ก ดังนี้

3.1 การเตรียมความพร้อมร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติในการสำรวจเด็กทำงานในประเทศไทย พ.ศ. ซึ่งคาดว่าในระยะเวลาอีก 1 - 2 ปีข้างหน้าจะมีการสำรวจอีกครั้งเพื่อติดตามและประเมินสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้น ในการสำรวจคราวต่อไปจึงควรมีการเพิ่มขนาดตัวอย่างให้มากขึ้นเพื่อให้สามารถนำเสนอข้อมูลในระดับจังหวัด ควรมีการบูรณาการการทำงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยร่วมกันทบทวนนิยามและกำหนดนิยามที่ยังมีปัญหาให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง รวมถึงการปรับปรุงเพิ่มรูปแบบการนำเสนอผลให้สอดคล้องกับขอบเขตการดำเนินงานของกระทรวงแรงงาน และมีการพัฒนาระบบการจัดการความรู้เพิ่มสมรรถนะของบุคลากร

3.2 การปรับกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยการจัดตั้งคณะทำงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือถึงแนวทางการปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ มีการกำหนดนิยามกลางและมาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงาน มีการปรับกระบวนการทำงาน

ให้สอดคล้องกับการเป็นรัฐบาลดิจิทัลตามนโยบายของรัฐบาลโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานแบบเดิม เช่น มีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศของหน่วยงาน แล้วจึงออกแบบกระบวนการใหม่โดยยึดหลักธรรมาภิบาลข้อมูล จากนั้นจึงเข้าสู่การให้บริการข้อมูลข้ามหน่วยงาน โดยใช้เทคโนโลยี รวมถึงการออกแบบข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่ทันสมัย ทันเวลา มีความถูกต้อง เข้าใจง่าย เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารได้อย่างรวดเร็ว

3.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำบัญชีข้อมูล (Data Catalog) ที่ถือครองอยู่ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการค้นหาชุดข้อมูลที่จัดกระจายอยู่หลายที่ โดยผู้ใช้ข้อมูลระดับหน่วยงานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนหรือบูรณาการข้อมูลในระยะต่อไป รวมถึงทำให้ทราบว่ายังมีข้อมูลอะไรที่ยังไม่ได้จัดเก็บแล้วจำเป็นต้องเก็บเพิ่มเติม

3.4 ในการบูรณาการฐานข้อมูลจากหลายแหล่ง ควรมีการจัดทำคลังเก็บข้อมูล (Data Warehouse) ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการทางเทคโนโลยีและสารสนเทศมาบริหารจัดการ โดยผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานจะต้องให้ความสำคัญในการจัดทำคลังข้อมูลด้านเด็กและเยาวชน รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเด็กและเยาวชนแห่งชาติให้เป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ

3.5 จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรซึ่งเป็นกลไกสำคัญต่อการบูรณาการ เชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนของประเทศ ทั้งบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตข้อมูล ผู้ใช้ข้อมูล และบุคลากรด้านไอที เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถในการบูรณาการและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 3 ระดับ คือ ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการหรือข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าระบบฐานข้อมูลของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กยังไม่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ ระบบคำร้องและวินิจฉัยคำร้อง ระบบตรวจแรงงาน และระบบการดำเนินคดีอาญา เวลาเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลลงระบบจะแยกกันลง รวมถึงขาดความเคร่งครัดในการลงระบบ เมื่อมีการยื่นคำร้องที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือตรวจพบการใช้แรงงานเด็ก และมีการดำเนินคดีอาญาก็อาจไม่ได้บันทึกลงในระบบคดีอาญา นอกจากนี้ ในการบันทึกข้อมูลก็ยังคงขาดการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล ทำให้เวลาออกรายงานมีข้อมูลบางส่วนหายไป นอกจากนี้ การออกแบบรายงานก็ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้ข้อมูล เช่น ขาดข้อมูลจำนวนเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายต้องโทรสอบถามจากต้นสังกัด ดังนั้น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรกำหนดนโยบายการบริหารจัดการข้อมูลโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งทบทวนระบบการจัดเก็บข้อมูลแรงงานเด็กให้สามารถเชื่อมโยงกันได้ รวมถึงการปรับปรุงแบบรายงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ข้อมูล มีการบริหารจัดการข้อมูลโดยยึดหลักธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) กล่าวคือ มีการกำกับดูแลข้อมูลให้มีความถูกต้อง (Accuracy) สมบูรณ์ (Completeness) ทันสมัย (Timeliness) ปลอดภัย

(Security) มีความเป็นส่วนบุคคล (Privacy) เชื่อมโยงกันได้ (Connectedness) และคุ้มค่าต่อการจัดเก็บ (Worthiness) ตลอดจนมีการจัดทำแผนพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายภายนอกกรมในแต่ละระดับอย่างสอดคล้องเป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันได้ สอดคล้องกับนโยบายการเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ของประเทศไทย

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายตามบทบาทภารกิจของหน่วยงานตน ทำให้รูปแบบของหน่วยงานมีความแตกต่างกันและยากต่อการนำข้อมูลมาใช้ร่วมกัน ดังนั้น เห็นควรให้คณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายกำหนดเป็นนโยบายให้หน่วยงานต่าง ๆ มีการพัฒนาความร่วมมือในการบูรณาการข้อมูล ควรมีการจัดทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการประสานงาน การตกลงทำความเข้าใจในรายละเอียดและวิธีการบูรณาการข้อมูล เช่น การกำหนดมาตรฐานการจัดทำข้อมูลโดยการจัดให้มีมาตรฐานกลางของข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบเดียวกัน รวมถึงให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำ Data Catalog ทั้งนี้ โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งทีมงานข้อมูล (Data Team) หรือคณะทำงานจากผู้แทนหน่วยงานเจ้าของข้อมูลและเจ้าหน้าที่ไอทีเพื่อร่วมกันรวบรวมรายละเอียดข้อมูลเพื่อจัดทำ Data Catalog ให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด โดยต้องขอรับการสนับสนุนด้านเทคนิควิชาการจากสำนักงานสถิติแห่งชาติให้เข้ามาเป็นผู้ช่วยเหลือ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเชื่อมโยงข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอนาคต รวมถึงมีการศึกษาดูงานระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเด็ก เช่น ระบบ CRIMES ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระบบ DXC ของกระทรวงยุติธรรม เป็นต้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ไอทีในการเขียนโปรแกรมเพื่อดึงข้อมูลที่ต้องการ Export เป็นไฟล์ข้อมูลออกมาโดยอัตโนมัติ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่จำเป็นต้องส่งข้อมูลที่เป็นกระดาษหรือไฟล์ Exel มาให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเหมือนเช่นที่ผ่านมา ซึ่งจะทำให้การรวบรวมข้อมูลสะดวกขึ้น ตรงตามความต้องการใช้ข้อมูลมากยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการบูรณาการด้านข้อมูลแรงงานเด็กเท่าที่ควร การดำเนินงานเป็นไปแบบแยกส่วน ที่ผ่านมากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นเพียงเจ้าภาพหลักในการรวบรวมข้อมูลจำนวนเด็กเพียงเพื่อนำไปจัดทำสถานการณ์เสนอคณะรัฐมนตรีและกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา ดังนั้น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรนำระบบการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Management) มาใช้ในการบริหารงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบงาน โดยกรมเป็นเจ้าภาพหลักในการวางแผนการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ซึ่งบางครั้งอาจมีการใช้ทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากรร่วมกัน โดยมีแนวทาง คือ

1.3.1 สร้างกระบวนการทำงานสำหรับการระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic Formulation) ในการบูรณาการข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็ก ตลอดจนมีการสร้างระบบฐานข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานได้

1.3.2 มีกระบวนการแปลงยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ โดยนำหลักบริหารสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ อาทิ การทำงานเป็นทีม (Teamwork) และการทำงานในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ (Networking)

1.3.3 สร้างระบบติดตามประเมินผลการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategic Monitoring and Evaluation)

1.3.4 ผลักดันให้การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานดูแลด้านข้อมูลเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์และทันสมัย สามารถใช้เป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานในภาพรวม ซึ่งที่ผ่านมายังเป็นไปอย่างแยกส่วนตามสถานการณ์และพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถบูรณาการระบบข้อมูลในภาพรวมให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

1.4 ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งยกระดับทักษะดิจิทัลของบุคลากรให้พร้อมสำหรับการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัล โดยเริ่มจากการพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลขั้นพื้นฐาน (Digital literacy) ซึ่งเป็นทักษะดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับบุคลากรทุกคนในยุคดิจิทัล และมอบหมายให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล หรือ DGA (Government Development Agency) ดำเนินการร่วมกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการจัดฝึกอบรมและพัฒนาทักษะดิจิทัลดังกล่าวในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้รองรับการพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง รวมทั้งเร่งยกระดับทักษะดิจิทัลเพื่อการปฏิบัติงานเฉพาะด้านให้สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ/ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 จากผลการวิจัยพบว่าในการนำเสนอสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมุ่งนำเสนอแต่ข้อมูลจำนวนเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเพียงอย่างเดียว ซึ่งการจำแนกประเภทเป็น 4 รูปแบบนั้นยึดตามหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นตัวแทนเพียง 1 รูปแบบ โดยขาดรายละเอียดเพิ่มเติม ผู้วิจัยเห็นควรทบทวนการนำเสนอใหม่ ดังนี้

2.1.1 ควรปรับรูปแบบการนำเสนอข้อมูลสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายใหม่ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีการจำแนกเด็กเป็น 4 รูปแบบโดยไม่คำนึงว่าจะต้องใช้ข้อมูลของหน่วยงานเดียวมาเป็นตัวแทนของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเพียงรูปแบบเดียวเหมือนเช่นที่ผ่านมา ทั้งนี้ ควรนำเสนอสถานการณ์ให้ครบถ้วนทั้ง 4 รูปแบบ (ถ้ามีครบ) ให้เบ็ดเสร็จภายในหน่วยงานเดียวกัน โดยแบ่งหัวข้อเป็นการดำเนินคดีอาญาของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (ใช้ข้อมูลของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน) การดำเนินคดีชั้นพนักงานสอบสวน (ใช้ข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ/กรมสอบสวนคดีพิเศษ) ชั้นพนักงานอัยการ (ใช้ข้อมูลของสำนักงานอัยการสูงสุด) ชั้นศาล (ใช้ข้อมูลของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง/ศาลอาญา) และการช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กทั้งก่อนที่คดีจะเข้าสู่กระบวนการของศาลและหลังจากศาลตัดสิน (ใช้ข้อมูลของกรมกิจการเด็กและเยาวชน/กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน/กระทรวงสาธารณสุข)

2.1.2 ควรจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ประกอบด้วย หน่วยงานที่กล่าวมาข้างต้น โดยมีการกำหนดหน่วยงานและตำแหน่งบุคคลผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการประสานงานรวมถึงการขอ

ข้อมูลประกอบการจัดทำรายงาน และควรกำหนดกิจกรรมการจัดประชุมคณะทำงานอยู่ในแผนงานโครงการของหน่วยงานเจ้าของเรื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติงาน

2.2 จากผลการวิจัยพบว่าภายในในการพัฒนาระบบสารสนเทศของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นการพัฒนาที่ละระบบตามความต้องการของแต่ละหน่วยงานในแต่ละช่วงเวลา จึงค่อนข้างเป็นอิสระจากกัน ขาดมุมมองหรือแผนการที่จะบูรณาการระบบต่าง ๆ เข้าด้วยกันทำให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น ไม่สามารถเชื่อมโยงระบบการตรวจแรงงานแล้วพบเด็กของกองคุ้มครองแรงงานเข้ากับระบบการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวกับเด็กของกองนิติการ จึงสมควรที่ทุกฝ่ายจะต้องทบทวนระบบข้อมูลของตน และมีการหารือเป็นภาพรวมของกรมถึงการปรับปรุงระบบภายในกรมให้สามารถเชื่อมโยงกันได้ รวมถึงมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลแรงงานเด็กเป็นรายบุคคลเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานภายนอกกรมได้อย่างเป็นระบบ

2.3 จากผลการวิจัยพบว่าแต่ละหน่วยงานมีการดำเนินแผนงาน/โครงการทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กตามกรอบภารกิจที่กำหนดโดยกฎหมายและโครงสร้างของหน่วยงาน โดยใช้งบประมาณของแต่ละหน่วยงานซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ แต่การแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กอย่างครบวงจรต้องอาศัยการบูรณาการการทำงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ควรกำหนดให้มีการจัดทำแผนงานบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กเป็นการเฉพาะ ในทำนองเดียวกับแผนงานบูรณาการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด พร้อมกำหนดเจ้าภาพหลักในการรวบรวมค่าของงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน เพื่อเป็นช่องทางในการของบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก ส่งผลให้ทุกหน่วยงานมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กของประเทศในแต่ละปี รวมถึงทำให้ประเทศไทยสามารถนำเสนอข้อมูลผลการดำเนินการระดับประเทศในการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กอย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาแรงงานเด็กต่อไป

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีในการบูรณาการข้อมูลแรงงานเด็ก ซึ่งจะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านแรงงานเด็กของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กของประเทศไทย ในอนาคตควรมีการต่อยอดสู่การวิเคราะห์และพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านเด็กและเยาวชนในภาพรวมของประเทศ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิเคราะห์และพัฒนากลยุทธ์ในการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลเด็กและเยาวชนของประเทศไทยให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- การจัดหางาน, กรม. กองทะเบียนจัดหางานกลางและคุ้มครองคนหางาน. แนวปฏิบัติสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบบริษัทนำคนต่างด้าวมาทำงานในประเทศ. การทำงานของคนต่างด้าว นายจ้าง/สถานประกอบการตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : กรมการจัดหางาน, 2561.
- แรงงานระหว่างประเทศ, องค์การ. การสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ : สำนักแรงงานระหว่างประเทศ, 2562.
- สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญชื้อ. หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กรม. นโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปิงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2563. กรุงเทพฯ : กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2558.
- สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กรม. รายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทพปัญญานิสย์, 2561.
- สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กรม. รายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทพปัญญานิสย์, 2562.
- สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กรม. รายงานสถานการณ์เพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็ก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทพปัญญานิสย์, 2563.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

- ปาริชาติ เยพิทักษ์ และธีระวัฒน์ จันทิก. “การบริหารจัดการข้อมูลขององค์การในภาครัฐ Information Management in the government”. Veridian E-Journal, Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 9 (1), มกราคม - เมษายน 2559. หน้า 16-26.
- วัชรชัย จิรจินดากุล และปานวาด ทับทัง. “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) กับปัญหาการคุ้มครองแรงงานเด็กเคลื่อนย้ายถิ่นฐานในอุตสาหกรรมก่อสร้างของประเทศไทย”. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ปีที่ 11 (1), มกราคม - มิถุนายน 2563. หน้า 92-93.

กฎหมาย

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2560”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560, หน้า 14.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

แรงงาน, กระทรวง. “นโยบายกระทรวงแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564”. เอกสารประกอบการบรรยาย. 2563.

วนิดา อินทรอำนาจ. “การใช้แรงงานเด็กและกฎหมายคุ้มครองแรงงาน”. บทความ. 2560.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

สำนักบริการวิชาการและจัดการรายได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. “การรวบรวมความรู้การบูรณาการจากเอกสาร”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<https://asl.kpru.ac.th/main/contents/edms/EDMS-Knowledge-Management-201905041556980818.pdf>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. “แผนแม่บทระบบสถิติประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2559 - 2564).

ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี 2 สิงหาคม พ.ศ. 2559”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://osthailand.nic.go.th/files/policy_sector/File_Download/StatMasterplan2.pdf

ภาคผนวก

ผนวก ก

การสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สรจ. 3
(แบบแจงนับ)

International
Labour
Organization

การสำรวจการทำงานของเด็กในประเทศไทย พ.ศ. 2561

ไตรมาสที่ 3 (ก.ค. - ก.ย.)

1. ภาค..... จังหวัด.....
2. อำเภอ/เขต..... ตำบล/แขวง.....
3. บ้านเลขที่..... ถนน..... ตรอก/ซอย.....
4. ในเขตเทศบาล EA.....
- นอกเขตเทศบาล EA..... หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน.....
5. ลำดับที่ EA ตัวอย่าง.....
6. ชุด EA ตัวอย่าง..... ชุดครัวเรือนตัวอย่าง.....
- เดือน..... พ.ศ.....
7. ลำดับที่ครัวเรือนตัวอย่าง.....ประเภท(สurname.....1 กลุ่มบุคคล(ระบุ)..... 2)
8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ชั้นแจงนับ..... คน
9. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ชั้นนับจด..... คน
10. ชื่อผู้ตอบสัมภาษณ์.....
11. ผลการแจงนับครัวเรือนตัวอย่างนี้ (บันทึกรหัส)

REG	CWT					1-3
AMP	TMB					4-7
A	EA					8-11
	VIL					12-13
	PSU_NO					14-17
	EA		SAMSET			18-19
	MONTH_YR					20-23
	HH_NO		TYPE			24-26
	MEMBERS					27-28
	LISTING					29-30

ได้ข้อมูล		รหัส	ไม่ได้ข้อมูล	รหัส
ชั้นนับจด	ชั้นแจงนับ		ชั้นแจงนับ	
1. เป็นครัวเรือนตัวอย่าง 1.1 มีครัวเรือนอาศัยอยู่	แจงนับได้	11	ไม่สามครั้งไม่พบ	21
	หรือจน ไฟไหม้	12	ผู้ตอบสัมภาษณ์	22
	เป็นบ้านว่าง	13	ไม่ให้ความร่วมมือ	23
			หาบ้านไม่พบ	24
2. ไม่เป็นครัวเรือนตัวอย่าง (ครัวเรือนใหม่อยู่แทน ครัวเรือนเดิมที่เป็นตัวอย่าง)	แจงนับได้	14	อื่น ๆ (ระบุ)	24

ENUM 31-32

รหัสพนักงานแจงนับ

ID_CODE1 250-256

รหัสผู้ตรวจสอบ

ID_CODE2 257-263

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน					
ลำดับที่	ถามทุกคนในครัวเรือน				ถามเฉพาะ ผู้มีอายุ 15 - 17 ปี
	ชื่อ-นามสกุล	ความเกี่ยวพัน กับหัวหน้าครัวเรือน	เพศ	อายุ	สถานภาพสมรส
		บ้านที่กรหัส หัวหน้าครัวเรือน.....1 ภรรยาหรือสามี.....2 บุตรที่ยังไม่สมรส.....3 บุตรที่สมรสแล้ว.....4 บุตรชาย บุตรสะใภ้.....5 บุตรของบุตร.....6 พ่อ แม่ พ่อตา แม่ยาย...7 ญาติอื่น ๆ8 ผู้อาศัย และคนรับใช้.....9 สมาชิกครัวเรือนนอกบุคคล....0	บ้านที่กรหัส ชาย.....1 หญิง.....2	(บันทึกอายุเต็มมี ถ้าต่ำกว่า 1 ปี บันทึก " 00 ") ถ้าบันทึก 00 - 04 ปี ยุติการสัมภาษณ์ ถ้าบันทึก 05 - 14 ปี เข้าไปถามสดมภ์ F7 ถ้าบันทึก 15-17 ปี ถามต่อไป	บ้านที่กรหัส โสด.....1 สมรส.....2 ม้าย.....3 หย่า.....4 แยกกันอยู่.....5 เคยสมรสแต่ไม่ทราบ สถานภาพ.....6
F1	F2	F3	F4	F5	F6
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ตอนที่ 2 การศึกษา ตามเฉพาะผู้มีอายุตั้งแต่ 5-17 ปี				ตอนที่ 3 การทำงาน ตอนที่ 3.1 ตามเฉพาะผู้มีอายุ 5-17 ปี (F11-F13)		
" ... (ชื่อ) ... ขณะนี้กำลังเรียนชั้นใด"	... (ชื่อ) ... จบการศึกษาระดับใด บัณฑิต ชั้น ปี และประกาศนียบัตร หรือปริญญาที่สำเร็จ มาโดยละเอียด ถ้าจบมหาวิทยาลัย ผิดหลักสูตร (สายวิชาการศึกษา) หรืออาชีวศึกษา ให้บันทึกสาขาวิชา คณะหรือแผนกและชื่อสถาบันที่เรียนจบ ถ้าไม่เคยเรียน บัณฑิต "ไม่เคย" ถ้าจบมหาวิทยาลัย ผิดหลักสูตร (สายวิชาการศึกษา) หรืออาชีวศึกษา ตามข้อ 1 ระดับการศึกษา สาขาวิชา	ตามเฉพาะผู้จบ "มหาวิทยาลัย" "ฝึกหัดครู" (สายวิชาการ) หรือ "อาชีวศึกษา" "ม.ปลาย" ในสศมร F8		" ระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ... ได้ทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้/เงินเดือน/ค่าจ้าง/ผลกำไร/ผลตอบแทน หรือได้ทำงานในฐานะช่วยธุรกิจของครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้างหรือไม่ "	ผู้บันทึก รหัส 2 ในสศมร F11	ผู้บันทึก รหัส 2 ในสศมร F12
		จำนวนปีของหลักสูตร	" ... (ชื่อ) ... การศึกษาสูงสุดที่สำเร็จอยู่ในสาขาวิชาใด "			
F7	F8	F9	F10	F11	F12	F13
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
40	43 4	48	50	53	54	55

ตอนที่ 3 การทำงาน							
ตอนที่ 3.2 ถามเฉพาะผู้มีอายุ 15-17 ปี (F14-F23)							
ผู้บันทึก รหัส 1 ในสดมภ์ F13	ผู้บันทึก รหัส 2 ในสดมภ์ F13	ผู้ทำงานทำระหว่าง 7 วัน ก่อนวันสัมภาษณ์ รหัส 1 ในสดมภ์ F15	ผู้บันทึก รหัส 2 หรือ 3 ในสดมภ์ F15	ผู้ไม่พร้อมทำงาน รหัส 2 ในสดมภ์ F17	ผู้พร้อมทำงาน รหัส 1 ในสดมภ์ F17	ผู้ทำงานทำ/พร้อมทำงาน ระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ (ผู้ว่างงาน) รหัส 1 ในสดมภ์ F15 หรือ F17	
"... ชื่อ ... หยุดทำงาน มานานเท่าใด"	"ก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ... ได้ทำงานทำ/ สมัครงาน บ้างหรือไม่ "	"... (ชื่อ) ... ได้ทำงานทำ/ สมัครงาน อย่างไร " (บันทึกวิธีการที่ใช้มากที่สุด) บันทึกรหัส อ่านหนังสือพิมพ์/นิตยสาร.....1 วิทยุ/โทรทัศน์.....2 เพื่อนญาติทางานให้.....3 ท/สมัครงานที่หน่วยจัดหางาน โดยตรง.....5 ส่งจดหมายสมัครงาน ตามที่ตั้ง.....6 ทาง Internet.....7 อื่น ๆ (ระบุ).....8 (ข้ามไปถาม สดมภ์ F20)	"ระหว่าง 7 วัน ก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ...พร้อม ทำงานหรือไม่" บันทึกรหัส พร้อม...1 (ข้ามไปถาม สดมภ์ F19) ไม่พร้อม...2 (ถามต่อไป)	"เหตุผลที่ ... (ชื่อ) ... ไม่พร้อมทำงาน" บันทึกรหัส ทำงานบ้าน.....1 เรียนหนังสือ.....2 รอฤดูกาล.....3 ยังเด็กหรือชรา.....4 ป่วย พิการ ฯลฯ จนไม่สามารถ ทำงานได้.....5 พักผ่อนการทำงาน...7 อื่น ๆ (ระบุ).....8 (ยุติการสัมภาษณ์) (ข้ามไปถามตอนที่ 6)	"ทำไม ... (ชื่อ) ... จึงไม่ทำงานทำ" บันทึกรหัส เชื่อว่าทำงานทำไม่ได้...1 ทวงแล้วแต่ทำไม่ได้...2 อย่างไร.....3 ไม่สามารถทำงานที่ เหมาะสมได้.....4 ตื่นฟ้าอากาศไม่ เอื้ออำนวย.....5 อื่น ๆ (ระบุ).....6 (ถามต่อไป)	"... (ชื่อ) ... หางาน/พร้อมทำงาน มานานเท่าใด "	"... (ชื่อ) ... เคยทำงาน มาก่อนหรือไม่"
บันทึกรหัส น้อยกว่า/เท่ากับ 2 เดือน.....1 มากกว่า 2 เดือน.....2 (ข้ามไปถามอาชีพ สดมภ์ F24)	ทำใน 7 วัน.....1 (ถามต่อไป) ทำใน 8-30 วัน.....2 ไม่ทำงานทำ.....3 (บันทึกรหัส 2,3 ข้ามไปถาม สดมภ์ F17)	บันทึกรหัส	บันทึกรหัส	บันทึกรหัส	บันทึกรหัส	บันทึกรหัส	บันทึกรหัส
F14	F15	F16	F17	F18	F19	F20	F21
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
56	57	58	59	60	6	6	63

ตอนที่ 3 การทำงาน ตอนที่ 3.2 ตามเฉพาะผู้มีอายุ 15-17 ปี (ต่อ)		ตอนที่ 3.3 การทำงาน ตามเฉพาะผู้มีอายุตั้งแต่ 5-17 ปี (F24-F30)		
ผู้เคยทำงานมาก่อน รหัส 1 ในสดมภ์ F21		ผู้มีงานทำหรือเคยทำงานมาก่อนอายุ 15 -17 ปี (รหัส 1 ในสดมภ์ F11, F12,F13, F21) อายุ 5-14 ปี (รหัส 1 ในสดมภ์ F11, F12) (รหัส 1 ในสดมภ์ F13)		
		อาชีพ	อุตสาหกรรม	สถานภาพการทำงาน
"สาเหตุที่ ... (ชื่อ) ... ออกจากงาน/หยุดทำงาน ครั้งสุดท้าย" วันที่กักรหัส นายจ้างเลิก/หยุด/ปิดกิจการ.....1 หมดสัญญาจ้างแรงงาน.....2 ถูกไล่ออก/ไล่ออก/ปลดออก.....3 ลาออก.....4 เลิก/หยุดปิดกิจการ.....5 หมดสัญญาจ้างงาน.....6 อื่น ๆ ระบุ.....7 (ตามต่อไป)	" ... (ชื่อ) ... ออกจากงาน/ หยุดทำงาน ครั้งสุดท้าย มานานเท่าใด" วันที่กักรหัส ต่ำกว่า 1 เดือน...1 1 - 2.9 เดือน...2 3 - 5.9 เดือน...3 6 - 8.9 เดือน...4 9 - 11.9 เดือน...5 1 - 1.9 ปี.....6 2 - 2.9 ปี.....7 ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป...8 (ตามต่อไป)	"... (ชื่อ) ... ทำงานอะไร" ผู้บังคับการรหัส 1 ในสดมภ์ F11 ใ้กับบันทึกอาชีพและตำแหน่งหน้าที่ การงานที่มีชั่วโมงทำงานสูงสุดใน 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ ผู้บังคับการรหัส 1 ในสดมภ์ F12 ผู้บังคับการรหัส 1 ในสดมภ์ F13 ใ้กับบันทึกอาชีพปกติ ผู้บังคับการรหัส 1 ในสดมภ์ F21 ใ้กับบันทึกอาชีพที่ทำครั้งสุดท้าย (ตามต่อไป)	" กิจกรรมหลักที่... (ชื่อ) ...ทำอยู่ เป็นกิจกรรมหรือผลิตอะไร " (ใ้บันทึกประเภทของกิจการ ลักษณะงานให้ชัดเจน)	"... (ชื่อ) ...ทำงานในฐานะอะไร " วันที่กักรหัส นายจ้าง.....1 ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่รับจ้าง.....2 ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง....3 ลูกจ้างรัฐบาล.....4 ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ.....5 ลูกจ้างเอกชน.....6 ผู้รับจ้างทำงานหลายเจ้า.....7 การรวมกลุ่ม.....8 (ถ้าบันทึกรหัส 1, 6,7 ตามต่อไป) (บันทึกรหัส 2, 3, 4, 5, 8 ข้างไปตามสดมภ์ F28) ยกเว้นอายุ 15-17 ปี ที่เคยทำงานมาก่อน ข้ามไปตามตอนที่ 6)
F22	F23	F24	F25	F26
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
64	65	66	70	75

ตอนที่ 3.3 การทำงาน ตามเฉพาะผู้มีอายุตั้งแต่ 5-17 ปี (F24-F30) (ต่อ)				ตอนที่ 4 ความต้องการจะทำงานเพิ่ม ในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาระ ตามเฉพาะผู้มีอายุตั้งแต่ 15-17
ผู้ปฏิบัติงาน/เคยทำงานที่มี รหัส 1, 6, 7 ในสดมภ์ F26	ผู้ปฏิบัติงาน รหัส 1 ในสดมภ์ F11 หรือ F12 หรือ F13			ผู้ปฏิบัติงาน รหัส 1 ในสดมภ์ F11 หรือ F12 หรือ F13
<p>"กิจการ ... (ชื่อ) ... ทำอยู่หรือทำครั้งสุดท้าย มีคนทำงานกี่คน"</p> <p>บันทึก รหัส</p> <p>1 - 4 คน.....1 5 - 9 คน.....2 10 - 19 คน.....3 20 - 49 คน.....4 50 - 99 คน.....5 100 - 199 คน.....6 200 คนขึ้นไป.....7</p> <p>(ตามต่อไป)</p> <p>(ยกเว้นผู้บันทึก รหัส 1 ในสดมภ์ F21 ห้ามไปถามตอนที่ 6)</p>	<p>"จำนวนชั่วโมงทำงานในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาระ" (ผู้บันทึก รหัส 1 ในสดมภ์ F11 ให้บันทึกจำนวนชั่วโมงทำงานจริง ในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาระ โดยรวมชั่วโมงทำงานกลางวัน คอฟฟี่เบรก ไม่รวมเวลาพักอาหารกลางวัน ผู้บันทึก รหัส 1 ในสดมภ์ F12 รหัส 1 ในสดมภ์ F13 ให้บันทึก " 0 " ช่องขวาสุดทั้ง 3 สดมภ์)</p>			<p>"ในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาระ ... (ชื่อ) ... ยังมีเวลาเหลือพอที่จะทำงานเพิ่มและ ต้องการจะทำงานเพิ่มหรือไม่"</p> <p>บันทึก รหัส</p> <p>มีเวลาและต้องการทำงานเพิ่ม.....1 (ตามต่อไป)</p> <p>มี/ไม่มีและไม่ต้องการทำงานเพิ่ม.....2</p> <p>(ผู้สังเกตสภาพการทำงานเป็นรหัส 4, 5, 6 หรือ 7 ในสดมภ์ F26 ห้ามไปถามสดมภ์ F35 รหัส 1, 2, 3 หรือ 8 ห้ามไปถามตอนที่ 6)</p>
	จำนวนชั่วโมงทำงานจริง ของอาชีพ ที่บันทึกใน F24	จำนวนชั่วโมงทำงานจริง ของอาชีพอื่นทุกอาชีพ ที่ทำในระหว่าง 7 วัน ก่อนวันสัมภาระ	จำนวนชั่วโมง ทำงานทั้งสิ้น (F28+ F29)	
		ถ้าไม่มีให้ บันทึก " 0 " ช่องขวาสุด	(ถ้าอายุ 5-14 ปี และ F26=4,5,6 หรือ 7 ห้ามไปถาม F35 และถ้า F5=5-14 และ F26=1,2,3 หรือ 8 ห้ามไปถาม ตอนที่ 10) (ถ้าอายุ 15-17 ปี ตามต่อไป)	
F27	F28	F29	F30	F31
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

ตอนที่ 4 ความต้องการจะทำงานเพิ่มในระหว่าง 7 วัน ก่อนวันสัมภาษณ์(ต่อ) ถามเฉพาะผู้มีอายุ 15-17 ปี			ตอนที่ 5 รายได้ของลูกจ้าง ตอนที่ 5.1 ถามเฉพาะผู้มีอายุ 5-17 ปี (F35-F37)		
ผู้มีงานทำ รหัส 1 ในสดมภ์ F11, F12 รหัส 1 ในสดมภ์ F13			ค่าจ้าง ผู้มีงานทำที่มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างทุกประเภท (ผู้ที่บันทึกรหัส 1 ในสดมภ์ F11, F12) (รหัส 1 ในสดมภ์ F13) และมีสถานภาพการทำงานเป็นรหัส 4 หรือ 5 หรือ 6 หรือ 7 ในสดมภ์ F26		
ผู้มีงานทำที่มีเวลาและต้องการทำงานเพิ่ม รหัส 1 ในสดมภ์ F31					
"... (ชื่อ) ... ต้องการงาน เพิ่มขึ้นสัปดาห์ละ กี่ชั่วโมง" (บันทึกจำนวน เป็นชั่วโมง) (ถามต่อไป)	"... (ชื่อ) ... ได้ทำ งานทำ/ ติดต่อ สัมภาษณ์ เพิ่มบ้าง หรือไม่" (บันทึกจำนวน เป็นชั่วโมง) (ถามต่อไป)	"ทำไม ... (ชื่อ) ... ไม่ได้ทำงานเพิ่ม" บันทึก รหัส เครื่องจักร/อุปกรณ์ ในภาคปฏิบัติงานเสีย.....1 ลดกำลังการผลิต/ ลดเวลาทำงาน.....2 อยุ่ระหว่างการประท้วง.....3 ทางการเห็นว่า หางานทำเพิ่มไม่ได้.....4 เจ็บป่วย.....5 ดินฟ้าอากาศไม่อำนวย.....6 ขาดเงินทุน / แหล่งเงิน.....7 อื่น ๆ (ระบุ).....8 (ผู้มีสถานภาพการทำงานเป็นรหัส 4, 5 หรือ 7 ในสดมภ์ F26 ถามต่อไป รหัส 1, 2, 3 หรือ 8 ข้ามไปถามตอนที่ 6)	"งานที่ ... (ชื่อ) ... ทำอยู่ได้รับค่าจ้าง ในประเภทใด" บันทึก รหัส เป็นตัวเงิน :- รายชั่วโมง.....1 รายวัน.....2 รายสัปดาห์.....3 รายเดือน.....4 อื่น ๆ (ระบุ).....5 ไม่ทราบ.....6 ไม่เป็นตัวเงิน.....7 (ตอบรหัส 1-3 ถามต่อไป รหัส 4-7 ข้ามไปถาม สดมภ์ F37)	สำหรับผู้บันทึกรหัส 1, 2, 3 "ค่าจ้างที่ได้รับนั้นได้รับกับบาท ต่อชั่วโมงหรือต่อวัน หรือต่อสัปดาห์" (บันทึกจำนวนขีดขวา) (ถามต่อไป)	สำหรับผู้บันทึกรหัส 1-7 ในสดมภ์ F35 "ค่าจ้างที่ได้รับประมาณ เดือนละเท่าไร" (บันทึกจำนวนขีดขวา) (ถามต่อไป) (ถ้าอายุ 5-14 ปี ข้ามไปถามตอนที่ 6) (ถ้าอายุ 15 -17 ปี ถามต่อไป)
F32	F33	F34	F35	F36	F37
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

84

86

8

88

89

94

<p align="center">ตอนที่ 5 รายได้ของลูกจ้าง ตอนที่ 5.2 ถามเฉพาะผู้มีอายุ 15-17 ปี (F38-F44)</p>		
<p align="center">ผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ที่เป็นตัวเงิน</p> <p align="center">ผู้มีงานทำที่มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างทุกประเภท</p> <p align="center">ผู้ที่บันทึกรหัส 1 ในสดมภ์ F11, F12 รหัส 1 ในสดมภ์ F13 และมีสถานภาพการทำงานเป็นรหัส 4 หรือ 5 หรือ 6 หรือ 7 ในสดมภ์ F26</p>		
<p>"ระหว่าง 30 วันก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ... นอกจากค่าจ้างที่ได้รับแล้วยังได้รับโบนัสหรือไม่" (ถ้าได้รับบันทึก จำนวนเงิน คิดขว ถ้าไม่ได้รับบันทึก "0" ช่องขวาสุด)</p>	<p>"ระหว่าง 30 วันก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ... นอกจากค่าจ้างที่ได้รับแล้วยังได้รับรายได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ เป็นตัวเงิน หรือไม่" (ถ้าได้รับบันทึก จำนวนเงิน ถ้าไม่ได้รับบันทึก "0" ช่องขวาสุด)</p>	
โบนัส	ค่าล่วงเวลาเดือนละ	เงินอื่น ๆ เดือนละ
		(รวมเงินค่าอาหาร เสื้อผ้า หรือเครื่องแต่งกายอื่น ๆ ค่าทิป ค่าที่อยู่อาศัย ค่าพาหนะ เป็นต้น)
F38	F39	F40
□ □ □ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □	□ □ □ □ □ □ □ □

100

106

111

ตอนที่ 5.2 รายได้ของลูกจ้าง (ต่อ) ตามเฉพาะผู้มีอายุ 15-17 ปี (F38-F44)				"เป็นสมาชิก คนสุดท้าย ของครัวเรือน หรือไม่"	"ใครเป็นผู้ตอบแบบสัมภาษณ์"
ผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ที่ไม่เป็นตัวเงิน ผู้มีงานทำที่มีสถานภาพการทำงานเป็นลูกจ้างทุกประเภท ผู้ที่บันทึกรหัส 1 ในสแตมป์ F11, F12 รหัส 1 ในสแตมป์ F13 และมีสถานภาพการทำงานเป็นรหัส 4 หรือ 5 หรือ 6 หรือ 7 ในสแตมป์ F26					
"ในระหว่าง 30 วันก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ... นอกจากค่าจ้างที่ได้รับแล้ว ยังได้รับรายได้หรือผลประโยชน์อื่นที่ <i>ไม่เป็นตัวเงิน</i> หรือไม่" (ให้ประมาณเป็นจำนวนเงิน) (ถ้าได้รับบันทึก จำนวนเงิน ถ้าไม่ได้รับบันทึก "0" ช่องขวาสุด)				บันทึกรหัส ไม่เป็น.....0 เป็น.....1	บันทึกรหัส ตนเอง.....1 สมาชิกในครัวเรือนตอบแทน.....2 ไม่เป็นสมาชิกในครัวเรือนตอบแทน3
"อาหาร"	"เสื้อผ้า หรือ เครื่องแต่งกายอื่น ๆ"	"ที่อยู่อาศัย"	"อื่น ๆ"		
F41	F42	F43	F44	F45	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

116

121

126

131

136

160

ตอนที่ 6 การทำงานของเด็ก/แรงงานเด็ก ภาวะเฉพาะผู้มีอายุ 5-17 ปี						
การย้ายถิ่น						
"... (ชื่อ) ... มีสัญชาติอะไร"	"... (ชื่อ)... เกิดที่จังหวัด หรือประเทศใด"		"... (ชื่อ)... อยู่ที่เทศบาล/อบต. นี้ มานานเท่าไร"	"สถานที่อยู่สุดท้ายของ ... (ชื่อ)... ก่อนย้ายมาอยู่เทศบาล/อบต. นี้ ย้ายมาจากจังหวัด หรือประเทศอะไร"		ถามเฉพาะ ผู้ย้ายถิ่นภายใน ประเทศไทย (มีการบันทึก ใน F73)
	เกิดในประเทศ	เกิดต่างประเทศ		ภายใน	ต่าง	
- ถ้ามีสัญชาติ ให้บันทึก "สัญชาติ" เช่น สัญชาติ ไทย รหัส 764 สัญชาติ พม่า รหัส 104 - ถ้าไม่มีสัญชาติ ให้บันทึก "ไม่มีสัญชาติ" รหัส 998 - ถ้าไม่ทราบ ให้บันทึก รหัส 999 (ตามต่อไป)	บันทึกรหัส จังหวัด ในสแตมป์ F70 (ข้ามไปถาม F72)	บันทึกรหัส ประเทศ ในสแตมป์ F71 (ตามต่อไป)	บันทึกจำนวนปี - อยู่ไม่ถึง 1 ปี บันทึก 00 (ตามต่อไป) - อยู่ตั้งแต่เกิด บันทึก 98 (ถ้า F11 หรือ F12 หรือ F13=1ข้ามไปถาม F76) (ถ้า อายุ 5-17 ข้ามไปถาม F98)	ภายใน ประเทศไทย (ให้บันทึก รหัสจังหวัด แล้วข้ามไปถาม F75) ถ้าไม่เคยย้าย บันทึกจรหัส 00 (ตามต่อไป)	ต่าง ประเทศ (ให้บันทึก รหัสประเทศ แล้วข้ามไปถาม F76)	"... (ชื่อ) ... ย้ายมาจากที่ใด" บันทึกรหัส เทศบาล1 อบจ.2 (ตามต่อไป)
F69	F70	F71	F72	F73	F74	F75
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
190	193	195	197	199	201	203

ตอนที่ 6 การทำงานของเด็ก/แรงงานเด็ก ภาวะเฉพาะผู้มีอายุ 5-17 ปี (ต่อ)					
ผู้ใช้งานทำ (รหัส 1 ในสดมภ์ F11 หรือ F12 หรือ F13)					
" ในระหว่าง 7 วัน ก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ... ทำงาน/อาชีพหลักที่ระบุใน F24 ในช่วงเวลาใด "	" ในระหว่าง 7 วัน ก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ... ทำงาน/อาชีพหลักที่ระบุใน F24 ที่ไหน "	" ส่วนใหญ่ ... (ชื่อ) ... ใช้รายได้ที่ได้มาจากการทำงานในเรื่องใด "			" สาเหตุหลักที่ ... (ชื่อ) ... ต้องทำงาน "
บันทึกรหัส	บันทึกรหัส	บันทึกรหัส	บันทึกรหัส	บันทึกรหัส	บันทึกรหัส
ช่วงกลางวัน (6 โมงเช้า ถึง 6 โมงเย็น).....1	ที่อยู่อาศัยของครอบครัว.....1	ให้เงินทั้งหมด/บางส่วนแก่			เป็นราย ได้เสริมของครอบครัว.....1
ช่วงเย็น หรือกลางคืน (หลัง 6 โมงเย็น).....2	บ้าน/สถานประกอบการของลูกจ้างหรือนายจ้าง.....2	พ่อแม่/ผู้ปกครอง.....1			ช่วยครอบครัวชำระหนี้สิน.....2
ในช่วงกลางวัน และช่วงเย็นหรือกลางคืน.....3	ร้านค้า/ค๋ออส/ร้านค้าแพ/ร้านอาหาร/โรงแรม.....3	นายจ้างให้เงินทั้งหมด/บางส่วนแก่			ช่วยธุรกิจส่วนตัว.....3
วันหยุดสุดสัปดาห์.....4	แผงลอยในตลาด/ข้างถนน.....4	พ่อแม่/ผู้ปกครอง.....2			เรียนรู้ทักษะในการทำงาน.....4
วันหยุดสุดสัปดาห์.....4	ย้ายสถานที่ทำงานไปเรื่อยๆ.....5	จ่ายค่าเทอม.....3			การศึกษาไม่ได้มีประโยชน์ในอนาคต.....5
บางครั้งทำงานช่วงกลางวัน	พื้นที่เพาะปลูก/ฟาร์ม/สวนไร่.....6	ชื่อของใช้สำหรับไปโรงเรียน.....4			โรงเรียนอยู่ไกล/ไม่มีโรงเรียน.....6
บางครั้งทำงานช่วงเย็นหรือกลางคืน.....5	สระน้ำ/ทะเลสาบ/แม่น้ำ.....7	ชื่อของใช้สำหรับครัวเรือน.....5			ไม่สามารถจ่ายค่าเทอมได้.....7
(ตามต่อไป)	ทะเล.....8	ชื่อของตัวเอง.....6			ไม่ได้สนใจในการเรียน.....8
	สำนักงาน/ออฟฟิศ.....9	เงินออม.....7			ทำงานแทนบุคคลอื่นชั่วคราว.....9
	โรงงาน.....10	อื่นๆ (ระบุ).....8			อื่นๆ (ระบุ).....10
	พื้นที่ก่อสร้าง.....11	(ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)			(ตามต่อไป)
	อื่นๆ (ระบุ).....12	(ตามต่อไป)			
	(ตามต่อไป)				
F76	F77	F78	F79	F80	F81
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
204	205	207	208	209	210

ตอนที่ 6 การทำงานของเด็ก/แรงงานเด็ก งามเฉพาะผู้มีอายุ 5-17 ปี (ต่อ)															
สุขภาพและความปลอดภัยของเด็กทำงาน															
ผู้ใช้งานทำ (รหัส 1 ในสมุดร F11 หรือ F12 หรือ F13)															
"ในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ... เคยได้รับ บาดเจ็บ/อุบัติเหตุ ต่างๆเหล่านี้ จากการทำงาน หรือไม่"			"ระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ... ให้อธิบายลักษณะงานที่ทำ" (ลักษณะงานที่ผู้ตอบสัมภาษณ์อธิบายมา ให้พนักงานแนบสำเนารายละเอียดเพิ่มเติมว่าเข้าข่ายลักษณะงานหนักที่กำหนดไว้ด้านล่างหรือไม่)												
<p style="text-align: right;">บันทึกรหัส</p> <p>อาการบาดเจ็บเล็กน้อย/แผลตื้น/แผลเปิด..... 01</p> <p>กระดูกหัก/ร้าว/แตก 02</p> <p>ข้อเคลื่อน/เคล็ด/ยอก 03</p> <p>ถูกไฟไหม้/ร้อนลวก/ความเย็นกัด/สารเคมีร้อน 04</p> <p>ปัญหาระบบทางเดินหายใจ 05</p> <p>ปัญหาสายตา..... 06</p> <p>ปัญหาผิวหนัง..... 07</p> <p>ปัญหาด้านกระเพาะอาหาร/ท้องเสีย/ท้องร่วง..... 08</p> <p>เป็นไข้ 09</p> <p>เหนื่อยล้า/อ่อนเพลียแบบสุดๆ..... 10</p> <p>อื่นๆ (ระบุ)..... 11</p> <p style="text-align: right;">12</p> <p>ถ้า "ไม่เคยได้รับบาดเจ็บใดๆ" บันทึกรหัส "00" ที่สมุดร F82</p> <p style="text-align: center;">"เคย" บันทึกรหัส ภาาบาดเจ็บ/อุบัติเหตุที่ได้รับ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ) (ถามต่อไป)</p>	<p>เข้าข่ายลักษณะงานหนักดังต่อไปนี้;</p> <p>(1) ยกของหนัก -เด็กชายยกของที่มีน้ำหนักเกิน 25 กก. /เด็กหญิงเกิน 20 กก</p> <p>(2) งานที่ใช้เครื่องเจาะกระแทก หรือเครื่องจักรที่มีความสั่นสะเทือน เลื่อยไฟฟ้า บั่นจั่น</p> <p>(3) งานขับรถบรรทุก หรือยานพาหนะที่ให้บริการสาธารณะ</p> <p>(4) งานที่ต้องทำบนที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไป</p> <p>(5) ทำงานในที่ที่มีความร้อนจัด เย็นจัด และเสียงดัง</p> <p>(6) งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ หรือในที่อับอากาศ</p> <p>(7) งานที่ทำในเรือประมงทะเล หรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล</p> <p>(8) ทำงานประจำในระหว่างเวลา 22.00 นาฬิกา ถึงเวลา 06.00 นาฬิกา.</p> <p>(9) งานที่ทำในสถานบริการ สถานบันเทิง เช่น ผับ บาร์ คาราโอเกะ</p> <p>(10) งานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีอันตราย เช่น ยาฆ่าแมลง/วัชพืช สารกัมมันตภาพรังสี พลู</p> <p>(11) งานดูแลผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อ หรืองานทำความสะอาดเครื่องใช้เครื่องนุ่งห่มผู้ป่วย</p> <p>(12) งานหลอม เมา หล่อ บีม รีดโลหะ หรืองานเชื่อมโลหะ</p> <p>(13) งานที่ทำในสถานประกอบการเกี่ยวกับการแปรรูปสัตว์น้ำ</p> <p style="text-align: center;">ใช้บันทึกรหัส ลักษณะงานที่ทำทุกข้อ ถ้า "ใช่" บันทึกรหัส "1" "ไม่ใช่" บันทึกรหัส "0" ข้อที่ (1)-(13) (ถามต่อไป)</p>														
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)		
F82	F83	F84	F85	F86	F87	F88	F89	F90	F91	F92	F93	F94	F95	F96	F97
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
212	214	216	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230

ตอนที่ 6 การทำงานของเด็ก/แรงงานเด็ก ภาวะเฉพาะผู้ที่มีอายุ 5-17 ปี (ต่อ)							ตอนที่ 7 ลักษณะครัวเรือน		
งานบ้านของเด็ก (อายุ 5-17 ปี)							สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน		
"ระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์ ... (ชื่อ) ... ได้ทำงาน/ช่วยงานของครัวเรือน (ที่ไม่ใช่ธุรกิจของครัวเรือน) ในกิจกรรมต่อไปนี้ใช่"				สำหรับผู้ที่กรอกข้อ 1 ในสมุดรหัสนี้ F98 หรือ F99 หรือ F100 หรือ F101 หรือ F102 หรือ F103 หรือ F104			ภาวะเฉพาะหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่สามารถให้คำตอบได้ในครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีเด็ก(อายุ 5-17 ปี)		
(1) ชื่อของใช้สำหรับครัวเรือน (2) ซ่อมแซมอุปกรณ์ของใช้ต่างๆในครัวเรือน (3) ทำอาหาร/ช่วยงานในครัว (4) ทำความสะอาดเครื่องใช้ภายในบ้าน/ทำความสะอาดบ้าน (5) ซักเสื้อผ้า/รีดผ้า (6) ดูแลเด็ก/ผู้สูงอายุ/คนป่วย (7) งานบ้านอื่นๆ (ระบุ)..... ให้นำบันทึกรหัส การช่วยงานของครัวเรือน ทุกข้อ ถ้า "ใช่" บันทึกรหัส "1" "ไม่ใช่" บันทึกรหัส "0" ข้อที่ (1)-(7)				"จำนวนชั่วโมงที่ทำงาน/ช่วยงานเหล่านั้นของครัวเรือนในระหว่าง 7 วันก่อนวันสัมภาษณ์"			"ครัวเรือนนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่าไร?" (เฉลี่ยใน 12 เดือนที่ผ่านมา)	"ครัวเรือนนี้มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเท่าไร?" (เฉลี่ยใน 12 เดือนที่ผ่านมา)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	F105	F106	F107
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
231	232	233	234	235	236	237	238	240	245

ผนวก ข

ประกาศคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้าย

ประกาศคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
เรื่อง ประเภทงานอันตรายสำหรับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๑๘๒ ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ เป็นผลให้มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ โดยถือเป็นภารกิจเร่งด่วนของประเทศภาคีสมาชิก ซึ่งตามมาตรา ๓ (ง) ได้กำหนดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็กที่เกี่ยวกับงานอันตรายว่าเป็นงานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก และมาตรา ๔ ให้ประเทศภาคีสมาชิกกำหนดบัญชีประเภทงานอันตรายตามมาตรา ๓ (ง) โดยกฎหมายหรือกฎระเบียบของประเทศ หรือโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ หลังจากหรือก่อนองค์การนายจ้าง และองค์การลูกจ้างที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรคสามและวรรคสี่เรื่องงานอันตรายของข้อเสนอองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๑๙๐ ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก นำมาปฏิบัติตามความเหมาะสม โดยต้องระบุว่าเป็นประเภทงานอันตรายที่กำหนดขึ้นมีอยู่ที่ใด และมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะตามที่จำเป็น

คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๒ - ๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๒ และกระทรวงแรงงาน โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีได้มีคำสั่ง ที่ ๗๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งคณะกรรมการโดยความร่วมมือขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ องค์การนายจ้าง องค์การลูกจ้าง องค์การพัฒนาเอกชน และหน่วยงานของรัฐ ได้กำหนดประเภทงานอันตรายสำหรับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องถือเป็นหลักปฏิบัติดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในประกาศนี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

“งานอันตราย” หมายความว่า งานซึ่งโดยลักษณะงาน หรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก

ข้อ ๒ งานอันตรายสำหรับแรงงานเด็กจำแนกเป็น ๒ ประเภท ดังต่อไปนี้

(๑) งานซึ่งมีลักษณะของงานที่เป็นอันตรายสำหรับเด็ก

(ก) งานยก แบก หาม ทูน ลาก หรือเข็นของหนัก ที่มีอัตราน้ำหนักโดยเฉลี่ยสำหรับลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กหญิงเกินกว่ายี่สิบกิโลกรัม และเด็กชายเกินกว่ายี่สิบห้ากิโลกรัม

(ข) งานหลอม เป่า หล่อ รีดโลหะ หรืองานเชื่อมโลหะ

(ค) งานบ่มโลหะ

(ง) งานที่ใช้เครื่องเจาะกระแทก

(จ) งานที่ต้องทำด้วยเครื่องมือหรือเครื่องจักรซึ่งผู้ทำได้รับความสั่นสะเทือนอันอาจ

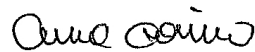
เป็นอันตราย

(ฉ) งานผลิต ขนส่ง หรือสัมผัสสารก่อมะเร็งตามที่กฎหมายกำหนด

- (ข) งานที่เกี่ยวข้องกับสารไซยาไนด์
- (ข) งานผลิตหรือขนส่งพลุ ดอกไม้เพลิง หรือวัตถุระเบิดอื่นๆ
- (ณ) งานสำรวจ ชุดเจาะ กลั่น บรรจุ หรือขนถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงหรือก๊าซ เว้นแต่งานในสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- (ญ) งานผลิต ขนส่ง หรือสัมผัสสารเคมีอันตรายตามที่กฎหมายกำหนด
- (ฎ) งานดูแลผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ
- (ฏ) งานทำความสะอาดเครื่องใช้และเครื่องนุ่งห่มผู้ป่วยในสถานพยาบาล
- (ฐ) งานเก็บ ขน กำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลในสถานพยาบาล
- (ฑ) งานขับหรือบังคับรถยกหรือปั้นจั่นที่ใช้พลังงานเครื่องยนต์หรือไฟฟ้าไม่ว่าการขับหรือบังคับจะกระทำในลักษณะใด
- (ฒ) งานใช้เลื่อยเดินด้วยพลังไฟฟ้าหรือเครื่องยนต์
- (ณ) งานที่เกี่ยวข้องกับกัมมันตภาพรังสีทุกชนิด
- (ด) งานทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ขณะที่เครื่องจักรหรือเครื่องยนต์กำลังทำงาน
- (ต) งานที่เกี่ยวข้องกับหม้อน้ำ
- (ถ) งานขับรถบรรทุก หรือยานพาหนะที่ให้บริการสาธารณะ
- (๒) งานซึ่งมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นอันตรายสำหรับเด็ก
- (ก) งานที่ทำประจำในระหว่างเวลา ๒๒.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกา
- (ข) งานที่ทำในสภาพแวดล้อมที่มีระดับความร้อนเกินกว่ามาตรฐานเมื่อพิจารณาตามภาระงาน ตามที่กฎหมายกำหนด
- (ค) งานที่ทำในห้องเย็นในอุตสาหกรรมการผลิตหรือการถนอมอาหารโดยการทำเยือกแข็ง
- (ง) งานที่ทำในสภาพแวดล้อมที่มีระดับเสียงที่ลูกจ้างได้รับติดต่อกันตลอดเวลากการทำงานเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด
- (จ) งานที่ทำในห้องปฏิบัติการชันสูตรโรค
- (ฉ) งานที่ทำในโรงฆ่าสัตว์
- (ช) งานที่ทำในสถานที่เล่นการพนัน
- (ซ) งานที่ต้องทำไต่ดิน ไตน้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ ปล่องในภูเขา หรือในที่อับอากาศ
- (ณ) งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป
- (ญ) งานที่ทำในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (ฎ) งานที่ทำในเรือประมงทะเล
- (ฏ) งานบรรทุกหรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล เว้นแต่งานทำความสะอาดเรือ งานผูกมัดหรือจัดเรียง นายจ้างอาจรับเด็กอายุตั้งแต่สิบหกปีขึ้นไป ทำงานดังกล่าวได้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕

(นายเสถิมชัย สະสมทรัพย์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน

ประธานกรรมการระดับชาติ

เพื่อขอจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

ผนวก ค

ข้อมูลทุติยภูมิของ 6 หน่วยงานหลัก

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

แบบรายงาน พคส.ตร.๐๑

แบบรายงานข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็ก แรงงานเด็ก แรงงานเด็กไร้สัญชาติ (จำนวน “คดีการใช้แรงงานเด็ก” “คดีที่ส่งฟ้องในชั้น พงศ.” และ “จำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ”)

การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็ก (คดี)	จำนวนคดีที่ส่งฟ้องในชั้น พงศ. (คดี)	จำนวน เด็กที่ตกเป็นเหยื่อ(คน)	ขอบเขตข้อมูล/เงื่อนไขการจัดเก็บข้อมูล	แหล่งที่มาและช่วงเวลาในการจัดเก็บข้อมูล
รูปแบบ ก. ทุกรูปแบบของการใช้ทาส หรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส เช่น การค้า และการซื้อ การขายเด็ก แรงงานซัดหมี่ แรงงานไพร่ติดที่ดิน แรงงานบังคับ	๓	๑	๑		
รูปแบบ ข. การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิตสื่อลามก หรือเพื่อการแสดงลามก	๖๘	๒๕	๗๕		
รูปแบบ ค. การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติด	๒	-	-		
รูปแบบ ง. งานซึ่งโดยลักษณะของงาน หรือโดยสภาพแวดล้อมการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก	-	-	-		
รวม	๗๓	๒๖	๗๕		

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ต่อ)

แบบรายงาน พตส.ศร.๐๒

แบบรายงานข้อมูลการดำเนินงานตามเด็ก แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้าย

การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	จำนวนเด็กที่ตก เป็นผู้เสียหาย และ/หรือเคยเป็น แรงงานเด็กใน รูปแบบที่เลวร้าย (๒)	จำนวนเด็กที่ ได้รับความ ช่วยเหลือคุ้มครอง หลังตกเป็น ผู้เสียหายและ/หรือ เคยเป็นแรงงาน เด็กในรูปแบบที่ เลวร้าย (๓)	จำนวนเด็กที่ถูก ใช้ให้ทำงานใน รูปแบบที่เลวร้าย (๔)	จำนวนเด็กที่ถูก ใช้ให้ทำงานใน รูปแบบที่เลวร้าย ได้รับการคุ้มครอง ตามกฎหมาย (๕)	จำนวนผู้กระทำ ผิดเกี่ยวกับ การใช้แรงงานเด็กใน รูปแบบที่เลวร้าย ได้รับการลงโทษ (๖)
รูปแบบ.ก. ทุกรูปแบบของการใช้ทาส หรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส เช่น การค้า และการซื้อ การขายเด็ก แรงงานขี้ดหนี้ แรงงานไพร่ ดัดที่ดิน แรงงานบังคับ	-	-	-	-	-
รูปแบบ.ข. การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี เพื่อการผลิตสื่อลามก หรือเพื่อการแสดงลามก	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๑๑๓
รูปแบบ.ค. การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติด	-	-	-	-	-
รูปแบบ.ง. งานซึ่งโดยลักษณะของงาน หรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก	-	-	-	-	-
รวม	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๑๑๓

2. สำนักงานอัยการสูงสุด

ข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ระหว่างวันที่...1 ตุลาคม 2562.....ถึงวันที่...31 ธันวาคม 2562.....

ลำดับที่	หมายเลข สำนวน	ภาค			ข้อหา				ผู้ต้องหา				ผู้เสียหาย				วิธีการคุ้มครองเด็ก			ผลคดี			
		ตะวันออก	กลาง	ใต้	คดี ทาส (1)	เพศ ประเวณี (2)	ยาเสพติด (3)	อันตราย (4)	อายุ/ปี	เด็ก ต่ำกว่า 18	ชาย	หญิง	อายุ/ปี	ต่ำกว่า 15	สูง กว่า15	ชาย	หญิง	เพศ	แจ้ง เจ้าพนักงาน		ยื่นคำร้อง ขอคุ้มครอง	กันเป็น พยาน	
1	154/62		1			1							5	2	7						✓	ฟ้องศาล	
2	164/62		1			1								2		2						✓	ฟ้องศาล
3	3280/62		1			1		1						1	3	4							
4	1361/62		1			1								1		1							
5	1362/62		1			1								1		1							
6	3065/62		1		1									1		1					✓		
7	1808/62		1			1								1		1					✓		ตัดสิน
8	1827/62		1			1								2		1					✓		เลขรับที่
9	1828/62		1			1								2		1					✓		1808-1832
10	1829/62		1			1								2		1					✓		รวม 7 สำนวน
11	1830/62		1			1								2		1					✓		(คต3-9/62)
12	1831/62		1			1								2		1					✓		
13	1832/62		1			1								2		1					✓		
14	4670/62		1			1								1		1					✓		
15	4713/62		1			1								1		1					✓		
16	878/62		1			1								1		1							
17	1164/62		1			1								1		1					✓		
18	1889/62		1			1								1		1					✓		
19	1984/62		1			1								1		1					✓		
20	2399/62		1			1								1		1							
21	2456/62		1			1								1		2					✓		
22	2457/62		1			1								1		1					✓		
23	755/62		1			1								1		1					✓		

2. สำนักงานอัยการสูงสุด (ต่อ)

ข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ระหว่างวันที่...1 เมษายน 2563.....ถึงวันที่...30 มิถุนายน 2563.....

ลำดับที่	หมายเลข สำนวน	ภาค			ชื่อหา			ผู้ต้องหา			ผู้เสียหาย				วิธีการคุ้มครองเด็ก			ผลคดี				
		ทะเบียน เหนือ	ตะวันออก เหนือ	กลาง ใต้	คล้าย ทาส (1)	เพศ ประวัณ (2)	ยาเสพติด (3)	อันตราย (4)	อายุ/ปี	เพศ	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า 15	อายุ/ปี	สูง กว่า15	เพศ	ชาย		หญิง	แจ้ง เจ้าพนักงาน	ยื่นคำร้อง ขอคุ้มครอง	กันเป็น พยาน
1	2258/63		1			1			1			1		1							✓	
2	499/63		1			1			1			1		1					✓		✓	
3	1705/63		1			1			1			1		1					✓			
4	788/63		1			1			1			1		1								
5	816/63		1			1			1			1		1					✓			
6	482/63		1			1			1			1		1					✓			
7	135/63		1			1			1			1		1								
8	183/63		1			1			1			1		1								
9	244/63		1			1			1			1		1								
10	304/63		1			1			1			1		1								
11	72/63	1				1			1			1		1					✓			
12	73/63	1				1			1			1		1								
13	1408/63			1		1			1			1		1								
14	1409/63			1		1			1			1		1					✓			
15	1410/63			1		1			1			1		1					✓			
16	76/63			1		1			1			1		1					✓			
17	105/63			1		1			1			1		1						✓		

3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ข้อมูลสถิติรูปแบบการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ 2563

ตารางที่ 1 เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วยข้อหาจำหน่ายยาเสพติด

รายละเอียด		จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	2,401	89.86
	หญิง	271	10.14
	รวมทั้งหมด	2,672	100.00
อายุขณะกระทำความผิด	10 ปี	1	0.04
	11 ปี	2	0.07
	12 ปี	6	0.22
	13 ปี	27	1.01
	14 ปี	170	6.36
	15 ปี	478	17.89
	16 ปี	831	31.10
	17 ปี	1,157	43.30
	รวมทั้งหมด	2,672	100.00
สัญชาติ	ไทย	2,634	98.58
	พม่า	18	0.67
	ไทย (ไม่แจ้งเกิด)	6	0.22
	ลาว	2	0.07
	จีน	4	0.15
	กัมพูชา	3	0.11
	ไม่มีสัญชาติ	5	0.19
	รวมทั้งหมด	2,672	100.00
ประเภทของยาเสพติด	ยาเสพติดให้โทษประเภท 1	2,537	94.95
	ยาเสพติดให้โทษประเภท 2	52	1.95
	ยาเสพติดให้โทษประเภท 3	7	0.26
	ยาเสพติดให้โทษประเภท 5	76	2.84
	รวมทั้งหมด	2,672	100.00
พื้นที่กระทำความผิด (ตามเขตท้องที่ศูนย์ฝึกและ อบรมเด็กและเยาวชนในระบบ สารสนเทศ กรมพินิจฯ)	กรุงเทพฯ	121	4.53
	เขต 1 จังหวัดระยอง	61	2.28
	เขต 2 จังหวัดราชบุรี	93	3.48
	เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา	532	19.91
	เขต 4 จังหวัดขอนแก่น	524	19.61
	เขต 5 จังหวัดอุบลราชธานี	386	14.45
	เขต 6 จังหวัดนครสวรรค์	251	9.39
	เขต 7 จังหวัดเชียงใหม่	143	5.35

3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ต่อ)

รายละเอียด		จำนวนคน	ร้อยละ
พื้นที่กระทำผิด (ตามเขตท้องที่ศูนย์ฝึกและ อบรมเด็กและเยาวชนในระบบ สารสนเทศ กรมพินิจฯ)	เขต 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี	107	4.00
	เขต 9 จังหวัดสงขลา	199	7.45
	เขต 11 จังหวัดลพบุรี	44	1.65
	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พังงา	73	2.73
	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย บ้านกรุณา	67	2.51
	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้าน ปึง	71	2.66
	รวมทั้งหมด	2,672	100.00

ตารางที่ 2 เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วยข้อหาผลิตยาเสพติด

รายละเอียด		จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	373	93.72
	หญิง	25	6.28
	รวมทั้งหมด	398	100.00
อายุขณะกระทำผิด	12 ปี	1	0.25
	13 ปี	12	3.02
	14 ปี	25	6.28
	15 ปี	66	16.58
	16 ปี	1๒๐	30.15
	17 ปี	174	43.72
	รวมทั้งหมด	398	100.00
สัญชาติ	ไทย	391	98.24
	พม่า	2	0.50
	กัมพูชา	1	0.25
	จีน	1	0.25
	ไทย (ไม่แจ้งเกิด)	1	0.25
	ไม่มีสัญชาติ	1	0.25
	แอฟริกาใต้	1	0.25
	รวมทั้งหมด	398	100.00

3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ต่อ)

รายละเอียด		จำนวนคน	ร้อยละ
ประเภทของยาเสพติด	ยาเสพติดให้โทษประเภท 1	44	11.06
	ยาเสพติดให้โทษประเภท 2	1	0.25
	ยาเสพติดให้โทษประเภท 3	1	0.25
	ยาเสพติดให้โทษประเภท 5	352	88.44
	รวมทั้งหมด	398	100.00
พื้นที่กระทำผิด (ตามเขตท้องที่ศูนย์ฝึกและ อบรมเด็กและเยาวชนใน ระบบสารสนเทศ กรมพินิจ ฯ)	กรุงเทพฯ	49	12.31
	เขต 1 จังหวัดระยอง	9	2.26
	เขต 2 จังหวัดราชบุรี	15	3.77
	เขต 3 จังหวัดนครราชสีมา	44	11.06
	เขต 4 จังหวัดขอนแก่น	12	3.02
	เขต 5 จังหวัดอุบลราชธานี	27	6.78
	เขต 6 จังหวัดนครสวรรค์	17	4.27
	เขต 7 จังหวัดเชียงใหม่	11	2.76
	เขต 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี	24	6.03
	เขต 9 จังหวัดสงขลา	37	9.30
	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชน พังงา	8	2.01
	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชนชายบ้านกรุณา	123	30.90
	ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชนบ้านบึง	22	5.53
	รวมทั้งหมด	398	100.00

3. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ต่อ)

ตารางที่ 3. จำนวนเด็กในรูปแบบเลวร้าย (ง) งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก งานซึ่งมีสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอันตรายสำหรับเด็ก

(งานบรรทุกขนถ่ายสินค้าเดินทะเล เว้นแต่งานทำความสะอาดเรือ งานผูกมัด หรือจัดเรียง นายจ้างอาจรับเด็กอายุตั้งแต่สิบหกปีขึ้นไปทำงานดังกล่าวได้)

รายละเอียด		จำนวน (คน)
เพศ	ชาย	2
อายุขณะกระทำผิด	16 ปี	1
	17 ปี	1
สัญชาติ	ไทย	2
พื้นที่กระทำผิด	เขต 2	1
	เขต 8	1
สาเหตุของการกระทำผิด	ต้องการงานเพื่อให้ได้เงินมาจุนเจือครอบครัว	2

4. กรมกิจการเด็กและเยาวชน

ตาราง : ข้อมูลเด็กที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพในบ้านพักเด็กและครอบครัว 77 แห่ง จำนวนตามสภาพปัญหา เพศ และสัญชาติ ปี 2563

ประเภท	สภาพปัญหา	จำนวนตามสัญชาติเด็ก																รวม		
		สัญชาติ																		
		ไทย			เมียนมา			ลาว			กัมพูชา			อินเดีย			เวียดนาม			
		ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	ช		ญ	รวม
การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ	การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี	1	13	14	1	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	16
	การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	การเอาคนลงเป็นทาส	-	-	-	2	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4
	การนำคนมาขอทาน	4	2	6	-	-	-	1	-	1	-	2	2	-	-	-	3	4	7	16
	การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ	1	9	10	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	12
การบังคับตัววัยอะเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึง	การบังคับตัววัยอะเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	รวม	6	24	30	2	2	4	1	1	2	2	2	4	-	-	3	8	8	48	

แหล่งข้อมูล กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน (1 ตุลาคม 2562 – 30 กันยายน 2563)

4. กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ต่อ)

ตาราง : ข้อมูลเด็กที่เข้ารับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
ในสถานสงเคราะห์และสถานแรกรับของกรมกิจการเด็กและเยาวชน จำแนกตามเพศ ปี 2563

ลำดับที่	หน่วยงาน	ชาย	หญิง	รวม
สถานสงเคราะห์				
1	สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท	-	1	1
2	สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด	1	2	3
3	สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์	2		2
4	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านศรีธรรมราช	6	2	8
5	สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด	2		2
6	สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี	-	3	3
สถานแรกรับ				
7	สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด	5	-	5
รวมจำนวนทั้งสิ้น		16	8	<u>24</u>

แหล่งข้อมูล กองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็ก เยาวชน และครอบครัว (1 ตุลาคม 2562 – 30 กันยายน 2563)

5. กระทรวงสาธารณสุข

ข้อมูลจากฐานข้อมูลระบบรายงานผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงและผู้ที่ตั้งครหาไม่พึงประสงค์ (ข้อมูล ณ วันที่ 3 ธ.ค. 2563)

ลำดับที่	จังหวัด	วัน/เดือน/ปีเกิดเหตุ	วัน/เดือน/ปีเกิด	อายุ (ปี)	เพศ	สัญชาติ	ตลอดง/บงคั้งการแสวงหาประโยชน์ (ค้ำมนุษย์)					การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ
							ใช้แรงงานเด็ก	การค้าประเวณี	การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก	การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น	การเอาคนมาเป็นทาส	
1	ลำปาง	1/5/2561	1/6/2546	14	ชาย	ไทย			/			
2	เชียงราย	1/8/2562	17/2/2546	16	หญิง	ไทย		/				
3	ตาก	4/6/2563	10/10/2546	16	หญิง	เมียนมา						/
4	ตาก	4/6/2563	1/1/2548	15	ชาย	เมียนมา						/
5	ตาก	4/6/2563	1/1/2547	16	หญิง	เมียนมา						/
6	ตาก	4/6/2563	10/1/2548	15	ชาย	เมียนมา						/
7	ตาก	4/6/2563	1/1/2548	15	หญิง	เมียนมา						/
8	ตาก	4/6/2563	1/1/2548	15	ชาย	เมียนมา						/
9	ตาก	15/5/2563	15/1/2547	16	ชาย	เมียนมา				/		
10	ตาก	15/5/2563	10/10/2547	15	ชาย	เมียนมา				/		
11	ตาก	15/5/2563	10/1/2548	15	ชาย	ไทย						/
12	ตาก	26/9/2562	8/10/2545	16	ชาย	เมียนมา				/		
13	ตาก	29/5/2563	10/9/2547	15	หญิง	เมียนมา				/		
14	ตาก	1/6/2563	17/6/2561	1	ชาย	เมียนมา						/
15	ตาก	12/5/2563	21/5/2549	13	หญิง	เมียนมา						/
16	ตาก	12/5/2563	21/5/2549	13	หญิง	เมียนมา						/
17	ตาก	12/5/2563	21/5/2545	17	หญิง	เมียนมา						/
18	ตาก	12/5/2563	21/5/2549	13	หญิง	เมียนมา						/
19	ตาก	12/5/2563	13/5/2547	16	ชาย	เมียนมา						/

5. กระบวนการสาธารณสุข (ต่อ)

ลำดับที่	จังหวัด	วัน/เดือน/ปีเกิดเหตุ	วัน/เดือน/ปีเกิด	อายุ (ปี)	เพศ	สัญชาติ	สื่อต่าง/บังคับการแสงทางประโยชน์ (ค้ำมนุษย์)						
							ใช้แรงงานเด็ก	การค้า ประเวณี	การผลิตหรือ เผยแพร่วัตถุหรือ สื่อลามก	การแสวงหา ประโยชน์ทางเพศ ในรูปแบบอื่น	การเอาคน มาเป็นทาส	การนำคน มาข่มขืน	การบังคับ ใช้แรงงาน หรือบริการ
20	ตาก	12/5/2563	21/5/2556	6	หญิง	เมียนมา							/
21	ตาก	12/5/2563	21/5/2557	5	หญิง	เมียนมา							/
22	ตาก	12/5/2563	21/5/2550	12	หญิง	เมียนมา							/
23	ตาก	12/5/2563	21/5/2546	16	ชาย	เมียนมา							/
24	ตาก	12/5/2563	21/5/2548	14	หญิง	เมียนมา							/
25	ตาก	13/5/2563	13/5/2548	15	ชาย	เมียนมา							/
26	ตาก	17/6/2563	17/6/2562	1	ชาย	เมียนมา							/
27	ตาก	17/6/2563	1/7/2550	12	ชาย	เมียนมา							/
28	ตาก	19/5/2563	21/5/2545	17	ชาย	เมียนมา							/
29	ตาก	20/5/2563	21/5/2548	15	หญิง	เมียนมา							/
30	ตาก	20/5/2563	21/5/2550	13	หญิง	เมียนมา							/
31	ตาก	20/5/2563	21/5/2549	14	หญิง	เมียนมา							/
32	ตาก	20/5/2563	21/5/2549	14	หญิง	เมียนมา							/
33	ตาก	20/5/2563	21/5/2548	15	หญิง	เมียนมา							/
34	ตาก	20/5/2563	21/5/2548	15	ชาย	เมียนมา							/
35	ตาก	28/5/2563	1/6/2548	14	ชาย	เมียนมา							/
36	ตาก	28/5/2563	1/6/2551	11	หญิง	เมียนมา							/
37	ตาก	28/5/2563	1/7/2551	11	ชาย	เมียนมา							/
38	ตาก	28/5/2563	1/7/2547	15	ชาย	เมียนมา							/
39	ตาก	28/7/2563	22/7/2552	11	ชาย	เมียนมา							/
40	ตาก	28/7/2563	29/7/2546	17	ชาย	เมียนมา							/

5. กระทั่งวงสาธารณสุข (ต่อ)

ลำดับที่	จังหวัด	วัน/เดือน/ปีเกิดเหตุ	วัน/เดือน/ปีเกิด	อายุ (ปี)	เพศ	สัญชาติ	ข้อมูล/บังคับการแสวงหาประโยชน์ (ข้ามบัญชี)						
							ใช้แรงงานเด็ก	การค้าประเวณี	การลิดหรือแย่งพรักเด็กหรือสื่อลามก	การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น	การเอาคนมาเป็นทาส	การนำคนมาขอทาน	การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ
41	ตาก	28/7/2563	29/7/2547	16	ชาย	เมียนมา							/
42	ตาก	28/7/2563	29/7/2547	16	หญิง	เมียนมา							/
43	ตาก	28/7/2563	29/7/2547	16	หญิง	เมียนมา							/
44	ตาก	28/7/2563	29/7/2547	16	หญิง	เมียนมา							/
45	นครสวรรค์	15/10/2562	1/7/2548	14	หญิง	ไทย		/					
46	พิจิตร	20/11/2562	17/12/2547	14	หญิง	ไทย		/					
47	พระนครศรีอยุธยา	20/3/2563	3/7/2551	11	หญิง	ไทย				/			
48	พระนครศรีอยุธยา	14/2/2563	22/1/2548	15	หญิง	ไทย			/				
49	พระนครศรีอยุธยา	27/11/2562	30/9/2547	15	หญิง	ไทย	/			/			
50	พระนครศรีอยุธยา	27/11/2562	7/9/2547	15	หญิง	ไทย		/		/			
51	พระนครศรีอยุธยา	27/11/2562	29/1/2547	15	หญิง	ไทย		/		/			
52	พระนครศรีอยุธยา	27/11/2562	1/12/2544	17	หญิง	ไทย		/		/			
53	สมุทรสาคร	1/3/2554	1/1/2541	13	หญิง	ลาว	/						/
54	ฉะเชิงเทรา	1/1/2562	1/1/2545	17	หญิง	เมียนมา	/						
55	ฉะเชิงเทรา	1/1/2562	1/1/2546	16	หญิง	เมียนมา	/						
56	ฉะเชิงเทรา	6/1/2562	1/1/2545	17	ชาย	เมียนมา	/						
57	ระยอง	13/11/2562	30/9/2546	16	หญิง	ไทย		/					/
58	ขอนแก่น	18/11/2562	26/11/2549	12	หญิง	ไทย							
59	หนองคาย	14/9/2562	6/4/2549	13	หญิง	ไทย				/			
60	นครราชสีมา	29/10/2562	23/1/2546	16	หญิง	ไทย				/			
61	บุรีรัมย์	20/1/2563	30/9/2553	9	หญิง	ไทย							

6. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

รายงานการดำเนินงานด้านความปลอดภัยที่ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

ระหว่างวันที่ 01/01/2563 ถึงวันที่ 31/12/2563

(LASIR101)

มาตรา	ความผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก	คดี	(ราย)	เปรียบเทียบปรับ (คดี)	เงินค่าปรับ (บาท)	ร้องทุกข์กล่าวโทษ ต่อพนักงานสอบสวน (คดี)	ถูกจ้างได้รับ สิทธิประโยชน์ (คน)
มาตรา 44	จ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีเป็นลูกจ้าง	4	6	2	0.00	4	0
มาตรา 45	ไม่แจ้งการจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นเด็ก	15	30	9	17,000.00	14	0
มาตรา 46	เวลาพัก	1	2	1	0.00	1	0
มาตรา 47	ทำงานในระหว่างเวลาที่กฎหมายห้าม	7	17	5	0.00	7	0
มาตรา 48	ทำงานล่วงเวลา/ทำงานในวันหยุด	0	0	0	0.00	0	0
มาตรา 49	ลักษณะงานที่กฎหมายห้าม	0	0	0	0.00	0	0
มาตรา 50	สถานที่ที่กฎหมายห้าม	3	7	2	0.00	3	0
มาตรา 51	เรียกหรือรับหลักประกัน	0	0	0	0.00	0	0
มาตรา 52	สิทธิในการลาเพื่อเข้าประชุม อบรม	0	0	0	0.00	0	0
	รวม	30	62	19	17,000	29	0

ผนวก ง

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูล แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ข้อมูลที่ได้รับ

1. แบบรายงาน พตส.ตร. 01 (แบบรายงานการดำเนินงานด้านเด็ก แรงงานเด็ก แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย (จำนวนคดีการใช้แรงงานเด็ก คดีที่ส่งฟ้องในชั้นพนักงานสอบสวน และจำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ) ข้อมูลที่ได้รับไม่ใช่รายบุคคลแต่เป็นตารางที่ผ่านการประมวลผลมาแล้ว (เป็นยอดรวมเด็ก) โดยจำแนกข้อมูลการใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้ายเป็น 1) คดีที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็ก (คดี) 2) จำนวนคดีที่ส่งฟ้องในชั้นพนักงานสอบสวน (คดี) 3) จำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ (คน) 4) ขอบเขตข้อมูล/เงื่อนไขการจัดเก็บข้อมูล และ 5) แหล่งที่มาและช่วงเวลาในการจัดเก็บข้อมูล

2. แบบรายงาน พตส.ตร. 02 (แบบรายงานการดำเนินงานด้านเด็ก แรงงานเด็ก แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ข้อมูลที่ได้รับผ่านการประมวลผลมาแล้ว (เป็นยอดรวมเด็ก) โดยจำแนกข้อมูลการใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้ายเป็น 1) จำนวนเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายและ/หรือเคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 2) จำนวนเด็กที่ได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองหลังตกเป็นผู้เสียหายและ/หรือเคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 3) จำนวนเด็กที่ถูกใช้ให้ทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย 4) จำนวนเด็กที่ถูกใช้ให้ทำงานในรูปแบบที่เลวร้ายได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และ 5) จำนวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้รับการลงโทษ

ประเด็นการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- ให้อธิบายโครงสร้างและบทบาทภารกิจของหน่วยงานหลักโดยสังเขป และหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบในกระบวนการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

- ที่มาของข้อมูลมาได้อย่างไร นิยามการจัดเก็บข้อมูลคืออะไร

- มีรูปแบบการนำเข้าข้อมูล (input) ด้วยวิธีไหน (ด้วยมือ เช่น ส่งเป็นกระดาษ หรือด้วยระบบคอมพิวเตอร์ มีระบบคอมพิวเตอร์ on-line ให้เจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติบันทึกหรือไม่) ในการบันทึกข้อมูลไม่ว่าจะด้วยมือหรือด้วยระบบคอมพิวเตอร์มีการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติหรือคำอธิบายในการบันทึกให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการหรือไม่ ระบบ CRIMES คืออะไร มีการบันทึกข้อมูลผ่านระบบ CRIMES หรือไม่ อย่างไร

- รายละเอียดของข้อมูลนำเข้า (input) หรือการรวบรวมข้อมูล หรือการบันทึกข้อมูลคืออะไร มีตัวอย่างแบบฟอร์มการรวบรวมข้อมูลหรือการบันทึกข้อมูลลงระบบหรือไม่ ถ้ามีโปรดแนบเอกสารมาด้วย

- แบบ พตส.ตร.01 และ แบบ พตส.ตร.02 ใช้แตกต่างกันอย่างไร จากข้อมูลที่ได้รับในปี 2563 แบบ พตส.ตร.01 ระบุว่าข้อมูล 3 รูปแบบ คือ รูปแบบ ก. ข. และ ค. แต่ในแบบ พตส.ตร.02 ทำให้จึงเหลือข้อมูลของรูปแบบ ข. เพียงรูปแบบเดียว นอกจากนี้ ในแบบ พตส.ตร.01 มีช่อง “จำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ (คน)” ขณะที่ในแบบ พตส.ตร.02 มีช่อง “จำนวนเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหาย และ/หรือเคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย” ทั้ง 2 ช่องใช้แตกต่างกันอย่างไร ทำไมตัวเลขจึงไม่เท่ากัน (ปี 2563 รูปแบบ ข. ช่อง “จำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ” มีจำนวน 78 คน ส่วนช่อง “จำนวนเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหาย และ/หรือเคยเป็นแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย” เหลือ 50 คน) หากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะนำข้อมูลไปจัดทำรายที่สื่อถึงจำนวนการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ควรใช้ข้อมูลตัวไหน

- ใน แบบ พตส.ตร.01 ช่อง “จำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ” เป็นข้อมูลของเด็กที่เกี่ยวข้องกับจำนวนคดีทั้งหมด หรือเป็นข้อมูลของเด็กที่เกี่ยวข้องกับจำนวนคดีที่ส่งฟ้องในชั้นพนักงานสอบสวน ส่วนช่อง “ขอบเขตของข้อมูล/เงื่อนไขการจัดเก็บข้อมูล” และช่อง “แหล่งที่มาและช่วงเวลาในการจัดเก็บข้อมูล” หมายถึงอะไร ให้ขยายความ

- ใน แบบ พตส.ตร.02 มีข้อมูลจำนวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ได้รับการลงโทษ หากให้ระบุจำนวนผู้ต้องหา/ผู้กระทำความผิดและจำนวนคดีเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจำแนกตาม 4 รูปแบบเพิ่มเติมสามารถทำได้หรือไม่ ควรครอบคลุมถึงผู้กระทำความผิดที่ยังไม่ได้รับการลงโทษหรือไม่

- ข้อมูลที่ดำเนินการโดย DSI มีโอกาสไปปรากฏอยู่ในข้อมูลของ สตช. ได้หรือไม่ (ในปี 2563 สำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานคดีที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กที่ได้รับการสอบสวนมีจำนวน 73 คดี จำนวนเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ 79 คน กรมสอบสวนคดีพิเศษรายงานว่า มีการดำเนินคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์จากเด็ก จำนวน 1 คดี ผู้เสียหาย 2 ราย) คำว่า “เหยื่อ” และ “ผู้เสียหาย” ใช้เป็นความหมายเดียวกันหรือไม่ เด็กที่ตกเป็นเหยื่อในความหมายของ สตช. หมายถึงผู้เสียหายได้หรือไม่

- นอกจากตารางที่จัดส่งให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานแล้ว มีการนำเสนอข้อมูล (output) รูปแบบอื่นหรือไม่อย่างไร สามารถนำเสนอข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้อีกหรือไม่ (เช่น เพศ อายุ สัญชาติ การศึกษา รายละเอียดลักษณะความเสียหายหรือการตกเป็นเหยื่อ การส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สถานะของเด็กในปัจจุบันคืออะไร)

- กระบวนการบริหารจัดการ/ดูแลเด็กที่ตกเป็นเหยื่อในส่วนที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับผิดชอบมีอะไรบ้าง

- คดีที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับผิดชอบในแต่ละปี กรณีที่คดียังไม่จบในชั้นพนักงานสอบสวนถ้าข้ามปีมีการจัดเก็บสถิติซ้ำในปีถัดมาหรือไม่ (ถ้าส่งมากก็จะเกิดการนับซ้ำ) จะทราบได้อย่างไรว่าปีก่อนหน้าเคยถูกนับจำนวนไปแล้ว ถ้ามีกรณีแบบนี้จะมีแนวทางการในการแก้ปัญหาอย่างไร

- ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานมีอะไรบ้าง และมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย สำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักคดีเยาวชนและครอบครัว)

ข้อมูลที่ได้รับ

เป็นข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 4 ไตรมาส (ปีงบประมาณ) ประกอบด้วย หมายเลขสำนวน ภาค ข้อหา ผู้ต้องหา (จำแนกตามอายุและเพศ) ผู้เสียหาย (จำแนกตามอายุและเพศ) วิธีการคุ้มครองเด็ก (แจ้งเจ้าพนักงาน ยื่นคำร้องขอการคุ้มครอง กันเป็นพยาน) และผลคดี (ข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลรายหมายเลขสำนวน แต่บางคดีก็ไม่มีหมายเลขสำนวน)

ประเด็นการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- ให้อธิบายโครงสร้างและบทบาทภารกิจของหน่วยงานหลักโดยสังเขป และหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบในกระบวนการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
- ที่มาของข้อมูลมาได้อย่างไร นิยามการจัดเก็บข้อมูลคืออะไร
- มีรูปแบบการนำเข้าข้อมูล (input) ด้วยวิธีไหน (ด้วยมือ เช่น ส่งเป็นกระดาษ หรือด้วยระบบคอมพิวเตอร์ มีระบบคอมพิวเตอร์ on-line ให้เจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติบันทึกหรือไม่) ในการบันทึกข้อมูลไม่ว่าจะด้วยมือหรือด้วยระบบคอมพิวเตอร์มีการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติหรือคำอธิบายในการบันทึกให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการหรือไม่
- รายละเอียดของข้อมูลนำเข้า (input) หรือการรวบรวมข้อมูล หรือการบันทึกข้อมูลคืออะไร มีตัวอย่างแบบฟอร์มการรวบรวมข้อมูลหรือการบันทึกข้อมูลลงระบบหรือไม่ ถ้ามีโปรดแนบเอกสารมาด้วย
- นอกจากตารางที่จัดส่งให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานแล้ว มีการนำเสนอข้อมูล (output) รูปแบบอื่นหรือไม่อย่างไร สามารถนำเสนอข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้อีกหรือไม่ (เช่น เพศ อายุ สัญชาติ การศึกษา รายละเอียดลักษณะความเสียหายหรือการตกเป็นเหยื่อ การส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สถานะของเด็กในปัจจุบันคืออะไร)
- กระบวนการบริหารจัดการ/ดูแลผู้เสียหายในส่วนที่สำนักงานอัยการสูงสุดรับผิดชอบมีอะไรบ้าง
- กรณีไม่มีเลขคดี (หมายเลขสำนวน) ไม่มีข้อหาและผู้ต้องหา มีแต่จำนวนผู้เสียหายได้หรือไม่ ถ้าได้กระบวนการจัดการกับผู้เสียหายทำอย่างไร (กรณีต้องการหายอดรวม ต้องรวมจำนวนผู้เสียหายที่ไม่มีเลขคดีด้วยหรือไม่)
- กรณีมีเลขคดี (หมายเลขสำนวน) มีข้อหาแต่ไม่มีผู้ต้องหาได้หรือไม่ (มีแต่ข้อหาและจำนวนผู้เสียหาย)
- วิธีการคุ้มครองเด็ก (จำแนกเป็น แจ้งเจ้าพนักงาน ยื่นคำร้องขอคุ้มครอง กันเป็นพยาน) ใส่เครื่องหมาย ✓ เพียงอย่างเดียว จะทราบได้อย่างไรว่าเป็นเด็กที่ถูกจำแนกตามวิธีการคุ้มครองอย่างละกี่คน วิธีการคุ้มครองเด็กในคดีเดียวกันมีบันทึกมากกว่า 1 ช่องสามารถเกิดขึ้นได้ใช่หรือไม่ หากเป็นขั้นตอนที่ต้องทำให้ครบทั้ง 3 ช่อง ทำไม่

คดีอื่นจึงกา ✓ เพียงช่องเดียว บางคดีไม่ได้กาวิธีการคุ้มครองเด็กช่องใดช่องหนึ่งหมายความว่าอย่างไร ขบวนการ
อยู่ในขั้นตอนไหนจึงไม่ได้กาช่องวิธีการคุ้มครองเด็ก

- ผู้ต้องหาและผู้เสียหายมีโอกาสเป็นบุคคลเดียวกันหรือไม่ (เช่น คำประเวณีโดยสมัครใจแล้วถูกจับ)

- ในคดีเดียวกัน เด็กถูกจำแนกประเภทเป็นรูปแบบเลวร้ายมากกว่า 1 รูปแบบได้หรือไม่ (เช่น เป็นทั้ง
คำประเวณี และทำงานอันตราย)

- ผลคดี ส่วนใหญ่ยังไม่มีรายละเอียดเนื่องจากอะไร ยังอยู่ในขบวนการหรือขั้นตอนไหน กรณีระบุว่าฟ้อง
ศาลใช้เวลาประมาณเท่าไรกว่าที่ศาลจะตัดสิน

- คดีที่สำนักงานอัยการสูงสุดรับผิดชอบในแต่ละปี กรณีที่คดียังไม่จบในชั้นอัยการถ้าข้ามปีมีการจัดเก็บ
สถิติซ้ำในปีถัดมาหรือไม่ (ถ้าส่งมากก็จะเกิดการนับซ้ำ) จะทราบได้อย่างไรว่าปีก่อนหน้าเคยถูกนับจำนวนไปแล้ว ถ้า
มีกรณีแบบนี้จะมีแนวทางการในการแก้ปัญหาอย่างไร

- สามารถประมวลผลสรุปเป็นภาพรวมในแต่ละรูปแบบของการใช้แรงงานเด็ก 4 รูปแบบแทนการให้
หน่วยงานที่ใช้ข้อมูลแจงนับเองได้หรือไม่

- ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานมีอะไรบ้าง และมีข้อเสนอแนะในการแก้ไข
ปัญหาอย่างไร

.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ข้อมูลที่ได้รับ

1. จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วยข้อหาจำหน่ายยาเสพติด และผลิตยาเสพติด ซึ่งเข้าข่ายเป็นการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รูปแบบ ค. (การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อ กิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อผลิตและขนส่งยาเสพติด ตามที่นิยามไว้ในสนธิสัญญา ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง) รายละเอียดประกอบด้วย เพศ อายุขณะกระทำผิด สัญชาติ ประเภท ของยาเสพติด พื้นที่กระทำความผิด

2. จำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีด้วยข้อหา พ.ร.บ.ประมง ซึ่งกรมพินิจฯ จัดให้เป็น การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รูปแบบ ง. (งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดย สภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรม ของเด็ก)

ประเด็นการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- ให้อธิบายโครงสร้างและบทบาทภารกิจของหน่วยงานหลักโดยสังเขป และหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบใน กระบวนการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
- ที่มาของข้อมูลมาได้อย่างไร นิยามการจัดเก็บข้อมูลคืออะไร
- มีรูปแบบการนำเข้าข้อมูล (input) ด้วยวิธีไหน (ด้วยมือ เช่น ส่งเป็นกระดาษ หรือด้วยระบบคอมพิวเตอร์ มีระบบคอมพิวเตอร์ on-line ให้เจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติบันทึกหรือไม่) ในการบันทึกข้อมูลไม่ว่าจะด้วยมือหรือด้วย ระบบคอมพิวเตอร์มีการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติหรือคำอธิบายในการบันทึกให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ หรือไม่
- รายละเอียดของข้อมูลนำเข้า (input) หรือการรวบรวมข้อมูล หรือการบันทึกข้อมูลคืออะไร มีตัวอย่าง แบบฟอร์มการรวบรวมข้อมูลหรือการบันทึกข้อมูลลงระบบหรือไม่ ถ้ามีโปรดแนบเอกสารมาด้วย
- นอกจากตารางที่จัดส่งให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานแล้ว มีการนำเสนอข้อมูล (output) รูปแบบ อื่นหรือไม่อย่างไร สามารถนำเสนอข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้อีกหรือไม่ (เช่น การศึกษา รายละเอียดลักษณะความเสียหายหรือการตกเป็นผู้ต้องหา การส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สถานะของเด็กในปัจจุบันคืออะไร)
- ข้อมูลประจำปีที่กรมพินิจฯ ส่งให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นประจำนั้น เป็นข้อมูลของเด็กที่ เข้ามาใหม่ในปีนั้น ๆ หรือเป็นข้อมูลสะสมของเด็กที่อยู่ในสถานพินิจฯ มาตั้งแต่แรกจนกระทั่งปีที่ตั้งข้อมูล (ยังไม่ได้ ออกจากสถานพินิจฯ) รวมกับเด็กที่เข้ามาใหม่ในปีนั้น ๆ ข้อมูลที่ส่งในปัจจุบันมีโอกาสนับซ้ำข้อมูลปีก่อนหน้า หรือไม่

- ในปี 2563 ข้อมูลรูปแบบ ค. เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าเป็นเพราะอะไร (ปี 2562 จำนวน 2,495 คน ปี 2563 จำนวน 3,070 คน) มีแนวทางแก้ไขให้มีจำนวนลดลงหรือไม่ อย่างไร เป็นบทบาทของหน่วยงานใดในการแก้ไข ปัญหา

- ข้อมูลรูปแบบ ง. มีเด็ก 2 คนที่ถูกดำเนินคดีด้วยข้อหา พ.ร.บ.การประมง พ.ศ. 2558 เด็ก 2 คนนี้กระทำความผิดด้วยเรื่องอะไร/มาตราไหน ทำไมจึงจัดให้เป็นการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รูปแบบ ง. (เหตุผลที่กระทำความผิดที่รายงานมาในแบบบอกว่าต้องการทำงานเพื่อให้ได้เงินมาจุนเจือครอบครัว ซึ่งไม่ได้สัมพันธ์กับความหมายของรูปแบบ ง. ที่ระบุว่า เป็นงานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก)

หมายเหตุ ข้อมูลที่ส่งมาอ้างถึงกฎกระทรวงแรงงาน ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2541) ข้อ 4 ห้ามมิให้นายจ้างรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานในงานบรรทุกหรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล เว้นแต่งานทำความสะอาดเรือ งานผูกมัดจัดเรียงหรืองานอื่นที่อธิบดีประกาศกำหนด นายจ้างอาจรับเด็กอายุไม่ต่ำกว่า 16 ปีเข้าทำงานดังกล่าวได้ ซึ่งกฎกระทรวงนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.การประมง พ.ศ. 2558 ใช่หรือไม่ ถ้าอิงกฎกระทรวงฉบับที่ 11 หมายถึงนายจ้างรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีขึ้นเรือ ดังนั้น นายจ้างจึงควรเป็นผู้กระทำความผิด แต่ทำไมถึงได้ดำเนินคดีกับเด็ก

- กระบวนการบริหารจัดการ/ดูแลผู้กระทำความผิดในส่วนที่กรมพินิจฯ รับผิดชอบมีอะไรบ้าง
- ให้อธิบายถึงการจัดทำโครงการโรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์
- กรมคุมประพฤติทำหน้าที่แตกต่างจากกรมพินิจฯ อย่างไร นอกจากกรมพินิจฯ แล้ว ยังมีหน่วยงานใดที่ทำหน้าที่ควบคุมเด็กที่ได้รับโทษ

- ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานมีอะไรบ้าง และมีข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปัญหาอย่างไร

.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย กรณีกิจการเด็กและเยาวชน

ข้อมูลที่ได้รับ

1. จำนวนข้อมูลเด็กที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพในบ้านพักเด็กและครอบครัว 77 แห่ง จำแนกตามประเภท (การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ) สภาพปัญหา (จำแนกเป็น 1) การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี 2) การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก 3) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น 4) การเอาคนลงเป็นทาส 5) การนำคนมาขอตาน 6) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ 7) การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าหรือบริการอื่นใดที่คล้ายคลึง) สัญชาติ (จำแนกเป็น ไทย เมียนมา ลาว กัมพูชา อินเดีย เวียดนาม) และ เพศ (แหล่งข้อมูล: กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน)

2. จำนวนเด็กที่เข้ารับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในสถานสงเคราะห์และสถานแรกรับของกรมกิจการเด็กและเยาวชน จำแนกตามเพศและหน่วยงานซึ่งในปี 2563 จำแนกเป็น 7 หน่วยงานคือ สถานสงเคราะห์ ได้แก่ 1) สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท 2) สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด 3) สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์ 4) สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านศรีธรรมราช 5) สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด 6) สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี สถานแรกรับ ได้แก่ 7) สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด (แหล่งข้อมูล: กองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็ก เยาวชน และครอบครัว)

ประเด็นการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- ให้อธิบายโครงสร้างและบทบาทภารกิจของหน่วยงานหลักโดยสังเขป และหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบในกระบวนการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รวมทั้งกระบวนการบริหารจัดการ/ดูแลผู้เสียหายหรือเหยื่อในส่วนที่กรมกิจการเด็กและเยาวชนรับผิดชอบมีอะไรบ้าง

- ที่มาของข้อมูลมาได้อย่างไร นิยามการจัดเก็บข้อมูลคืออะไร “ข้อมูลเด็ก” ที่ส่งให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน คือเด็กที่มีอายุเท่าไรถึงเท่าไร ข้อมูลที่ส่งมาทั้ง ข้อ 1. (เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพในบ้านพักเด็กและครอบครัว 77 แห่ง) และ ข้อ 2. (เข้ารับการคุ้มครองตาม พ.ร.บ. ค้ามนุษย์ฯ ในสถานสงเคราะห์และสถานแรกรับ) สามารถแยกตามอายุได้หรือไม่ ข้อมูลที่อยู่ในข้อ 1. จะปรากฏซ้ำในข้อ 2. อีกได้หรือไม่ ทำไมข้อมูลในข้อ 1. จึงน้อยกว่าข้อ 2.

- มีรูปแบบการนำเข้าข้อมูล (input) ด้วยวิธีไหน (ด้วยมือ เช่น ส่งเป็นกระดาษ หรือด้วยระบบคอมพิวเตอร์ มีระบบคอมพิวเตอร์ on-line ให้เจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติบันทึกหรือไม่) ในการบันทึกข้อมูลไม่ว่าจะด้วยมือหรือด้วย

ระบบคอมพิวเตอร์มีการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติหรือคำอธิบายในการบันทึกให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการหรือไม่

- รายละเอียดของข้อมูลนำเข้า (input) หรือการรวบรวมข้อมูล หรือการบันทึกข้อมูลคืออะไร มีตัวอย่างแบบฟอร์มการรวบรวมข้อมูลหรือการบันทึกข้อมูลลงระบบหรือไม่ ถ้ามีโปรดแนบเอกสารมาด้วย

- นอกจากตารางที่จัดส่งให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานแล้ว มีการนำเสนอข้อมูล (output) รูปแบบอื่นหรือไม่อย่างไร สามารถนำเสนอข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้อีกหรือไม่ (เช่น อายุการศึกษา รายละเอียดลักษณะความเสียหายหรือการตกเป็นเหยื่อ การส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สถานะของเด็กในปัจจุบันคืออะไร) สามารถจำแนกข้อมูลเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์/สถานแรกรับ ตามประเภทและสภาพปัญหาเหมือนตารางข้อมูลที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพในบ้านพักเด็กฯ ได้หรือไม่

- จากข้อมูลที่ได้รับตามข้อ 1 มีประเภทอื่นอีกหรือไม่ ทั้งนี้ ในปี 2562 ได้รับข้อมูล 2 ประเภท คือ “การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” และ “การบังคับใช้แรงงาน” โดยระบุในช่องสภาพปัญหาว่าเป็น “การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตราย” ซึ่งแตกต่างจาก 4) การเอาคนลงเป็นทาส และ 6) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ในช่องประเภท “การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” ที่ส่งในปี 2563 อย่างไร เป็นไปได้หรือไม่ที่จะจัดกลุ่มประเภทและสภาพปัญหาให้สอดคล้องกับการจัดรูปแบบแรงงานเด็กที่เลวร้ายของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 ซึ่งมี 4 รูปแบบ

- ในเด็กคนเดียวกันจะถูกจำแนกสภาพปัญหาได้มากกว่า 1 แบบหรือไม่ (เช่น เป็นทั้งการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี และการผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก) ถ้าได้ จะเกิดปัญหาการนับซ้ำและทำให้ผลรวมสูงกว่าความเป็นจริงหรือไม่ ถ้าเกิดปัญหาแบบนี้จะมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร

- กรณีที่เด็กยังอาศัยอยู่ในบ้านพักเด็กฯ หรือสถานสงเคราะห์/สถานแรกรับ ถ้าข้ามปีมีการจัดเก็บสถิติซ้ำในปีถัดมาหรือไม่ (ถ้าส่งมาก็จะเกิดการนับซ้ำ) จะทราบได้อย่างไรว่าปีก่อนหน้าเคยถูกนับจำนวนไปแล้ว ถ้ามีกรณีแบบนี้จะมีแนวทางการในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

- ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานมีอะไรบ้าง และมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย กระทรวงสาธารณสุข

ข้อมูลที่ได้รับ

เป็นรายงานข้อมูลจากฐานข้อมูลระบบรายงานผู้ที่ถูกระงับและผู้ที่ตั้งครรภไม่พึงประสงค์ (ข้อมูล ณ วันที่ 3 ธันวาคม 2563) จำแนกเป็นข้อมูลรายบุคคลประกอบด้วย จังหวัด วัน/เดือน/ปีเกิดเหตุ วัน/เดือน/ปีเกิด อายุ เพศ สัญชาติ ล่องวง/บังคับการแสวงหาประโยชน์ (ค้ำมนุษย์) ซึ่งจำแนกข้อมูลแรงงานเด็กเป็น 6 กลุ่มย่อย คือ 1) ใช้แรงงานเด็ก 2) การค้าประเวณี 3) การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก 4) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น 5) การเอาคนมาเป็นทาส 6) การนำคนมาขอตาน 7) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

ประเด็นการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- ให้อธิบายโครงสร้างและบทบาทภารกิจของหน่วยงานหลักโดยสังเขป และหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบในกระบวนการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รวมทั้งกระบวนการบริหารจัดการ/ดูแลผู้เสียหายหรือเหยื่อในส่วนที่กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบมีอะไรบ้าง

- ที่มาของข้อมูลมาได้อย่างไร การจำแนกประเภทการล่องวง/บังคับการแสวงหาประโยชน์ (ค้ำมนุษย์) เป็น 7 รูปแบบ มีที่มาอย่างไร ครบถ้วนหรือไม่ นิยามการจัดเก็บข้อมูลคืออะไร “การใช้แรงงานเด็ก” กับ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ถือเป็นกลุ่มเดียวกันได้หรือไม่

- การจำแนกกลุ่มยังไม่สอดคล้องกับการแบ่งประเภทของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย 4 รูปแบบ ตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ 182 มีแนวทางที่จะปรับให้สอดคล้องได้หรือไม่

- มีรูปแบบการนำเข้าข้อมูล (input) ด้วยวิธีไหน (ด้วยมือ เช่น ส่งเป็นกระดาษ หรือด้วยระบบคอมพิวเตอร์ มีระบบคอมพิวเตอร์ on-line ให้เจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติบันทึกหรือไม่) ในการบันทึกข้อมูลไม่ว่าจะด้วยมือหรือด้วยระบบคอมพิวเตอร์มีการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติหรือคำอธิบายในการบันทึกให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการหรือไม่

- รายละเอียดของข้อมูลนำเข้า (input) หรือการรวบรวมข้อมูล หรือการบันทึกข้อมูลคืออะไร มีตัวอย่างแบบฟอร์มการรวบรวมข้อมูลหรือการบันทึกข้อมูลลงระบบหรือไม่ ถ้ามีโปรดแนบเอกสารมาด้วย

- ข้อมูลของเด็ก 1 คน อาจถูกจำแนกประเภทการล่องวง/บังคับการแสวงหาประโยชน์ (ค้ำมนุษย์) ได้มากกว่า 1 รูปแบบใช่หรือไม่ เช่น เป็นทั้งใช้แรงงานเด็ก การค้าประเวณี และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศรูปแบบอื่น (รูปแบบอื่นครอบคลุมแค่ไหน มีตัวอย่างไหม) ทำไมการใช้แรงงานเด็กในบุคคลเดียวกันจึงไปโยงกับการค้าประเวณีกรณีเด็ก 1 คนถูกจำแนกถูกจำแนกการล่องวง/บังคับการแสวงหาประโยชน์ (ค้ำมนุษย์) มากกว่า 1 รูปแบบ จะนับจำนวนเด็กทำให้เกิดการนับซ้ำได้อย่างไร

- จากข้อมูลปี 2563 ที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้รับ ลำดับที่ 62 – 64 ทำไม่จึงไม่มีรายละเอียดการ ล่อลวง/บังคับการแสวงหาประโยชน์ ส่วนลำดับที่ 14 และ 26 มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่มีเด็กอายุเพียง 1 ปีถูกบังคับใช้ แรงงาน นอกจากตารางที่จัดส่งให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานแล้ว มีการนำเสนอข้อมูล (output) รูปแบบ อื่นหรือไม่อย่างไร สามารถประมวลผลแบบ crosstab จำแนกตามคุณลักษณะที่ต้องการได้หรือไม่ สามารถนำเสนอ ข้อมูลจำแนกผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงและผู้ที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์แยกออกจากกันได้หรือไม่ รวมทั้งสามารถนำเสนอ ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้อีกหรือไม่ (เช่น การศึกษา รายละเอียดการถูกกระทำ รุนแรง การส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สถานะของเด็กในปัจจุบันคืออะไร

- ข้อมูลที่ส่งให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานของแต่ละปี เป็นข้อมูลเฉพาะปีนั้นใช่หรือไม่ หรือเป็น ยอดสะสมของเด็กที่ยังอยู่ในขบวนการรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุข มีโอกาสส่งข้อมูลซ้ำกับที่เคยส่งในปี ก่อนหน้านี้หรือไม่ ถ้ามีกรณีแบบนี้จะมีแนวทางการในการแก้ปัญหาอย่างไร (ปี 2563 ได้รับข้อมูลปีที่เกิดเหตุเป็นปี 2561 และ 2562)

- ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานมีอะไรบ้าง และมีข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปัญหาอย่างไร

.....

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (กองนิติการ)

ข้อมูลที่ได้รับ

เป็นข้อมูลรายงานการดำเนินคดีอาญาสถานประกอบกิจการที่ไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ในหมวดการใช้แรงงานเด็ก (มาตรา 44 -52) ผ่านการประมวลข้อมูลจากระบบกฎหมายกรณีที่มีการดำเนินคดีอาญาโดยจำแนกเป็นรายมาตรา (รหัสตารางรายงานคือ LAS1R101) ทั้งนี้ คัดเลือกเฉพาะมาตราที่ 47 49 และ 50 ซึ่งเป็นมาตราที่ถูกระบุอยู่ในประกาศคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย ว่าเป็นการทำงานที่เข้าข่ายงานอันตราย โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานใช้ข้อมูลนี้เป็นตัวแทนข้อมูลแรงงานเด็กรูปแบบ ง. (งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก) ทั้งนี้ รายละเอียดข้อมูลที่ได้รับจากตาราง LAS1R101 แต่ละมาตรา ประกอบด้วย จำนวนคดี จำนวนผู้ถูกกล่าวหา (ราย) ผลการดำเนินคดี (จำแนกเป็น 1) เปรียบเทียบปรับ (คดี) 2) เงินค่าปรับ (บาท) 3) ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน (คดี) 4) ลูกจ้างได้รับสิทธิประโยชน์ (คน และ บาท)

ประเด็นการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- ให้อธิบายโครงสร้างและบทบาทภารกิจของหน่วยงานหลักโดยสังเขป และหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบในกระบวนการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
- ที่มาของข้อมูลมาได้อย่างไร นิยามการจัดเก็บข้อมูลคืออะไร
- มีรูปแบบการนำเข้าข้อมูล (input) ด้วยวิธีไหน (ด้วยมือ เช่น ส่งเป็นกระดาษ หรือด้วยระบบคอมพิวเตอร์ มีระบบคอมพิวเตอร์ on-line ให้เจ้าหน้าที่หน่วยปฏิบัติบันทึกหรือไม่) ในการบันทึกข้อมูลไม่ว่าจะด้วยมือหรือด้วยระบบคอมพิวเตอร์มีการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติหรือคำอธิบายในการบันทึกให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการหรือไม่
- รายละเอียดของข้อมูลนำเข้า (input) หรือการรวบรวมข้อมูล หรือการบันทึกข้อมูลคืออะไร มีตัวอย่างแบบฟอร์มการรวบรวมข้อมูลหรือการบันทึกข้อมูลระบบหรือไม่ ถ้ามีโปรดแนบเอกสารมาด้วย
- นอกจากตารางรายงาน รหัส LAS1R101 แล้ว มีการนำเสนอข้อมูล (output) รูปแบบอื่นหรือไม่อย่างไร สามารถนำเสนอข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้อีกหรือไม่ (เช่น เพศ อายุ สัญชาติ การศึกษา รายละเอียดของคดี ลักษณะความเสียหายที่เด็กได้รับหรือการตกเป็นเหยื่อ การส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสถานะของเด็กในปัจจุบันคืออะไร

- กระบวนการบริหารจัดการ/ดูแลผู้เสียหายหรือเหยื่อที่เป็นเด็กในส่วนที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานรับผิดชอบมีอะไรบ้าง

- ตารางที่ได้รับมีแต่จำนวนคดี ไม่มีจำนวนเด็กที่เกี่ยวข้องกับคดี จะหาจำนวนเด็กที่เกี่ยวข้องกับคดีได้อย่างไร (เฉพาะความผิดตามมาตรา 47 49 และ 50) (เพื่อนำไปเป็นตัวแทนข้อมูลการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รูปแบบ ง. (งานซึ่งโดยลักษณะของงานหรือโดยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัย หรือศีลธรรมของเด็ก)

- จากตารางที่ได้รับ ผลการดำเนินคดีมีการเปรียบเทียบปรับ แต่ทำไมจึงไม่มีเงินค่าปรับ กรณีที่มีการขออนุมัติดำเนินคดีไป 15 คดี (มาตรา 45) ผลการดำเนินคดีมีการเปรียบเทียบปรับ 9 คดี แต่ทำไมจำนวนคดีที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนจึงเป็น 14 คดี (ควรจะลดลงเหลือ 6 คดี หรือไม่ เพราะมีการเปรียบเทียบปรับไปแล้ว 9 คดี เท่ากับคดียุติไปแล้ว 9 คดี ใช่หรือไม่)

- มีข้อมูลการนำคดีไปสู่ศาลหรือไม่ เมื่อไปถึงศาลแล้วผลของคดีเป็นอย่างไร มีข้อมูลผลการตัดสินของศาลหรือไม่ จะหาข้อมูลจำนวนเด็กที่เกี่ยวข้องได้อย่างไร

- คดีแรงงานเด็กที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานรับผิดชอบในแต่ละปี กรณีที่คดียังไม่จบ เช่น อาจอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นอัยการ หรือชั้นศาล ถ้าข้ามปีมีการจัดเก็บสถิติซ้ำในปีถัดมาหรือไม่ (ถ้าส่งมาก็จะเกิดการนับซ้ำ) จะทราบได้อย่างไรว่าปีก่อนหน้าเคยถูกนับจำนวนไปแล้ว ถ้ามีกรณีแบบนี้จะมีแนวทางการในการแก้ปัญหาอย่างไร

- ปัญหาอุปสรรคในการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานมีอะไรบ้าง และมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกาญจนา พูลแก้ว
วัน เดือน ปีเกิด	27 ตุลาคม 2509
การศึกษา	- พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ - ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางสาธารณสุขศาสตร์ (การพยาบาลอาชีวอนามัย) มหาวิทยาลัยมหิดล - นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาดำเนินการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประวัติการทำงานโดยย่อ	พ.ศ. 2532 พยาบาลวิชาชีพ ระดับ 3 สำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542 นักวิชาการแรงงาน 6 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2556 นักวิชาการแรงงานชำนาญการพิเศษ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2559 ผู้อำนวยการกลุ่มงานแรงงานหญิงเด็ก และเครือข่ายการคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2560 ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2561 สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเพชรบุรี กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2562 ผู้อำนวยการกองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน